Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
Doktori Iskola

Makay-Beró Henrietta

A vadászati hatóság múltja, jelene, jövője Magyarországon

doktori értekezés

Témavezetők
Prof. Dr. Gál István László egyetemi tanár
Prof. Dr. habil. Kőhalmi László Levente egyetemi tanár

Pécs, 2021

Tartalomjegyzék

Rövidítések jegyzéke 4
Ábrák jegyzéke 6
I. A kutatás tárgya, célkitűzései és módszertana 7
I.1. A témafelvetés aktualitása, a kutatás tárgya 7
I.2. Az értekezés célkitűzései 8
I.3. A kutatás módszertana 9
II. Fogalmi meghatározások 13
II.1. A vadászat fogalma 13
II.2. A vadász fogalma 17
II.3. A vad fogalma 18
II.4. A vadászjegy fogalma 19
II.5. A vadászati hatóság fogalma 20
II. 6. A vadászati jog fogalma 21
II. 7. Az irányítás, vezetés, ellenőrzés, felügyelet fogalmai 24
III. Történeti áttekintés 26
III.1. Kezdetek – a honfoglalás előtti vadászat, néhány érdekesség a honfoglalásig 26
III.2. A vadászat megítélése és szabályozása az államalapítástól a XVIII. századig 27
III.2.1. Az államalapítástól 1504-ig terjedő időszak 27
III.2.2. 1504-től a XVIII. századig terjedő időszak 40
III.2.4. Erdély helyzete 44
III.3. Vadászat a XVIII – XIX. században 46
III.4. A vadászati „reformkor” 63
III.5. Vívmányok és hátrányok - a XX. század gyötrelmei 86
III.5.1. A vadászélet kiteljesedése, fejlődés a korábbi szabályozás talaján 86
III.5.2. A II. világháború utáni élet 94
III.5.3. Vadászat a kommunizmus idején 99
IV. A hatályos szabályozás 112
IV. 1. A Vtv. alapvető rendelkezései 112
IV.2. A vadászati hatóság 2010-2014 között 120
IV.2.1 A vadászati hatóság feladat és hatásköre 124
IV.2.2. A vadászati hatóság eljárása az eljárási reformig 126

IV.2.3. Speciális felelősség – avagy a hatóság is perelhető lett volna? 130
IV. 3. A vadászati hatóság 2015-től napjainkig 132
V. A vadászati hatóság feladat-és hatáskörei 143
V.1. A területi vadászati hatóságok, azaz a kormányhivatalok 143
V.1.1. Vadászterületek kialakítása 143
V.1.2. A hatósági kényszerítő erő alkalmazása 146
V.1.3. A jóváhagyási jogkör 147
V.1.4. A felülvizsgálati, ellenőrzési tevékenység 147
V.1.5. A nyilvántartások vezetése 148
V.1.6. A vadászati hatóság és a vadkár kapcsolata 149
V.1.7. A vadászattal összefüggő vadászati hatóság által kiszabható bírságok 152
V.1.8. Speciális vadászati hatósági kapcsolatok 155
V.2. A Pest Megyei Kormányhivatal feladat- és hatásköre 163
V.3. A NÉBIH feladat- és hatásköre 166
V.4. A miniszter feladat és hatásköre 171
VI. Nemzetközi kitekintés 173
VI.I. A nemzetközi jog hatása a magyar vadászati élet szabályozására 173
VI.2. Egyes európai államok vadászati jogi szabályozásai 181
VI.2.1. Németország 184
VI.2.2. Franciaország 187
VI.2.3. Nagy-Britannia 190
VI.2.4. A V4-ek és a vadászat 193
VII. Következtetések, összegzések, javaslatok 199
Magyar nyelvű összegzés 205
Summary 207
VII. Felhasznált irodalom 209
Felhasznált magyar szakirodalom 209
Külföldi irodalom 211
Felhasznált jogszabályok 220
Internetes elérhetőségű források 224

Rövidítések jegyzéke

ACCA: Les Associations Communales de Chasse Agréées, azaz engedélyzett közösségi vadászegyesületek

AFB: l'Agence Française pour la Biodiversité, azaz a Biodiverzitás Ügynökség

Ákr.: 2016. évi LV. törvény az általános közigazgatási rendtartásról

BJagdG: Bundesjagdgesetz, azaz a német szövetségi vadásztörvény

CBD: Convention on Biological Diversity, azaz Egyezmény a Biológiai Sokféleségről

CIC: Conseil International de La Chasse, azaz Nemzetközi Vadászati Tanács

COE: Council of Europe/ Conseil de L'Europe, azaz Európa Tanács

DÉFOSZ: Dolgozó Parasztok és Földművesek Országos Szövetsége

DEFRA: Department for Environment Food & Rural Affairs azaz a Környezetvédelmi, Élelmiszer és Vidékügyi Minisztérium

ENSZ: Egyesült Nemzetek Szervezete lásd UN

EU: Európai Unió

EVT.: 1961. évi VII. törvény az erdőkről és a vadgazdálkodásról

FACE: The European Federation for Hunting and Conservation, azaz az európai vadászok szövetsége

FDC: La Fédération Départementale des Chasseurs, azaz a francia vadászok szövetsége

GIASC: les Groupements d'intérêt agro-sylvo-cynégétique azaz agrár-erdész-vadász érdekszövetség

GIC: Groupement d'Intérêt Cynégétique azaz a francia vadászati érdekszövetség

Ket.: 2004. évi CXL. törvény a hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól

MAVOSZ: Magyar Vadászok Országos Szövetsége

NÉBIH: Nemzeti Élelemiszerláncbiztonsági Hivatal

OEF: Országos Erdészeti Főigazgatóság

OFB: L'Office Français de la Biodiversité, azaz Francia Biodiverzitás Hivatal

OKTF: Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőség

OMVK: Országos Magyar Vadász Kamara

ONCFS: l'Office National de la Chasse et de la Faune Sauvage, atat a Nemzeti Vadászati és Vadvédelmi Hivatal

ONF: l'Office National des Forêts, azaz Nemzeti Erdészeti Hivatal

OVA: Országos Vadgazdálkodási Adattár

régi Ptk.: Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény

új Ptk.: Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény

UN: United Nations, azaz Egyesült Nemzetek Szervezete

UNEP: United Nations Environment Programme, azaz az ENSZ környezetvédelmi programja

Vhr.: 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól 79/2004. (V. 4.) FVM rendelet

Vtv.: 1996. évi LV. törvény a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról

Ábrák jegyzéke

1. ábra A vadászati jog fogalmi rendszere 23

2. ábra A csodaszarvas üldözése – Hunor és Magor a szelindekekkel..... 30

3. ábra A bényi templom vadász jelenetes oszlopfője..... 30

4. ábra Mária Terézia Úrbéri rendeletének 6. §-a az erdei szolgalmakról 51

5. ábra Mária Teréza Úrbári rendeletének 10. §-a a vadászati robotról 53

6. ábra Mária Terézia Úrbári rendeletének kiegészítése a vadakra 54

7. ábra A magyar pavilon a Bécsi Vadászati Kiállításon 93

8. ábra A magyar pavilon a Bécsi Vadászati Kiállításon II..... 93

9. ábra Magyarország vadgazdálkodási tájegységei térképen 119

10. ábra Hatáskör és feladatmegoszlás..... 137

11. ábra 2020 vadászterületei térképen 145

12. ábra Összes trófeabírálat 2015-2020 között 162

13. ábra A szakszerűtlen elejtések száma 2015-2020 között 163

14. ábra A 2015-2020 között kiszabott bírságok..... 166

15. ábra Vadászok Európában 182

„A vadászat tehát a társadalom számára
egyszerre kényszer és engedmény, melyet a
jog engedélyez és az etika fogadtat el.”[1]

I. A kutatás tárgya, célkitűzései és módszertana

I.1. A témafelvetés aktualitása, a kutatás tárgya

Az emberiség életét, mindennapjait már a kezdetektől - mondhatni az ősközösségektől kezdve - végig kíséri a vadászat. A vadászat az egyik legősibb tevékenységek egyike. Kezdetben az élelemszerzés egyik módja volt. Mára ez a szerep inkább háttérbe szorult és ezzel párhuzamosan fokozatosan alakult ki a tevékenység sport jellege. A mai modern megközelítésben a vadászat sport.

A történelem folyamán voltak olyan korszakok, amelyekben mindenki számára szabadon, előírásoktól mentesen gyakorolható tevékenység volt a vadászat. A társadalmi környezeti igények változásával azonban egyre inkább előtérbe került a vadászatra jogosultak körének szabályozása, különböző elvek mentén való szűkítése. Ezzel az igénnyel párhuzamosan fejlődött a szabályozási környezet.

A vadászat minden időben az aktuális megítéléséhez igazodó felügyeleti, igazgatási, irányítási, vezetési és ellenőrzési rendszer keretei között gyakorolható tevékenység, amelynek korszakonkénti eltérő formái jogi szabályozásának feltárása hiánypótló. Ezt támasztja alá már a vadászattal önmagában jogi megközelítésben foglalkozó elenyésző számú szakirodalom is, amelyek többsége a mai felgyorsult, modern világban leggyakrabban megjelenő problémára, a vadkárra és annak jogi megítélésére koncentrál. A vadászattal összefüggésben felmerülő károk ügyében való eljárás sem mellőzheti már a vadászati hatóság szerepének, hatáskörének, eljárási rendjének ismeretét. A legérdekesebb, ebből kifolyóag nagyobb érdeklődésre számot tartó vadászati kutatási terület pedig a lőfegyverhasználattal összefüggésben megjelenő

[1] A vadászat etikai kódexe in. http://vadasz.info.hu/etika/etikaikodex.html letöltés ideje: 2018.04.27.

szabályszegések büntetőjogi megítélései a vadászbalesetek tükrében, amely témakör szintén mutat közös metszési pontokat a vadászati hatóság tevékenységével.

I.2. Az értekezés célkitűzései

Az értekezés célja a vadászati hatóság kialakulásának, fejlődésének, szervezetének, valamint szerepének bemutatása és létjogosultságának alátámasztása. Jelen doktori értekezés visszanyúlik az államalapítás éveihez és onnantól kezdve világítja meg az egyes korszakok vadászati életét, jogi szabályozási hátterét és ennek tükrében a mögötte álló, felügyelő, irányító szerepet betöltők funkcióját, feladatait és működési struktúráját. A vadászati tevékenységet átölelő jogi szabályozás megértéséhez és összefüggéseinek feltárásához elengedhetetlen a vadászat alapvető fogalmainak és a vadászati tevékenységhez kapcsolódó részterületeknek a témát érintő, annak megértését szolgáló bemutatása és feltárása. Éppen ezért a dolgozat nemcsak a szigorú értelemben vett vadászati jog vadászati hatósághoz kötődő rendelkezéseit veszi górcső alá, hanem megvilágítja az egyes tudományterületek vadászattal kapcsolatos összefüggéseit is. A társtudományok kutatási eredményei legfőképp a jogi megközelítési szempontból írott forrásokat nélkülöző, illetve csekély számú írott jogforrással rendelkező korszakok életének feltárását teszi lehetővé.

Az értekezés fókuszában áll annak célja, hogy rámutasson a vadászati hatóságokat érintő érdekesebb jogkörökre, rendelkezésekre és felvázolja a vadászat felügyeleti, igazgatási, irányítási, vezetési és ellenőrzési múltját és jelenét, egyben jövőbeni lehetőségeit is. A vadászati jogban a felügyelet, igazgatás, irányítás, vezetés és ellenőrzés fogalmi elemei különülnek el legmarkánsabban más tudományrendszerek és tudományterületek által vezérelt gyakorlati szervezeti struktúrákhoz képest. A vadászati hatóság funkciója, szerepe mindig is az államigazgatáshoz, valamint a közigazgatáshoz kapcsolódott mégis teljesen más strukturáltság jellemzi, mint adott esetben a közigazgatás más szervezeti egységeit. Az eltérés pedig nemcsak szervezeti; sokszor az elvégzendő feladatok, eljárási lehetőségek és eszközök markáns büntetőjogi behatást mutatnak. Ezen összefüggéseknek és eltéréseknek a feltárása kiemelt feladata az értekezésnek.

A modern kor vívmányai között tartjuk számon a fokozott természet-és környezetvédelem iránti igény kialakulását. Az Európai Uniós tagság és a vállalt nemzetközi egyezmények

számos kötelezettséget rónak Magyarországra ezeken a területeken. Az értekezésben a vállalt kötelezettségeket számba véve, azokat egyenként és összességében vizsgálva mutatom be a magyar vadászati jogra háruló terheket. A vadászat terén a természet-és környezetvédelem többszörös kollíziót eredményez. A vadászati hatóság akár egymással is ellentétes pozícióba is kerülhet eljárása során. Ezen anomáliákból kiindulva terjesztek elő megoldási javaslatokat a hazai vadászatot érintő kihívások megoldására. Mindezek mellett az értekezés számos, az európai kontinensen meghatározó vadászati múlttal, vadászati hagyományokkal, illetve Magyarországgal szoros gazdasági és politikai együttműködésben lévő államok vadászati szabályozását is a figyelem középpontjába állítja reflektálva egyes pontokon a magyar szabályozásra.

I.3. A kutatás módszertana

A téma feldolgozása érdekében az értekezés a korabeli jogszabályokra, ezek hiányában a jogilag értékelhető rendelkezésekre fókuszál tekintettel arra, hogy e témakörben a jogi megközelítésű szakirodalom elenyésző. A kutató munkát megnehezíti az alaki jogforrások hiánya mellett az is, hogy a publikációs megjelenési lehetőség is nagyon korlátozott a mai napig. A vadászati irodalom leginkább a vadászat technikájára, a vadak bemutatására és a vadászati eszközökre, módokra összpontosít. A vadgazdálkodási kérdések kiemelt figyelmet kapnak. A jogi szakirodalom pedig szinte teljes egészében a vadászbalesetek büntetőjogi relevanciája mellett a vadászattal összefüggésben felmerülő károkra fókuszál a polgári jogi károkozás speciális formájaként. Kifejezetten vadászati joggal foglalkozó jogi jellegű szaklap, folyóirat, kiadvány a mai napig nincs. Éppen ez generálta a témafelvetést és alapozta meg létjogosultságát kihívást állítva a téma részlet-gazdag, színes kidolgozására.

A kérdésfeltevés hármas célzatú: egyrészt mit, mivel szabályoztak, másrészt arra keresem a választ, hogyan. A legfontosabb kérdés pedig az, hogy miért azt a témarészt szabályozták, miért azzal a jogi megjelenési formával és miért abban a formában, vagyis a fókuszban az áll, hogy mi is volt a szabályozandó életterület és mi volt a szabályozás mögött meghúzódó valós jogalkotói akarat.

Magyarország mindig is bővelkedett vadban, ősi kultúránk elemi része volt a vadászat. Ennek a tevékenységnek a kezdetektől napjainkig magunkkal hordozott elemei folyamatosan

alakultak, hol bővültek, hol szűkültek a lehetőségek. Erre pedig a mindenkor hatályos jognak adekvát választ kellett tudni adnia. Ahogy a történelem folyamán egyre nagyobb jelentősége lett a tulajdonnak, úgy alakult át a vadászat megítélésének természete a létfenntartásból az úgynevezett „úri sportig" bezárólag. Éppen ezért fontos ismeretanyagot adhat át a mai kor jogászainak és vadászainak az a tanulmány, mely feltárja és rendszerezi, hogy mikor ki bírta a kontrollrendszert és milyen formában gyakorolta azt. Az értekezés ezen kérdésköröket vizsgálva mutat rá a mai rendszer kialakulásához vezető útra, a hatályos rendszer történeti gyökereire.

A történeti ív bemutatása után az értekezés a jelen kor vívmányaival, szabályrendszerével foglalkozik, bemutatva az egyes szegmensek anomáliáit, nehézségeit. A jelenlegi kontrollrendszer megújítására dolgozatomban javaslatot teszek, igyekezve összehangolni a vadász szakma elvárásait, a vadászó emberek kívánalmait a jogászi szakmában megfogalmazott kritériumokkal. Fontos kérdéseket vet fel az Európai Uniós tagság és a vállalt nemzetközi egyezményeknek való megfelelés, kapcsolódás más európai államok szabályozásához. Éppen ezen erővonalak mentén érezhető a fentebb említett három oldal érdekeinek és kívánalmainak összeütközése.

Tekintettel arra, hogy kevés a rendelkezésre álló szakirodalom, így értekezésem a kor írásos dokumentumaira, a jogszabályokra, valamint a társszakmák, mint erdészet, madarászat, agrárium alapműveire tud támaszkodni. Fontos kiemelni, hogy a vadászatot, mint tevékenységet ősidők óta végig kíséri a más állattal való vadászati mód az úgynevezett kopózás, agarászat és a solymászás. Ennek megfelelően az ebtartás és kiképzés valamint a sólyom idomítás fellelhető, jogilag relevanciával bíró szakirodalma nyújt támpontot a dolgozatomban megfogalmazott téma részlet-gazdag feltárására. Érdekes és egyben meg nem kerülhető egyesülési jogi kérdéseket vet fel - melyeket a témához szorosan kapcsolódó részben külön elemzek - a vadászkutyák tartása, mely igazán kedvelt volt a XVI-XVIII. században és amelyből egy önálló, fogadással egybe kötött sporttevékenység, az agárverseny alakult ki. Az ősi idők óta kifejtett vadászat fogalmi zavarait a néprajzi kutatások, a vadászati etikai eredményeivel kiegészítve mutatom be, majd oldom fel. Fontos kiemelni szokásjogi, majd jogilag értékelhető szabályoknak, végül a jogszabályoknak a hierarchiáját, melyek csak a pontos fogalmi meghatározások tükrében nyernek igazán értelmet, ezért a fogalmak meghatározására, rendszerezésére külön fejezetben térek ki.

A modern korba lépve a szabályozási igény megerősödött, a jogági strukturáltság letisztult, ezzel a rendelkezésre álló szakirodalom köre némiképp bővült. Itt szükséges azonban megjegyezni, hogy a szakirodalom továbbra sem első sorban jogi megközelítésű. Ahogy a központi (állami) hatalom anyagi érdekei előtérbe kerülnek, úgy erősödik a vadászathoz kapcsolódó adóztatás, mely számos olyan kutatási részterület feltárását indította el, amely a vadászati hatóság mai pénzügyi területet érintő funkciói kialakulásához vezetett, továbbá minden korban az adóztatás indukálta a nyilvántartások vezetését. A nyilvántartások és azok rendszerének elemzése az ismeretanyagban és jogi értékkel bíró feljegyzések, jegyzetek hiányában is kellő támpontot ad és tudással ruház fel.

A témafelvetést éppen a vadászati jog kezdeti strukturálatlansága, a mai napig jogilag értékelhető kevés szakirodalom adta kihívás indította, a hatáskörök pontatlan és hiányos megfogalmazása, valamint szerte ágazása. Mindezekre figyelemmel a rendelkezésre álló szokásjogi ismeretek, továbbá a jogszabályok történeti, logikai elemzése, összevetése a határtudományokkal, a tudományterületek mezsgyéjén helyet foglaló tevékenység empirikus megfigyelései teremtik meg a kutatás módszertanát.

Mindezeket alapul véve, dokumentumok részletes áttanulmányozása, összevetése, valamint a vadászati hatósági gyakorlati tapasztalatok feldolgozásával teszem meg javaslataimat a hatályos rendszer hatékonyabbá, egyben ügyintézését tekintve gördülékenyebbé tétele érdekében. Javaslataim megfogalmazásában nagy segítséget nyújtott a vadászat témájában megrendezett konferencia, valamint a nagy szakmai tudással rendelkező szakemberekkel folytatott eszmecsere.

A dolgozat témafelvetésének középpontjában álló kérdéseket elsősorban jogtörténeti szempontból közelítettem meg. A megközelítésbe vontam a kánonjog, a közigazgatási jog, az alkotmányjog, a polgári jog, a pénzügyi jog, a gazdasági jog és a büntető-, valamint a szabálysértési jog a témafelvetés szempontjából relevanciával rendelkező részeit. Mindemellett felhasználtam a határtudományok adta összehasonlító elemzési lehetőségeket is. Kutatási tevékenységemre nagy kihívást gyakorolt a nemzetközi jog és az egyes európai államok saját szabályozásának felkutatása és összegzése.
A vadászati hatóság tevékenysége az utóbbi években folyamatosan bővült és egy új szegmens,

az önkormányzatokkal való együttműködés kezd körvonalazódni a nagyfokú urbanizáció és a kárfelelősség új szabályai miatt. Számos települési önkormányzat rendelkezik erdő tulajdonnal, amely a korábbiakhoz képest más jellegű: hol ügyfél, hogy ellen érdekű fél, hol partneri szerepek összemosódását és egyben szétválasztási törekvéssel tarkított kapcsolati rendszerét jelenti. Az egymással konkuráló jogszabályi előírások közötti prioritási sorrendeket a jogszabályi hierarchia és a logika szabályainak segítségével törekszem feloldani.

Külön fejezetben foglalkozom a nemzetközi egyezményeknek való megfelelés nehézségeivel, a különböző érdekek összeütközésével és azok feloldási lehetőségeivel. E témakör feldolgozását gyakorlati példán keresztül teszem meg, tekintettel arra, hogy az általam bemutatott érdek-összeütközés egyedi jelenségnek tekinthető. Ezen érdekes kérdéskört a hatályos jogszabályok összevetésével, logikai elemzésével mutatom be. Rávilágítok a joghézagokra és azok megoldására javaslatot teszek.

Értekezésem összegzéseként bemutatom, hogy milyen összetett témakör a vadászat és annak szabályozási, felügyeleti rendszere. Ez a felügyeleti rendszer mennyire strukturált és szerteágazó, több jogterületet érintő, vegyes és egyben atipikus hatósági jogkör gyakorlója. A vadászati hatóság együttműködési jogköre bár effektíven ki nem kényszeríthető, mégis, a gyakorlatban nélkülözhetetlen.

II. Fogalmi meghatározások

II.1. A vadászat fogalma

A vadászat ősi tevékenység, mely az emberiséggel egyidős, az emberiség fejlődését végig kísérte és kíséri a mai napig. A mai értelemben vett vadászati tevékenység évszázadok alatt fokozatosan alakult, formálódott, többször bővült, de az idők folyamán előfordult az is, hogy szűkült a magába ölelő tevékenységi formák sora. Maylein nagyon jól fogalmazta meg a vadászat mibenlétét, amikor azt írta, hogy a vadászat nem az emberi civilizáció elindítója, hajtóereje volt, hanem épp fordítva, annak terméke.[2] Ahogy fejlődött az emberi közösség, a technika, úgy változott a vadászat tartalma és annak megítélése is.

Annak érdekében, hogy a vadászati hatóság kialakulásának, fejlődésének történeti vonulatát és mai szerepét, feladat-, valamint hatáskörét adekvát módon bemutassam először mindenképpen szükséges a vadászattal összefüggő fogalmak tisztázása, egyes fogalmak pontos meghatározása. A fogalmi meghatározás egyes esetekben igen nagy feladat, mivel vannak olyan témarészek, melyek egyáltalán nem rendelkeznek jogi megközelítésű szakirodalommal. Éppen ezért egyes fogalmak meghatározására magam teszek javaslatot.

A vadászat fogalmának meghatározására számos megközelítésből hozhatunk fel példát.

A vadászat a Révai Nagy Lexikon megfogalmazásában „a vadállatoknak szórakozásból vagy haszon céljából való kinyomozása, követése és elejtése”[3].

A Magyar Értelmező Kéziszótár a vadászat alatt „a vad felkutatását és elejtését érti (mint foglalkozás, illetve szórakozás)”. [4]

A vadászat a Vadászati Lexikon szerint „a vad (jogszerű) üldözésére és elejtésére irányuló tevékenység, valamint az ebből a történelem folyamán kifejlődött szak- és jogi kifejezések

[2] Klaus Friedrich Maylein: Di Jagd: Funktion und Raum Ursachen, Prozesse und Wirkungen funktionalen Wandels der Jagd doktori disszertáció 2006, 52. o. in http://kops.uni-konstanz.de/handle/123456789/11536 letöltés ideje: 2020.10.22.

[3] Révai Nagy Lexikona Az ismeretek enciklopédiája XVIII. kötet Hasonmás kiadás Babits Kiadó, 1995. 696. o.

[4] Magyar Értelmező Kéziszótár M-Zs Juhász József, Szőke István, O. Nagy Gábor, Kovalovszky Miklós (szerk.) 7. változatlan kiadás Akadémiai Kiadó, Budapest, 1987. 1450. o.

összessége.[5]

Tehát a nem jogi természetű, általános megközelítést alkalmazó értelmező szótárak a vad elejtésére irányuló tevékenységet értik a vadászat szó alatt. A Vadászati Lexikon, mint már specializálódott szakirodalom, már elvár jogszerűséget is az elejtéssel kapcsolatban és per tangetem utal arra is, hogy a vadászat nemcsak egy tevékenység, hanem mára már szakma is, amelyet áthat a jog.

A vadászatot Csőre Pál, az első vadászattal foglalkozó átfogó könyv szerzője így fogalmazza meg:

„Valamikor, az emberré válás kezdetén a természet, pontosabban az állatvilág része volt az ember (az ősember), akinek keményen meg kellett küzdenie a fennmaradásért. Ennek a küzdelemnek a legfontosabb része volt a védekezés a vadállatok ellen, amelyeknek könnyen áldozatul eshetett. Idővel azonban megtanulta, hogyan ejthet hatalmába állatokat. Ezt viszont később nemcsak az önfenntartás ösztöne sugallta, hanem kifejlődő zsákmányolási hajlam is. Ez a két tényező maradt azután fenn évszázezredeken keresztül és határozta meg azt a tevékenységet, amelyet ma vadászatnak nevezünk."[6]

Mindezek alapján elmondhatjuk, hogy Csőre Pál értelmezésében a vadászat fogalmát három elem köré csoportosítja: a vadállatok elleni védekezés, az élelemszerzés, valamint a vadászösztön, mint zsákmányolási hajlam köré. Álláspontja szerint a vadállatok elleni védekezés szükségessége és igénye kikerült a vadászat fogalma alól.

Schiberna Endre vadászati politikai, ökonómiai megközelítése együtt kezeli a vadászatot és a vadgazdálkodást.

E szerint *„A vadászat és a vadgazdálkodás a társadalom szemszögéből hármas feladatot lát el. Ezek közül a vadászati szenvedély megélésének lehetősége elsősorban társadalmi kérdés, hiszen az emberek egy részének határozott igénye ezen ősi ösztön megtapasztalása és gyakorlása. Ennek kulturált és szabályozott formába terelése számos társadalmi devianciát előz meg. A vadászatra való igény gazdasági szempontból fogyasztói szükségletként jelentkezik, ami az adott piaci körülményeknek megfelelően a vadászati szolgáltatások iránti keresletet jelent. A vad elejtési lehetőségéből, és egyéb kapcsolódó szolgáltatásokból tevődnek össze a vadászati szolgáltatások, amelyek kiegészülve a vadhús iránti kereslettel, gazdasági érték teremtésére adnak lehetőséget. A vadgazdálkodás ilyen módon a vadhoz és a vadászathoz kapcsolódó kereslet kielégítését szolgálja, és e közvetítő szerepén keresztül hasznosítja a vadállományt mint természeti erőforrást."*[7]

[5] Vadászati Lexikon Gerhard Seilmeier (főszerk.) Alföldi Nyomda Rt. Méliusz Kiadója, Debrecen, 1997. 354. o.
[6] Csőre Pál: A magyar vadászat története Mezőgazda Kiadó, Budapest, 1994. 310.o. 5. o.
[7] Schieberna Endre: Vadászati politika és ökonómia tantárgyi segédlet in.

Ez a fajta megközelítés igen érdekfeszítő, hiszen a vadászatot szükséglet kielégítésként értelmezi, mely egyrészt egy ősi ösztön, a vadászösztön kielégítésére szolgál. Másrészt pedig a gazdasági érdekeket helyezi előtérbe, melyek a hússzerzés és értékesítés szolgáltatásain alapulnak. A szolgáltató szemlélet terjedő félben van a vadászatban. A XXI. század gourmet éttermei előszeretettel kínálnak minőségi vadételeket, mint ínyencségeket. Ez az igény folyamatos vadhússal való ellátottságot felételez, amely a természeténél fogva kiszámíthatatlan vadászatban igazi kihívás. Ennek okán egyre inkább terjedő félben van a vadak mesterséges körülmények közötti tartása, a folyamatos vadásztársaságoktól való vadhúsfelvásárlás és a speciális vad vágóhidak[8] kiépítése.

A vadászat ősfoglalkozás, mely az ősi zsákmányoló-gyűjtögető életforma egyik alapköve. Fogalmi meghatározása a fentebb felsorolt fogalom meghatározásokból is kiindulva láthatjuk, hogy ahány tudományt, ahány megközelítési szempontot veszünk alapul, annyi meghatározást olvashatunk. Valamennyi fogalmi meghatározásnak közös vonásai a következők: a vadállatokkal való foglalkozás, a vad elejtésére és elfogására irányuló tevékenység, amely szükségszerűen magával hordozza az állatok gondozását, a vadak védelmét, a vadállománnyal való gazdálkodást is. Szabályozottsága kettős, az egyik legerősebben etikai szabályokkal áthatott tevékenység, amely etikai szabályok jól együtt működnek, reflektálnak az írott jog szabályaira, sőt, olykor a joghézagokat ki is pótolják.

A vadászat etikai kódexének bevezetése jól megfogalmazza, mi is a vadászat, milyen szerteágazó területeket érint ez a tevékenység, amely űzőinek létforma.

„A vadászat, mint a legősibb emberi tevékenység egyike, az ember és a természet különleges kapcsolatát jelenti. Ezt a kapcsolatot együttesen alakítják és szabályozzák az ösztönök, a hagyományok és a törvények.
A vadászat szenvedély sport, szakma és gazdasági tevékenység egyidejűleg, melynek céljait, módszereit és kereteit a mindenkori politikai társadalmi és gazdasági viszonyok határozzák meg.
A vadászat komplex tevékenység, amely a vadászható vadállomány fenntartását és hasznosítását egyidejűleg és egymástól elválaszthatatlanul hivatott biztosítani.
A vadászat ugyanakkor a kultúra egyik speciális megnyilvánulási formája is, melynek a vallási szertartások kialakulásában éppúgy szerepe volt, mint a művészetek létrejöttében. A vadászat ma is ezer szállal kötődik a zenéhez, az irodalomhoz és a képzőművészetekhez, mert

www.nyme.hu/uploads/media/2_segedlet.pdf 2018.04.17.
[8] Ilyen vadfeldolgozó üzem található Tatán, amelyet a Fiwi-Hűt Kft. működtet.

egyrészt ihleti ezeket, másrészt folyamatosan a segítségüket kéri, hisz a vadászat végső soron az élet és a halál csodás misztériuma, ami a művészetek segítsége nélkül aligha lenne értelmezhető.
A vadászat egy sajátos életforma és önként vállalt felelősség, mely a vadász és a vad, a vadász és a természet, valamint a vadászok és a nem vadászok sokszínű és bonyolult kapcsolatrendszerének egészére kiterjed.
A vadászat modern világunk egyik legellentmondásosabb tevékenysége, hisz számos faj végveszélybe kerülne a vadászok erőfeszítése nélkül, ugyanakkor az is tény, hogy a vadászat maga is a veszélyforrások egyike.
A vadászat tehát a társadalom számára egyszerre kényszer és engedmény, melyet a jog engedélyez és az etika fogadtat el."

Az Etikai Kódex a vadászat komplexitására hívja fel a figyelmet. Hangsúlyozza a vadászat és a természet-, valamint környezetvédelem kapcsolatát. Kiemeli a vadász egyéni felelősségét a többi vadász, a nem vadászok, a természet és a környezet felé. Ez a felelősség kettős: egyrészt jogi természetű, másrészt pedig a vadászetika szigorú erkölcsi megítélése alá esik. A felelősség egyszerre egyéni és közösségi is, hiszen a közösség kihatással van az élővilágra, a védelem egyik formája, ugyanakkor a Kódex elismeri annak veszélyforrás jellegét is. Az Etikai Kódex jogi szempontból is értékeli a vadászatot, mivel a gondolatmenet végén kiemeli, hogy a vadászat a társadalom számára egyszerre kényszer és engedmény is egyben, hiszen a vadállomány szabályozásának egyik eszköze a vadászat, amely csak és kizárólag jogilag szabályozott keretek között történhet. Az etika pedig a vadászias magatartás, a vadászi létforma szokásjogi kereteit adja. A szokásjogilag legerősebben áthatott életterület mai napig a vadászat.

A jelenleg hatályos a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról 1996. évi LV. törvény (továbbiakban Vtv.) 56. § (1) bekezdése értelmében a vadászat *„a vadnak a törvényben engedélyezett eszközzel, vagy ragadozó madárral, illetve magyar agárral és engedélyezett módon vadász által, vadászterületen történő elejtésére, vagy elfogására irányuló tevékenység"*. Mint látható, a vadászat fogalmi elemei számos egyéb feltételt támasztanak a vadászó emberrel szemben. Fontos kitétel, hogy csak vadász, kizárólag a vadászterületen, az engedélyezett eszközzel és módon történő vadelejtése és elfogása tekinthető vadászatnak. A fogalom részletes tartalmi elemzésére külön fejezetben kerül sor. Azonban ez a fogalom meghatározás számos egyéb kérdést felvet. Mi tekinthető vadászterületnek, mit jelent az, hogy engedélyezett eszközzel és módon lehet vadászni? Ki a vadász? Talán elsőre egyáltalán fel sem tűnő, azonban érdekes jogtechnikai kérdéseket felvető problémát jelent a vadászat-orvvadászat témaköre. A törvény vadászat fogalom

meghatározása álláspontom szerint a formál logika szabályai alapján önmagában kizárná az orvvadászat fogalom használatát, hiszen az alapfogalom különbséget tesz vadász és nem vadász között és csak azt a tevékenységet nevezi vadászatnak, amelyet fentebb idéztem. Tehát az orvvadász nem végezhet vadászati tevékenységet, így fogalmilag kizárt lenne az orvvadászat és az orvvadász szóhasználat. E különbségtétel okozta problémakört az új Büntetőtörvénykönyv is „megszenvedte" az orvvadászat tényállásának megalkotásakor, melyre még a későbbiekben kitérek.

II.2. A vadász fogalma

A másik vadászatot érintő alapfogalom annak meghatározása, hogy kit tekinthetünk vadásznak. Vadász a vadászat gyakorlója. A Vadászati Lexikon szerint vadász az, aki „a vadászatot (jogszerűen) gyakorolja".[9]

A Magyar Értelmező Kéziszótár a Vadászati Lexikonbeli fogalom meghatározáshoz hasonlóan, nemes nagyvonalúsággal csak akként írja le a vadászt, hogy ő az a személy, aki vadászni szokott. Egyrészt a fogalom hatálya alá vonja azt, aki a vadászatból él, másrészt azt is, aki a vadakat gondozó alkalmazott. Felhívja a figyelmet a régi korokra jellemző urasági inasokra, akiket szintén e fogalom körében tart említésre méltónak.[10] Tehát a Kéziszótár is a tevékenységhez köti a fogalmat.

Révai Nagy Lexikona fogalmi meghatározása áll legközelebb a ma hatályos törvény fogalom meghatározásához. E szerint vadász az, aki „akár kedvtelésből, akár kenyérkeresetből vadállatok elejtésével foglalkozik".[11] A Lexikon ezzel a megfogalmazással lényegében megkülönbözteti a mai állásponthoz közelítő módon a hivatásos vadászt és a sportvadászt. Hivatásos vadász az, aki kenyérkeresetből vadászik, míg sportvadász a kedvtelésből vadat űző személy.

A Vtv. 59. §-a foglalkozik a vadász fogalmával. A jogszabály az alkalmazási feltételek útján határozza mag a vadász fogalmát. Ezek szerint

[9] Vadászati Lexikon Gerhard Seilmeier (főszerk.) 1997. 354. o.
[10] Magyar Értelmező Kéziszótár Juhász József, Szőke István, O. Nagy Gábor, Kovalovszky Miklós (szerk.) 1987. 1450. o.
[11] Révai Nagy Lexikona Az ismeretek enciklopédiája XVIII. kötet 1995. 694. o.

„vadászati tevékenységet érvényes vadászjegy vagy vadászati engedély birtokában az a természetes személy folytathat, aki
a) vadászlőfegyverrel való vadászat esetén vadászlőfegyver-tartási engedéllyel,
b) a ragadozó madárral való vadászat esetén a természetvédelmi hatóság által ragadozó madár tartására kiadott engedéllyel,
c) elöltöltő fegyverrel való vadászat esetén az elöltöltő fegyver vadászati célú használatára jogosító engedéllyel,
d) vadászíjjal való vadászat esetén vadászíjászatra feljogosító kiegészítő vizsgával, vagy
e) magyar agárral való vadászat esetén agarászatra feljogosító kiegészítő vizsgával, és vadászatra alkalmas magyar agárral rendelkezik.”

A fogalom két alapvető elem köré csoportosítja a vadásszá válás feltételeit: vadász csak az lehet, aki megfelelő engedéllyel és vizsgával rendelkezik. Magyarországon állandó lakóhellyel rendelkezők számára vadászjegyet, míg Magyarországon állandó lakóhellyel nem rendelkezők, azaz főszabályként a külföldi vadászok számára vadászati engedélyt állít ki a magyar Vadászkamara a kiállításra vonatkozó valamennyi feltétel megléte esetén.[12] Mind a vadászjegy, avagy vadászati engedély, mind pedig a vadászvizsga számos vadászati hatósági feladatot érint, amelyeket a későbbiekben részletezek.

II.3. A vad fogalma

A vadászat tárgya az elejtendő vad. A vad fogalmának meghatározására is számos alternatívát találunk.

A Révai Magy Lexikona szerint *„vad alatt a szabad természetben élő olyan állatokat értünk, amelyeket rendszerint haszonhajtó voltukért, pl. húsukért vagy bőrükért, vagy kártékonyságuk miatt ejtenek el, azaz vadásznak az emberek. A vadakat alkatuk vagy életmódjuk szerint különbözőképpen osztályozzuk, így van nemes vad, nagy- vagy úgynevezett fővad, apró, emlős, szárnyas, hasznos, kártékony, kóborvad.”*[13]

A fogalom meghatározásánál a Lexikon két szempontot vesz figyelembe. Egyrészt feltételnek tartja a szabad természetben való létezést, másrészt a vad hasznosságát (hús, bőr) vagy kártékonyságát. Ez a szemlélet a vadászat történetének kezdeti szakaszára utal vissza, amikor az ember azért vadászott, hogy legyen mit ennie, mit viselnie, másrészt pedig azért, hogy a saját állatállományát megvédje a ragadozóktól. A fogalom már a vadak csoportosításával is foglalkozik, amely az alapvető két vadászati formára utal: a nagyvadászatra és a kisvadászatra, azaz vadászias nyelven szólva az apróvad vadászatra.

[12] A Vtv. 60-65. §§-ai tárgyalják részletesen az engedély kiállításának fetételeit.
[13] Révai Nagy Lexikona Az ismeretek enciklopédiája XVIII. 1995. 694. o.

A Természettudományi Kis-enciklopédia megfogalmazása lényegileg egyezik a Révai Nagy Lexikonban fellelhető fogalommal. A Kis-enciklopédia szerint *„a vad fogalmán mindazokat az állatokat értjük, amelyeket az ember vadászfegyverével vagy táplálékul vagy pedig azért ejti el, hogy ezáltal elejét vegye saját személye, tenyésztett állata, illetve a növényállományának esetleges károsodásának”.*[14]

A Magyar Értelmező Kéziszótár adja a legáltalánosabb értelemben meg a vad fogalmát, mely szerint a vad *„a természeti környezetben élő, nem gondozott, nem háziasított, nem nemesített állat.”*[15] E fogalmi meghatározás alap gondolata az, hogy vadról csak akkor beszélhetünk, ha az a természeti környezetben él és semmiféle emberi gondozásban nem részesül. E fogalom meghatározás használata során alapvető problémát okozna a vad etetésének, a szórók, sózók, dagonyák kialakítása, hiszen ezen tevékenységek már gondozásnak számítanak. A vadaskerti vadállat tartást pedig egy az egyben kizárná a vadászati törvény hatálya alól.

A Vtv. 2. §-a határozza meg, hogy ma, jogilag mit tekinthetünk vadnak. Ezek szerint vad alatt a Magyarországon honos, előforduló, engedéllyel telepített, vagy átvonuló, természetvédelmi oltalom alatt nem álló nagyvadnak, illetve apróvadnak minősülő vadászható állatfajokat kell érteni. A fogalom a törvényben is kettős megközelítésű. Egyrészt körébe vonja a honos, a Magyarországon előforduló, az engedéllyel telepített és az átvonuló vadakat. A másik feltétel, hogy a vad természetvédelmi oltalom alatt ne álljon és vadászható legyen, hiszen amelyik vadfaj nem szerepel az adott évben kijelölt vadászati idény listán[16], azt az adott évben kímélni kell, tehát arra de facto tilalom van.

II.4. A vadászjegy fogalma

A vadászat gyakorlásának elengedhetetlen feltétele a vadászjegy vagy vadászati jegy, amely a Magyar Értelmező Kéziszótár megfogalmazásában maga a vadászati engedély.[17] A Kéziszótár nemes egyszerűséggel csak arra fókuszál, hogy a vadászati jegy maga az engedély, a

[14] Természettudományi Kis-enciklopédia Gondolat Könyvkiadó 1975. 425.o
[15] Magyar Értelmező Kéziszótár M-Zs Juhász József, Szőke István, O. Nagy Gábor, Kovalovszky Miklós (szerk.) 1987. 1449. o.
[16] Lásd Vtv. 38. § (2) bekezdés.
[17] Magyar Értelmező Kéziszótár M-Zs Juhász József, Szőke István, O. Nagy Gábor, Kovalovszky Miklós (szerk.) 1987. 1450. o.

vadászati tevékenység folytatására való jogosultság alátámasztója, magalapozója.

A Vadászati Lexikon szerint a vadászjegy *„a vadászati hatóságok közjogi engedélye, amelyet a vadászatot gyakorlónak magánál kell hordania és a rendőröknek, illetve a vadvédelemre jogosultak kérésére be kell mutatni”*.[18] A Lexikon már sokkal komplexebben határozza meg a fogalmat, ugyanis kinyilvánítja, hogy a vadászati hatóság közjogi engedélyének tekinti a vadászjegyet. Ez azt jelenti, hogy vadászjegy egy állami hatósági engedély. Leszögezi, hogy ez nemcsak jogosultság, hanem egyben kötelezettség is, mivel azt a jogosultnál magánál kell tartania és az arra jogosult kérésére be kell mutatnia.

A vadászjegy konkrét fogalmát a Vtv. nem határozza meg, arra azonban a 60-63. §§-aiban ad részletes szabályozást. Ezek alapján elmondható, hogy a vadászjegy Magyarország területén vadászatra jogosító hatósági bizonyítvány, amelyet jelenleg érdekes módon a Országos Magyar Vadászkamara (a továbbiakban: OMVK) állít ki, amely viszont nem vadászati hatóság, hanem egy érdekképviseleti szerv. Az OMVK így definiálja magát: „a hivatásos, valamint a sportvadászok önkormányzattal rendelkező, közfeladatokat, továbbá általános szakmai érdekképviseleti feladatokat is ellátó köztestülete”.[19] Ezt a megfogalmazást a szervezet alapszabálya is tartalmazza.[20] Rendkívül érdekes jogtechnikai megoldás az, hogy egy érdekképviseleti szervezet hatósági bizonyítvány kiállítására és ezzel egyidejűleg, bevonására kap felhatalmazást, kvázi törvényi felhatalmazással hatósági jogkör gyakorlója hatósági státusz nélkül.

II.5. A vadászati hatóság fogalma

A vadászati hatóságot a Vadászati Lexikon ekként határozza meg: *„közigazgatási hatóságok, amelyek helyileg és szakmailag felelősek a vadászatjogi előírások végrehajtásáért”*.[21] Mint látható, a vadászati hatóság fogalmának megalkotása egyáltalán nem egyszerű feladat, éppen ezért nem találjuk számos értelmező szótárban sem. A Vadászati Lexikon fogalom meghatározása dicséretes próbálkozást tesz a fogalom megalkotására, de az inkább kezdetleges szárnypróbálgatásnak tűnik. A vadászatjog kifejezés helyett a jogi szakmai

[18] Vadászati Lexikon Gerhard Seilmeier (főszerk.) 1997. 380. o.
[19] in https://www.omvk.hu/oldal/bemutatkozas 2020.07.27.
[20] https://www.omvk.hu/app/omvk/web/uploads/files/orszagos/2019/2019_ALAPSZABALY_KGY_TERVEZET_majus_3_lezart.pdf letöltés ideje: 2020.07.27.
[21] Vadászati Lexikon Gerhard Seilmeier (főszerk.) 1997. 363. o.

inkább a vadászati jog meghatározást alkalmazza és a vadászattal összefüggő jogi szabályok is olyan sokrétűek, ezzel a hatósági munka is, hogy ez a fogalom meghatározás inkább általánosnak és parttalan meghatározásnak tűnik.

A vadászati hatóság fogalmát a Vtv. sem határozza meg, azonban használja ezt a fogalmat és arra, mint szervezetre számos feladatot telepít. Tehát inkább funkcionális oldalról közelíti meg a kérdést a fogalomalkotás homályos ködbe való takarása mellett. Bár a fogalom megalkotására igen nagy szükség lenne, hiszen mint már a bevezetőben is láthattuk, a feladatkörök, jogkörök nagyon könnyen összemosódnak a vadászati jogban, gondoljunk az OMVK-ra, amely szerv hatósági bizonyítványt állít ki úgy, hogy egyértelműen nem minősül hatóságnak.

Éppen ezért álláspontom szerint a vadászati hatóság a vadászati és a vadászattal összefüggésben álló vadgazdálkodási hatósági ügyekben eljáró szerv, amely hatósági jogkörében eljárva állami kényszerítő erővel bír. Nagyon fontos elemnek tartom a vadászati ügyek és a vadászattal összefüggésben álló vadgazdálkodási ügyel elkülönítését. A későbbiekben bemutatom, hogy a vadászati hatóság mennyire sokrétű feladatot lát el, azonban ezek a feladatok igen jól csoportosíthatók. Mindemellett nem minden vadgazdálkodási feladat tartozik a hatóságra. Példának okáért egyértelműen nem hatósági ügy, hogy az adott vadállományt milyen pillangós növénnyel kívánják takarmányozni. Dolgozatom vadászati hatósági feladatokat a későbbiekben részletesen taglalja.

II. 6. A vadászati jog fogalma

A vadászati jog fogalmán a Vadászati Lexikon lényegében a vadászat történeti fejlődése során meghozott jogszabályok összességét érti.[22] Tehát a Lexikon a vadászati jogot jogtörténeti megközelítésben írja le.

A Révai Nagy Lexikon szerint a vadászati jog kettős értelmű. Egyrészt jelenti *„azt a jogosítványt, amelynél fogva valakit a vadászás gyakorlása, meghatározott területen vagy általában véve bárhol megillet”*[23]. Másrészt pedig *„azoknak a szabályoknak az összessége,*

[22] Vadászati Lexikon Gerhard Seilmeier (főszerk.) 1997. 364. o.
[23] Révai Nagy Lexikona Az ismeretek enciklopédiája XVIII. kötet 1995. 696. o.

amelyek a vadászás gyakorlásának módjára vonatkoznak”.[24] Ez a fogalom meghatározás már többszintű. Egyrészt magában foglalja az egyéni szintet, tehát benne foglaltatik az egyén vadászati lehetőségét meghatározó feltételek összessége. Ez a fogalom szűkebb értelmezése. Tágabb értelemben pedig a vadászat gyakorlásának módját meghatározó jogszabályok összességét, azaz a hatályos jogszabályok összességét érti a vadászati jog alatt. Ez a felfogás visszaköszön a Vtv-ben is.

A Vtv. 2. §-a foglalkozik a vadászati jog kérdésével.

Ezek szerint „*a vadászati jog*
a) a vad, valamint élőhelyének védelmével, és
b) a vadgazdálkodással kapcsolatos, továbbá
c)a vadászterületen szabadon élő, valamint az e törvényben meghatározottak szerint zárt téri tartás keretében tartott vadnak az arra jogosult által történő elejtésére, elfogására,
d) a hullatott agancs, valamint a vadászható szárnyas vad tojásának gyűjtésére, továbbá az elhullott vad tetemének e törvény szerinti elsajátítására való
kötelezettségek és jogosultságok összessége.”

A 3. § (1) bekezdése kimondja, hogy
„a vadászati jog - mint vagyonértékű jog - a földtulajdonjog elválaszthatatlan részeként - a földtulajdon tekintetében fennálló haszonélvezeti jog esetén is - a vadászterületnek minősülő terület tulajdonosát illeti meg.” A jogszabályhely (2) bekezdése rögzíti, hogy *„amennyiben vízfelület is része a vadászterületnek, a vadászati jog a meder tulajdonjogának elválaszthatatlan része.”*

A hatályos törvény rögzíti, hogy a vadászati jog vagyoni értékű jog, így azt a polgári jog tárgykörébe tartozónak tekintik. Ezen felül meg kell jegyezni, hogy a legszélesebb értelemben határozza meg a vadászati jog fogalmát, ugyanakkor nem foglalkozik a történeti jogfejlődéssel. A Vtv. fogalom meghatározása a más-más szempontból megfogalmazott és fentebb ismertetett fogalmakat tartalmukban egyesíti. Fogalomkörébe vonja a természet - és környezetvédelmet, a vadgazdálkodást, a vadnak a jogosult általi elejtését, a hullott agancs, a tojás begyűjtését és a tetem elsajátítását. Elmondható, hogy a jogalkotó teljes körű fogalom meghatározásra törekszik.

Álláspontom szerint azonban a vadászati jog legtágabb értelemben a vadászattal történeti fejlődése során foglalkozó jogszabályok, valamint a vadászati szokásjog összessége, amelybe bele tartozik valamennyi jogág vadászatot érintő valaha meghozott jogszabálya. Gondoljunk csak az orvvadászatra, amely egyértelműen büntetőjogi kategória, de a vadászat szabályainak

[24] Révai Nagy Lexikona Az ismeretek enciklopédiája XVIII. kötet 1995. 696. o.

ismerete és alkalmazása nélkül nem állapítható meg a tényállás. A közigazgatási joghoz tartozó történelem során folyton változó felügyeleti-hatósági ellenőrzési rendszer nélkül a vadászat nehezen kezelhető témakör. A vadászat pedig a szokásjoggal leginkább mai napig áthatott terület. A jogi normák dinamikusak, a változó társadalomi környezetre rugalmasan reagálni tudó szabályok. Ezzel szemben a szokás nehezen változik, statikus, apáról fiúra, szájról szájra hagyományozódik. Így alkalmat ad arra, hogy a régi idők vadászataiba, vadászati hagyományaiba is bepillantást nyerjünk. Szűkebb értelemben egyet értek a Vtv. megfogalmazásával, ugyanakkor az egyén vadászati lehetőségeit felsoroló jogosultságokat a fogalom legszűkebb vetületének tartom. A vadászati jog fogalmának helyes értelmezése segítségünkre lesz a történelmi koronként eltérő társadalmi, szabályozási környezetben.

1. ábra A vadászati jog fogalmi rendszere

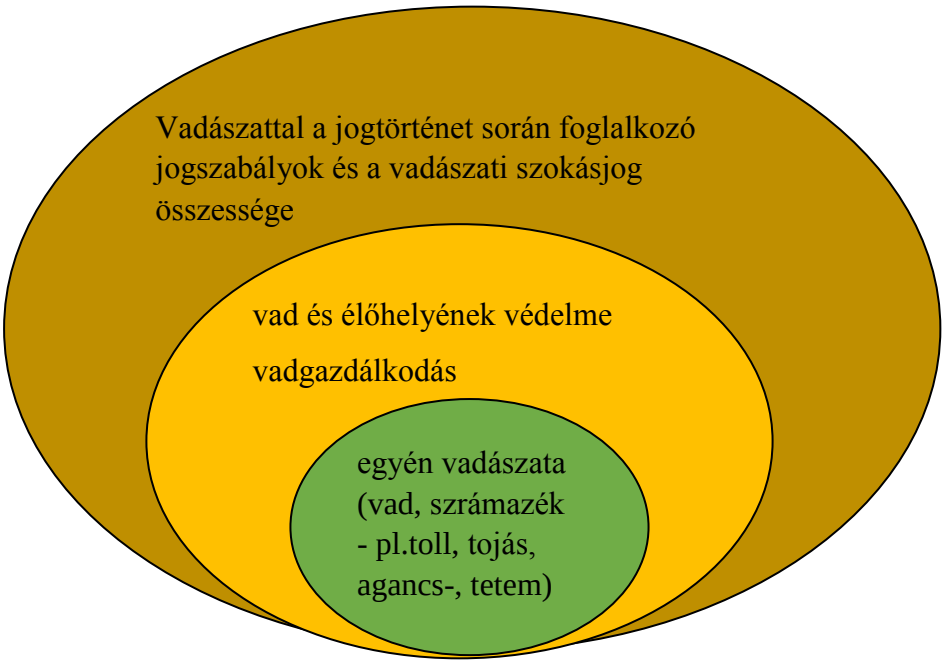

A vadászat nemcsak a fegyverrel történő vadászati módot foglalja magában, hanem az ebekkel történő kotorékozást, a sok helyen tiltott görényezést, valamint a csapdázást is. A mai napig nagy hagyományai vannak az agarászásnak, melyet később a lóverseny pályához hasonlóan, bukméker-fogadásokkal tarkított „álnyulas" agárversenyként hobby sportként űznek. A magyar hagyományok szerves része a madárral, méghozzá sólyommal történő vadászat. Ennek megfelelően a vadászati módokat két csoportra oszthatjuk: vannak az eszközös vadászati módok (csapdázás, fegyveres) és az állattal folytatott vadászat

(görényezés, kotorékozás, agarászat, solymászat). Minden történeti korszakban a vadászati módokat más-más formában szabályozták, voltak, amelyeket engedtek, voltak olyanok, amelyek tilalom alá estek. A vonatkozó szabályokat és előírásokat korszakonként mutatom be értekezésemben.

II. 7. Az irányítás, vezetés, ellenőrzés, felügyelet fogalmai

A téma feldolgozására az értekezés tárgyához mérten, a lehető legszűkebb terjedelemben kerül sor. A hazai és a nemzetközi szakirodalom igen bő mennyiségben foglalkozik ezzel a témával, amelyek elemzése jelen értekezésnek nem tárgya. Ennek megfelelően a jelenleg elfogadott legáltalánosabb nézet szerinti fogalmi megközelítéseket veszem alapul a vadászati hatóság szerepének, funkcióinak bemutatásához. Mindemellett a fogalom választást az is meghatározta, hogy a mai értelemben vett közigazgatásról a honfoglaláskor, majd a középkorban, sőt még az újkor kezdetén sem beszélhetünk, így nem lenne kellően egzat a mai modern fogalmak a korábbi korokra, nem létező szervezetideákra való alkalmazása. Mindezek alapján kizárólag a fogalmakat a legalapvetőbb, mondhatnám minimalista tartalmi jegyei alapján vázolom fel.

Egyes vélemények szerint a vezetés és az irányítás szinonim fogalmak[25], míg mások arra az álláspontra helyezkedtek, hogy *„az irányítás a szervezetrendszer részét képező szervek közötti viszony leírására szolgál, míg a vezetés egy adott szerven belüli viszonyrendszert fejez ki.”*[26] Jómagam a második felfogással értek egyet és ebben az értelemben fogom használni a vezetés kifejezést.

Az irányítás szociológiai értelemben szervezetek közötti hatalmi viszony, ahol az irányító szerv befolyást gyakorol az irányított szervre. Jogi értelemben irányításról csak akkor beszélhetünk, ha az irányító szerv befolyása jogszabályokon alapul.[27] Az irányítás a közigazgatásban mindig hierarchikus szervezetrendszert jelent, amely feltételez egy felettes

[25] Szakács Tamás: Az irányítás fogalma és fajai a közigazgatási rendszerben (az irányítás szervezéstudományi, szociológiai és jogi fogalma; szervi és szakmai irányítás; közvetlen és közvetett irányítás) in. https://jogjegyzet.hu/file/b6c45d5dbd6ce447d7e16ac5d6a47f21/KIG1-IV..pdf 2018.04.27.

[26] Szakács Tamás: Az irányítás fogalma és fajai a közigazgatási rendszerben (az irányítás szervezéstudományi, szociológiai és jogi fogalma; szervi és szakmai irányítás; közvetlen és közvetett irányítás) in. https://jogjegyzet.hu/file/b6c45d5dbd6ce447d7e16ac5d6a47f21/KIG1-IV..pdf 2018.04.27

[27] Szakács Tamás: Az irányítás fogalma és fajai a közigazgatási rendszerben (az irányítás szervezéstudományi, szociológiai és jogi fogalma; szervi és szakmai irányítás; közvetlen és közvetett irányítás) in. https://jogjegyzet.hu/file/b6c45d5dbd6ce447d7e16ac5d6a47f21/KIG1-IV..pdf 2018.04.27

szervet és a vele utasításadási jogviszonyban lévő legalább egy szervet. Az irányítás az utasításadási jogkör mellett feltételez megfelelő koordinációt is, amelynek alapja a jól szervezett és jól strukturált munkamegosztás. A munkamegosztás pedig lehetővé teszi a specializációt, vagyis azt, hogy egyes munkafolyamatot olyan személyek végezzek, akik speciális tudással, képzettséggel rendelkeznek. A munkamegosztás kialakulásával pedig elkerülhetetlen a megfelelő kommunikáció. Ez pedig már magában rejti az írott szabályok, utasítások alkalmazását is.[28]

Az irányítás lehet közvetetett, azaz indirekt, amikor az irányító csak a célt határozza meg. A cél eléréséhez szükséges magatartást az irányító nem szabja meg. Az irányító csak teljesítményt, célt, feladatteljesítést vár el. Az irányítás lehet közvetett is, azaz direkt, amikor a célon felül a követendő eljárási magatartás is meghatározott. Beszélhetünk hierarchikus és hierarchián kívüli irányításról. Hierarchikus irányítás során az irányító az irányított szerv belső, szervi ügyeibe is bele szólhat, míg a hierarchián kívüli irányítás esetén ez a jog nem illeti meg az irányítót. Emellett megkülönböztethetünk szervi és szakmai irányítást is. Szervi irányítás esetén az irányító teljes körű irányításra jogosult, míg szakmai irányítás esetén kizárólag a szakmai kérdésekben irányíthat, szervi kérdéskörben nem járhat el.[29]

Az ellenőrzés alapja az információgyűjtés arról, hogy *„az ellenőrzött magatartása megfelelő-e”*[30]. Ezzel szemben a felügyelet a tágabb fogalom. Ez az ellenőrzésen felül már kikényszerítő erővel is bír, azaz a jogellenes magatartással szembeni kényszerítő erővel rendelkező fellépés lehetőségét is magában foglalja.[31]

[28] Patyi András: Szervezetirányítás: felügyelet és ellenőrzés NKE Budapest 2014 4.o. in http://m.ludita.uni-nke.hu/repozitorium/bitstream/handle/11410/10425/Teljes%20sz%C3%B6veg%21?sequence=1&isAllowed=y 2018.04.27.

[29] Szakács Tamás: Az irányítás fogalma és fajai a közigazgatási rendszerben (az irányítás szervezéstudományi, szociológiai és jogi fogalma; szervi és szakmai irányítás; közvetlen és közvetett irányítás) in. https://jogjegyzet.hu/file/b6c45d5dbd6ce447d7e16ac5d6a47f21/KIG1-IV..pdf 2018.04.27

[30] Patyi András: Szervezetirányítás: felügyelet és ellenőrzés NKE Budapest 2014 7o. in http://m.ludita.uni-nke.hu/repozitorium/bitstream/handle/11410/10425/Teljes%20szöveg%21?sequence=1&isAllowed=y 2018.04.27.

[31] Patyi András: Szervezetirányítás: felügyelet és ellenőrzés NKE Budapest 2014 7o. in in http://m.ludita.uni-nke.hu/repozitorium/bitstream/handle/11410/10425/Teljes%20sz%C3%B6veg%21?sequence=1&isAllowed=y 2018.04.27.

III. Történeti áttekintés

III.1. Kezdetek – a honfoglalás előtti vadászat, néhány érdekesség a honfoglalásig

Az ősmagyarok hazája a jelenlegi uralkodó felfogás szerint valahol az Ural hegység lábainál terült el. Az ősmagyarok lovas népként halászó-vadászó életmódot folytattak. A vad húsa és prémje csere-eszköz volt. A harci kiképzés alapjait a vadászat jelentette. Erősnek, magabiztosnak, fegyelmezettnek és csavaros észjárásúnak kellett lennie a vadásznak, ha ételhez akart jutni, azaz vadat akart zsákmányolni. A nomád életforma magával hozta a vadállatok elleni védekezés szükségességét, hiszen a farkasok, hiúzok, medvék tizedelték az állatállományt. A nyílt területeken előszeretettel vettek igénybe kopókat, agarakat a vadászathoz. A vadászathoz csapdákat és vermeket is használtak. A magyarok lóháton íjjal, lándzsával és sólyommal vadásztak. A sólyom vadászat ázsiai eredetű. Az Árpád nemzetség totem állata a turulmadár nem más, mint altáji kerecsensólyom, amely a legjobban idomítható vadászmadárként tartanak számon.[32]

A nomád életformához igazodva a vadászatot két típusra oszthatjuk. Beszélhetünk zsákmányszerzési vadászatról, melynek célja, a hús és a bőr, illetve prém megszerzése volt. Másrészt pedig az állatállomány megvédése a túlélés elengedhetetlen eszköze a védekezési vadászat. A vadak elejtéséhez kézifegyverként buzogányt, dárdát, baltát használtak[33].

A mindennapi élet szerves része volt a vadászat. E tevékenység számos nyelvi emléket is maga után hagyott ezekből a korokból. Így pl. Emese, Árpád édesanyjának neve szarvasünőt jelent. Ezen időkből eredetezhető szavaink többek között pl. a hal, háló, láp, íj, nyíl, ín, nyúl, nyuszt, nyest, fajd, lúd, toll, nyúz, fa, ág, evet.[34] Az evet mókust jelent.

A kalandozások idején a haza térő férfiak előszeretettel vadásztak. Géza fejedelem apja, Taksony gyakran vadászott a Felvidéken és a Dunántúlon. Főként a prémes állatokat

[32] Vadászat Magyarországon Moldován Tamás (főszerk.) kiadja az Idegenforgalmi Propaganda és Kiadó Vállalat, Budapest 1980. 6-7. o.
[33] Elek Balázs-Zsoldos Barnabás: Magyar Vadászösvényeken kiadja a TKK Kereskedelmi Kft. Debrecen, 2010., 144.o., 8. o.
[34] Vadászat Magyarországon Moldován Tamás (főszerk.) 1980., 6-7. o.

vadászták előszeretettel, hiszen a prém jó értékű csereeszköz volt. A hód gerezna, valamint a hiúzbőr volt a legkelendőbb. A hiúzbőrt akkoriban párducbőrnek is nevezték.[35]

Hunor és Magor ősmondája a mai napig nagyon erősen él a magyarságban. A monda szerint Hunor és Magor a hunok és a magyarok ősei szarvasünőt űzve érkeztek meg Meotisz mocsaraiba, ahol a Dúl király lányait elrabolva megalapították a két nemzetet. Ez a szarvasünő vezette el a magyarokat a Kárpát-medencébe.[36] A monda ábrázolása több helyütt azonban megtévesztő, hiszen a csodaszarvast nem szarvasünőként, hanem szarvas bikaként ábrázolják csodás, terebélyes agancskoronával. A kereszténység felvételével ősi mondavilágunk keresztény elemekkel bővült. Ilyen pl. a magyar Hubertus monda, amelyben a megjelent csodás, terebélyes agancsú szarvasbika agancsán gyertyák ülnek.

III.2. A vadászat megítélése és szabályozása az államalapítástól a XVIII. századig

III.2.1. Az államalapítástól 1504-ig terjedő időszak

A vadászati tevékenységről, mint a jog által szabályozott magatartásról, kevés írásos jogilag értékelhető dokumentum maradt fent, így elenyésző jogilag releváns információforrásra támaszkodhatunk. A honfoglalás korában a letelepedés még tulajdon alatt lényegében az ingó dolgok feletti uralmat értették, hiszen a törzsek letelepedési területei egymástól gyepükkel voltak elválasztva, saját személyhez kötődő ingatlan tulajdonjog sokáig nem létezett. Ez a felfogás pedig magában foglalja azt a következtetést, hogy bárki bárhol szabadon vadászhatott. Jogilag ma úgy fejeznénk ki ezt az állapotot, hogy az uratlan dolgokon elsajátítással, tehát vadászias kifejezéssel élve elejtéssel, elfogással bárki tulajdon szerezhetett. Csöre Pál ezt a szabad állapotot tekintette Kolosváry Bálint[37] után a szabad vadászat korának. [38]

A szabad vadászat korlátozására kezdetben kizárólag adománylevelekben látunk példát. Az államalapítást követően elsődleges feladat volt a kereszténység terjesztése érdekében az egyház megtelepítése és anyagi függetlenségük megteremtése. Ennek érdekében született

[35] Vadászat Magyarországon Moldován Tamás (főszerk.) 1980., 7-8. o.
[36] Elek –Zsoldos 2010., 8. o.
[37] Kolosváry Bálint és Csöre Pál nézeteinek összevetését későbbiekben tárgyalom.
[38] Csőre Pál: Földtulajdon,- vadászati jog és a termelőszövetkezetek Jogtuodmányi Közlöny Lapkiadó Vállalat Budapest 1968, XXIII. új évfolyam 98. o.

adománylevelekben találunk utalást a vadászat átengedésére az egyházi birtokokhoz kötődően, azokon kizárólagosságot biztosítva mint pl. I. István király 1037-ben a bakonybéli vagy az I. Géza király 1075-ben a garamszentbenedeki apátság részére kiadott alapító levele. A bakonybéli alapító okiratot Csőre Pál 1036-ra antedatáltnak[39] tartja, míg Dr. Karácsonyi István 1037-re datálja. Az alapító okirat valódisága és keletkezési ideje sok vitát generált a történelemtudományban. Dr. Karácsonyi István egyenesen koholmánynak tünteti fel és hangsúlyozza, hogy az későbbi, valószínűleg XIII. századi hamisítvány. Kétségtelen tény az, hogy ez az oklevél tartalmazza azt a kitételt, hogy a Bakonybél szomszédságában lévő 4 hegyen elejtett vadak és azok bőrének a fele az apátságot illeti.[40]

A vadászat, mint emberi tevékenységnek a szabályozása **Szent László** király 1092. évi dekrétumában jelenik meg először. A vadászati tevékenységet sokáig lovon ebekkel vagy sólyommal folytatták. A dekrétum szankciókat fogalmazott meg a vasárnapra és ünnepnapra rendelt vadászati tilalmat megszegőkkel szemben, ugyanis rögzíti, hogy *„ha valaki e napokon vadászni talál, vegyék el ebeit és a lovát; de lovát ökrön válthassa meg. Ha pedig pap vagy egyházi személy vadászna, veszitse el egyházi rendjét, miglen eleget teend vétkeért.”*[41]. Továbbá leszögezi, hogy *„Királyi hatalmunknál fogva végeztük, hogy kinek-kinek szabad legyen azt a mi az övé, a maga feleségének, fiainak és leányainak, szintugy rokonainak vagy az egyháznak osztania és adnia. És az ő rendelését halála után se merje megbontani valaki.”*[42].

Tehát ezen előírásokból egyértelműen látható, hogy a vadászati tevékenység kizárólag az ünnepnapokhoz és a vasárnaphoz kapcsolódóan került szabályozásra. Sem területei, sem személyi korlátozás nem állt fenn, így semmilyen állami szintű szabályozás, előírás nem került meghatározásra. Fentiek okán sem személyi, sem szervezeti szintű kontroll nem került felállításra. Azonban érdekes kérdéseket vet fel a tilalmakat megszegőkkel szembeni fellépés. A rendelkezés személyi hatálya egyértelmű: bárki, aki tilalmi időben vadászati tevékenységet folytat szankcióra számíthat. Súlyosabb szankciót alkalmaznak az egyházi személyekkel és papokkal szemben. A királyi rendelkezés főszabály szerinti személyi hatálya (azaz bárki,

[39] Csőre Pál: Földtulajdon,- vadászati jog és a termelőszövetkezetek 1968, XXIII. új évfolyam 99. o.
[40] Dr. Karácsonyi János: Szent István okelevelei és a Szilveszter-bulla diplomatikai tanulány, közrebocsátja a Magyar Tudományos Akadémia Történelmi Bizottsága, Magyar Tudományos Akadémia, Budapest 1891 141-142. o.
[41] Szent László Király Dekrétumainak Első Könyve 12. fejezet 1. §.
[42] Szent László Király Dekrétumainak Első Könyve 5. Fejezet a király engedelméről, hogy tulajdonát mindenki birhassa 1. §.

kivéve a papok és egyházi személyek) alá tartozók büntetése ebeik, vagyis vadászkutyáik elkobzása, valamint a lovak elvesztése, tehát elkobzása. Mind a két állat kiemelten fontos a vadászatban. A kutya a kajtató, hajtó, vadat űző és elfogó eb, egy vadász mindennapi társa. Segít a vad felkutatásában, hajtásában, szükség esetén apportíroz[43]. Gondoljuk csak mai szemmel a vadra jelzést adó vizsla mozdulatlan képére, vagy a récét szájában a nádasból kihozó kutya sziluettjére, vagy éppenséggel a kotorékozó tacskók és foxik rettenthetetlen fellépésre a rókalyukban. Egy vadászó ember számára a kutya társ és segédszemélyzet is egyben.

A vadászkutyáknál érdemes egy rövid kitérőt tennünk főként azért is, mert a későbbiekben jogi jelentősége lesz ennek a résznek. A dekrétum az eb kifejezést használja. Az ősi magyar nyelvben a kutyákra az eb szó használata volt általános, az elnevezések gyakran keveredtek. A kutya szó még a XV. században kis kunyhót jelentett.[44] A legismertebb kutyafajták az agár és a kopó volt. Csak később jelenik meg a vizsla[45] elnevezés a kopóra a vizslat, kutat szóból kialakulva. A vadászatban résztvevő kutyák harmadik csoportját a szelindekek képezték. A kutyák megnevezése is mutatja azt a funkciót, amit betöltöttek. Nagyon fontos volt a védelmi funkció, hiszen számos veszélyes állat volt az erdőben pl. medve, farkas, hiúz. Ezekkel szembeni védelmet csak erős testfelépítésű, nagy testű, zömök, rövid fejű, izmos hátsó lábú, széles mellkasú, nagy marmagasságú ebek adhattak.[46] Ilyenek voltak a szelindekek. A bölényekkel és a vaddisznókkal is felvették a küzdelmet. Nyakukat szöges nyakörvvel védték, hogy a támadó vadállat ne tudjon végzetes sebet ejteni a nyak részen. A szelindekekről keveset tudunk. Egyetlen ismert magyar vonatkozású ábrázolásuk a Bécsi Képes Krónikában[47] található, ahol Hunor és Magor szíjon vezetnek feltehetően szelindekeket.[48]

---

[43] A kutya a meglőtt állatot felkutatja és szájában a vadász elé viszi. Tipikusan madaras vadászatoknál jellemző pl. fácánozás, szalonkázás, récézés. A kutyák betaníthatók tárgyak, eszközök vitelére is, így segítve a vadászt (pl. távcső, hátitáska, elemlámpa hordása).

[44] Varga Róbert: A reneszánszkori vadászat in http://tortenelem.bjg.hu/hunyadiakkora/prezentaciok.htm 2018.02.21.

[45] Zsigmond király idejében került be Magyarországra valószínűsíthetően a vizsla, amely feltehetően II. Lajos uralkodása idején terjedt el és lett a vadászatban mindennapos társ. in Illés Nándor: A vadászat kezelése és gyakorlása in A vadászati ismeretek kézikönyve III.1. kötet: Grill Károly cs. és kir. udvari könyvkereskedése Budapest, 1895. 18. o.

[46] Ezeket a kutyákat eredetileg Nagy Sándor hozta be Indiából Európába. Így terjedtek el az európai kontinensen. in Dr. Fodor Tamás: A magyar vadászkynológia múltjából in http://epa.oszk.hu/02400/02451/00007/pdf/EPA02451_Erdeszettorteneti_Kozlemenyek_08-10_1975_249-255.pdf 2018.02.21.

[47] Az ábrázolt kutya méretéből, külső megjelenéséből a kutatók szelindekre következtettek.

[48] Dr. Fodor Tamás: A magyar vadászkynológia múltjából in http://epa.oszk.hu/02400/02451/00007/pdf/EPA02451_Erdeszettorteneti_Kozlemenyek_08-10_1975_249-255.pdf 2018.02.21.

2. ábra A csodaszarvas üldözése – Hunor és Magor a szelindekekkel

Forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/Csodaszarvas#/media/File:FeherSzarvas-ChroniconPictum.jpg

A XIII. században épült bényi templom oszlopfőjén is vadászok láthatók szíjon vezetett kutyával.

3. ábra A bényi templom vadász jelenetes oszlopfője

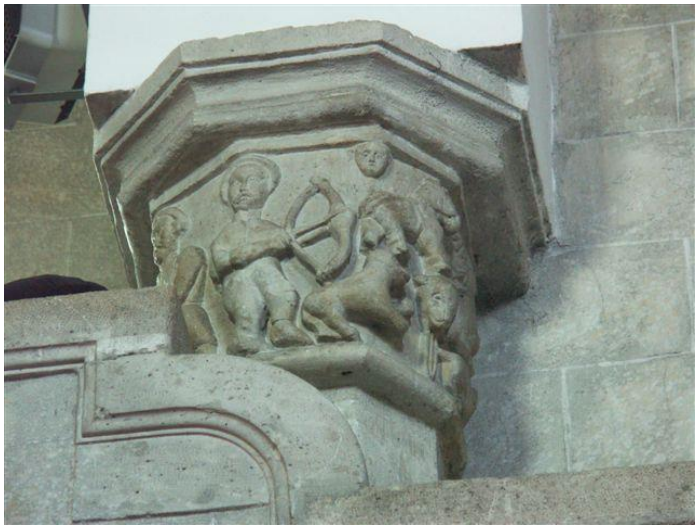

Forrás: http://www.bucsujaras.hu/beny/PICT7769.JPG

A kutyák jelentőségét mutatja az is, hogy az Árpád-házi királyok a vadászathoz külön segédszemélyzetet tartottak. Volt az udvartartásban főcserkésző, agarász, solymász, hordár,

pecér.[49] A nemesi udvarokban az úgynevezett „peczérek" foglalkoztak a kutyákkal.[50] A pecérek vezetője a pecérispán volt. A nemeseknek nem volt tiltott segédszemélyzet fenntartása. Ez csupán attól függött, hogy az adott nemes milyen mértékű jövedelemmel rendelkezett, megengedhette-e magának az ekkora mérvű személyzet fenntartását. Dr. Kuncz Ignác a királyi vadászokat az udvarnokok sorában egyenesen szakértőknek nevezte, kiemelve fontosságukat és megbecsültségnek örvendő személyüket.[51]

A kutyák szerepe a vad felkutatása, felriasztása, űzése, kifárasztása volt. A kifáradt vadat a vadász ezután többnyire gyalogosan dárdával szúrta le. Továbbra is használták az íjat és a nyilat. Szekerce, kelevéz, vadászkés és dákos állt a vadász szolgálatában.[52]

A vadászat másik elengedhetetlen segédállata a ló, amely a vadászt és a zsákmányát szállító tevékenysége miatt fontos. Érdekes, hogy a dekrétum csak a ló megváltását említi, az ebekét nem. Erre vonatkozóan nem maradt fent fellelhető írásos adat, valószínűleg kisebb érték fejében megválthatók voltak, vagy bekerültek az uralkodó/nemes kutyafalkájába. A ló viszont értékes jószág, ezt is mutatja, hogy ökör árban lehetett csak megváltani. Ennek értelmében a tilalmi idő megszegése igen drága „mulatság" volt, hiszen a szankció ugyan nem büntetőjogi, hanem polgári jogi, de igen nagy a megváltási ár, sokszor a megélhetés elvesztését jelenthette.

A rendelkezés különös személyi hatálya a papokra és egyházi személyekre terjedt ki. Eleve érdekes a megkülönböztetés is: papok és egyházi személyek. Ez azt jelenti, hogy bármely vallásban, felekezetben és szervezeti struktúrában pozíciót betöltő személyre vonatkozott az előírás. A büntetés itt polgári jogi jellegű, az eb és a ló elvesztését jelentette azzal, hogy amíg a megváltás meg nem történt, nem lehetett az egyházi tevékenységet gyakorolni és az egyházi tisztséget betölteni. A mai modern szóhasználattal élve a hivatás gyakorlásának felfüggesztését rendelték el. Ezzel olyan súlyos büntetés kiszabását tették lehetővé, amely nemcsak presztízs veszteséget jelent a vadásznak, hanem a megélhetési lehetőség megvonását is egyben, hiszen addig, amíg a hivatását a pap vagy egyházi személy nem tudta gyakorolni, az őt megillető javadalmazás sem járt.

[49] Elek-Zsoldos 2010, 8. o.
[50] Dr. Fodor Tamás: A magyar vadászkynológia múltjából in. http://epa.oszk.hu/02400/02451/00007/pdf/EPA02451_Erdeszettorteneti_Kozlemenyek_08-10_1975_249-255.pdf 2018.02.21.
[51] Dr. Kuncz Ignácz: A vadászi jog és annak korlátai Jogtudományi Közlöny 7. évfolyam 39. szám Pest 1972 284.o.
[52] Elek -Zsoldos 2010., 8. o.

Az ünnepnapok kérdésköre is érdekes, ugyanis a rendelkezés felsorolta a katolikus ünnepnapokat, de kiegészítette azokat a nem katolikus vallásúak ünnepnapjaival is, melyek megszegése egyéni elbírálás alá esett.

"Esztendőn által pedig ezeket az ünnepeket kell megülni: Nagykarácson napját[53]*, szent István első mártir napját*[54]*, szent János evangyélista napját*[55]*, Aprószentek napját*[56]*, * Kiskarácsont*[57] ** Vizkeresztet*[58] *bőjtjével együtt, Gyertyaszentelő Boldogasszony napját,*[59] ** Husvétkor négy napot, szent György mártir napját,*[60] ** Filepet Jakabot*[61] ** böjtjével együtt, a szent keresztnek megleletét*[62]*, * Áldozó csütörtököt, Pünkösdkor négy napot, Keresztelő szent János napját*[63]*, * Péter és Pál apostolokat egy napon,* [64] ** szent Jakab napját,* [65] ** szent Lőrincz napját,* [66] ** Nagyasszony napját*[67] ** szent István király napját*[68]*, * szent Bertalan napját,*[69] ** Kisasszony napját,*[70] ** a szent keresztnek felmagasztalását,*[71] ** szent Máté apostol és evangyélista napját,*[72] ** szent Gellért püspök napját,*[73] ** szent Mihály árkangyal napját,*[74] ** szent Simont és Júdát,*[75] ** Mindszentek napját*[76]*, * szent Imre herczeg napját*[77]*, * szent Márton,*[78] ** szent András,*[79] ** szent Miklós,*[80] ** szent Tamás*

[53] december 25.
[54] december 26.
[55] június 24.
[56] december 28.
[57] január 01.
[58] január 06.
[59] február 02.
[60] április 24.
[61] május 01.
[62] szeptember 14.
[63] június 24.
[64] június 29.
[65] július 25.
[66] augusztus 10.
[67] augusztus 15.
[68] augusztus 20.
[69] augusztus 24.
[70] szeptember 08.
[71] szeptember 14.
[72] szeptember 21.
[73] szeptember 24.
[74] szeptember 29.
[75] október 28.
[76] november 02.
[77] november 05.
[78] november 11.

apostol napját;[81] * *és mindegyik egyház ülje meg az ő szentjének és temploma felszentelésének ünnepét."*[82]

Mint látható, a vadászati tilalmi időket az egyházi ünnepnapok megtartásához igazították. Ez egészen 1729-ig így maradt. A kereszténység felvétele a magyarság megmaradásának alapja volt, ezért minden lehetséges eszközzel törekedtek a vallási tisztelet kialakítására és megtartására.

Ezt az utat folytatta **Könyves Kálmán** is. Vadászat miatt mise nem maradhatott el. A papok rendkívül találékonyak voltak, és a miséket igyekeztek kiváló vadászhelyek közelében elvégezni, ezért Könyves Kálmán azt is elrendelte, hogy mise kizárólag megszentelt helyen tartható. Kálmán Király Dekrétomainak Első Könyve 68. Fejezet a misemondásról szól. Kimondja, hogy *"Misét mondani csak felszentelt helyen legyen szabad, hanemha valami szükség oka kivánná máshol, és akkor sátor alatt vagy más tiszta helyen mondják; de azt is csak uton, utazás közbe, nem vadászaton, és soha kézi oltár nélkül."*

Itt jegyezem meg, hogy a kereszténység megszilárdítása érdekében maga az Egyház is hozott később a vadászathoz köthető szabályokat. Így pl. az 1279-es Budai zsinat megtiltotta a szerzeteseknek a vadászást és a solymászást.[83]

A Szent László által kihirdetett vadászati tilalmi idők Könyves Kálmán idejében továbbra is változatlan formában fennmaradtak, amelyek mint láttuk, egyházi ünnepekhez kötődtek, nem pedig a vad életciklusához. Ezek a rendelkezések nem a vad kíméletét szolgálták, hanem a katolikus vallás megszilárdítását. Könyves Kálmán a vallási ünnepnapok megszegőivel szemben igen keményen, határozottan lépett fel. Rendelkezése kimondta, hogy ha *"Valaki a rendelt ünnepeket meg nem tartja, ily törvényt lássanak reá: ha szabad ember, vezekeljen három nap; ha szolga, csapják hétig"*.[84]

Könyves Kálmán adóztatási rendszere meglátásom szerint a korban már igen modernnek számított. Az adó beszedése hármas irányú volt. Egyrészt adózni kellett az egyháznak. Ez volt

[79] november 30.
[80] december 06.
[81] december 21.
[82] Szent László Király Dekrétomainak Első Könyve 38. Fejezet a szent ünnepek megüléséről
[83] Illés 1895. 26. o.
[84] Kálmán Király Dekrétomainak Második Könyve 14. Fejezete azokról szól, kik az ünnepeket meg nem tartják.

a tized, decima vagy dézsma. Adózni kellett a királynak is. Ezt a fajta adót a földbirtokok után szedték. Ezen felül a király kivetett ún. különleges adókat különböző foglalkozásokra. Ilyen volt pl. a bányák nyeresége, a só jövedelem, a várnépek adója, a szabadok dénárjai etc.[85] Minden területnek megvolt a maga jellegzetes állata, amelynek prémjét kellett szolgáltatnia, így Erdély bölény, medve, hiúz és farkas bőrben, illetve prémben, Bács megye hód bőrben, Szlavónia pedig nyuszt prémben adózott.[86] Könyves Kálmán előírta, hogy a gereznát nem lehet pénzben megváltani.[87] Ezt megerősítette az Aranybulla, amikor kimondta, hogy *„A nyestbőr adót azon szokás szerint fizessék, a mint Kálmán király elvégezte volt.”*[88] A harmadik adószedő, pedig a földesúr volt, aki többféle adót is szedett. Így pl. terményjáradékot, szállásadót, ajándékokat, etc.[89] A jobbágyoknak mindezeken felül a prém beszolgáltatásán kívül az udvaron meghatározott mennyiségű vadat kellett leadniuk.[90]

A vadászat nem veszélytelen tevékenység. Ráadásul uralkodónak címükhöz és rangjukhoz illően nagyvadat, nemes vadat, főként medvét, szarvast volt illendő terítékre hoznia. Ne felejtsük el, hogy ekkor még nem használtak lőfegyvert. Tehát a vadhoz lehetőség szerint minél közelebb, sokszor testközelbe kellett kerülni és puszta kézzel, lándzsával, dárdával, szekercével, buzogánnyal, tőrrel elejteni. Ez azt kívánta meg, hogy a vadász legyen jó fizikumú, ügyes, eszes. Több uralkodót is vad sebesített meg vagy sebzett halálra. pl. Imre herceg 1031-ben vesztette életét vadkan támadás következményeként. Imre királyt 1199-ben Máramarosban érte vadászbaleset. Nagy Lajost 1353-ban medve sebesítette meg.[91]

A jogi szabályozottság megjelenését álláspontom szerint nagyban késleltette a honfoglalás kori szétaprózottság. A terület nagy volt, a népsűrűség kicsi, ezért a jó adottságokkal rendelkező terület vadállománya igen gazdagnak számított. A letelepített törzsek között szabadon maradt területek automatikusan az uralkodó fennhatósága alá kerültek. Ezáltal ezek a területek is a királyi birtokok közé tartoztak. A vad szabad préda volt. Jogilag res nullius. Az államhatalom kialakulásával, az államszervezet felépítésével indult meg annak igénye, hogy a vadászatot korlátok közé kell szorítani. Azonban ezt a törekvést nehezítette a letelepedés

[85] Dr. Juhász István: Az Aranybulláig korlátozások nélkül adóztattak a királyok in http://ado.hu/rovatok/ado/az-aranybullaig-gatlastalanul-adoztattak-a-kiralyok
[86] Vadászat Magyarországon Moldován Tamás (főszerk.) 1980., 13. o.
[87] Vadászat Magyarországon Moldován Tamás (főszerk 1980., 13. o.
[88] A nyestbőr adóról szóló 1222. évi XXVII. törvénycikk
[89] Dr. Juhász István: Az Aranybulláig korlátozások nélkül adóztattak a királyok in http://ado.hu/rovatok/ado/az-aranybullaig-gatlastalanul-adoztattak-a-kiralyok 2018.04.18.
[90] Illés 1895. 28. o.
[91] Elek-Zsoldos 2010., 10 o.

korából fakadó előjogok, így csak fokozatosan, ráadásul pluralisztikus módon lehetett csak ezt a folyamatot megkezdeni. Az uralkodó adományozott földeket. Eldönthette, hogy az adományozás során a földdel együtt a vadászat kizárólagosságát is átadja, vagy azt fenntartja magának. Ráadásul a szabad királyi városok megjelenésével, valamint a falvak kialakulásával a helyzet sokszínűsége csak tovább árnyalódott. Nehézséget okozott a kereszténység meghonosítása is. A királyi hatalom megszilárdításához jó külföldi kapcsolatok, szilárd elkötelezettségen alapuló lojális előkelői rétegre volt szükség. Ez a külföldi lovagokból és magyar előkelőkből álló réteg egyre több privilégiumot kívánt magának megszerezni. A hatalom megszilárdítását elősegítette a nyugati minta átvétele, így elkezdett körvonalazódni a főurak, nemesek és papok társadalmi rétegei, akik egyre több joghoz, kiváltsághoz jutottak a köznép rovására. A tagozódás alapja a honfoglalás kori betöltött státusz volt. A törzsek vezetőiből lettek a főurak, a törzsek szabadjaiból a nemesek. A magyarok ősi társadalmi hierarchiájában a rabszolgák és a hadifoglyok rétegébe tartozókból lettek a parasztok és a jobbágyok, akik földműveléssel foglalkoztak. Szabad emberhez nem volt méltó a földművelés, így belőlük alakult ki a nemesség, ugyanakkor az elszegényedett szabadok lesüllyedtek a jobbágyok közé. Szabad ember halászott, vadászott, állatot tenyésztett.[92]

A fentieket összefoglalva elmondhatjuk, hogy az új társadalmi rend kialakulásához hosszú és rögös út vezetett, számos hatáskör, érdek konkurált egymással. A törzsi tagozódás nyugati mintára való átültetése nehezen ment, a kereszténység felvétele további nehézségeket idézett elő. Az uralkodóknak szüksége volt erős nemességre, így számukra egyre több jogot biztosított, köztük a vadászatot. A vadászat szabad volt bárki számára, azonban az előjogok adományozásával egyes területeken már kezdett korlátozás alá esni a vadászati jog. A parasztok és a jobbágyok uraik felé adózási kötelezettségként prémeket szolgáltattak, ez volt a korábban bemutatott gerezna. Amennyiben egy nemes megkapta a birtokadománnyal együtt a birtokra vonatkozó vadászati jogot is, a gerezna beszedésére is jogosulttá vált és egy személyben döntött a területén történő vadászatról. A gerezna mindig jó csereeszköz volt, később pedig igen jó árban lehetett értékesíteni.

A fentebb kifejtettek alapján elmondható, hogy az egyházi és a világi személyekre vonatkozó rendelkezések ezekben a századokban fokozatosan kezdenek elkülönülni. Könyves Kálmán

[92] Vadászat Magyarországon Moldován Tamás (főszerk.) 1980., 10. o.

idejében az elkülönülés már igen markáns, a papokat, szerzeteseket érintő szigorú szabályozás a kereszténység megszilárdítását szolgálták. Az irányítási, ellenőrzési, felügyeleti rendszer hármas osztású, amelynek elemei a király, a nemes és az egyéb privilégiumokkal rendelkező személyek, közösségek.

A világi társadalmi berendezkedéshez igazodó felügyeleti, ellenőrzési rendszer igen összetett, a hatáskörök elmosódottak. A hatáskörök leginkább célszerű csoportosítása hármas osztású: voltak királyi, nemesi vagy földesúri hatáskörök és külön említést kell tennünk a kiváltságosokról. ***A legfőbb hatalom a királyé.*** A király jogosult volt nemcsak saját birtokán, hanem más birtokán is eljárni. A király gyakorolta a legfőbb igazságszolgáltatási tevékenységet is. A király saját udvartartásában felállított tisztségekről részletesen beszámoltam. A nem királyi birtokok feletti uralom tekintetében az uralkodói hatáskörök egy részét a századok alatt fokozatosan engedte át az uralkodó fizetett elöljáróinak (nádorispán, országbíró etc.). Ezeket a tisztségeket minden történeti egységhez lebontva külön mutatom be. A királyi vadászatokat (honfoglalástól 1504-ig) az erre rendszeresített udvari személyzetnek és a köznépnek is szolgálnia kellett. Az udvar részéről a vadászat fő szervezője és felügyelője a vadászispán volt, akit comes venatorumnak neveztek. Az Árpád-házi királyok kedvenc vadászterülete a Bakony volt, ezért a vadászispán a bakonyi ispán volt egy személyben. Ő fogta össze az udvari vadászati rendtartást és intézte a köznép szerepvállalását. A bölényvadászat a legnemesebb, egyben a legnagyobb szervezettséget igénylő vadászat volt. Speciális helyzetét és megítélését jelzi az is, hogy külön bölény-vadászispánt, comes venatorum bubaloremet neveztek ki ezekre a vadászatokra. A vadászispán irányította a pecérispánon keresztül a pecéreket, vagy más néven a falkárokat, a solymászokat (falconarii). Nem szabad megfeledkezni arról, hogy lőfegyver nem áll rendelkezésre a vadászatokhoz ezekben az időkben, tehát szükség van hálóvivőkre, állítókra, hajtókra is. A hálóvivők, azaz retiferii-k, a madarászok (aucupes regii) közé tartoztak.[93] A királyi vadászok vezetője mindig nemes volt. Ebben Csőre Pál és dr. Fodor Tamás álláspontja megegyezik, azonban Csőre Pál a hódászok kapcsán kifejti, hogy a vadászok az ispánt leszámítva nem szabad emberek voltak[94], míg dr. Fodor Tamás szerint a vadászok a szabadok, tehát a helyi nemesek közül kerültek ki[95]. Jómagam Csőre Pál álláspontjával értek egyet, mivel nehezen lehetne azt elképzelni, hogy birtokos nemes a király vadászai közé áll szolgálatba, miközben földbirtokaiból kiváló

[93] Illés 1895. 9. o.
[94] Csőre Pál: A magyar vadászat története Mezőgazgda Kiadó Budapest 1994., 56-57. o.
[95] Vadászat Magyarországon Moldován Tamás (főszerk.) 1980. 11-12. o.

megélhetés illeti, nemesi rangja pedig adott. A király vadászai közé tartozni egy megfizetett, megbecsült állás volt. Egy biztos, hogy a vadászokat községekben telepítették le. A községek és a falvak népeinek ki kellett szolgálniuk a király vadászait. Ezek a vadászok előjogokat élveztek, mint pl. az adómentesség. A vadászok kihasználva előjogaikat, gyakran önkényeskedtek. Ez az önkényeskedés vezetett az Aranybulla XV. cikkének megfogalmazásához, miszerint nem szállhatnak meg a királyi lovászok, madarászok, falkárok nemesi falvakban.[96] Ezt a servienseknek és az ő népeiknek mentességéről minden beszállásolás alól szóló 1231. évi VII. törvénycikk megerősíti akként, hogy

„a servienseknek és az ő népeiknek mentességéről minden beszállásolás alól
a) A serviensek házaiba vagy falvaiba sem mi nem szállunk, sem a mi lovászaink, sem solymáraink, sem pecéreink, sem szekereseink nem szállnak az ő akaratuk ellenére.
b) Ha pedig valahol megtörténik, hogy mi vagy a mi tisztviselőink megszállnak, igazságos térítést fogunk fizetni, miként az alábbiakban foglaltatik."

Nagy Lajos vezette be a diplomaták vadásztatását. Francia mintára meghonosította a királyi család tagjainak kötelező részvételét a vadászatokon. Meghatározta a vadászatokon résztvevők rendjét és létre hozta a Szent György Lovagrendet. Nagy Lajos fellendítette a solymászatot. E korban már számos vadászó madarakkal foglalkozó tisztség volt. Fősolymászmestere Magyar László (Ladislaus Hungarus) munkája a solymászatról számos külföldi korabeli szakirodalom alapja lett, azonban a magyar mű elpusztult, így csak a külföldi művekben fent maradt idézetekből kaphatunk támpontokat a könyv tartalmára nézve. Valószínűleg a mű a magyar solymászattal, a sólymok nevelésével és idomításával foglalkozott. Nagy Lajos királyi vadászatain erre külön készíttetett vadász jelenetes pecséteket használt. Nagy Lajos lánya Mária, Zsigmond király felesége, szeretett solymászni. Egy vadászat alkalmával leesett a lóról és később belehalt sérüléseibe.[97]

Zsigmond kedvelte a vadászatot, de folytonos anyagi gondjai miatt nem tudott fényes vadászatokat tartani. Vadaskertet létesített a Szepességben.[98] A középkorban a vadak helyhez szoktatása, szaporítása, a vadászati lehetőségek kiterjesztése érdekében vadaskerteket létesítettek. A vadaskertek a vad kíméletét szolgálták. Az Árpád házi királyok előszeretettel létesítettek vadaskerteket. Pl. IV. Béla Zólyom mellett telepített vadaskertet. Ilyen vadaskertekből szaporodtak el az országban a dámok és a fácánok. A vadaskertekben szokás

[96] Vadászat Magyarországon Moldován Tamás (főszerk.) 1980., 11-12. o.
[97] Vadászat Magyarországon Moldován Tamás (főszerk.) 1980., 14. o.
[98] Vadászat Magyarországon Moldován Tamás (főszerk 1980., 14-15. o.

volt vadat is szelídíteni, pl. Mátyás király előszeretettel húzatta hintóját szelíd szarvasokkal.[99] Zsigmond a vadászatot pénzügyi zavarainak enyhítésére használta fel, Vladiszlav lengyel királytól a számára rendezett vadászaton kért kölcsönt. Zsigmond pénzavarai enyhítése érekében sokszor adományozott nemesi rangot is. Ezeknek a nemeseknek a címere vadászjeleneteket örökítenek meg, melyek az utókor számára támpontot jelentenek a kor vadászati módjaira. Így pl. Thamásfalvi György 1415-ös címerén szarvas hálóval történő elfogásának jelenete látható. Zsigmond király idején a solymászatot a városi polgárság és a köznép is előszeretettel gyakorolta. Bártfa városa pl. az ölyv fiókák árát 5 és 300 dénár között állapította meg. Ebből tudhatjuk, hogy a városok kereskedhettek vadászmadarakkal, amely számukra a korban igen biztos jövedelemforrást jelentett. Zsigmond vadászapródja volt Hunyadi János. [100]

Hunyadi Mátyás vadászatai a reneszánsz pompa és felhajtás mellett nagy udvartartással folytak. A nők részt vehettek a vadászatokon, sokszor az ő szórakoztatásukat szolgálták ezek az események, így veszélyes vadak elejtésére ritkán került sor. Mátyás király szeretett vadászni, sokszor egyedül, szűkebb udvartartással is vadászott. Solymászai Solymáron állomásoztak. Igen nagy kutyafalkát tartott. Kitüntetés volt, ha kutyái közül ajándékba adott egyet. Az egyháziak vadászata továbbra is dívott. Oly annyira, hogy Hunyadi Mátyás sógora, aki 6 évesen lett esztergomi érsek[101], estei Hyppolit később annak érdekében, hogy a számára oly kedves solymászatnak hódolni tudjon elcserélte az esztergomi érseki címet az egrivel, ami azért figyelemre méltó, mivel az esztergomi érseki cím volt a legmagasabb rangú egyházi pozíció az országban. A vadászat kedvéért a herceg egy jóval szerényebb érsekséggel is beérte.[102]

A nemesek, földbirtokosok földjein a főhatalom a nemeseké, a földbirtokosoké. A vitás kérdésekben kezdetben a nemes, a földbirtokos döntött, majd a változó társadalmi igényekre reagálva fokozatosan alakultak ki a helyi szintű bíráskodás lehetőségei. A kiskirályok korában a központi hatalom gyengült, így a kiskirályok erősödtek. Az Abák, Csákok és Kopaszok a királyi pompával vetekedő vadászatokat rendeztek és saját udvartartásuk volt. [103] Ez azt

[99] Elek-Zsoldos 2010., 10. p.
[100] Vadászat Magyarországon Moldován Tamás (főszerk.) 1980., 14-15. o.
[101] Dr. Obál Béla: Az egyház és a városok a reformáció előtt. A városok szerepe a reformáció előkészítésében. Eperjes, Révai Samu (Sziklai H.) Könyvkereskedése 1914., 106 o., 24. o.
[102] Vadászat Magyarországon Moldován Tamás (főszerk.) 1980., 15-17. o.
[103] Vadászat Magyarországon Moldován Tamás (főszerk.) 1980., 13. o.

jelenti, hogy teljes mértékben maguk gyakoroltak felügyeletet, ellenőrzést saját birtokaik felett és saját udvartartásuk, tehát ügyintézőik útján gyakorolták a vadászati főhatalmat. Tőrekedtek azonban arra, hogy a királlyal nyílt összeütközésbe ne kerüljenek.

A harmadik szint a kiváltságosok szintje. Kiváltságos volt az egyház, a folyamatosan létrejövő és előjogokat nyerő szabad királyi városok. Az egyházi birtokok már a kezdetektől kiváltságokkal rendelkeztek. Az államszervezet megszilárdítása érdekében felvett kereszténység támogatására számos rendelkezést hoztak, ami a vadászat területét is érinti. Ezek főként a tilalmi időkre vonatkoztak, valamint olyan előírások bevezetését jelentették, amelyek a papokat és szerzeteseket törekedett rábírni a papi, szerzetesi hivatás maradéktalan betartására. Ezekkel korábban részletesen foglalkoztam. Azonban az érem másik oldala a papsághoz, a szerzetesrendekhez és azok birtokaihoz kapcsolódó kiváltságok. Az uralkodók előszeretettel adományoztak, sőt az adományozott birtokok számát folyamatosan növelték egyházi uradalmak javára. Ez természetesen ellenérzést váltott ki a vármegyék elöljáróiból. Érdekességként említem meg, hogy 1124-ben II. István a barsi ispán és a garamszentbenedeki apátság vadászati perét az esztergomi érsekre bízta.[104] A szentbenedeki apátság helyzete az egyházi birtokok között is kiemelkedő volt. Számos megyétől kapott birtok adományokat, többek között Barstól. Bars mindenkori vezetése ezt nehezményezte. Verner barsi ispán pl. 1246-ban megjegyezte, hogy kényszerűen ad át újabb birtokokat a Garamszentbenedeki Apátság részére: „*akarjuk, nem akarjuk, a király parancsát teljesítenünk kell”*.[105]

A szabad királyi városoknak az önállóságot jelentő cím adományozása mellé a vadászat és halászat jogát is rendszerint átengedték, azonban ezeket a kiváltságokat pl. Besztercebánya nem bírta, mivel 1255. IV. Béla Beszterce városa részére ugyan birtokot adományozott, de a vadászat és halászat jogát fenntartotta magának.[106] A XV. századból fennmaradt Budai Jogkönyv német nyelven íródott. A Jogkönyv tartalmaz vadászattal összefüggő rendelkezést:

„von hirschen, pern, affen, wolfen, fuchsen vund von wettenden hunden recht. Wer dy helt Aber eynes yamden schaden tuth, dass muss er pezalen vund aussrichten. Auch ap (ob) der man, dem sy schaden haben gethon, sy czu todt schlug, seinen schaden zu weren, er durf des nicht vor antworten nach (noch) verpussen.”[107]

---

[104] Vadászat Magyarországon Moldován Tamás (főszerk.) 1980., 13. o.

[105] Keglevich Kristóf: A garamszentbenedeki apátság története az Árpád- és az Ajnou korban Bölcsészdoktori (-PhD-) értekezés Budapest 2010 in http://doktori.btk.elte.hu/hist/keglevichkristof/tezis.pdf 3. o. 2018.04.18.

[106] Vadászat Magyarországon Moldován Tamás (főszerk.) 1980., 13. o.

[107] A Budai Jogkönyv részlete in Dr. Csőre Pál: A vadkártérítések története in. Erdészeti közlemények 1975. 222. p. in http://epa.oszk.hu/02400/02451/00007/pdf/EPA02451_Erdeszettorteneti_Kozlemenyek_08-10_1975_221-238.pdf 2018.04.18.

A Budai Jogkönyv tehát kimondta, hogy szarvasok, medvék, majmok, farkasok rókák és veszett kutyák kártétele esetén az állat tartójának kellett a kárt megtéríteni még akkor is, ha a károsult agyonütötte az állatot. A Budai Jogkönyvben nevesített állatok egy városban nem mindennaposak. Feltehetően a vásárok, cirkuszok miatt érkeztek ilyen különleges állatok Budára. A cirkuszok már a középkorban is jelentős szerephez jutottak a szórakoztatásban. A vezetés törekedett arra, hogy olyan egzotikus állatokat szerezzenek be, amelyeket itthon nem láthattak korábban az emberek.[108] A Duna pedig jó adottságú szállítási útvonal lehetőségét biztosíthatott feltételezésem szerint a vadállatok kereskedelmének.

III.2.2. 1504-től a XVIII. századig terjedő időszak

II. Ulászló király 1504. évi XVIII. törvénycikkében, mely összesen 3. §-ból áll, már megtiltotta a jobbágyoknak a vadászatot, a jobbágyok már nem vadászhattak csakis kizárólag földesuruk előírására és javára, azaz „*mostantól fogva jövőre az ország jobbágyai és parasztjai közül senki se merjen bármi módon, vagy bármi mesterséggel szarvasokra, őzekre, nyulakra és vadkanokra vadászni, valamint fáczánokra és császárfajdokra, vagyis úgynevezett császármadárra vadászni.*”[109] E szabályozásnak oka a visszaélések számának emelkedése, melyet a preambulum így fogalmaz meg:

„Mivel minden főpap és báró urnak és többi országlakósoknak jobbágyai és lakói közül igen sokan a szőlők és földek mivelését csaknem abbanhagyván és félretévén, egyedül vadászattal és madarászattal foglalatoskodnak, annyira, hogy nemcsak köz, hanem vasárnapokon és a szentek más ünnepek napjain, sőt szent karácsony napján is vadásznak, a mi által az Isten ellen, mert parancsát meg nem tartják, vétkezni, és földesuraikat ezek jövedelmeinek elvonásával, megcsalni nem irtóznak, sőt inkább magok is, miután ennek a haszontalan munkának rabjává lettek, többnyire koldusbotra jutnak; némelyek meg, mivel az élelemből és ruházatból kifogynak, a végső dolgokra: lopásra és rablás elkövetésére vannak kényszeritve és ekképen gyakran akasztófán vagy más gonosztevőket érő halálos büntetéssel mulnak ki.”

A törvénycikk preambuluma lényegében a rendelkezés megszületésének indokolása. A preambulum az utókor számára is jól megvilágítja a korabeli viszonyokat. Akkoriban központi szabályozás kiadására csak akkor került sor, ha az országos szinten indokolt volt. Ebből arra következtethetünk, hogy a földesurak panasszal éltek az uralkodónál, hogy

[108] KF: Panem et circenses in Magyar Nemzeti Digitális Archívum in http://mandadb.hu/cikk/733383/Panem_et_circenses 2018.04.19.
[109] Kolosváry Bálint: Vadászati jog Studium Kiadó Budapest, 1923. 13. o.

jobbágyaik nem művelik a földeket, ami jelentős gazdasági visszaesést jelenthetett, azaz a földesurak bevételei jelentősek csökkenhettek. A preambulum kitér arra is, hogy ezzel összefüggésben megnőtt az elkövetett bűncselekmények száma és erre gondolva, lényegében csak a jobbágyok „érdekeit" szem előtt tartva, hogy életük ne bitófán végeztessék, tiltja el őket a rendelkezés a vadászattól. Meglátásom szerint a jobbágyok eme védelme csak ürügyet szolgáltatott a jelenség mögött húzódó gazdasági érdekek kiszolgálására.

Mit is jelentenek ezek a sorok a gyakorlatban? A vadászatokat a földesurak saját kedvükre, szabadon gyakorolhatták, leszámítva a tilalmi időkben történő vadászatot (vasárnap, szentek napjai, karácsony napja etc). A rendelkezés sorai között olvasva láthatjuk, hogy a tilalmi idők sora folyamatosan bővült. Ezek az időbeli korlátok már egységesen vonatkoztak mindenkire. A jobbágyokra és parasztokra ezen felül többlet korlátozást vezettek be. Egyrészt csak a földesúr javára vadászhattak és ezzel az is együtt járt, hogy csak a földesúr által meghatározott időpontokban vadászhattak. Ez azért fontos rendelkezés, mert az adózás egy része továbbra is gerezna volt, vagyis bőrben és prémben kellett azt teljesíteni.

A felkelések következményeként 1514-től a parasztoktól elvették a szabad fegyverviselés jogát. Ezzel a szabad vadászat korszaka[110] véget ért. A szabad fegyverviselés jogának megvonása kettős funkciót töltött be. Egyrészt így a parasztok önszerveződésnek és csapatokba való állását megnehezítették, szinte teljesen elnehezítették, mely biztonságpolitikai kérdésekre adott választ. Másrészt ezzel a megélhetés egyik fő forrását, a vadászat lehetőségét elvették, hiszen fegyver nélkül nehéz hatékonyan vadászni. Lényegében a csapdázási formákon kívül semmilyen vadászati lehetőség nem maradt. Mindezeken felül a földesúr folyamatos kontroll alatt tudta tartani a földjén élő parasztokat és jobbágyokat, hiszen csak az ő engedélyével és felügyeletével viselhettek fegyvert. Az előírás megszegőivel szemben első sorban a földesúrnak kellett fellépnie. Amennyiben ezt elmulasztotta, a vármegyének kellett a földesúr által elmulasztott büntetést kiszabni és végrehajtani.[111]

[110] A vadászat joga sem személyhez, sem földtulajdonhoz nem volt kötve, tehát a jobbágy is korlátozások nélkül folytathatta ezt a tevékenységet. Kolosváry Bálint nézete szerint mivel a vadászat elkülönült a földtulajdontól, így a szabad vadászat területi értelemben is megvalósult, tehát bárhol, bárki vadászhatott. Csőre Pál álláspontja szerint viszont a földtulajdon életre keltésével a vadászatban is területi kötöttség érvényesült.

[111] Dr. Rodiczky Jenő: A magyar vadászat múltjából és jelenéből Pallasz Részvénytársaság Nyomdájából Budapest 1902., 62 o., 7. o.

A szabályozás mögött Werbőczy István állt, kora legnagyobb jogtudósa.[112] A jogalkotói akarat a parasztság, az őket támogató diákság és papság szabad fegyverviselését zseniálisan, a vadászat ürügyén akadályozza meg. A szabályozás azonban a vadorzás felerősödéséhez vezetett. Ez idáig jogszabályban deklarált jogkövetkezménye az orvvadászatnak nem volt. Azonban a túlkapásokat a nemes saját hatáskörében jogosult volt elrendezni, mint a helyi főhatalom egyszemélyi gyakorlója.

Sajnos nagyon kevés írásos dokumentum maradt fent a kor vadászati közigazgatásáról. Egy biztos, a vadászat a közigazgatáshoz tartozott. A vadakkal kapcsolatosan felmerülő károk pedig bírói útra tartoztak. A bírói rendszer pedig igen kiforratlan és szerteágazó volt. A király kezdetben maga is ellátott bíráskodási feladatokat, mint a legfőbb hatalom bírója, majd a királyi udvarban a munkamegosztás iránti növekvő igényével és a privilégiumok adományozásával ezeket a feladatköröket, mint címeket és rangokat fokozatosan delegálta. Létre hozta az udvarbírói, a tárnokmesteri, a királyi kancellári és alkancellári, valamint az ítélőmesteri tisztségeket. A tárnokmester a legfőbb adók beszedője is volt egyben. A király helyettese, szükség esetén a gyámja a nádor volt, aki bíráskodási feladatokat is ellátott. A nádor vagy nádorispán volt a király után következő legmagasabb rang és beosztás egyben. A bíráskodási feladatokat a társadalmi rétegek szintjei szerint is meg kellett oldani, ezért életre keltették az országbírói tisztséget, akivel egy tekintet alá estek rangban és beosztásban a privilegzált területek vezetői, így Erdélyben a vajda, a Székelyek ispánja, a Dalmát-és Horvátországok bánja, valamint a szlavón bán. Az országbíró a kúrián bíráskodott. [113] A bíráskodási tevékenységet segítette a hiteleshelyi kiküldött, aki határjárást, becslést, iktatást, visszafoglalást vagy egyéb perbeli cselekményt végzett. [114] Udvarbírót tarthatott a király a királyi udvarban.[115] A szabad királyi városok polgárai a tárnokmesterhez fellebbezhettek.[116] A nemesek rendelkeztek a bíráskodás jogával. A vármegyékben kezdetben az ispán, majd a vármegyei bíró, az alispán, a szolgabíró és a táblabíró rendelkezett bíráskodási jogkörrel. Falvakban a falubíró állt az igazságszolgáltatás szolgálatában. 1405-ben elválasztották az

[112] Vadászat Magyarországon Moldován Tamás (főszerk.) 1980., 18. o.
[113] 1222. évi IX. törvénycikk az országbíró hatóságáról bevezetése
[114] 1298. évi LXXV. törvénycikk a hiteleshelyi kiküldöttekről
[115] 1351. évi IX. törvénycikk hogy a törvényszéken elmarasztaltakat a bíró fogja el és egyezkedés végett három napig őrizze bevezetése
[116] 1405. évi (I) XII. törvénycikk a szabad városoktól a tárnokmesterhez, s innen, ha szükséges, a király személyes jelenléte elibe történik a fellebbezés

egyházi és a világi bíráskodást.[117] 1405-ben azt is rögzítették, hogy a parasztokat, jobbágyokat érintő pereket azok földesurai elé kellett vinni.[118] A királyi városok polgárai saját királyi bírájukhoz fordulhattak.[119] 1435-ben bevezették a bírák esküjét.[120]A vármegyei ispánok csak saját vármegyéjük felett bíráskodhattak.

Egyes, más tudományágak írásos anyagaiban találhatunk utalást a vadászatra. Így pl. a hadtudományban összegyűjtött hadi ellenőrzési jegyzőkönyvek között található egy utalás Trencsény vármegyére, amikor az 1537-38-as hadi vizsgálatánál a jelentésben a várkapitányt elmarasztalták, mert vadászott, ahelyett, hogy a vadállományt őrizte volna.[121] Álláspontom szerint ebből is jól látszik, hogy az uralkodó a vármegyék ellenőrzése során komplex vizsgálatokat rendelhetett el, amely során az ellenőrzést foganatosítóknak bármely észlelt rendellenesség esetén jogában állt eljárni.

A **három részre szakadt ország** idején a török hódoltság miatt teljesen eltérő vadászati rend volt érvényben. A Habsburg kézen maradt nyugati vármegyékben és a Felvidéken változatlan formában működött a főúri vadászat. A nemesek továbbra is a lovas solymászatokat helyezték előtérbe. A török kézre került részeken teljesen más rend érvényesült. A törökök nem foglalkoztak a lakosság vadászatával. Az adókat prémekben, daru- és kócsag-tollakban kellett teljesíteni. [122] A XVI-XVII. században kiemelt jelentőségű csereeszköz volt a darutoll. Erre egy külön mesterség, a darvászat épült fel, amely szerint a daru fiókákat megfogták és háznál felnevelték.[123] A törökök megkedvelték a sólymokat, gyakran sólymok ajándékozását várták el a „béke” érdekében. A törökök eltartása miatt jelentősen megcsappant a vadállomány, mivel jóval költséghatékonyabb volt a seregek vadhússal való etetése, mint a háziállatokkal való ellátása. A királyi közigazgatás alatt álló részeken tovább éltek a korábbi rendelkezések, amelyek jelentősen megnövelték az orvvadászatot. Meg kell különböztetni az orvvadászatot a vadorzástól. A vadorzó hurkolással, csapdázással ejt el állatot, míg az orvvadász fegyverrel. Tehát a vadorzó a vadászat tilalmának szabályát szegi meg, míg az orvvadász a

[117] 1405. évi (I) XIV. törvénycikk egyházi bírák világi, világiak egyházi perekben ne ítéljenek és azokat el ne bírálják
[118] 1405. évi (II) X. törvénycikk hogy a jobbágyok részéről törvénytételt első sorban a földes uraktól kell kérni
[119] 1405. évi (II) XI. törvénycikk hogy a királyi városok polgárait első sorban saját bíráik eleibe kell idézni
[120] 1435. évi (II) I. törvénycikk az ország rendes bíráiról és azok esküjéről
[121] Hadtörténeti közlemények Rónai Horváth Jenő (szerk.) 1894. VII. évfolyam, kiadja a Magyar Tudományos Akadémia Hadtudományi Bizottsága Budapest, 1984. 89. o.
[122] Vadászat Magyarországon Moldován Tamás (főszerk.) 1980., 19. o.
[123] Elek -Zsoldos 2010., 14. o.

fegyverviselési tilalmat is. A megtorlás óriási: kínzás, egyes esetekben akár a halál.[124]

Magyarországon a XV. század közepén jelent meg az első kovás tűzfegyver, mely kezdetben nehéz volt, vadászatra pedig teljesen alkalmatlan a nagy zaj és füst miatt, a hosszú várakozási idő pedig nem kedvezett a vadásznak, hiszen a vad nem áll sokáig egy helyben. Ugyanakkor, ahogy a fegyvertechnika fejlődött, a vadászatban is idővel teret hódított a tűzfegyver használata. A Mohácsi vész idején már volt az országban vadászatra alkalmas lőfegyver, apróvadra, valamint madarak lövésére alkalmas göbecs[125], de a tűzfegyver csak az 1700-as évek közepétől vált általánosan elterjedté. I. Rákóczi György 1640-ben már medvére, rókára és hiúzra, míg Bethlem Miklós 1776-ban pedig sörétes fegyverrel vadászott.[126]

III.2.4. Erdély helyzete

Erdély mindig is külön életet élt a történelem során. Kezdetben néptelen volt, a gyula tisztséget birtokló személy kapta meg ezeket a területeket. Fennhatósága alatt Erdély külön fejlődéstörténeten ment keresztül. Erdély farkas, hiúz és bölény állományáról volt híres. A bölény fontosságát és a vadászatban betöltött kiemelt szerepét mutatja az is, hogy V. István 1262-ben felfüggesztette a bölény vadászatot, mivel a bölényállomány igen megcsappant. [127] Ez lényegében az első uralkodói döntés, amelyben vadászati kíméleti idő jelent meg. Az utolsó bölényt feltehetően 1762. október 8-án a borgói Pláj magaslaton ejtették el.[128]

Erdélyben a vadászati jog kezdetektől a kiváltságosoké, azaz a nemeseké volt. A honfoglalás kori népek közül csak a szászok vadászhattak a magyarokon kívül. A vadászatokhoz rengetek kutyát vettek igénybe. A solymászat aranykora Erdélyhez köthető. 1602-ben Báthory Zsigmond erdélyi fejedelemtől a háromszéki gelencei solymárok teljes adómentességet kaptak, mely a legrégebbi ismert solymászoknak járó kiváltság Erdélyben, pontosabban Székelyföldön. A szultánoknak a magyar diplomaták gyakran vittek ajándékba sólymokat, amelyeket Erdélyből hoztak. 1699-ben az erdélyi főkormányszék a csiki es gyergyói sólymárok régi kiváltságait meghagyta, vagyis a korábbi vám, adó és hadmentességüket fenntartotta.1700-ban az udvarhelyszéki sólymárok is megkapták ugyanazt a megerősítést. A

[124] Csőre Pál: A magyar vadászat története 1994. 19. o.
[125] Illés 1895. 20. o.
[126] Elek-Zsoldos2010., 14. o.
[127] Vadászat Magyarországon Moldován Tamás (főszerk.) 1980., 13. o.
[128] Illés 1895. 19. o.

solymárok a nemesekhez hasonlóan a falusi bíráskodás hatálya alól mentesek voltak és közterheket sem kellett viselniük.[129] Erdélyben az 1668. évi XXXVI. törvénycikkben szabályozták a vadászatra jogosultak körét. Ezek szerint, ha a parasztembert tőrrel és csővel tetten érték a vadászaton a vadászat gyakorlásától eltiltották. Amennyiben agárral vadászott, az ebet tőle elvették. Az agarat csak a földesura válthatta ki, ha az "czédulájával" tudta bizonyítani, hogy az övé. A vadkár rendezésére Erdélyben 1571-ben oly módon törekedtek, hogy megtiltották a másik marhájában kár okozására alkalmas eszközökkel, tőrökkel, kelepcékkel való vadászást, olyan helyeken, ahol a kár bekövetkezésének reális lehetősége merülhet fel.[130]

Az erdélyi főkormányszék 1700-ban kimondta, hogy a vadászat minden paraszt rend számára tilos.[131] Az 1744. évi árszabás megtiltotta a parasztok fegyverviselését, de engedményeket tett az alábbiak szerint:

„minthogy a vadászati rendtartás is nem keveset láttatik contribuáltatni (hozzájárulni) az Utile Publikumnak (a hasznos közönségnek), azért a parasztrendtől szedessenek el a fegyverek a Dominus Terrestrisek (földesurak) által, kikötvén némely havasiakat, a hol a parasztság ekéje helyett van: a vadakból életét és adóját keresi…)" [132]

Az erdélyi parasztság fegyverviselését is gazdasági érdekből korlátozták. A vadbőr annyira kelendő árucikk volt, hogy a megélhetést jó színvonalon biztosította, így a parasztok inkább vadásztak, mintsem földet műveltek volna. 1726-ban a székgyűlés elővételi jogot alapított a vadbőrökre, de így járt el pl. Papolc városa is.[133]

Árkos 1826-ban meghozott falutörvénye a farkas és a medve károkozása megelőzésére egy farkas kilövéséért 3, egy medvelövésért pedig 6 renes forintot adtak. 1650-ben hozott csiki végzés értelmében a farkas által okozott kárt a parasztnak meg kellett téríteni, a medve okozta kár esetén annak csak felét kellett megtéríteni, de a marhának a fejét, fülét vagy bélyegét be kellett mutatni és ezen felül meg kellett esküdni, "hogy mellette volt tehetsége szerint, erővel

[129] Kádár Zsombor: Székelyföldi erdészet- és faipartörténeti jegyzetek Erdészettörténeti Közlemények XI. Országos Erdészeti Egyesület, Felelős kiadó: dr. Oroszi Sándor az OEE Erdészeti szakosztály Elnöke, Budapest 1993. 123-124. o.
[130] Illés 1895. 27. o.
[131] Kádár 1993. 124. o.
[132] Magyar Gazdaságtörténeti Szemle (MGSZ.) II. 186-195. nyomán Kádár Zsombor: Székelyföldi erdészet- és faipartörténeti jegyzetek Erdészettörténeti Közlemények XI. Országos Erdészeti Egyesület, Felelős kiadó: dr. Oroszi Sándor az OEE Erdészeti szakosztály Elnöke, Budapest 1993. 124. o.
[133] Kádár 1993. 120-121. o.

vötte el a medve”[134]

Ami a szervezetrendszert illeti, az erdélyi fejedelmek voltak a központi hatalom irányítói. A földbirtokosok udvartartásaikban külön alkalmaztak vadászokat és erdészeket. Thököly Imre udvartartásában 1683-ban pl. 1 jágermester, 8 pecér, 4 agárhordozó, 1 madarászmester és 2 madarász volt. Gróf Erdődy 1 főpecért és 2 kispecért alkalmazott.[135] Erdélyben még az 1847. évi V. törvénycikk megerősítette, hogy a vadászat, a halászat és a madarászat joga kizárólagosan a földesurat illeti meg, tehát a földesúr területén vadászni csak a földesúrral vagyó megegyezés szerint lehetett.[136]

III.3. Vadászat a XVIII – XIX. században

Az oszmán hódoltság gyengülése előre vetítette az erőviszonyok átalakulásának lehetőségét. A városok egyre inkább erősödtek, saját kezükbe vették életük szabályozását. Egyes városok olyan rendelkezéseket adtak ki, amelyek a vadászati jog területét érintették: pl. Modor város törvényhatósága előírta, hogy a szőlőpásztor által elejtett vadat kizárólag az elöljáróság útján lehet értékesíteni. Kőszeg városa pedig tilalmi időt fogalmazott meg 1729-ben, ugyanis május végégig megtiltották minden nemű vad elejtését.[137] Ezek a rendelkezések egyértelműen a város gazdasági érdekeit szolgálják. Ezekből a helyi szintű kezdeményezésekből is látszik, hogy a vadászat reformra szorult, mivel a földműveléshez kapcsolódó gazdasági érdekek ezt egyre inkább megkövetelték. A társadalmi berendezkedés változásával felmerülő igényekre a jognak is választ kellett tudni adnia.

Ez az igény indukálta a vadászat és a madarászat szabályozásáról szóló 1729. évi XXII. törvénycikk kiadását, amely 13. §-ból áll. A törvénycikk a vadászat jogát már a föld tulajdonjogával kötötte össze, de a vadászati jogot még nem tekintette a tulajdonjog tartozékának. Itt jelentek meg először a klasszikus értelemben vett tilalmi idők és már szabályozásra kerültek egyes vadászati módok is. III. Károly ezzel a törvénycikkel lefektette, hogy a vadászat nemesi előjog, hiszen a fegyverviselés tilalmát kiterjesztette a „*polgárokra, s az összes nem nemesekre s az országban lakó bármily állásu nem-honositottakra is.*”[138]. A

[134] Kádár 1993. 119. o.
[135] Csőre Pál: A magyar vadászat története 1994., 101. o.
[136] Csőre Pál: A magyar vadászat története 1994., 202. o.
[137] Vadászat Magyarországon Moldován Tamás (főszerk.) 1980., 25. o.
[138] A vadászat és madarászat szabályozásáról szóló 1729. évi XXII. törvénycikk bevezetése alapján.

törvénycikk megerősíti Ulászló 5. dekrétumának 18. cikkét.[139] Ezek a rendelkezések azért voltak jelentősek, mert a nemesek már évszázadokon keresztül szerették volna kizárólagosan birtokolni a vadászat jogát. Ezt a lehetőséget a jogalkotó uralkodó ugyan megadta a nemeseknek, de a vadászati jog a földtulajdonhoz kötődött, tehát csakis a birtokos nemest illette.

A törvénycikk a földesúri területeket ketté osztotta. A földbirtok fele része vadászterületnek kialakítható, másik fele a vadászat elől eltiltható volt. Ezek a területek voltak az erdők tilos részei.

A törvénycikk 2. §-a kimondja, hogy

„A földesurak egész birtokuknak vagy egy tagban kihasitott területöknek meghatározott felét, uradalmakban pedig (mig egy birtokos kezében vannak) akár egyenkint minden tagnak, akár az egész birtoktestnek felét, bármely vármegyében (csakhogy a vármegyének előleges értesitése mellett s a közönségtől kiküldendő egyének közbejöttével) kijelölhetik; és miután jelentés tétetett a felől is, hogy vajjon a tilalmazandó terület a birtok felét nem haladja-e meg, a hivatalos határozat szerint táblák kitételével tilalmazhatják. A hol pedig közbirtokosság van, ha az egyes birtokosok részeiben gyakorolható a vadászat, akkor a birtok egyik felét kihagyván, a másik felét külön lehet tilalmassá tenni. De ha az egyes birtokosok részei kisebbek volnának s e miatt rajtok a vadászatot gyakorolni nem lehetne, akkor a közbirtokosok előlegesen szövetkezvén, a magánbirtokot figyelmen kivül hagyva, szabad lesz az egész határ felerészét a közbirtokosság részére tilalmazniok.”

Mindemellett a 11. § rögzítette,

„*hogyha pedig valaki, az előző rendelkezés ellenére, a tilos részbe vadászás okából bemenne, s azt ott, akár egyedül, akár másokat is maga mellé véve s vadászkutyákat alkalmazva, gyakorolni merészelné, annyiszor, a mennyiszer ezt tenni megkisérli; vagy pedig a szaporodás fentebb felsorolt időhatáraiban, a tiltott időn kivül is, idegen birtokon kihágást követne el, ez iránt a szolgabiró előtt inditandó perrel három nehéz sulyu márkában, a lelőtt vadért járó kárpótlásban, s a perre teendő költségek megtéritésében kell elmarasztalni s a végrehajtást az ily kihágónak javaiból legott foganatositani: a fellebbvitel a megyei törvényszékhez birtokon kivül épen maradván*.”.

Ezzel lényegében az első csíráit láthatjuk a központi felügyelet kialakítására irányuló törekvésnek. Jelen esetben ugyan peres eljárásban, bírói út igénybevételével szankcionált módon igen szűk körben, de megindult a kontrollrendszer kiépítése. Az eddigi egyéni felügyeleti, ellenőrzési rendszerből kezd kialakulni egy központosított, hierarchikusan szerveződő apparátusi struktúra.

[139] A vadászat és madarászat szabályozásáról szóló 1729. évi XXII. törvénycikk bevezetése alapján.

Vegyük szemügyre a kontrollrendszert! A törvénycikkben már megjelent a vadászterület kialakításának eljárási szabályozása. Ez állt egyrészt egy területi határból, ami a földesúr birtokának a felében maximalizálja a kialakítható vadászterület nagyságát. Ez a rendelkezés volt irányadó a közbirtokosságra is azzal, hogy ott a magán birtokot mindenképpen figyelmen kívül kellett hagyni a vadászterület kialakításánál. Másrészt jogi értelemben megjelent a hivatali eljárás is, hiszen bejelentési kötelezettség terhelte a földesurat a vármegyék felé a vadászterület megalakításáról. Erről határozatot készítettek és ezek után a vadászterületet táblákkal kellett kijelölni. Tehát itt kezdődött a vadászterület fogalmának kialakulása, a bejelentési kötelezettséggel pedig a vadászati hatóság feladatköreinek és eljárásrendjének fokozatos kiépülése. Érdekes kérdést vet fel a birtok tilos része. Ugyanis, ha a vad a nem tilos részben vadászat közben megsebesült, tehát vadászias fogalomhasználattal élve sebzés esete állt fent és a vad a tilos részbe menekült, az ott felkutatható és elejthető volt.[140] Tehát bárki számára szabadon gyakorolható jog volt az utánkeresés, így a rendelkezés lehetővé tette a más tulajdonában álló birtokra a tulajdonos tájékoztatása és engedélye nélküli belépést és ott a sebzett vad elejtéséig vadászati tevékenység folytatását. Azonban, ha a vad nem volt sebzett és a kutyák a tilos részbe üldözték a vadat, a vadászat a tilos részben nem volt folytatható, de a kutyák visszahívása érdekében a tilos részbe átmehettek a vadászok.[141] A tilos részre vonatkozó rendelkezés már szűkebb jogi felhatalmazást ad az idegen birtokora való belépés esetén, csak a kutyák visszahívása idejére ad engedélyt az ott tartózkodásra. A fácánokra és a fogolymadarakra további szigorítást vezetett be a törvénycikk, amely előírásnak alapja ugyancsak a gazdasági érdekek. A 6. § így fogalmaz: *"S mivel a fáczánok és fogolymadarak tartása valamivel nehezebb, s költséggel is jár: ilyfajta madarakat idegen területről, a hol tudniillik az előbb emlitett módon költségesen tartják, áthajtani vagy elfogni nem szabad."*Az idézett jogszabályhelyből egyértelműen kitűnik, hogy a földbirtokosok előszeretettel tartottak fácánokat és foglyokat. A fácánok, mint már említettem, a vadaskertekből terjedtek el. A foglyok életkörülményeik miatt nehezen szaporíthatók, így e két madárfajta vadászatra alkalmas állományának folyamatos szinten tartása igen sok erőfeszítésbe és anyagi ráfordításba került. Ez az indoka a fokozott védelemnek.

Mindemellett érdemes megállnunk egy rövid eszmefuttatás erejéig a tilalmi idők megtárgyalására. Eddig láttuk, hogy a tilalmi idők köre fokozatosan bővült a vasárnaptól a szentek ünnepnapjain és a szent karácsony ünnepén keresztül a földesúr által meghatározott

[140] A vadászat és madarászat szabályozásáról szóló 1729. évi XXII. törvénycikk 4. §.
[141] A vadászat és madarászat szabályozásáról szóló 1729. évi XXII. törvénycikk 5. §.

időpontokig. A városoknál láttuk, hogy saját érdekeik védelme érdekében egyes esetekben hoztak tilalmi időre vonatkozó szabályozást. A törvényi szintű szabályozásban, azonban az egész országra kiterjedően ezzel a rendelkezéssel újabb bővítés figyelhető meg. A szaporodási időket is a tilalmi idők közé sorolta a rendelkezés, ugyanakkor a korábbi szabályozások tilalmi ideinek fenntartásáról nem ejt szót a törvénycikk és maga sem rögzíti a korábbi szokás szerinti egyházi ünnepekhez kapcsolódó tilalmi időket. Ezzel a jogtechnikai megoldással az egyházi ünnepekhez és szentekhez kötődő tilalmi idők a központi szabályozásban érvényüket vesztették. Ennek indoka valószínűsíthetően abban állt, hogy a keresztény vallás már nem az államhatalom megszilárdításának eszköze, az egyházi szerepvállalás a közügyekben jóval hátrébb szorult.

A szaporodási időket így határozza meg a törvénycikk 10. §-a:

"Hogy pedig az időszakok, melyekben a fenjelölt szaporodás okából is a vadászattól tartózkodni kell, tudva lehessenek, azok itt következnek: még pedig a himszarvasokat illetőleg szeptember tizenötödik napjától pünkösd szent ünnepéig; a nőstényeket illetőleg pedig a három szent király ünnepétől szent Bertalan-napig; a nőstény őzekre nézve márczius hó első napjától május közepéig; a himekre nézve pedig különbség nélkül egész évben (ugyszintén a nyulakra vadászás s a ragadozó vadak üldözése is) folyvást szabad; de egyik fajnak szaporodása nem gátolhatja a más fajokra való vadászást."

A tilalmi idők tehát egyrészt fajra, másrészt nemre vonatkozóan kerültek meghatározásra. A vadászati tilalmi előírások az erdőre és erdővel egy tekintet alá eső nádasokra és cserjésekre vonatkoztak, a mezőkön szabad volt a vadászat az idegen területen is, kivételt képezve a császármadarakat.[142] Ezeken felül a jogilag nem szabályozott részekben, tehát ahol joghézag állt fenn, a földesúr saját hatáskörében szabályozhatta a vadászterületén a jobbágyok és parasztok vadászatát. Ezzel továbbra is a helyi főhatalom birtokosa a földesúr maradt. Ebben változás nem történt. A tilalmi idők kialakításának logikája a mai viszonyok között is az itt lefektetetteket követi jelentős részben.

Ebben a törvénycikkben jelentek meg a vadkár központi szabályozásának csírái, hiszen a törvénycikk 9. §-a kimondta, hogy még nemeseknek sem volt szabad „Sinkorán"[143] nevű angol kutyát tartani. A vadkár fogalmát a vetésben okozott kárra értette a rendelkezés.

[142] A vadászat és madarászat szabályozásáról szóló 1729. évi XXII. törvénycikk 6-8. §.

[143] A középkorban így nevezték a vadászebeket. II. Rákóczi Ferenc sinkorán kutyájának eszességéről legendák szóltak. Rolandnak hívták az ebet. in Dr. Fodor Tamás: A magyar vadászkynológia múltjából in http://epa.oszk.hu/02400/02451/00007/pdf/EPA02451_Erdeszettorteneti_Kozlemenyek_08-10_1975_249-255.pdf 2018.02.21.

Érdekes, hogy a vadkár alatt nem a vad által okozott kárt, hanem a vadászok és kutyáik által a vetésben okozott kárt értette a törvénycikk, tehát a vadászattal összefüggésben felmerült, a vadászati tevékenységgel összefüggő kártérítési kötelezettség áll fent. A sinkorán típusú kutyák vadászatbeli igénybe vételét nagy kártételük miatt tiltotta meg a rendelkezés még a nemesek számára is. Ugyanakkor ezzel párhuzamosan tudatosan elkezdték leépíteni a vadászkutya állományt, ugyanis a törvénycikk 1. § kimondja, hogy *"Miért is ugy a parasztoknak, mint bármily nem-nemeseknek és nem honositottaknak, a fennidézett törvénycikkelyben kijelölt büntetés terhe alatt, tiltva lesz olyan kutyákat, mint az agarak és vizslák tartani."* Ezzel a rendelkezéssel a legáltalánosabban elterjedt és leggyakrabban használt vadászkutyák tartásának lehetőségét vették el a nem nemesektől és a nem honosítottaktól. Tehát kizárólag a nemesek és honosítottak tarthattak vizslát és agarat, de ők sem vehettek igénybe sinkorán angol típusú vadászkutyákat.

Ezzel egyidejűleg a történelem folyamán először a vad kíméletének központi gondolata is megjelent, ezáltal a vadállomány óvására megtörténtek az első lépések, amely gondolat ugyan haladó szemléletű, de valójában csupán a gazdasági érdekeken nyugvó törekvések kiszolgálására született meg. A törvénycikk 12. §-a a vadak jobb szaporításával indokolta döntését az alábbiak szerint:

"A vadászatnak és madarászatnak fentebbi módon történt szabályozását azon okból rendelték el, hogy a vadakat jobban megtarthassák és szaporithassák; mely oknál fogva a karok és rendek eziránt tett legalázatosb folyamodására Ő legsz. felsége a katonaságot, kegyelmes szabályzatának a hetedik pontjában, legkegyelmesebben korlátozni méltóztatott."

Álláspontom szerint az uralkodó, mint jogalkotó jól reflektált a változó társadalmi viszonyokra. Törvénycikkében igyekezett összehangolni a vadászat sport és jövedelemszerző jellegét a gazdasági érdekekkel úgy, hogy közben a vad kíméletére is gondolt. A jogalkotó helyesen ismerte fel a szaporodási idő fontosságát és arra tilalmi időt vezetett be, ezáltal jogszabályi úton, központilag biztosította a folyamatos szaporulat generálta vadutánpótlást. Ugyanakkor a jogalkotó már a színfalak mögött elkezdte kiépíteni az erős kontrollrendszer alapjait, hiszen a vadászat már számára is több forrásból hasznot hajtó tevékenység, mely központi hasznok kiépítése és beszedése csak erős központi hatalmi rendszer útján lehetséges.

Mária Terézia a központi szabályozás újragondolója volt. Olyan kiépített, hierarchikus szervezetrendszerben gondolkodott, amely az uralkodói hatalom megszilárdítását szolgálta. Már 1741-ben megengedte, hogy a jobbágyok a szőlő, gyümölcsös és zöldséges kertjeiket

körbe kerítsék és onnan a vadakat - kizárólag kutyákkal - kihajtsák. A kerítést építhették magasra, de azon hegyes, éles kiállás nem lehetett. A jobbágyok fegyvert nem használhattak. A vadászoknak ezen felül előírták, hogy a jobbágyokat nem akadályozhatták meg abban, hogy szénáikat levágják és behordják.[144] Az uralkodónő 1751-ben kiadott Hadi szabályzata megengedte a katonatiszteknek a szálláshelyük környékén való vadászatot azzal, hogy a földesúrnak bejelentéssel tartoznak.[145]

Mária Terézia legismertebb rendelete, az úrbéri rendelet a jobbágyság helyzetét rendezte. A rendelkezés nóvuma abban állt, hogy a jobbágyok korlátok nélküli kizsákmányolásának gátat szabott, maximalizálta a jobbágy földesúrnak teljesítendő terheit. Azt viszont kevesen tudják, hogy az úrbéri rendelet a vadászatot érintően is tartalmazott előírást. A rendelet vadászat szempontjából lényeges részeit szó szerint közlöm azzal, hogy annak lényegét szabad fordításomban összefoglalom.

4. ábra Mária Terézia Úrbéri rendeletének 6. §-a az erdei szolgalmakról

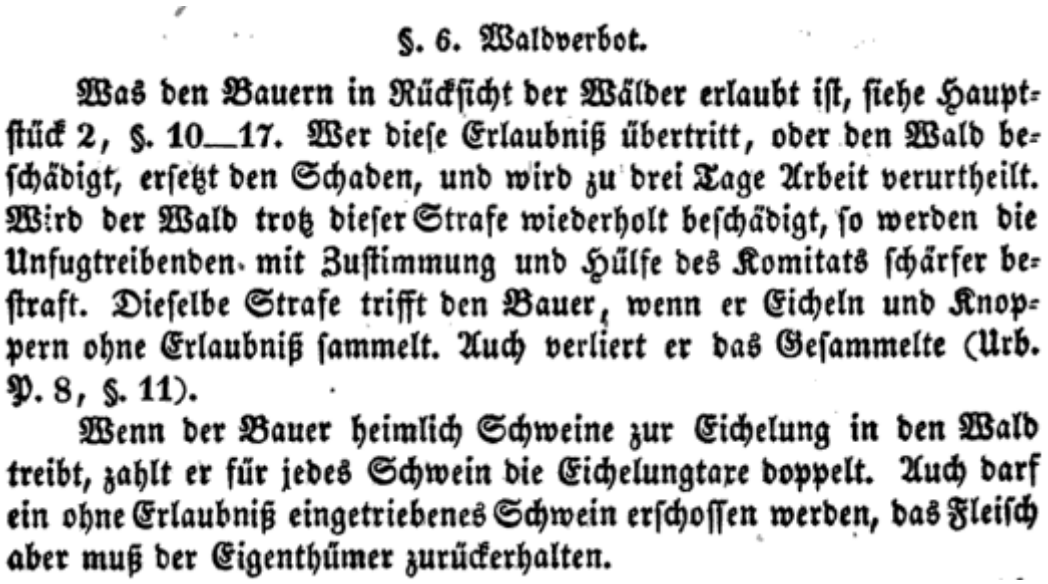

§. 6. Waldverbot.

Was den Bauern in Rückſicht der Wälder erlaubt iſt, ſiehe Hauptſtück 2, §. 10—17. Wer dieſe Erlaubniß übertritt, oder den Wald beſchädigt, erſetzt den Schaden, und wird zu drei Tage Arbeit verurtheilt. Wird der Wald trotz dieſer Strafe wiederholt beſchädigt, ſo werden die Unfugtreibenden mit Zuſtimmung und Hülfe des Komitats ſchärfer beſtraft. Dieſelbe Strafe trifft den Bauer, wenn er Eicheln und Knoppern ohne Erlaubniß ſammelt. Auch verliert er das Geſammelte (Urb. P. 8, §. 11).

Wenn der Bauer heimlich Schweine zur Eichelung in den Wald treibt, zahlt er für jedes Schwein die Eichelungtaxe doppelt. Auch darf ein ohne Erlaubniß eingetriebenes Schwein erſchoſſen werden, das Fleiſch aber muß der Eigenthümer zurückerhalten.

Forrás:https://books.google.at/books?id=Lj5DAAAAcAAJ&pg=PA6&lpg=PA6&dq=maria+theresia+urbarium&source=bl&ots=LI7NenRy7c&sig=rF0ml-LA7_WcUkx4uL_cb1zSThs&hl=hu&sa=X&ved=0ahUKEwj_4dPv0MbaAhXBCuwKHYUcCEM4ChDoAQgoMAA#v=onepage&q=maria%20theresia%20urbarium&f=false 51.o.

[144] Dr. Csőre Pál: A vadkártérítések története 1975. 224. o.

[145] Dr. Rodiczky Jenő: A magyar vadászat múltjából és jelenéből Pallasz Részvénytársaság Nyomdájából Budapest 1902. 62 o., 7. o.

A rendelkezés szövege latin betűkkel:

„Waldverbot
Was den Bauern in Rücksicht der Wälder erlaubt ist, siehe Hauptstück:
Wer diese Erlaubniß übertritt, oder den Wald beschädigt, ersetzt den Schaden, und wird zu drei Tage Arbeit verurtheilt.
Wird der Wald trotz dieser Strafe wiederholt beschädigt, so werden die Unfugtreibenden, mit Zustimmung und Hülfe des Komitats schärfer bestraft.
Dieselbe Strafe trifft den Bauer, wenn er Eicheln und Knoppern ohne Erlaubniß sammelt. Auch verliert er das Gesammelte
Wenn der Bauer heimlich Schweine zur Eichelung in den Wald treibt, zahlt er für jedes Schwein die Eichelungtaxe doppelt. Auch darf ein ohne Erlaubniß eingetriebenes Schwein erschossen werden, das Fleisch aber muß der Eigenthümer zurückerhalten.
Wenn fremde Unterthanen, die frische Bäume fällen oder die Rinde abschälen, bei der That gefunden werden, kann ihnen Alles genommen werden, was sie mit sich haben, als: Wagen, Vieh u. s. w.Waffen und Iagdhunde halten, ist unter dreitägiger Strafe verboten."

Ez a rendelkezés az erdőkre tartalmazott előírásokat, ugyanakkor megjelent benne a vadászat pár rövid gondolat erejéig. A szabályozás így fogalmaz: ami a parasztoknak az erdők tekintetében megengedettek az alábbiak: Aki ezt a rendelkezést megszegi, vagy az erdőben kárt okoz, az okozott kárt meg kell térítenie és emellett 3 napi munkavégzésre kötelezik. Ha ezen bírság ellenére az erdőben ismételten kárt okoz, akkor mint visszaesőt a megye egyetértésével és segítségével szigorúbban büntetik. Ugyanez a büntetés érvényes arra a parasztra, aki makkot és mogyorót engedély nélkül gyűjt és akkor is, ha az összegyűjtött terményeket elrejti. Ha a paraszt a saját (házi) disznait makkoltatás céljából behajtja az erdőbe, akkor minden disznóért dupla makkoltatási adót tartozik fizetni. Sőt, az engedély nélkül behajtott disznót le lehet lőni, de a húsát a tulajdonosnak vissza kell adni. Ha idegen szolgák a friss fákat és hajtásokat gyűjtik vagy vágják, vagy a kérget lehántják és eközben tetten érik őket, mindent elvesznek tőlük, kocsit, marhát, etc. fegyvert és vadászkutyát, és háromnapos bírságra ítélik őket.

Ez tehát azt jelentette, hogy ha a parasztok, illetve a szolgák az erdőben valamilyen kárt tettek és őket tetten érték, a velük lévő vadászkutyák elvették tőlük, azaz lefoglalták és őket 3 napi munkavégzésre ítélték. Mivel a kutyák megváltásának lehetőségére szabályozást nem találtam, úgy vélem, hogy a kutyát, ha akarták, kiválthatták, hiszen ez is jó „bevételi forrás" a rendszer számára.

5. ábra Mária Teréza Úrbári rendeletének 10. §-a a vadászati robotról

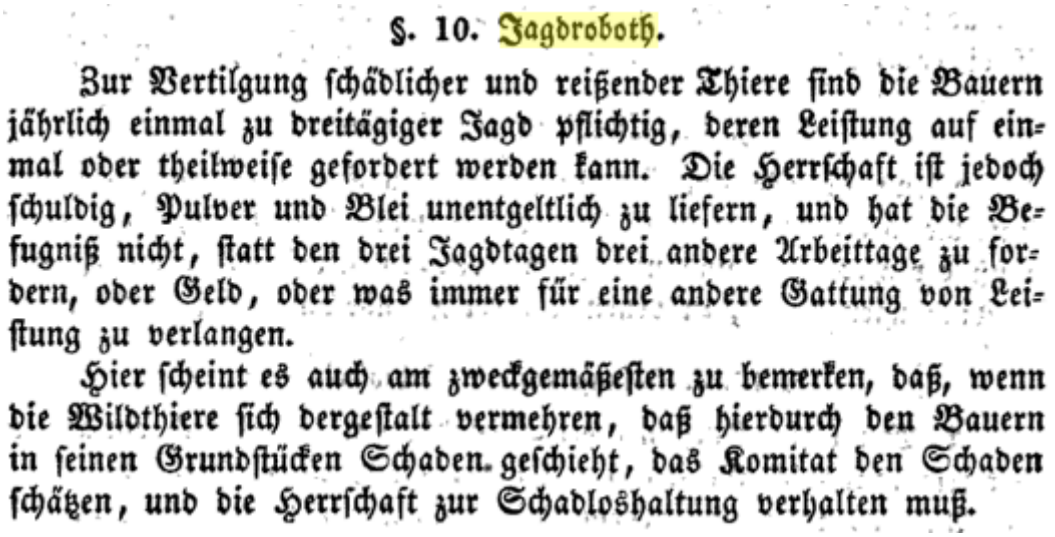

§. 10. Jagdroboth.

Zur Vertilgung ſchädlicher und reißender Thiere ſind die Bauern jährlich einmal zu dreitägiger Jagd pflichtig, deren Leiſtung auf einmal oder theilweiſe gefordert werden kann. Die Herrſchaft iſt jedoch ſchuldig, Pulver und Blei unentgeltlich zu liefern, und hat die Befugniß nicht, ſtatt den drei Jagdtagen drei andere Arbeittage zu fordern, oder Geld, oder was immer für eine andere Gattung von Leiſtung zu verlangen.

Hier ſcheint es auch am zweckgemäßeſten zu bemerken, daß, wenn die Wildthiere ſich dergeſtalt vermehren, daß hierdurch den Bauern in ſeinen Grundſtücken Schaden geſchieht, das Komitat den Schaden ſchätzen, und die Herrſchaft zur Schadloshaltung verhalten muß.

Forrás:https://books.google.at/books?id=Lj5DAAAAcAAJ&pg=PA6&lpg=PA6&dq=maria+theresia+urbarium&source=bl&ots=LI7NenRy7c&sig=rF0ml-LA7_WcUkx4uL_cb1zSThs&hl=hu&sa=X&ved=0ahUKEwj_4dPv0MbaAhXBCuwKHYUcCEM4ChDoAQgoMAA#v=onepage&q=maria%20theresia%20urbarium&f=false 31.o.

A rendelkezés szövege latin betűkkel:

„Jagdroboth
Zur Vertilgung schädlicher und reißender Thiere sind die Bauern jährlich einmal zu dreitägiger Iagd pflichtig, deren Leistung auf einmal oder theilweise gefordert werden kann.
Die Herrschaft ist jedochschuldig, Pulver und Blei unentgeltlich zu liefern, und hat die Befugniß nicht, statt den drei Iagdtagen drei andere Arbeittage/ zu fordern, oder Geld, oder was immer für eine andere Gattung von Leistung zu verlangen.
Hier scheint es auch am zweckgemäßesten zu bemerken, daß, wenn die Wildthiere sich dergestalt vermehren, daß hierdurch den Bauern in seinen Grundstücken Schaden, geschieht, das Komitat den Schaden schätzen, und die Herrschaft zur Schadloshaltung verhalten muß."

A rendelkezés szövege magyarul saját fordításomban:

A parasztoknak a káros és túlszaporodó állatok irtására évente egyszer 3 napnyi vadászati kötelességük van, amit egyszeri alkalommal vagy részletekben is követelhetnek tőlük. Az uradalom köteles a puskaport és az ólmot (golyót) ingyenesen adni. A három napi vadászati nap (robot) helyett más munkát (nem vadászati robotot) vagy pénzt, vagy szolgáltatást nem lehet követelni. Itt célszerű megjegyezni azt, hogy figyelembe kell venni, hogy ha egy vadállat a paraszt saját telkén kárt okoz, akkor a megye ezt a kárt megbecsüli és az uradalom felelős a kártérítésért.

Tehát a rendelet értelmében a jobbágyok földjeit érintő vadkárok elkerülésére - mai kifejezéssel élve - vadkárelhárító vadászatok tartását rendelte el. Az ilyen vadkárelhárító vadászatok kötelezettje a birtokos volt. A vadkárelhárító vadászat évente 3 nap volt, amelyhez a fegyvert és a lőszert a földesúrnak kellett adnia. Ezzel a költségeket a földesúrra telepítették. A robot sem pénzben, sem másfajta robotban, sem egyéb szolgáltatásban nem volt megváltható. Ennek jogpolitikai indoka álláspontom szerint az lehetett, hogy a vadkárelhárító vadászatokat ne lehessen elkerülni, így a vadállományt szabályozzák és a kártételt csökkentsék. A paraszti telkekben okozott károkat vármegyei kárbecslés alapján térítik meg.

6. ábra Mária Terézia Úrbári rendeletének kiegészítése a vadakra

§. 6. Zur Verhütung des durch das Wild von jeder Gattung anzurichtenden Schadens ſind die Unterthanen ſchuldig (die Geſpanſchaften Temes, Torontál und Kraſſó, wo dieſe Schuldigkeit auch in Zukunft nicht Statt haben wird, ausgenommen), von jeder Anſäſſigkeit und ſo verhältnißmäßig nicht minder, acht behauste Inwohner mit einer Anſäſſigkeit gleich gehalten, auch von dieſen eine Perſon außer ihrer Roboth mit Inbegriff des Hin- und Zurückganges zu dreitägiger Jagd zu ſtellen, wozu ihnen die Herrſchaft Gewehre (die ſie ſelbſt in der Regel nicht haben dürfen) wie auch Pulver und Blei geben wird, allein dergeſtalt, daß dieſe Schuldigkeit des Jagens in keine andere Art von Dienſtleiſtung verwandelt, noch mit Geld oder Naturalien durch den Unterthan abgelöst, zu ſolchen Nebenarbeiten jedoch, welche zur Jagd und bezüglich zur Ausrottung wilder Thiere erforderlich ſind, folglich auch zum Treiben verwendet werden könne.

Forrás:https://books.google.at/books?id=Lj5DAAAAcAAJ&pg=PA6&lpg=PA6&dq=maria+theresia+urbarium&source=bl&ots=LI7NenRy7c&sig=rF0ml-LA7_WcUkx4uL_cb1zSThs&hl=hu&sa=X&ved=0ahUKEwj_4dPv0MbaAhXBCuwKHYUcCEM4ChDoAQgoMAA#v=onepage&q=maria%20theresia%20urbarium&f=false 126.o.

A rendelet szövege latin betűkkel:

„Zur Verhütung des durch das Wild von jeder Gattung anzurichtenden Schadens sind die Unterthanen schuldig (die Gespanschaften Temes, Torontsl und Krass«, wo diese Schuldigkeit auch in Zukunft nicht Statt haben wird, ausgenommen), von jeder Ansässigkeit und so verhältnißmäßig nicht minder, acht behauste Inwohner mit einer Ansässigkeit gleich gehalten, auch von diesen eine Person außer ihrer Roboth mit Inbegriff des Hin- und Zurückganges zu dreitägiger Iagd zu stellen, wozu ihnen die Herrschaft Gewehre (die sie selbst in der Regel nicht haben dürfen) wie auch Pulver und Blei geben wird, allein

dergestalt, daß diese Schuldigkeit des Iagens in keine andere Art von Dienstleistung verwandelt, noch mit Geld oder Naturalien durch den Unterthan abgelöst, zu solchen Nebenarbeiten jedoch, welche zur Iagd und bezüglich zur Ausrottung wilder Thiere erforderlich sind, folglich auch zum Treiben verwendet werden könne."

A rendelet szövege magyarul a saját fordításomban az alábbi:
Bármely vadkár elhárításáért az alattvalók felelősek (Temes, Torontál, Krassó megyék, mint ahogy eddig is, ez alól kivétetnek). Minden telek után (egy telekkel egyenértékű nyolc zsellérporta) egy jobbágyot kell adni, akik ezt a vadkárelhárítást a személyes saját robotjukon felül teljesítik. A robotba tartozik az oda és a vissza út is. A vadkárelhárító vadászathoz a földbirtokos fegyvert (mivel ez törvényileg nem megengedett a jobbágyoknak) és puskaport, valamint golyót ad. A vadászatot ne lehessen más szolgálattal megváltani sem pénzben sem természetben. A puskapor, és a golyó csak a vadállatok irtásához használható.

A rendelkezés soraiból kivehető, hogy voltak itt is privilegizált helyzetben lévő vármegyék. A vadkárelhárítás minden alattvaló kötelezettsége volt. Ezzel mind a földbirtokos nemesre, mind a jobbágyra alapított kötelezettséget a rendelkezés. A terheket Mária Terézia megosztotta: a jobbágy terhe a robot, azaz az ingyen munka, a földesúré pedig a robot anyagi vonzatának a viselése. A fegyvert, mivel akkoriban a jobbágyok nem viselhettek fegyvert, a puskaport és a golyót a földesúrnak kellett biztosítania. Érdekes szabályozás, hogy a jobbágyokat két munkakötelezettség terheli: egyrészt mindenkit terhel a 3 napos vadkárelhárító vadászat, másrészt ezen felül telkenként és 8 zsellérportaként kellett további egy jobbágyot adni, aki a 3 napon felül szükség esetén további vadkárelhárító vadászatokon vesz részt. Mai felfogással dúvad vadászatnak, vadkárelhárító vadászatnak neveznénk a rendelkezésben foglaltakat, amelyeket igény szerint lehetett elrendelni.

Mária Terézia úrbéri rendeletét a magyar viszonyokra a nemesek nyomására 1779-ben kiegészítették. A kiegészítés 6. pontja az alábbiakat rögzíti:

„6. Rechte und Privilegien der Grundherren
Dazu gehörten; Heimfallrecht, Jagdrecht, Vogelfang, Fischereirecht, Schankrecht, Marktrecht, Fleischbankrecht, Braurecht und Mautrecht. Wenn ein Untertan starb, ohne Erben zu hinterlassen, oder wenn er entfloh, fielen seine Güter dem Grundherrn zu. Um Ungerechtigkeiten auszuschalten, mussten solche Angelegenheiten beim Herrenstuhl entschieden und vom Komitatsgericht bestätigt werden. Bezüglich Jagd, Vogelfang und Fischerei hielt man an bestehenden Gesetzen fest: Diese Rechte blieben dem Grundherrn vorbehalten. Der Ausschank aller Getränke stand der Herrschaft in Dominikal-Wirtshäusern zu. Alle Einkünfte aus Standgeldern, Wochen- und Jahrmärkten - soweit sie den Gemeinden

nicht schon früher mittels Privilegs verliehen worden waren -, von der Fleischbank und von den rechtmäßigen Mauten blieben weiterhin den Grundherren vorbehalten.“[146]

A rendelkezés vadászati jogi vetülete az, hogy a földesurak jogai és kiváltságai között tartja számon a vadászati jogot (jagdrecht) és a madárfogás jogát (vogelrecht) és kimondja, hogy a vadászat, a madárfogás és a halászat tekintetében fennmaradtak a hatályos törvények: de ezeket a jogokat a földesúr bírta. Ez azt jelentette, hogy a földesúr kizárólagos joga volt ez a három tevékenység, tehát a földesúri főhatalom továbbra is érvényben maradt.

Az Úrbéri rendelet kegészítésének 8. pontja kimondja, hogy:

„8. Verbote für Untertanen und darauf bezogene Strafen
Verboten wurden: Nicht erlaubte Rodungen, alle Arten von Waldfrevel, Geld- und Naturaliensammlungen; Jagdwaffen- und Jagdhundebesitz, nicht erlaubter Ausschank, Fleischeinfuhr, Robotunterlassung. An Strafen wurden vorgesehen: Geldstrafen, Zwangsarbeiten, Körperstrafen und Kerkerstrafen. Geldstrafen durften nur in jenen Fällen vorgeschrieben werden, wo die Landesgesetze sie anordneten. Als Arbeitsstrafe wurde eine ein-, zwei- oder höchstens dreitägige unentgeltliche Handarbeit festgesetzt. Bei schweren Vergehen wurden Körperstrafen (höchstens 24 Stock- bzw. Peitschenhiebe) und als Alternative eine dreitägige Gefängnisstrafe bestimmt.“[147]

Ez a rendelkezés a jobbágyok számára megtiltotta a jogosulatlan vadászfegyverek viselését és a vadászkutyák tartását. A tilalom megszegőivel szemben büntetés kiszabását helyezték kilátásba, amely legfeljebb 3 nap robot lehetett, vagyis ingyen kellett munkát végzeni. Súlyosabb esetben testi fenyítést szabtak ki, amely 24 korbácsütés volt, amelyet azonban 3 nap börtönbüntetéssel ki lehetett váltani. A jogosulatlan szó használatának azért van jelentősége, mert nem azt mondta ki a kiegészítés, hogy a jobbágy egyáltalán nem viselhet vadászfegyvert, hanem azt, hogy jogosulatlanul, tehát engedély nélkül nem viselhet fegyvert és tarthat kutyát. Az engedélyt, mivel a vadászat, halászat és madárfogás kizárólag a földesúr joga, a földesúr adta. Tehát ezzel lazulnak a szigorú előírások és megjelennek a fegyverviselési és vadászkutya tartási engedélyek ősei.

Mária Teréziát a trónón fia **II. József** követte, aki teljesen átalakította az ország közigazgatási

[146] Mária Terézia úrbéri rendelete 1767-ből Die Urbarialreform Maria Theresias von 1767 in http://www.atlas-burgenland.at/index.php?option=com_content&view=article&id=188:das-maria-theresianische-urbar&catid=24&Itemid=139 2018.04.20.
[147] Mária Terézia úrbéri rendelete 1767-ből Die Urbarialreform Maria Theresias von 1767 in http://www.atlas-burgenland.at/index.php?option=com_content&view=article&id=188:das-maria-theresianische-urbar&catid=24&Itemid=139 2018.04.20.

struktúráját. A „kalapos király”[148] a totális centralizált hatalom kialakítására törekedett. 1785-ben megszüntette a magyar rendiség alapját képező vármegyerendszert és tíz kerületet hozott létre. Ezzel a teljes közigazgatást megváltoztatta. Ez a döntés a magyar uraknak nem kedvezett, hiszen a kerületek vezetőit és tisztségviselőit központilag nevezték ki.[149]

1786-os rendelete kimondta és rögzítette a nemesi földbirtok és a vadászati jog egységét. A vadászati rendszabályban felhívott indokok alapján a földművelés, illetve a mesterségek gyakorlásának elhanyagolása miatt a paraszt és polgári rendnek a vadászat vételét, vagy bérlését eltiltotta és elrendelte, hogy a városok és mezővárosok vadászati jogát árverés útján adják bérbe. A rendelet a korábbiakhoz képest visszalépést jelentett, mivel a vadászterületek tulajdonosainak megengedte a vad szabad tenyésztését, de szabad lövetését is a vad korára, nagyságára, súlyára tekintet nélkül. Ez azt jelentette, hogy sem vadászati tilalmi idő, sem tiltott vadászati mód nem került felállításra, így a vad kíméletlenül űzhető és elejthető volt. A rendelet továbbá mindenki számára lehetővé tette a szabad vadászást. A vadászati kár teljes mértékben való megtérítését írta elő. A vadászatnak csak a vadkár miatt volt korlátja, ami azt jelentette, hogy vetéseken, szüret előtt a szőlőkben még vizslákkal sem volt szabad vadászni. Az egyetlen tilalmat megszegőkkel szembeni szankció kettős: egyrészt 25 aranyat kellett fizetni, másrészt csakis a közönséges vadászokat 3 napra az uradalmi börtönbe lehetett zárni. A terményben okozott károkat természetben vagy pénzben kellett megtéríteni. A rendelet szabályozta a vadaskerteket is: vadaskertet csak körülzárt és kitörés ellen biztosított kerítéssel lehetett ellátni. A megyéket kötelezte a rendelet, hogy a vadállományt szemmel tartsák, ami azt jelentette, hogy a vadállomány túlszaporodottsága esetén kötelesek voltak - a mai kifejezéssel élve - vádkár elhárító vadászatokat tartani. A kutyákkal külön foglalkozott a jogszabály, az idegen hajtó kutyákat szabadon le lehetett lőni. Tilos volt fegyveresen fogó vagy hajtó kutyákkal idegen területre lépni, de úgy, hogy még a megsebzett vadat sem lehetett követni idegen területen. A hatóságok, azaz a megyék voltak felelősek ezeknek a kötelezettségeknek a betartatásáért. A vadorzást a rendelet lopásnak minősítette, és a vadorzók eltitkolóit és elrejtőit, mai szóhasználattal élve, bűnsegédeit a vadorzókra irányadó szabályok szerint rendelte büntetni.[150]

[148] Ányos Pál nevezte először így a királyt, mivel nem volt hajlandó a magyar koronával megkoronáztatni magát.
[149] Békés-Csanád-Csongrád egyesített vármegyék II. József-féle közigazgatásának Békés vármegyére vonatkozó iratai Magyar Nemzeti Levéltár Archívum Békés megyei levéltár in. http://mnl.gov.hu/mnl/beml/iv_a_3_bekes_csanad_csongrad_egyesitett_varmegyek_ii_jozsef_fele_kozigazgatasanak_bekes 2018.02.23.
[150] Illés 1895. 29-30 o.

Halála előtt az összes Magyarországot érintő intézkedését vissza vonta a türelmi rendelet, a jobbágy rendelet és az alsó papságot támogató rendeletét kivéve, így a vadászati intézkedései is a feledésbe merültek.[151]

II. (I.) Ferenc[152] a vadászatról és a madarászatról szóló 1802. évi XXIV. törvénycikkében, amely mindösszesen 12 §, a vadászati jogot már ténylegesen a földtulajdonjoghoz rögzítette azzal, hogy lehetővé tette, hogy a földesúr a tulajdonában lévő ingatlana fele részét vadászat céljára hasznosítsa. A törvénycikk már részletesen foglalkozott a vadkárral és először rendelkezett a vad által okozott károkról és megtérítésük módjáról. Igen haladó szemléletűnek mondható a törvénycikk rövid volta ellenére, hiszen a korábbi szabályozásokhoz képest részletesebb és az egymástól elkülönülő társadalmi rétegekre vonatkozó előírásokat is tartalmazott. A törvénycikkben tovább körvonalazódott egy „felségi", ugyanakkor még kohéziót nem mutató felettes szerv (személy) vagy szervezet felállítására irányuló igény. Ha a szabályozást megnézzük, abban az alábbi rendelkezés olvasható:

A 7. § szerint

„ha valamely nemes, utazás közben, el nem zárt vadakat (azonban a fáczánok és foglyok határozott kivételével azon területen, a hol tenyésztik) a közut mentén lelőne: valamint az a nemes vagy paraszt, ki az általa müvelt telken kárt okozó vadat megfogná vagy elejtené: a nemes ugyan, ha csak idegen tilalomban való vadászatot is nem követ el, a törvénytelenül vadászók ellen hozott büntetésben nem marasztalható el, de a parasztnak az elejtett vadat nem szabad a maga hasznára forditani, hanem azonnal értesitenie kell a vad illetékes urát arról, hogy ő a vadat elejtette, a vad ura pedig a vad által okozott kárt a 10. pont szerint köteles megtériteni."

A 8. § alapján

„A ki a törvény ezen rendelkezése ellen merészelne cselekedni, vagy épen vadaskertbe zárt vadat ejtene el, vagy ott vadásznék: a nemes ugyan annyiszor, a mennyiszer, erőszakoskodás büntetésében, valamint az elejtett vad árának és a perben követelt költségek megtérítésében, az alispán előtt inditandó és legfölebb két törvénykezési szak alatt mulhatatlanul befejezendő perrel marasztaltassék el: de viszont az is, ki a nem tilalmas területen a vadászatot akadályozná, erőszakoskodónak tekintessék: a törvény ellen kihágást elkövető paraszt pedig, vétke minőségéhez képest kiszabandó büntetéssel lesz fenyitendő."

A törvénycikk tehát a bírói út igénybevételét írta elő. Érdekes jogtechnikai megoldás, hogy az ügyintézési határidőt a jogszabály a vadászatról szóló szabályozás rendelkezései között határozta meg, nem a bírói szervezetrendszerre vonatkozó szabályoknál tárgyalta.

[151] Kulcsár Krisztina: II. József visszavonja rendeleteit in. Magyar Nemzeti Levéltár in http://mnl.gov.hu/mnl/ol/hirek/ii_jozsef_visszavonja_rendeleteit 2018.04.23.
[152] I. Ferenc magyar király, de mint Német-római császár a II. Ferenc nevet viselte.

A 9. § előírta, hogy

„*Nehogy pedig vadászat alkalmával czivódások és veszekedések támadjanak és a fölhevült ember a vétlen önvédelem határát is tullépje (a törvény utja az elégtételre különben is nyitva levén) a vadászó nemestől a puskát elvenni, azt emberre irányozni vagy épen elsütni, tilos: s az ez ellen cselekvőket az illető törvényhatóságok, még ha a szándékos lövésnek nem lett is végzetes hatása, a vétséghez képest kiszabandó büntetés megvétele végett keresetbe tartoznak fogni.”*

A 9. § rendelkezése értelmében a vadászó nemessel szembeni jogtalan fellépések elbírálója nem a bíróság, hanem a törvényhatóság volt. Tehát egyértelműen vadászati hatósági jogkörrel a törvényhatóság, azaz a megye vezetése rendelkezett, ezáltal elválasztották a bírói útra tartozó és a központi igazgatás szervezetrendszeréhez tartozó ügyeket.

A 10. § rögzítette, hogy

„A vadak által okozott károkért a vadtenyésztő ur a haladéktalanul végrehajtandó becsü szerint teljes elégtételt tartozik szolgáltatni; a mitől ha vonakodnék, a károsult által, a jobbágyok részéről pedig a tiszti ügyész fölperessége mellett, a 8. pontban jelzett eljárással lesz arra erőszak büntetése alatt szoritandó. Azt, a ki urának külön megbizása nélkül vadászván, kárt okoz, ennek megtéritésén felül ura, vagy ha az az elégtételt elmulasztaná, az illetékes hatóság sujtsa megfelelő büntetéssel. Azonkivül pedig a vármegyéknek szabadon maradjon azon joguk, hogy az urakat kötelezhessék megszaporodott vadállományuk csökkentésére vagy elrekesztésére.”

A rendelkezés a vadkár megtértése iránti igényeket a 8. §-ban foglaltak szerinti eljárásban bírói útra terelte. Egyértelműen kivehető ezekből a szakaszokból a funkciók és hatáskörök fokozatos elkülönítése. Ezek szerint a bírói útra a vadkár és jelen törvénycikk megszegése, valamint a vadaskertben történő vadászás, míg hatósági útra a vadászó nemes személy elleni fellépések okozta sérelmek orvoslása tartozott.

Végül a 11. § rendelkezése tartalmazta, hogy

„A ragadozó vadakat s a vetésekre, és szőlőkre kártékony madarakat jogukban áll az illető törvényhatóságoknak a helyi körülményekhez képest kiirtani, sőt ha szükségesnek látszanék, a hatósági tisztviselő, a földesur előleges értesitése mellett, az eddig szokásos módon, de csupán a ragadozó vadakra és a madarakra, vadászatot is rendezhet.”

A szakasz a vadkárelhárító vadászatok tartásának kötelezettségét telepítette a vadászati hatóságokra, mellyel egy nagyon erős, közhatalmi funkciót és közhatalomi erővel kikényszeríthető feladatot kapott a törvényhatóság.

Mindezek alapján egyértelműen megállapítható, hogy egy átgondolt, jól struktúrált felelősségi rendszer és ehhez kapcsolódóan egy erős közhatalmi erővel bíró felügyeleti szervezetrendszer kezdett formálódni a törvénycikk rendelkezései nyomán. Egyrészt arra a megállapításra helyezkedhetünk, hogy a tulajdon nagyon erős védelmet élvezett ebben az időben. Igaz, korlátozott mértékben, de már a nemes is felelősségre vonható volt pusztán vadászati tevékenysége miatt közút mentén, vagy ha vadaskertbe zárt vadat ejtett el. Másrészt a felelősségi rendszer nem szorosan elválasztható módon két irányú, azaz a szabályozásban fellelhetők pönalitív elemek: lásd társasvadászatok, vagy azon erőszakoskodónak minősítése, akik a nem tiltott vadászatot akadályozták. Emellett megjelent a kontradiktórius bírói eljárás, amelyet az alispán előtt kellett indítani. Az alispán eljárására két törvénykezési szak állt rendelkezésre, tehát időbeli korlát, azaz ügyintézési határidő is meghatározásra került. Cél a minél hamarabbi kártérítés kieszközlése volt. Az alispán jogköre kettős volt ekkoriban: egyrészt tényállás felderítő, felelősség megállapító és szankcionáló, másrészt pedig felügyeletet ellátó személy is volt egyben, hiszen amennyiben a paraszt okozott kárt és földesura elmulasztotta őt megbüntetni, az illetékes hatóság gondoskodott a paraszt megbüntetéséről földesura helyett. [153] Illetékes hatóság pedig a törvényhatóság volt, élén az ispánnal. Érdekes és egyben a funkcionális feladat-elválasztás felé elmozduló rendelkezés az, hogy a vadtenyésztő kártérítés alóli kibújása estén a károsult közvetlenül, a jobbágyok a tiszti főügyész „fölperessége" mellett, vagyis államhatalmi képviselő útján pereskedhettek.[154] A vármegyék privilegizált helyzete tovább erősödött azáltal, hogy urukat vadállomány csökkentésére, elrekesztésére szoríthatták.[155] Ezzel lényegében megteremtődött a vadállomány szabályozásának igénye és a felügyelet kialakítása e kérdéskörben. Mindezek mellett először találkozunk a hatóság kifejezéssel és a hatósági tisztviselővel, aki a ragadozó vadakra és madarakra pusztán előzetes értesítési kötelezettség mellett vadászatot szervezhetett. A vadászati hatóság szerepét a szabályozás alapján a vármegye töltötte be.

A jobbágyi tartozásokról szóló 1836. évi VII. törvénycikk teljes mértékben, tételesen rögzítette a jobbágyok adózási kötelezettségeit. A törvénycikk a tájegységenként, városonként eltérő adómértékeket és adónemeket nem érintette, de egy általános keretet szabott a jobbágyokat terhelő adókivetésnek.

[153] A vadászatról és a madarászatról szóló 1802. évi XXIV. törvénycikk 10. §.
[154] A vadászatról és a madarászatról szóló 1802. évi XXIV. törvénycikk 10. §.
[155] A vadászatról és a madarászatról szóló 1802. évi XXIV. törvénycikk 2. § és 10. §.

A törvénycikk 6. §-a kimondta, hogy

"*A vadak akármelly nemei által okoztatni szokott károknak meggátlására nézve kötelesek a Jobbágyok (kivévén Temes, Torontál és Krassó Vármegyéket, hol ezen tartozásnak jövendőre sem lészen helye) minden telektől, s ehhez aránylag, nem külömben nyolcz Zsellért egy telekkel egybehasonlítva, ezeknek részéről is egy személyt, urbéri munkáikon felűl, a jövettel és a menetel idejét is beleszámítva, 3 napi vadászatbéli szolgálatra küldeni, melly végett, (magoknak fegyverök rendszerint nem lehetvén) azt valamint puskaport, és ólmot is adni fog nékiek az Uraság, úgy mindazonáltal, hogy ezen vadászatbeli tartozás sem más szolgálat nemére ne fordíttathassék, se a Jobbágy által pénzen vagy termesztményekkel meg ne válthathassék, azonban a vadászatbeli s illetőleg az ártalmas vadaknak kiirtásában szükséges segéd-munkákra, következőleg a hajókra is, alkalmaztassék."*

A rendelkezés a vadkárelhárító vadászatokban való segédkezésre kötelezte a jobbágyokat, amelynek idejét 3 napban határozta meg. A 3 nap sem természetben, sem pénzben nem volt megváltható. Itt is látszik, hogy vannak privilegizált helyzetben lévő területek: ez a három vármegye, mint olvashatjuk a jogszabály szövegéből, korábban sem tartozott ilyen kötelezettséggel. Rendkívül érdekes, hogy Mária Terézia úrbéri rendeletével egy az egyben összecseng a jogszabály szövege. Ebből is látszik, hogy a hazai viszonyokhoz igazodó, a magyar szokásjoggal megférő szabályokat a magyarok életben tartották.

A XVIII. századtól kezdve egyre több hivatásos vadászt és erdészt foglalkoztattak. A két tevékenységi kör sokáig egybe forrt. A vadgazdálkodási szemlélet előtérbe kerülésével a vadászok ún. lődíjban részesültek, tehát a ragadozók irtásáért pénzt kaptak.[156] Letelepített vadászok voltak többek között Sárospatakon, Várgesztesen és Tatán. A német hatás erősen érvényesült, a magyar vadász szaknyelv alapszavai között számos német kifejezést találunk, hiszen kereskedelmi-gazdasági kapcsolatban leginkább a német ajkú területekkel állt az ország. Így a német kifejezések terjedtek el a vadászatban is. A közigazgatásban is sokáig használták a német nyelvet. A vadászok ebben a korban gyakran írástudatlanok voltak, a fővadászok viszont tiszti rangban álltak.[157] A városok is foglalkoztattak saját erdészeti-vadászati alkalmazottat.[158] Az első vadásztársaság a Szent-Gáli Királyi Nemes Vadász Kompánia a XIII. században alakult, amelynek tagjai évszázadokon át őrizték kiváltságaikat. Azonban ezen társaságon kívül nem volt számottevő hajlandóság ilyen társaságok alapítására egészen az 1800-as évekig.[159]

[156] Csőre Pál: A magyar vadászat története 1994., 153. o.
[157] Csőre Pál: A magyar vadászat története 1994., 155. o.
[158] Csőre Pál: A magyar vadászat története 1994., 156-157. o.
[159] Csőre Pál: A magyar vadászat története 1994., 157. o.

Az 1800-as évek első harmadában számos agarász társaság alakult. Az agarásztársaságok keretein belül tudtak vadászati lehetőséghez jutni a polgárok. 1842-ben megalakult a Szabolcsi Agarász Egylet. A falkavadászat angol változatát 1824-ben Széchenyi István honosította meg Magyarországon. Az agarászat mellett a sport magával hozta a lovassport fejlődését is a vadászlovak kiképzése miatt. Mindemellett az agarász versenyek alkalmat adtak kiemelt jelentőségű társadalmi és politikai találkozók, megbeszélések megtartására is. Az Egylet a világháborúkig működött kisebb-nagyobb változtatások mellett.[160] A falkavadászat lényege az, hogy a vadászok fegyver nélkül lovon kutyáikkal űzik a vadat úgy, hogy azt, amikor kifáradt, a vadász elejti. Az országban ekkoriban előszeretettel rendeztek versenyagarászatokat. Az 1860-as években a politikai egyletek alakítása tilos volt, így az agarászegyletek berkein belül a versenyek jó alkalmat adtak politikai tárgyú megbeszélésekre is. A versenyagarászatok nyelve vegyes volt. Magyar-angol kifejezések keveredtek benne, mivel ez a fajta vadászati mód angol eredetű, így a szakkifejezéseket onnan átvéve, azokat nem magyarosítva használták.[161] Erre kiváló példát ad Gróf Forgách Sándor zárójelentése, amely így írt egy agarászversenyről: *„Ezen absolúte check nélküli s from end to end killingpaceben lovagolt run tartalma 23 perc volt; új bizonyságul szolgálván ama, róka vadászok által jól ismert régi valóságnak, hogy rókánál minden egy jó starttól függ.”*[162] Ezek a sorok azt jelentik, hogy a végsőkig tartó akadály nélküli gyilkos iramban diktált futam 23 percig tartott. Az egyletnek tagjai voltak nők és a nézőközönség sorai között is gyakran foglaltak helyet hölgyek, olykor még versenyeztek is. Az értékes díjakon felül az erkölcsi megbecsülés volt a legnagyobb motiváló a jó kutyák tenyésztésére és képzésére. A versenyek a magas költségek miatt kizárólag a jómódú, tehetős emberek számára volt elérhető, akik egyben a legnagyobb adófizetők is voltak. Az első helyekért járó díjak kirívóan magasak voltak. Pl. egy ezüst billikum[163] gyakran több mint 100 Ft nyereményt hozott, egy győzelem

[160] Dr. Horváth László: Agarászatok a dualizmus kori Szabolcsban in http://epa.oszk.hu/02400/02451/00028/pdf/EPA02451_Erdeszettorteneti_Kozlemenyek_13_1994_005-020.pdf 5. o.2018.02.23.

[161] Dr. Horváth László: Agarászatok a dualizmus kori Szabolcsban in http://epa.oszk.hu/02400/02451/00028/pdf/EPA02451_Erdeszettorteneti_Kozlemenyek_13_1994_005-020.pdf 5-6. o. 2018.02.23.

[162] Dr. Horváth László: Agarászatok a dualizmus kori Szabolcsban in http://epa.oszk.hu/02400/02451/00028/pdf/EPA02451_Erdeszettorteneti_Kozlemenyek_13_1994_005-020.pdf 8-9. o. 2018.02.23.

[163] A billikum vagy billikom latin eredetű szó. A pocolum vagy pocillum szóból származik. Üvegből vagy fémből készült ivóeszköz. A versenyeken, mint kupát, serleget adták. (A szó eredetére vonatkozó leírás megtalálható in. http://billikom.szojelentese.com/ 2018.04.23.)

akár 200-300 Ft-ot is jelentett.[164] Cernovits Péter futamgyőztes agarát 400 Ft-ért vásárolták meg.[165] Ez abban a korban hatalmas vételárnak számított.

III.4. A vadászati „reformkor”

A vadászati jog területén a vadászat szabályozása egészen 1872-ig változatlan maradt, ugyanakkor az 1848-49-es forradalom és szabadságharc eredményeként létrejött 1848. évi IX. törvénycikk és az azt végrehajtó ún. 1853-as úrbéri pátens átrendezte a tulajdonviszonyokat. A jobbágyság felszabadításával a tulajdoni viszonyok teljes mértékben átrendeződtek, vagyis a jobbágyokhoz kerülő telkek miatt megszűnt a nemesi vadászati előjog. A jobbágyokhoz kerülő telkek tulajdonjogot keletkeztettek, amellyel megszűnt minden egyéb szolgáltatás, mint például a „dézma” (dézsma) vagy a robot. Ezzel a jobbágyok telkein értelemszerűen teljes mértékben megszűnt a nemesi vadászat joga. Visszafordíthatatlanul véget ért a nemesi vadászat kora.

Az 1848-49-es szabadságharc idején a vadállomány jelentősen megcsappant. Az élelemszerzés a háborús viszonyok között még nagyobb szerephez jutott, mint a békés időkben. Ez alatt az idő alatt teljesen elpusztították a vadaskerteket, a vadakat pedig mindenki tizedelte. 1848-ban a birtokviszonyok megváltoztak és ezzel a vadászatok száma is ugrásszerűen megnőtt. A hátulról tölthető fegyverek elterjedtek, így a korábbi alacsonyabb technikai színvonalon lévő elölről tölthető fegyverek a szegények számára könnyen hozzáférhetővé váltak. A könnyű fegyverszerzési lehetőség, az erdőállomány rohamos irtása, a tilalmi idők és a tiltott vadászati módok alacsony szabályozottsága a vadállományt tönkretette, számát jelentősen meggyérítette.[166]

A szabadságharc után a vadállomány állapotán javítani kellett. Létre jöttek az első szaklapok, folyóiratok, amelyek a vadászat helyzetével, a vadállomány megújításának szükségességével foglalkoztak. Így 1857-ben a Lapok a lovászat és a vadászat köréből majd 1958-ban a Vadász és Versenylap. Ezek az újságok a vadállomány rossz állapotával foglalkoztak és új

[164] Dr. Horváth László: Agarászatok a dualizmus kori Szabolcsban in http://epa.oszk.hu/02400/02451/00028/pdf/EPA02451_Erdeszettorteneti_Kozlemenyek_13_1994_005-020.pdf 10. o. 2018.02.23.

[165] Dr. Horváth László: Agarászatok a dualizmus kori Szabolcsban in http://epa.oszk.hu/02400/02451/00028/pdf/EPA02451_Erdeszettorteneti_Kozlemenyek_13_1994_005-020.pdf 6. o. 2018.02.23.

[166] Illés 1895. 22. o.

szabályozás kiadását sürgették. 1858-ban a Magyar Erdészeti Egyesület kapott felkérést egy új vadászati törvénytervezet kidolgozásra, azonban a tervezet nem kapott kötelező érvényű felhatalmazást. Egyre több vadászattal foglalkozó könyv jelent meg. A vadaskerteket felélesztették, új fajok meghonosításával kísérleteztek, mint pl. a siketfajd.[167] Az erdők szabályozásában változás következett be, számos erdőt kivágtak. Az erdőállomány folyamatosan csökkent, míg a szántóföld állomány nőtt. Ez a vadak életterét jelentősen megváltoztatta. A nagy vízszabályozások, lecsapolások miatt a vizes élőhelyek száma is csökkent.[168]

A megváltozott társadalmi szerkezet indukálta a változást. A vadászatról szóló 1872. évi VI. törvénycikk váltotta fel az 1802. évi XXIV. törvénycikket. Maga a jogszabály már fejezetekre tagolódott. 5 fejezetből és 44. §-ból állt. A törvénycikk mind külalakjában, mind tartalmában teljesen új szemléletet vezetett be a magyar vadászati jogrend életébe. A törvénycikk kimondta, hogy *„a vadászat joga a földtulajdonjog elválaszthatatlan tartozéka”*.[169] Önálló vadászterület csak akkor jöhetett létre, ha a földbirtok egy tagban vagy összefüggésben álló részekben legalább 100 hold. Amennyiben ezt a térmértéket nem érte el, akkor volt létre hozható a vadászterület, ha a föld kertművelés alatt álló és körülkerített belső telek, valamint szőlő vagy sziget volt.[170] A jogi szabályozás lehetővé tette, hogy a fenti feltételeknek meg nem felelő, de egy határbeli földbirtokosok társuljanak és közösen vadászterületet hozzanak létre. Mindenképp meg kell említeni, hogy ez a területi szabályozás nagyon enyhe volt. A 100 hold nagyság egy komoly vadgazdálkodási szemléletű, stabil lábakon álló vadászterületnek kevés. Nem igazodott sem a környezeti viszonyokhoz, sem pedig ahhoz, hogy egy territoriális állat mozgásigénye ennél jóval nagyobb.

A törvény ismerte a vadászati jog haszonbérletbe adását is. A vadkárért való felelősséget viszont még mindig csak korlátozottan ismerte el, így a 7. § kimondta, hogy „*A fővadak (szarvas, dámvad és vaddisznó) által a vetésekben, ültetvényekben, vagy más gazdálkodási és erdészeti ágakban okozott minden kárért azon birtokos vagy haszonbérlő, kinek vadászterületén az emlitett fővad tenyész, teljes kárpótlással tartozik.*” A kárt a károsultnak 8 napon belül be kellett jelentenie. Kártérítést nem lehetett igényelni a ragadozó, illetve

[167] Vadászat Magyarországon Moldován Tamás (főszerk.) 1980., 38-40. o.
[168] Csőre Pál: A magyar vadászat története 1994., 195-196. o.,
[169] A vadászatról szóló 1872. évi VI. törvénycikk 1. §-a.
[170] A vadászatról szóló 1872. évi VI. törvénycikk 2. §-a.

kártékony állatok károkozásáért,[171] mivel azokat a földbirtokos korlátozás nélkül elpusztíthatta. A rendelkezésben szereplő tenyészik szóhasználat viszont a vadgazdálkodás gátját jelentette, ugyanis, ha nem etettek nem volt kártérítési felelősség sem, hiszen akkor a vad nem „tenyészetett". Mindemellett előremutató szabályozást fektetett le a törvénycikk az orvvadászat terén, valamint tiltott vadászati eszközöket, tiltott vadászati módokat, tilalmi időt, védett fajokat határozott meg. Először jelent meg a vadászterületet talált kóbor házi macska és eb szabad elpusztításának lehetősége.[172] A tilalmakat, illetve a vadászat szabályait megszegőkkel szembeni fellépés hármas felfogású volt. Egyrészt pönalitív módon pénzbírsággal rendelte sújtani azokat, akik engedély nélkül vadásznak, az orvvadászatot, az engedéllyel vadászót megtámadó és akadályozó személyeket, a tilalmi időket megszegőket, továbbá azokat, akik a vadak fiait befogták, a madarak tojásait elszedték, fészkeit elrombolták, úgyszintén azokat, akik ebeiket szándékosan vitték vadászható térre. Érdekes módon a szabályozás nem ismerte a bűnhalmazatot, tehát minden egyes kihágást külön szankcionált, akkor is, ha egy alkalommal többet követtek el. A pénzbírság összege a kétszeresére emelkedett, ha ismételt elkövetésről volt szó, tehát a törvénycikk ugyan a visszaeső kifejezést nem használta, de azt a gyakorlatban már ismerte. Emellett figyelemre méltó, hogy a rendelkezés ismerte a mögöttes felelősséget, mivel kimondta, hogy, ha olyan személyt ítéltek el, aki gyámság vagy gondnokság alatt állt, akkor helyettük a szülők, a gyám vagy a gondnok volt a felelős. A befolyó pénzbírságokat a törvénycikk ketté osztotta: fele a földbirtokost vagy a haszonbérlőt illette, a másik felét pedig a község szegényei javára kellett fordítani. Amennyiben a tulajdonos vagy a haszonbérlő volt a kihágás elkövetője, illetve, ha nem lehetett megállapítani, hogy a kihágás kinek a tulajdonát érintette, a teljes bírság a község szegényei javára került beszedésre. Mindezek alapján elmondható, hogy ezekkel a rendelkezésekkel egyfajta szociális funkciót is betöltött a bírság. Fontos megjegyezni, hogy a bírság megfizetése a bekövetkezett kár megtérítésén felüli kötelezettség volt. Ha a bírságot nem tudta megfizetni a kötelezett, azt fogságra, tehát elzárásra változtatták át. A szociális elem abban is megjelenik, hogy ha valaki tiltott időben vadat hordozott, árult vagy vett, és azt nála megtalálták, a vadat elkobozták és azt a helyi szegényeknek adták.[173] A bíróság előtti eljárás megindításának elévülési ideje három hónap volt.[174]

[171] A vadászatról szóló 1872. évi VI. törvénycikk 15. §-a szerint az alábbiak: „medve, farkas, rókát, hiuz, vadmacska, nyest, vaddisznó, borz, tengeri nyul, hörcsök, ürge, görény, menyét, nyust és vidra"
[172] A vadászatról szóló 1872. évi VI. törvénycikk 16. §-a.
[173] A vadászatról szóló 1872. évi VI. törvénycikk 21-33 §§-ai.
[174] A vadászatról szóló 1872. évi VI. törvénycikk 41. §-a

A másik vetülete a felelősségre vonásnak már a büntetőjog területét érinti, hiszen a törvénycikk 22. §-a kimondta, hogy „*amennyiben az elszámlált esetek a büntető törvényekben is tiltott cselekvényt képeznek, a bűnvádi eljárás külön meginditandó.”*.

A harmadik területe a felelősségre vonásnak, pedig a vadkárok tekintetében értendő, mely jelen dolgozatnak nem tárgya, így a vadkárok megtérítésének szabályozása minden esetben kizárólag per tangentem került és kerül ismertetésre.

Ezen hármas felelősségi rendszer már feltételez egy jól strukturált szervezeti rendszert is. A törvénycikk külön fejezetben tárgyalta a felelősségre vonás eljárási szabályait. Mind a pénzbírság kiszabását, mind a bűnvádi eljárást a bíróságok hatáskörébe utalta. Új elem, hogy a törvénycikkben megjelent az officialitás elve, ugyanis a közrend fenntartása érdekében a hatósági vagy községi közegek hivatalból tehettek feljelentést.[175] Tehát a közigazgatást érintő kérdésekben továbbra is a vármegyék jártak el, ezáltal vadászati hatósági szerepkört is betöltöttek.

Sokat tudhatunk meg a korabeli rendszerről abból a rendelkezésből, miszerint

„a vadászati területre való felvigyázattal megbizott személyeknek hit alatt teendő vallomása teljes bizonyitó erővel bir, mig annak ellenkezője be nem bizonyittatik. Az előbbi §-ban emlitett felvigyázó személyek hitletételre csak akkor bocsáttathatnak, ha:
a) nagykoruak;
b) hamis eskü, hamis tanuságtétel, tolvajság, csalás, sikkasztás és rágalom miatt soha büntetve nem voltak;
c) az illetékes hatóság előtt felvigyázói minőségük eleve bejelentetvén, e felől hivatalos bizonyitványnyal vannak ellátva.”[176]

Ebből a rendelkezésből következtethetünk arra, hogy egyrészt helyi hatóságokat hoztak létre, és ezek mellett egyes vadászterületeken az alkalmassági feltételeknek megfelelő hatósági bizonyítvánnyal ellátott „felvigyázattal megbízott” személyek működtek. Lényegében ők voltak azok a személyek, akik a mai vadászmesterek, hivatásos vadászok, fővadászmesterek elődjeinek tekinthetők. Mindemellett ezek a felvigyázók hatósági jogkörökkel rendelkeztek, hiszen a magát fel nem ismerhetővé tevő, nevét eltagadó, vagy ismeretlen állandó lakhelyű személyeket a legközelebbi községi hatósághoz kisérték, hogy ott kilétüket kiderítsék.[177] Ezzel lényegében intézkedési jogosultságot kaptak, quasi az eljárás alól kibújni próbáló

[175] A vadászatról szóló 1872. évi VI. törvénycikk 34. §.
[176] A vadászatról szóló 1872. évi VI. törvénycikk 35-36 §§-ai.
[177] A vadászatról szóló 1872. évi VI. törvénycikk 38. §-a.

személyt intézkedés alá vonták.

A törvénycikk azonban nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Az orvvadászat továbbra is dívott. A vadászatot életformaként űzők, a vadat és a természetet szívből kedvelők változást sürgettek. Ennek következményeként alulról szerveződő reformfolyamat indult el, amelynek kicsúcsosodása az 1881-ben megalakult Országos Magyar Vadászati Védegylet. A Védegylet védnöke Rudolf trónörökös, tiszteletbeli díszelnöke pedig József főherceg volt. Vezetősége a kor legnagyobb hatású személyiségeiből állt. Elnöke kezdetben Nádasdy Ferenc volt, majd halála után Esterházy Miklós. Esterházyt kortársai nem kedvelték, mivel tartózkodó, rideg ember volt. Ráadásul a formálódó magyar öntudat szemében nagy szálka volt, hogy az üléseket csak németül volt hajlandó levezetni. Az egyesület alelnöke az a Keleti Károly volt, aki az Országos Statisztikai Hivatal első alelnöke volt. Halála után Bedő Albert, országos főerdőmester, államtitkár vette át a tisztséget.[178] A Védegylet javaslatára született meg 1883-ban az új vadászati törvény. A Védegylet 1944-ben átmenetileg megszűnt. Szerepét az 1947-ben alapított Magyar Vadászok Országos Szövetsége (MAVOSZ) vette át. A MAVOSZ bár jogilag nem volt az, de szellemiségében, célkitűzéseiben a Védegylet jogutódjának tartotta magát. 1957-től a vadászpolitika aktív alakítója. 1989-ben megszűntették és helyette a történelmi hagyományokra való tekintettel létre hozták az Országos Magyar Vadászati Védegyletet az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény alapján.[179]

Itt szükséges annak áttekintése, hogy mikor ki, illetve milyen szerv, személy, tisztség minősül hatóságnak ebben a korszakban. A hatóságok, vagyis a köztörvényhatóságok, később törvényhatóságok területi alapon szervezett közjogi testületek voltak. Lényegében 1950-ig változatlan formában álltak fenn. 1876 előtt kiforratlan, folyamatosan alakuló szervezetrendszerről beszélhetünk, de az mindenképp leszögezhető, hogy a vármegyék és a szabad királyi városok a legnagyobb szerepet játszó hatóságok voltak. Ezeken felül sajátos szabadságokkal rendelkező területek is kialakultak az évszázadok folyamán, így például a vidékek, székek, kerületek. 1876-ban viszont ezeket az eltérő szabadságjogokat rendezték és mindösszesen négy típusú törvényhatóságot hoztak létre: így megmaradtak a vármegyék, a szabad királyi városok egy részéből törvényhatósági jogú városok jöttek létre és mindezek mellett speciális jogkörök birtoklói volt Budapest és Fiume.

[178] Vadászat Magyarországon Moldován Tamás (főszerk.) 1980., 38-40. o.
[179] Lásd in http://www.vadaszativedegylet.hu/dokumentum/rolunk.html 2018.04.20.

Az mindenképp leszögezhető, hogy a törvényhatósági rendszer a magyar történelem sajátos vívmánya. Máshol ilyen szervezetrendszer nem jött létre, bár az osztrák hatás egyértelmű érezhető. A törvényhatóságok az állam fenntartásában sajátos szerepet játszottak, lényegében annak alappillérét adták.

A törvényhatóság 1870-ig részben közigazgatási, részben pedig jogalkotás-befolyásolási funkciót töltött be, gondoljunk csak az országgyűlésekre és azok követeire. A törvényhatóság 1870-től azonban 1950-ig kizárólag közigazgatási feladatokat látott el, így megillette saját ügyei önálló vitele, azaz az önkormányzás. A törvényhatóságok részben államigazgatási feladatokat láttak el, részben pedig politikai funkciót töltöttek be, mivel bármely közérdekű és országos ügyekkel foglalkozhattak. A törvényhatóságok a közigazgatás területi alapját jelentették, egyéb szervezetek illetékessége is hozzájuk kötődött (például bírósági rendszer).

A vármegye élén a főispán, a székely székek, kerületek és vidékek élén pedig a főkirálybíró vagy főkapitánya állt. A szabad királyi városok élén főispán vagy kerületi gróf állt a hatályos jogszabályok értelmében.

A köztörvényhatóságok rendezéséről szóló 1870. évi XLII. törvénycikk egységesítette az addigi igen szerteágazó közigazgatást. A törvénycikk indokolása rögzítette, hogy a kormány nagyobb hangsúlyt kíván fektetni a törvényhatóságok munkájára, hogy azon munkák mielőbb végrehajtassanak.[180] A jogszabály megalkotásának célját így fogalmazták meg: *„Arról van szó, hogy a szélesebb értelemben vett törvényhatósági önkormányzat a felelős parlamenti kormányzattal összeegyeztessék.”*[181] Ez a mondat nemcsak a célt, hanem a vele együtt járó nehézséget is kiválóan szemléltette. Ez a törvénycikk az alulról érkező társadalmi nyomás hatására jött létre. A feladat óriási volt, a széttagolt, privilégiumokkal tarkított, megannyi szabályozási hiányosságokkal küzdő rendszert újra kellett szabni és egy egységes alapokon nyugvó, jól strukturált, hatásköreiben megosztott és jól elkülönült, munkavégzésen alapuló szisztémát kellett felállítani. Mindezt a feladatot úgy kellett véghez vinni, hogy a nagyon erős vármegyék sérelmet ne szenvedjenek, de megszűnjenek a rendszerben lévő anomáliák, körlevelezések. Ez a jogszabály már 7 fejezetből és 93. §-ból áll. Ez is mutatja, hogy mekkora feladatot rótt a jogalkotóra a különböző érdekek összeegyeztetése.

[180] A köztörvényhatóságok rendezéséről szóló 1870. évi XLII. törvénycikk indokolása, Általános indokolás
[181] A köztörvényhatóságok rendezéséről szóló 1870. évi XLII. törvénycikk indokolása, Általános indokolás

A jogszabály 1. §-a kimondta, hogy

„a vármegyék, székelyszékek, Jász-Kun, Hajdu- és nagykikindai kerület, Kővár-, Fogaras és Naszód vidéke, a szepesi XVI város kerülete, és a szabad királyi valamint a 88-ik §-ban elősorolt városok, mint önálló törvényhatóságok, jövőre is gyakorolni fogják a törvény korlátai között:
a) az önkormányzatot,
b) az állami közigazgatás közvetitését,
c) ezeken felül a törvényhatóságok egyéb közérdekü, sőt országos ügyekkel is foglalkozhatnak, azokat megvitathatják, azokra nézve megállapodásaikat kifejezhetik, egymással és a kormánynyal közölhetik, s kérvény alakjában a képviselőházhoz közvetlenül felterjeszthetik.”.

A 88. §-ban meghatározott vásorok az alábbiak:

„Az erdélyi megyék, a székelyszékek, a Jász-Kun-, Hajdu-, nagy-kikindai kerület, a szepesi XVI város kerülete, Kővár, Fogaras és Naszód vidéke, nemkülönben a következő városok: Kecskemét, Nagyvárad, Versetz, Zilah, Göllniczbánya, Abrudbánya, Vizakna, Vajda-Hunyad, Kézdi-Vásárhely, Hátszeg, Sepsi-Szt-György, Székely-Udvarhely, Bereczk, Csik-Szereda, Szék, Kolos, Ilyefalva, Oláhfalva, Szász-Régen és Fogaras a jelen törvény értelmében szervezkedett törvényhatóságokká alakulnak át. A Királyföld rendezéséről az 1868:XLIII. tc. 10. §-ának rendelete folytán külön törvény intézkedik.”

Már e két szakasz terjedelmességéből is jól érzékelhető, hogy mekkora mértékű volt a középkor folyamán sorozatosan megjelenő újabb és újabb privilégiumok száma, amelyek birtokosai foggal-körömmel ragaszkodtak azok megtartásához. Egy rendszer pedig túl sok privilegizált helyzetben lévőt nem tud hatékonyan kezelni. Mindenképp a privilégiumok számának csökkentése irányába kellett elindulni.

A 18. § rögzítette, hogy *„a törvényhatóság egyetemét a bizottság képviseli, s a mennyiben a törvény kivételesen másként nem intézkedik, a hatósági jogokat a törvényhatósága nevében a bizottság gyakorolja.”*

A 19. § értelmében *„a bizottság áll fele részben a törvényhatóság területén legtöbb egyenes államadót fizető azon nagykoru honpolgárokból, kik országgyülési képviselőválasztásra jogositva vannak; hason fele részben pedig a választó közönség választottjaiból.”*

A 20. § előírta, hogy

„bizottsági tag általában nem lehet:
a) a ki irni és olvasni nem tud;
b) a ki a törvényhatóság területén legalább két év óta nem bir, vagy ugyanannyi idő óta ott nem lakik és adót nem fizet;
c) a ki a törvényhatóság közjavadalmait haszonbérli vagy a törvényhatósággal más

számadási viszonyban áll.”

A 21. § értelmében pedig *„a bizottsági tagok számát a törvényhatóság lakosainak száma szabályozza, t. i. vármegyékben, székekben, kerületekben és vidékekben minden 500, törvényhatósági joggal felruházott városokban minden 250 lakos után egy bizottsági tag számittatik.”*.

Az 57. § továbbá előírta, hogy

„A vármegye, szék, vidék, kerület központi tisztviselői: az alispán, jegyző, tiszti ügyész, árvaszéki elnök és ülnök, pénztárnok, főorvos, főmérnök, levéltárnok, főszámvevő, közgyám, állatorvos. Külső tisztviselők: a szolgabiró, a rendezett tanácsu városok polgármesterei s a helyi viszonyokhoz képest a járási orvos, járási mérnök, járási számvevő, járási közgyám.”.

Ez a szabályozás több szempontból is jelentős az értekezés szempontjából. Az első hatásköröket pontosan körül határoló és egyben elkülönítő szabályozás, amely konkrétan megnevezi, hogy kit tekint hatóságnak és rá milyen feladatköröket telepít.

A rendelkezés 2. §-a kimondja, hogy

„*Önkormányzati jogánál fogva a törvényhatóság saját belügyeiben önállólag intézkedik, határoz és szabály-rendeleteket (statutumokat) alkot; határozatait és szabályrendeleteit saját közegei által hajtja végre; tisztviselőit választja; az önkormányzat és közigazgatás költségeit megállapitja, s a fedezetről gondoskodik; a kormánnyal közvetlen érintkezik.”*

Ez a § nagyfokú önállóságot biztosít a törvényhatóságoknak. Megállapítja saját önkormányzásuk jogát, vagyis autonómiáját. Biztosítja a saját tisztviselők szabad megválasztását. Ezt az autonómiát a törvénycikk 5. §-a keretek közé szorítja és egyben felállítja a jogszabályi hierarchiát.

„Szabályrendeleteket a törvényhatóság csak önkormányzati hatáskörének korlátai között alkothat. A szabályrendeletek a törvénynyel, s a kormánynak hatályban levő szabályrendeleteivel nem ellenkezhetnek, a községek (faluk, mezővárosok) önkormányzati jogait nem sérthetik, és csak a szabályszerü kihirdetéstől számitandó 30 nap után hajtathatnak végre.”

A 6. § a rendeletek kihirdetésről szól, amely haladó szemléletű, a nagyobb nyilvánosság elérésére és megszólítására fókuszál, mivel kimondja, hogy *„A szabályrendelet, ha csupán helyi érdekü, a törvényhatóság területén, ha közérdekü: az egész országban kihirdetendő.”* Lényegében ez a nyilvánosság biztosítását szolgálta.

A törvénycikk 47. §-a sorolta fel a legnagyobb rangú törvényhatósági elöljárókat, számukra többlet jogot biztosított az alábbiak szerint:

„Az alispán, jegyző, tiszti ügyész, árvaszéki elnök és ülnök, szolgabiró, főpénztárnok, főorvos, főmérnök, levéltárnok, közgyám, számvevő s a rendezett tanácsu városok polgármesterei, törvényhatósági joggal felruházott városokban pedig a polgármester, jegyző, rendőr-kapitány, tanácsnokok, tiszti ügyész, árvaszéki elnök és ülnök, pénztárnok, főorvos, főmérnök, közgyám, számvevő és levéltárnok a közgyülésen üléssel és szavazattal birnak, habár nem volnának is tagjai a bizottságnak."

A szervezeti struktúrára az 52. §-ban találunk rendelkezéseket, így:

„A vármegyék és törvényhatósági joggal felruházott városok élén a megyei, illetőleg városi főispán, a székelyszékek élén a főkirálybiró, a kerületek és vidékek élén a főkapitány, a szepesi kerület élén a kerületi gróf áll, kiket a belügyminister előterjesztésére, tekintet nélkül az örökös főispánokra, a király nevez ki és mozdit el. Vármegye főispánja egyidejüleg a megye területén létező s törvényhatósági joggal felruházott városoknak főispáni tisztét nem viselheti. - Egy és ugyanazon főispán azonban több városnak főispánja is lehet."
A szabályozásban ezzel már megjelenik a többszörös tisztségviselés tilalma, amely rendelkezés a hatáskörök egyértelműsítését és az összefonódások elkerülését szolgálja.

Az ellenőrzési, felügyeleti jogkör bírója egyértelműen a főispán. Az 53. § számos joogosultságot és kötelezettséget telepített a főispánra az alábbiak szerint:

„A főispán (főkirálybiró stb.) a végrehajtó hatalom képviselője; mint ilyen ellenőrzi a törvényhatósági önkormányzatot és őrködik a törvényhatóság által közvetitett állami közigazgatás érdekei felett, e végből:
a) a megyei, széki, vidéki, kerületi rendes közgyülések előtt, az alispánból, főjegyzőből, tiszti ügyészből s az állandó választmány alelnökeiből alakitott számonkérő (scontralis) széket tart;
b) megvizsgálja személyesen legalább egyszer évenkint a hatósági tisztviselők hivatalos eljárását, s megtekinti, a hányszor jónak látja, az alispánhoz vagy polgármesterhez érkezett kormányrendeleteket s más beadványokat;
c) vizsgálatot rendelhet a hanyag vagy vétkes tisztviselő ellen, s azt a vizsgálat tartamára felfüggesztheti hivatalától; az alispánt és polgármestert azonban csak a belügyminister jóváhagyásával függesztheti fel;
d) a felfüggesztett tisztviselőket az alispán, illetőleg polgármester kivételével ideiglenesen másokkal helyettesiti;
e) indokolt felterjesztést tesz a kormánynak, ha az alispán vagy polgármester valamely kormányrendeletet végrehajthatónak nem vél, (58. § d) pont); mely felterjesztéshez az alispán, illetőleg polgármester nyilatkozata is csatolandó;
f) gyakorolja a tisztujitó székeken a 68. § értelmében és a 43. § g) pontja eseteiben a kijelölés jogát;
g) kinevezi a 65. § alatt megnevezett tisztviselőket, s a mutatkozó szükséghez képest a tiszteletbeli tisztviselőket; kinevezi továbbá vármegyékben, székekben, vidékekben, kerületekben az alispán meghallgatása után a csendbiztost, a várnagyot s általában a segéd és kezelő összes személyzetet;
h) gyakorolja mindazon jogokat és teljesiti mindazon kötelességeket, melyeket a jelen törvény a főispánra ruház."

A hivatali apparátus tagjait a törvénycikk 57. §-a mutatta be. Ezek szerint:

„A vármegye, szék, vidék, kerület központi tisztviselői: az alispán, jegyző, tiszti ügyész, árvaszéki elnök és ülnök, pénztárnok, főorvos, főmérnök, levéltárnok, főszámvevő, közgyám, állatorvos. Kül tisztviselők: a szolgabiró, a rendezett tanácsu városok polgármesterei s a helyi viszonyokhoz képest a járási orvos, járási mérnök, járási számvevő, járási közgyám. A központi tisztviselő a törvényhatóság székhelyén, a kül tisztviselő a járásban (szakaszban) köteles lakni."

Egyértelműen látható a rendelkezésből, hogy a korábban igen megbecsült vadászattal kapcsolatos pozíciók eltűntek az előkelőségek sorából, egy teljesen más struktúra kezdett körvonalazódni számukra, mely egyelőre a vadásztársaságokhoz, erdészetekhez és a magántulajdonhoz (földtulajdonosokhoz) kötődött. Szerepük a közszférából egyértelműen kezdett áttolódni a magánszféra felé.

A községek rendezéséről szóló 1871. évi XVIII. törvénycikk némely §-ainak a szabad királyi és törvényhatósági joggal felruházott városokra való kiterjesztéséről szóló 1875. évi XXXV. törvénycikkben megadott jogokat a községek rendezéséről szóló 1871. évi XVIII. tc. módositásáról és kiegészitéséről szóló 1876. évi XX. törvénycikk megszüntette a szabad királyi városok jelentős részét, illetőleg egyes törvényhatósági joggal felruházott városokat és azokat a vármegyékbe integrálta. Végül a törvényhatóságokról szóló 1886. évi XXI. törvénycikk 1892-es módosítással kialakította a törvényhatóságok végleges szerkezetét. E törvény értelmében törvényhatóságok a vármegyék, a törvényhatósági joggal felruházott városok, Budapest székes főváros és Fiume városa és kerülete. A rendelkezés 63 vármegyét és 24 szabad királyi várost állapított meg. A centralizáció elérte hatását, csökkentek a privilégiumok, új rend alakult ki a közigazgatásban.

A törvénycikk szigorúbb feltételeket írt elő a bizottsági tagokra, így nem lehetett bizottsági tag az, aki nem magyar állampolgár, aki a 24. életévét még be nem töltötte, vagy az, akinek kiskorúságát meghosszabbították, aki gondnokság alatt állt, aki írni és olvasni nem tudott, aki a törvényhatóság területén legalább 2 év óta nem bírt, vagy ugyanannyi idő óta ott nem lakott és adót nem fizetett, aki nem bírt azon szellemi vagy anyagi kellékekkel, melyek a képviselőválasztási állandó névjegyzékbe való felvételre jogosítanak.[182] A bizottsági tagok számát a törvényhatóság lakosainak száma szabályozta, vármegyékben minden 500,

[182] A némely városi törvényhatóságok megszüntetéséről szóló 1876. évi XX. törvénycikk 23. §-a

törvényhatósági joggal bíró városokban minden 250 lakos után egy bizottsági tagot választottak.[183] A vármegye központi tisztviselői is bővültek. Így központi tisztviselő volt az alispán, a főjegyző, az aljegyzők, a tiszti főügyész, az alügyészek, az árvaszéki elnök és ülnökök, a főorvos, a főpénztárnok, esetleg külön gyám- vagy más pénztárnok, az ellenőr, a főszámvevő, alszámvevők, a levéltárnok, az árvaszéki nyilvántartó, az árvaszéki könyvvezető, és az állatorvos. Kültisztviselők pedig a főszolgabíró és szolgabíró, a járási orvos, járási állatorvos, és a járási számvevő.[184]

Mindezek alapján egyértelműen látható, hogy a vadászatot érintő ügyekben az ügy természetétől függően eljárhatott lényegében hatósági jogkörben a főispán, a tiszti főügyész, a főszámvevő a fegyverek után fizetendő adó és a vadászjegyek tekintetében, az állatorvos a vadhús vizsgálata és a vadszállítás engedélyezésekor, a fő szolgabíró, a járási állatorvos és a járási számvevő. A vadászattal összefüggő tisztségek teljes mértékben kiszorultak a közigazgatásból, helyette a hivatalnoki rendszer épült ki. A törvényi szabályozás függvényében meghatározott esetekben pedig bírósági peres eljárás került lefolytatásra.

E hatósági szervezeti rendszer ismertetése végett tett kitérő után vegyük górcső alá azt, hogyan is változott a vadászat természetét érintő jogi környezet

Dr. Kuncz Ignácz jogtanár három részes jogi értekezést szánt a vadászat jogának, melyben lefektette a jövő jogi elképzeléseinek lehetséges irányait. Hibásnak tartotta azt az állami álláspontot, hogy a vadászat jogát fegyverviselési engedélyhez kössék, hiszen amögött anyagi érdek áll. A vadászat korábbi korlátai közé sorolta a földtulajdon létét, amelyet mint láthattuk az állami tulajdonra és magántulajdonra (adományozás révén) osztott. A vadászat másik, középkori korlátja a rendiség volt, amely szerinte a vadászkalandokban kicsúcsosuló nemesi „munka” megtestesítője. Álláspontja szerint a vadászat harmadik korlátja pedig a közigazgatási és rendőri szempontú korlátozás, amely még a fajzás idején történő vadászattal szemben sem lépett fel. A bekövetkezett változások alapján megállapította, hogy a vadászat mind a magánjog, mind a közigazgatási jog része, és mint osztott jogterület több korláttal rendelkezik. Így egyik korlát a földtulajdon, tehát annak elválaszthatatlan része a vadászat: vagyis csak az vadászhat, aki a tulajdonos vagy akinek ezt a jogot a tulajdonos átengedte. Korának másik korlátját a vadkárban jelölte meg, vagyis az a birtokos, haszonbérlő a felelős,

[183] A némely városi törvényhatóságok megszüntetéséről szóló 1876. évi XX. törvénycikk 24. §-a
[184] A némely városi törvényhatóságok megszüntetéséről szóló 1876. évi XX. törvénycikk 67. §-a

akinek a területén a vad tenyészett. Közigazgatási, álláspontja szerint vadászrendőrségi szempontú korlátnak tekinti a társadalmi érdek és az egyén érdekének összehangolása érdekében a megfelelő vadállomány fenntartásának és a vadászrendőrség felállítását, valamint a közigazgatási ellenőrzés lehetővé tételét és a „könnyű", tehát gyors és szakszerű eljárás lefolytatását. Ehhez pedig szükségesnek találta a nagyobb területű vadászterületek meghatározását, a fajzás idejének tilalmazását, a vadászati módok konkrét meghatározását. Osztrák mintára vadászjegyek bevezetését tartotta célszerűnek.[185]

A társadalmi szerkezet átstrukturálódásával, a közigazgatási rendszer átalakításával teljes mértékben új jogi környezet alakult ki a vadászat számára is és bár Kuncz professzor nem minden elképzelése, de elképzeléseinek sarokpillérei az évek során megvalósultak. A vadászat szabályozása tekintetében az 1872-es törvénycikket a Védegylet hathatós közbenjárására a vadászatról szóló 1883. évi XX. törvénycikk váltotta fel. Ez a törvénycikk 6 fejezetből és 50. §-ból és már külön indokolásból állt. A jogszabály a korábbi törvénycikkel egyezően rögzítette, hogy a vadászati jog a földtulajdon elválaszthatatlan tartozéka. A vadászati jog itt is önálló maradt.

A törvénycikk indokolása így fogalmazta meg az új jogi szabályozás létjogosultságát: *„Kétségtelen, hogy hazánkban az 1872. évi VI. törvénycikk rendelkezései üdvösen hatottak az addig elhanyagolva volt vadászati viszonyok javitására, mindemellett a törvény fennállása óta, tiz év alatt tett tapasztalatok arról győznek meg, hogy a törvény határozatai több irányban módositást szükségelnek. A tett tapasztalatok szerint a fennálló törvény egyik főhiánya abban áll, hogy a vadászatnak az egyhatárbeli kisebb birtokon és községi birtokterületeken való gyakorlását nem szabályozta, mi számtalan visszaélésre adott alkalmat, s hogy másrészt a vadászati jog önálló gyakorolhatását csekélyebb terjedelmű földbirtokhoz kötötte, semhogy azon a vadászat rendszeresen, a vadállomány tervszerű kimélésével - gyakoroltathatott, - s a költségbe és fáradságba kerülő vadtenyésztés eszközöltethetett volna. Nem volt gondoskodva oly rendelkezésekről, melyek némely vidékeken esetleg a vadászat nem gyakorlása folytán túlszaporodó vadak által a mezei termékekben okozható kárositások megelőzése szempontjából okvetlenül szükségesek.*
A tett tapasztalatok bizonyitják továbbá, hogy a törvényben megszabva lévő tilalmi időszakok, az egyes vadnemek életmódja, párosodása és tenyészése feltételeinek nem egészen felelnek meg, s hogy azon számos visszaéléssel szemben, mi a vadászat körül előfordul, a törvénynek a kihágások büntetésére vonatkozó némely határozmánya szigoritást igényel."

Összefoglalva a fentieket az indokolásban megfogalmazott érvek alapja a vadászterület nagyságának nem megfelelő megállapítása volt az, amely egyes területeken a vadgazdálkodás teljes hiányához vezetett, így a vadállomány csökkenését erdeményezte. A korábbi

[185] Dr. Kuncz Ignácz: A vadászi jog és annak korlátai vége Jogtudományi Közlöny 7. évfolyam 41. szám Pest 1972 304-305. o.

rendelkezés hibájának rótta fel az indokolás azt is, hogy nem voltak olyan előírások, amelyek a vadállomány túlszaporodását meggátolták volna. Ezek a gondolatok már egyértelműen szilárd vadgazdálkodási szempontokon alapultak: szabályozni szükséges a vadállomány gyérítését és megóvását is, cél lett a szakszerű vadgazdálkodás alapjainak megteremtése. Az indokolás a korábbi jogszabály kritikájaként fogalmazta meg a vadkár szabályozásának hiányosságát is. Ezen felül a korábbi szabályozásnak felrótta, hogy az egyes vadnemek életmódja, valamint szaporodási feltételeinek a vadászati tilalmi idők nem feleltek meg, ezzel tehát kimondta, hogy a vad kíméletének alapja a szaporodási időszakban biztosított védelem. Az elszaporodott orvvadászat miatt pedig szigorúbb törvényi fellépést sürgetett.

Ezen igényeknek megfelelően a jogszabály rögtön a vadászterület nagyságának meghatározására fókuszált. A vadászterület kialakításának feltétele volt a törvénycikk 2. §-a szerint, hogy

„…az *egy tagban vagy összefüggésben álló részekben legalább 200 holdra terjed, holdját 1600 négyszögölével számitva, habár több határban fekszik, vagy utak vasutak, csatornák, folyók vagy patakok által hasittatik is; vagy ha a földbirtok kétszáz holdnál kisebb ugyan, de kertileg miveltetik és keritéssel vagy árkolattal el van zárva, belső telket, szőlőt vagy állandó szigetet képez; az egy tagban legalább - holdját 1600 négyszögöllel számitott - 50 holdat tevő földbirtokok tulajdonosai összefüggésben levő földjeikre nézve a vadászati jog gyakorlására egyesülhetnek, a mennyiben az egyesitett területek a 200-1600 négyszögöllel számitott - holdat megütik.*”.

Ez a rendelkezés már jóval nagyobb vadászterület kialakítását írta elő, mint a korábbi szabályozás, ezzel lehetőséget teremtve a tervszerű vadgazdálkodás bevezetésére. Ugyanis a vadászat célja nem lehet a vadállomány lerablása, hanem a vadászat együtt jár a vadállomány kezelésével, azaz a jó genetikai állomány megtartásával és szaporításával. Ugyanakkor a vad túlszaporodása sem kívánatos sem ökológiai, sem társadalmi szempontból sem.

A törvénycikk ismerte a kisebb kiterjedésű ingatlanokon és a községi tulajdonban álló területeken a vadászati jog kényszerhaszonbérletbe adását.

A 3. § értelmében:

“A 2. § alá nem tartozó földbirtokon és a községek tulajdonát képező területeken, az utóbbiak terjedelmére való tekintet nélkül, a vadászati jogot az azon egy határbeli földbirtokosok a községgel együtt legalább is hat évi tartamra bérbe adni kötelesek; az évi tiszta jövedelem a tulajdonosokat birtokaránylag illeti. Ha az arány ily módon nem lenne megállapitható, az egész jövedelem a községet illeti, meg azt közigazatási czélokra forditani köteles.

Az egy folytonosságban levő ily terület, ha az 2000 katast. holdnál nem nagyobb, egyben adandó, különben több legalább is 2000 katast. hold részletben is adható bérbe. A bérbeadásnál az 1871:XVIII. tc. 110. §-ban megállapitott eljárás szabályai tartandók meg, de a bérszerződés mindig a megyei alispán, törvényhatósági joggal felruházott városokban a tanács jóváhagyása alá terjesztendő, kinek határozata ellen a belügyministerhez felebbezés intézhető.
A községi birtokok vadászati bérlete, az 1871:XVIII. t-cz. 36. §-a b) pontjának intézkedése alá nem esik.
Ha valamely külön vadászterületet képező nagyobb erdőterület által egy vagy több birtokosnak 1600 négyszögöllel számitandó 200 holdnál kisebb terjedelmü birtoka legalább három oldalról körülvétetik, az ilykép elszigetelt birtok tulajdonosa a vadászati jogot az azt környező vadászterület birtokosának, vagy haszonbérlőjének haszonbérbe adni, ez viszont haszonbérbe venni köteles.
A barátságos egyezség létre nem jötte esetére a 2-ik §-ban megnevezett közigazgatási hatóság határoz."

A 3. §-ban több a téma szempontjából jelentős kérdéskör jelent meg. Egyfelől a rendelkezés a haszonbérleti időt legalább 6 évben határozta meg. Ez a haszonbérleti idő már lehetővé tette a vadgazdálkodást, hiszen kellően hosszú idő volt a korban ahhoz, hogy a haszonbérlő időt, energiát és pénzt fektessen a vadállomány minőségének megtartásába és fejlesztésébe, mivel az ennyi idő alatt meg is tudott térülni számára. Egy szarvasbika középkora 6 év, ekkorra már teljes pompájában kifejlett agancskoronával rendelkezik. Ráadásul ennyi idő alatt a nőstény állomány megnövelhető, így a szaporulatszám bőséggel fokozható.

Nagyon fontos, hogy a bérbeadás eljárási szabályait is rögzítette a rendelkezés. E szerint a rendelkezés vissza utal a fentebb ismertetett 1871. évi XVIII. törvénycikkre, amely szerint a községi birtokok haszonbérbe adása nem esik az 1871. évi XVIII. törvénycikk 36. § b) pontjának[186] hatálya alá. Tehát a haszonbérlet jogosultja nem esik ki a haszonbérlet miatt a választási névjegyzékből. Ezzel szorgalmazták a haszonbérbe adást. A községi vagyon haszonbérbe adására fő szabály szerint nyilvános árverésen volt lehetőség. Az árverés módját és a kikiáltási árat a képviselő testület határozta meg, azonban ha a közárverés sikerre nem vezetett vagy a község érdeke kivételesen a magánúton való haszonbérbe adás volt, akkor a vagyon „szabad kézből", azaz nyilvános árverésen kívül is kiadható volt, de ehhez a törvényhatóság jóváhagyására volt szükség. Ez a gyakorlatban úgy nézett ki, hogy a szerződést jóváhagyásra meg kellett küldeni a törvényhatósághoz és csak annak kedvező válasza esetén lépett hatályba a haszonbérleti szerződés.[187] Tehát hatósági kontroll alá vonták

[186] A névjegyzékbe nem vétethetik fel az,…. aki a község közjavadalmait haszonbérli, vagy a községgel más szerződési viszonyban áll
[187] A községek rendezéséről szóló 1871. évi XVIII. törvénycikk 110. §.

a haszonbérleti szerződéseket.

Érdekes kérdéseket vetnek fel a törvénycikk 4-5. §§-ai. A birtokszabályozás és az úrbéri elkülönülés, azaz a paraszti magánvagyok kialakulása szerint csoportosítja a vadászati jog jogosultjait.

A 4. § rendelkezése szerint:

„Azon községekben, hol a birtokszabályozás és az urbéri elkülönzés még nem eszközöltetett, a vadászati jog a közös legelőkön, erdőkben és nádasokban a községet, azon erdőkben és nádasokban, melyek a korábbi földesur tulajdonát képezik, habár a volt urbéreseket illető faizás vagy egyéb szolgalmakkal vannak terhelve, kizárólag a volt földesurat; irtványokon udvartelki bérfizetés mellett birt (curialis és censualis) és egyéb urbéri természetü tartozásokkal terhelt ingatlanokon pedig, a törvényhozásnak az ily természetü viszonyok iránti további intézkedéseig a jelenlegi birtokosokat illeti.”

Az 5. § kimondja, hogy

“Azon községekben, hol a birtokszabályozás és urbéri elkülönzés megtörtént és a korábbi földesur a vadászati jogot a volt urbéresek tulajdonában magának jövőre is fentartotta, az ily kikötés érvényét veszti. A volt urbéresek azonban kötelesek, ha a földesur a vadászati jog fentartásaért akár ingatlanban, akár más módon bármi árt adott, ezen szolgalmat azon szabályok szerint megváltani, a melyek az urbéri természetü szolgálmányok megváltására külön törvény által megállapittattak.”

Ezen §-okból arra következtethetünk, hogy megindult a parasztok és a községek saját vagyonának kialakulása. A vadászati jogot, mint szolgalmat jellemezte a törvénycikk, amely megváltható volt. A megváltás pedig kötelesség. Álláspontom szerint ez a rendelkezés a jogi indoka a korban még elenyésző, de később gomba mód szaporodó vadásztársaságok létrejöttének. Innentől kezdve teljes mértékben megszűnt a feudális nagybirtokrendszer, amelyet felváltott a sok magántulajdon. Lényegében aprózódtak a földbirtokok. Természetesen továbbra is voltak olyan földesurak, amelyek nagy birtoktesttel rendelkeztek, de a vadászati jog földtulajdonjoghoz kötésével és a vadászterület nagyságának meghatározásával, mely ugyan nagyobb területnagyságot írt elő, mint a korábbi szabályozás, kénytelen-kelletlen társulni kellett a vadászati jog gyakorlása érdekében.

A törvénycikk 9. §-a tartalmazta a tilalmi időket, melyeket két nagy csoportra bontott. Az általános vadászati tilalmat február hó 1-től augusztus hó 15-ig rendelte el, amely idő alatt hajtókutyákkal (kopó, tacskó, agár, komondor, vagy egyéb hajtó-ebbel) egyáltalán nem volt szabad vadászni. A különös vadászati tilalmi idők az alábbiak:

"Ettől eltérőleg tilos a vadászat:
a) szarvas-bikára október hó 15-től, dámvad-bikára november hó 15-től julius hó 1-ig;
b) szarvas, dámvad és őz-tehénre január hó 1-től október hó 15-ig;
c) őzbakra január hó 15-től április 1-ig;
d) zergére deczember 15-től augusztus 1-ig; zerge gidára pedig minden időben;
e) siket- és nyirfajdkakasra junius hó 1-től márczius hó 1-ig, jérczékre pedig minden időben;
f) császár-madarakra deczember hó 1-től, fáczánokra és túzokokra február hó 1-től, augusztus hó 15-ig"
g) foglyokra január hó 1-től augusztus hó 1-éig;
h) éneklő madárra minden időben;
i) minden más madárra a 11. és 12. §-ban meghatározott kivételekkel február hó 1-től augusztus hó 15-ig; a tilalmi időszak alatt sem a vadak fiait elfogni, sem a madarak fészkeit szándékosan érinteni vagy tojásaikat elszedni nem szabad, kivétetvén ez alól azon tulajdonosok vagy bérlők, kik a tojást ép a vadtenyésztés czéljából szedetik"

A 11. § kimondta, hogy **"***A madarak közül kivételt képeznek a vándor- és vizimadarak, de ott, hol ez utóbbiak költenek, a párosodás és költés időszaka alatt a tilalom reájuk is kiterjed."*

A 12. § rögzítette, hogy

"*Tiltott időszak alatt is szabad vadászni a seregekben vonuló vadludakra, vadkacsákra, vad- és szelid galambokra, keselyükre, és sasok, sólymok, kányák, vércsék, héják és ölyvek minden nemeire, valamint a nagy suholyra, s végül a hollókra, szarkákra, varjakra, verebekre és seregélyekre; a seregélyekre azonban csak szőlők és gyümölcsösökben."*

Mint láthatjuk, a vadászati tilalmi idők meghatározásának alapja a vad életciklusa, legfőképpen a vad szaporodási ciklusa, amely már vadgazdálkodási szemlélet takart. Érdekes ehhez kapcsolódó szabályozást adott a 10. §, amely szerint **"***A tilalmi időszakban az első 14 napot kivéve, vadat általában, vagy ha a tilalom csak némely vadra vonatkozik, ilyet árulni, venni, vagy nyilvános helyiségekben étlapra jegyezni nem szabad."*. Ezzel a szabályozással kívánták visszaszorítani a vadhús felvevő piacot, így biztosítva a kíméleti idők megtartását. Az 1883. évi 38872. számú belügyminiszteri rendelet foglalkozott a vadak szállításával. E szerint vadat a 10. §-ban meghatározott időket kivéve, azaz a 14 nap elteltével csak úgy lehetett szállítani, ha a szarvas, dámvad és őz nemző szervei látszanak, valamint a szállításukra az illetékes községi elöljáróság által láttamozott bizonyítvány állt rendelkezésre. A bizonyítványnak tartalmaznia kellett a vad nemét és mennyiségét.[188] Az illetékes községi elöljáró pedig a már fentebb hivatkozott tiszti vagy járási állatorvos volt.

[188] Az 1883. évi törvényczikk a vadászatról kiegészítve a reá vonatkozó törvényekkel és rendeletekkel Az Eggenberger-féle Könyvkereskedés Kiadása (Hoffman és Molnár.) Budapest, 1888. 11-12. o.

Megjelentek a tiltott vadászati módok is. Ezek a rendelkezések a vad kíméletét, így a vadgazdálkodási szempontokat szolgálták. A 15. § az alábbiakat rögzítette:

„Szabad időben is tiltatik minden szőrmés vagy szárnyas hasznos vadat tőrökkel, hálókkal, hurkokkal elfogni vagy megölni, különösen túzokokat ólmos esők alkalmával behajtani vagy agyonverni. Kivétetnek a fenyves-madarak, melyeket hurokkal és léppel fogni szabad időben megengedtetik."

A hurkok és hálók alkalmazása döntő többségben ma is tilos.

A törvénycikk a vadkár tekintetében némiképp a korábbi szabályozáshoz képest szűkebb rendelkezést tartalmazott, mivel csak két vadfaj vonatkozásában látta igényelhetőnek a vadkár megtérítését: így kizárólag a szarvas és a dámvad károkozására. A felelősség alapja pedig nem a vad vadászterületen való „tenyészése", hanem az alapozta meg, hogy a károkozó vad mely vadászterületen „*tenyésztetik*". A „tenyésztetik" kifejezés számos jogértelmezési problémát okozott és megannyi vitát generált. A vadkár igényérvényesítéséhez kapcsolódó bejelentési kötelezettség tovább élt, de „*a vetésekben okozott kárnak becslése mindig oly időben eszközlendő, midőn az termékmennyiségben megállapítható*."[189] E szabályozás függvényében is egyértelmű, hogy ismét számtalan jogi problémát vetett fel az a kérdés, hogy mikor állapítható meg a kár, vagyis mikor kell annak bekövetkeztét bejelenteni. A 4904/1918. M. E. számú rendelet kiterjesztette ugyan a kártérítési felelősséget a medvére és a vaddisznó által okozott kárra azzal, hogy a károsult mezőgazdasági ingatlannal szomszédos erdőterület vadászati jogosítottját terhelte annak megfizetése. Több kötelezett arányos teherviselés mellett tartozott helyt állni a kárért. Ez a rendelkezés 1922-ig volt hatályban.[190] Egyebekben nem érintette további változtatás az 1883. évi XX. törvénycikk előírásait, amely így egészen 1945-ig hatályban volt.

A ragadozókra és kártékony vadfajokra vonatkozó korlátozás nélküli „pusztítási" lehetősége tovább élt azzal, hogy a vaddisznó is a pusztítandó vadfajok közé került azokon a területeken, ahol nagyobb jelentőségű kárt okoztak. Amennyiben ennek a „pusztítási" kötelezettségnek nem tettek eleget, a közigazgatási bizottság, mint hatóság határidő tűzése mellett szólította fel a mulasztót. A felszólítás eredménytelensége esetén hivatalbóli vadászat került elrendelésre. A hivatalbóli vadászatot a jogalkotó speciális rendelkezésként kezelte, hiszen annak szabályai külön fejezetbe kerültek elhelyezésre. A törvénycikk értelmében a hivatali vadászat a ragadozó vadak elpusztítására irányult. Az ilyen vadászatokat a közigazgatási bizottság,

[189] A vadászatról szóló 1883. évi XX. törvénycikk 7. §-a.
[190] Hatályon kívül helyezte az 5230/1922. M. E. rendelet.

illetve annak elnöke engedélyezte, az engedély megadásáról a vadászterület tulajdonosának vagy bérlőjének egyidejű értesítése mellett a belügyminiszterhez indokolt jelentést kellett tenni. A belügyminiszter törvényességi kontrollt gyakorolt, hiszen ha a közigazgatási bizottság, illetve annak elnöke a hivatalból való vadászatot alapos indok nélkül engedélyezte, a közigazgatási bizottságtól ezt a hivatalbóli vadászat elrendelésének jogosultságát meghatározott időtartamra magához vonhatta. Fontos szabály az ilyen vadászatokon érvényesülő protokoll tekintetében, hogy ekkor ragadozó vadakon kívül más vadat lőni nem volt szabad. Aki ezt az előírást megszegte, azt a további vadászati tevékenységtől eltiltották és pénzbüntetéssel sújtották. Ezeken a hivatalos vadászatokon elejtett ragadozó és dúvadak mindig azon tulajdonost vagy bérlőt illeték meg, akinek területén azokat elejtették. A hajtók pedig a hatóság rendeletére tekintettel azon községek lakói voltak, akik érdekében a vadászat engedélyezésre került. A törvénycikk rögzítette, hogy ezeket a vadászatokat hatósági felügyelet alatt tartsák meg, a főispánnak, alispánnak, polgármesternek pedig meghívót kellett küldeni. Azokban a megyékben, ahol a ragadozó vadak nagyon elszaporodnak, azok pusztítására, illetve elejtésére a közigazgatási bizottság indokolt felterjesztése alapján a belügyminiszter jutalomdíjakat (praemiumokat) állapíthatott meg.[191] A hivatali vadászat intézményét ma is ismeri a hatályos törvény, amely hatósági vadászat elnevezéssel taglalja az elrendelés feltételeit.

Az orvvadászatot nagyon szigorúan rendelte büntetni a törvénycikk. Az engedély nélküli vadászat 10-50 Ft-ig, ha a vadászat lóháton történt 20-100 Ft-ig volt büntethető. Ha az orvvadászat éjjel, kerített helyen, vagy tiltott módon történt vagy az orvvadász álcázta magát, továbbá, ha nevét eltagadta, álnevet használt, valamint a tetten érő személyt félrevezette, megfenyegette, rá fegyvert fogott vagy vele szemben erőszakot alkalmazott, akkor a büntetés 100-200 Ft pénzbüntetés volt. A tilalmi időt megszegők büntetése 5-50 Ft volt. A bűnhalmazatot nem ismerték, így minden egyes kihágást egyesével bírálták el és külön-külön büntették. A visszaesést viszont ismerte a törvénycikk, ugyanis az ismételt elkövetés esetén a büntetés duplázását írta elő, amely azonban nem haladhatta meg a 300 Ft-ot. A pénzbüntetések fele a feljelentőt illette, a másik felét a község szegényeinek javára kellett fordítani. Ez a rendelkezés rendkívüli szociális érzékenységről tesz tanúbizonyosságot, amellett, hogy a felderítést a pénzbüntetésből való részesedéssel kívánták ösztönözni, a befolyt pénzösszeget a legszerencsétlenebb helyzetben lévőkre fordították. Amennyiben a

[191] A vadászatról szóló 1883. évi XX. törvénycikk IV. fejezete.

pénzbüntetést nem lehetett behajtani, azt elzárásra változtatták át. 2-10 Ft-ig 1 napi elzárást szabtak ki, a 10 Ft feletti összegre pedig minden 10 Ft-onként további 1-1 napi elzárást állapítottak meg.[192] A büntetéseket a bíróság szabta ki. A közrend felállítására rendelt hatóság és a községi elöljáró feljelentésére hivatalból voltak kötelesek eljárni. A vadászati területre felvigyázattal megbízott személy hit alatt teendő vallomása teljes bizonyító erejű volt. Az eljáró hatóságot az elkövetés helye alapozta meg. [193]

Érdekes jogtechnikai megoldást hozott az erdők fenntartásáról szóló 1879. évi XXXI. törvénycikk, amely egy bújtatott rendelkezéssel az állami erdőfelügyeleti osztály hatáskörébe utalta a vadászat, illetve a vadászati egyesületek felügyeletét, így tehát részben a földművelésügyi minisztérium alá tartozott a vadászat. A törvénycikk 25. §-a határozta meg a közigazgatási szervezeti felépítést, valamint a feladat és hatásköröket az alábbiak szerint:

"Az elsőfokú erdőrendészeti hatóságot a közigazgatási bizottság gyakorolja s ennélfogva:
1. őrködik a felett, hogy az erdők kezelésénél a törvény határozatai és az ebből folyó ministeri rendeletek, szorosan megtartassanak és a törvény szerint hozzá utasitott gazdasági tervek (3. és 17. §) szorosan követessenek. - Ez utóbbi czélból a közigazgatási bizottság a hozzá benyujtott gazdasági tervek egyik jóváhagyott példányát magánál megtartja. Ha az illető erdőbirtok több törvényhatóság területén fekszik, mindegyik érdekelt törvényhatóságnál a gazdasági terv egy jóváhagyott példánya teendő le;
2. a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minister által kiadott rendeleteket és utasitásokat végrehajtja;
3. a törvény által hozzá utasitott esetekben rendeleteket és utasitásokat bocsát ki, melyeket tudomásvétel végett a szomszéd törvényhatóságokkal is közöl, és a tudomására jutott törvényellenes cselekményeket, az illető kir. erdőfelügyelő véleményének meghallgatása után, azonnal betiltja; halasztást nem türő esetekben azonban a kir. erdőfelügyelő véleményének meghallgatása előtt is intézkedhetik, erről a kir. erdőfelügyelőt egyidejüleg értesitvén;
4. a közigazgatási bizottság esketi fel az erdőtiszteket és őrködik a felett, hogy az alkalmazott tiszti és altiszti személyzet a 36. és 37. §-okban körülirt kellékekkel birjon, egyszersmind pontos névjegyzéket vezet a törvényhatóság területén alkalmazott, összes felesketett erdőtisztek és erdőőrökről;
5. intézkedik az erdőégés támadásának vagy terjedésének, valamint az erdei rovarok pusztitásainak megakadályozása iránt;
6. a felügyelete alatt álló erdők állapotáról a törvényhatóságnak évenkint jelentést tesz;
7. teljesiti mindazt, a mit a jelen törvény különösen hatáskörébe utal."

A másodfokú legfőbb erdészeti hatóság országos hatáskörrel a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minister, aki utasításokat és szabályrendeleteket bocsáthatott ki. Tehát az erdészet és a vadászat legfőbb irányítója és egyben vezetője volt. A miniszter az erdőterületeket kerületekre osztotta fel, amelyeket közvetlen miniszteri kinevezéssel királyi

[192] A vadászatról szóló 1883. évi XX. törvénycikk V. fejezete.
[193] A vadászatról szóló 1883. évi XX. törvénycikk VI. fejezete.

erdőfelügyelők vezettek. A királyi erdőfelügyelő lényegében a törvényesség őre volt. A királyi erdőfelügyelő területi beosztottjai az erdőtiszt és az erdőőr voltak. Az alkalmazás feltételei nagyon szigorúak voltak.

A 36. § szerint

"Erdőtiszt a 17. §-ban megnevezett erdőbirtokosok erdeiben csak oly egyén lehet a ki:
a) fedhetlen életű,
b) az erdőakadémiai tanfolyamot teljesen és sikerrel bevégezte, s az erdészeti államvizsgát belföldön letette.
A jelen törvény hatályba-léptét megelőzőleg alkalmazásba lépett erdőtisztek azonban ezen minőségükben a jelen § b) pontjában megszabott elméleti képesség igazolása nélkül is meghagyhatók; azonban előléptetésben csakis a b) pontban emlitett erdészeti államvizsga letétele után részesülhetnek."

A 37. § értelmében pedig:

"Erdőőr, ki egyuttal a vadászatra való felügyeletet is gyakorolhatja, csak oly egyén lehet, a ki:
a) fedhetlen életű;
b) életének 24-ik évét betöltötte;
c) a 17. §-ban megnevezett birtokosok erdeiben, e törvény kihirdetésétől számitott 10 év letelte után, kizárólag csak oly egyének lesznek alkalmazhatók, kik a fenn elősorolt kelléken felül, bizonyitványnyal képesek igazolni, hogy az erdőőri szakvizsgát a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minister által, a belügyi ministerrel egyetértőleg kiadandó utasitás szerint, jó sikerrel kiállották."

Az erdőtisztek a közigazgatási bizottság előtt, az erdőőrök pedig a szolgabíró előtt esküt tettek. Az eskü szövege a 38. §-ban foglaltak szerint az alábbi:

*Én N. N. esküszöm a mindentudó és mindenható Istenre, hogy a gondviselésem alá bizott erdőre, **a vadállományra** és szóval mindenre, a mi az erdőhöz tartozik, szorgalommal és feltétlen hűséggel felvigyázok, és azt bárminemű kártól lehetőleg megvédem; - hogy azokat, kik az erdőt vagy bármi ahhoz tartozót valamiképen kárositani megkisérlenék, vagy tettleg kárositanák, személyválogatás nélkül, a törvény értelmében megzálogolom és lelkiismeretem szerint késedelem nélkül feljelentem és bevallom; ártatlanra soha semmit reá nem fogok, az erdőőrizetet vagy szolgálatomat előljáróm tudta és beleegyezése avagy mellőzhetlen szükség nélkül el nem hagyom, s mindarról, a mi gondviselésem alá bizatik, minden időben számot adok. Isten engem úgy segéljen."*

Tehát a vadászat és az erdészet közigazgatási értelemben vett összefonódása tagadhatatlan. A korábbi vadász tisztségek először teljesen eltűntek, majd beintegrálódtak az erdészettel kapcsolatos hivatalos személyek feladat köreibe. Az erdőtisztek és az erdőőrök szolgálatuk

teljesítése során közbiztonsági közegnek tekintendők, lőfegyvert viselhettek és fegyverük a vadászjegy adó megfizetése alól mentesek voltak.[194]

A fenti rendelkezésekből egyértelműen látható, hogy a vadászati felvigyázat az erdészekhez került, méghozzá a szervezeti struktúra legalsó szintjére, az erdőőrökhöz. A vezetés a királyi főerdőmesteré, aki felügyel, ellenőriz is egyszemélyben. A törvénycikk indokolása kitért arra is, hogy a vadász szakemberekre azért volt szükség, mert nem voltak erdészeti szakemberek. Az erdészeti szakemberek kinevelése, iskoláztatása pedig hosszú idő. Ezért tartották célszerűnek a vadászat és az erdészet összekapcsolását.

E körben érdemes kitérni arra a szintén hatósági feladatra is, ami az adózási rendszerrel és az adókivetéssel áll összefüggésben. A vadászfegyvereket érintő első szabályozás az adózás vonatkozásában született meg. A vadászatnak és vadászatra használható fegyvereknek megadóztatásáról szóló 1875. évi XXI. törvénycikk írta elő először a vadászati jogosultság igazolására a vadászjegy létét és határozta meg annak kiváltása érdekében fizetendő „bélyeg" mértékét. Ez két szempontból is hasznos az államnak: egyrészt a vadászjegy egyfajta lajstrom, mivel az sorszámozott. Így pontosan tudták hány vadász van az országban és kik azok. Másrészt pedig számon lehetett tartani a magánkézben lévő fegyvereket, melyek tartása kiváló adóforrás, így állami bevételt képező tényező.
A vadászjegy kiváltása minden vadászati jogosultsággal, akár saját jogon, akár egyéb módon (pl. vadásztársaság) rendelkező személy számára kötelező volt. Kiadása hatósági feladat, amelynek feltételeit a 2. § az alábbiak szerint rögzíti:

„A vadászati jegyeket megyékben az alispán, kerületekben, székekben, vidékekben és Horvát-Szlavonországban a törvényhatóságnak az azzal egyenlő állású első tisztviselője, sz. kir. és törvényhatósági joggal felruházott városokban a polgármester adja ki, kik, a mennyiben, tekintettel az alább következő 5. §-nak rendeletére, szükséges, a megkivántató értesülést az alájuk rendelt közegektől hivatalos uton szerzendik meg."

Ebből a szabályozásból nyomon követhető, hogy a hatósági feladatokat az állam - és közigazgatás különböző szervezeti szegmensei között osztották meg, a mai szervezeti struktúrától teljesen idegen módon. Inkább nevezhetnénk kezdetlegesnek a rendelkezést, ugyanakkor helyi szinten gyorsabb és hatékonyabb ügyintézést tudott biztosítani, valamint helyi bevételi forrást is teremtett ez a megoldás.

[194] Az erdők fenntartásáról szóló 1879. évi XXXI. törvénycikk 40. §.

A vadászjegyet 50 krajcár megfizetése mellett írásbeli formanyomtatványon kellett igényelni. A törvénycikk nem zárkózott el a külföldiek vadászatától sem azzal, hogy szintén 50 krajcár megfizetése mellett kizárólag magyar állampolgár kezességvállalásával, a magyar állampolgárra illetékes közigazgatási hatóság előtti folyamodvány kitöltésével lehetett vadászjegyet váltani számukra. A magyar állampolgár kezesként felelt a külföldi vadászati tevékenységéért. A vadászjegy kiadását meg kellett tagadni, ha a kérelmező a 20. életévét nem töltötte be, kivéve, ha helyettük az atyjuk, illetőleg gondnokuk volt a kérelmező. Nem kaphatott vadászjegyet az elmebeli fogyatkozás miatt lőfegyverek biztos kezelésére képtelen személy és az sem, akit az 1872. évi VI. törvénycikkben körülirt valamely kihágás, vagy a jelen törvénycikkben meghatározott kihágások egyike miatt jogerősen elmarasztaltak, a büntetés végrehajtása, illetőleg letelte után egytől öt évig, valamint azok, akiket fegyverrel elkövetett bűntettért vagy rablásért, zsarolásért jogérvényesen elmarasztaltak. Amennyiben a vadászjegy kiállítására irányuló kérelmet elutasították, az elutasító döntéssel szemben a belügyminiszterhez, illetőleg Horvát-Szlavon-Dalmátországok bánjához lehetett fellebbezni. Ha a kizáró ok a vadászjegy kiadása után derül ki vagy merül fel, azt azonnali hatállyal visszavonták. A vadászati jegy névre és személyre szólt, másra át nem ruházható, a magyar korona országainak egész területén rendszerint egy évre, január 1-jétől december végéig volt érvényes, mely megújítható volt további díj fizetése ellenében. A vadak gondozására, vadászterületek őrzésére állandóan alkalmazott egyéneknek 3 évre állítottak ki vadászati jegyet egyszeri 50 krajcár megfizetése terhe mellett. Figyelemre méltó rendelkezés az, hogy, aki maga számára vadászati jegyet már szerzett, a vadászatok alkalmával segédszemélyek gyanánt használandó cselédei számára legfeljebb 3 cseléd-vadászjegyet is kiválthatott. Ezeken a jegyeken a gazda nevét tüntették fel és a gazda jegyével megegyező időtartamra került kiállításra. Ezeket a cseléd-vadászjegyeket is meg lehetett újítani. Az állami és törvényhatósági közbiztonsági közegek, valamint a pénzügyőrök kötelesek voltak, a vadászati jog tulajdonosai, haszonbérlői és az erdők és mezők felügyeletével megbízott személyek számára pedig törvény adta lehetősége volt a vadászokat ellenőrizni, így a vadászati jegy bemutatására szólíthatták fel a vadászokat. A törvénycikk rögzítette, hogy 1875-től kezdve a vadászatra használható lőfegyverek után évenként fizetni kell: minden darab egycsövű puskáért 1 forintot, minden darab kétcsövű puskáért 2 forintot. Közintézetekben, nyilvános gyűjteményekben, közhatóságoknál őrzött, vagy emlék- vagy családi ereklyeképpen tartott lőfegyverek adómentesek voltak, csakúgy mint az állami és törvényhatósági, városi és állandóan alkalmazott községi csend- és rendőröknek, a pénzügyőröknek, a fegyőröknek

szolgálati használatra rendelt, s a közös hadsereg és honvédség tisztjeinek és legénységének vadászatra nem használt lőfegyverei, úgyszintén a kizárólag céllövészetre használt, valamint a puskaműveseknél és lőfegyver-árusoknál eladásra szánt lőfegyverek is. E rendelkezések megszegése vagy visszaélés esetén pénzbírságot szabott ki a hatóság, amelynek egyharmad része az állampénztárt, egyharmad része a feljelentőt, egyharmad része azon község pénztárát illette, melyben az adó alól elvont fegyver elfedeztetett.[195]

A fegyveradóról és vadászati adóról szóló 1883. évi XXIII. törvénycikk hatályon kívül helyezte a fenti rendelkezéseket és rögzítette, hogy fegyveradót fizet mindenki a birtokában levő vadászatra használható lőfegyverek és azon fegyverek után, melyek családtagjai, vadászcselédjei, a vadak gondozására és erdőterületek őrzésére alkalmazott cselédjei, valamint mező-, szőlő vagy erdőgazdaságban alkalmazott csőszök, pásztorok és erdőkerülők birtokában vagy használatában vannak. A fegyveradón kívül vadászati adót fizetett az, aki a vadászati jogot és annak gyakorlását szabályozó törvények által a vadászat gyakorlására jogosított és ezen joggal a törvényszabta korlátok között akár saját földbirtokán, akár más földjén élni kíván. Az, aki fegyvert nem tartott, de lóháton és bárminemű ebekkel vadászik, csak vadászati adót fizetett. Nem kellett fegyveradót fizetnie az uralkodó család tagjainak, közintézetekben, nyilvános gyűjteményekben, közhatóságoknál őrzött fegyverek, az emlék- vagy családi ereklyeként tartott fegyverek után, az olyan fegyvergyűjtemények után, melyekben már használaton kívül lévő, régi szerkezetű fegyverek vannak, tartatnak, a kizárólag céllövészetre használt fegyverek után, a csendőröknek, az állami rendőröknek, törvényhatósági, városi, állandóan alkalmazott községi rendőröknek, fegyőröknek, pénzügyőröknek fegyverei, a felesketett erdőtiszteknek és a királyi erdőfelügyelőségi személyzetnek szolgálati használatra rendelt fegyverei után, a közös hadsereg és honvédség tisztjeinek és legénységének vadászatra nem használt fegyverei és a puskaműveseknél és lőfegyver-árusoknál eladásra szánt fegyverek után. Nem kellett vadászati adót fizetni az uralkodó család tagjainak, a külhatalmak követei és consulai, valamint a követségek és consulátusok személyzetének tagjai után, a vadászcselédek, a vadak gondozására és vadászterületek őrzésére alkalmazott cselédek, a mező-, szőlő- és erdőgazdaságnál alkalmazott csőszök, pásztorok, erdőkerülők és a hatóságilag fölesketett erdőtisztek, erdőőrök és a királyi erdőfelügyelőség személyzete után. A mentességek igazolására vadászati ingyen jegyet, valamint fegyveradó-bizonyítványt állítottak ki. A fegyveradó mértéke a korábbival

[195] A vadászatnak és vadászatra használható fegyvereknek megadóztatásáról szóló 1875. évi XXI. törvénycikk 1., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 13., 20., 23., 24. §§-ai.

egyező egy, illetve két forint volt. A vadászati adó egy évre tizenkét forint volt. Mindkét adóra nézve az adóév augusztus 1-jétől a következő év július 31. napjáig állt fenn. Akik csak fegyveradót fizettek, a községi közegek (községi jegyzők, városi adóhivatalok), akik pedig fegyveradót és vadászati adót is fizettek, a királyi adóhivatalok tartották számon és lajstromozták. A vadászati jegy továbbra is másra át nem ruházható és egy adóévre, ideiglenes vadászat esetén 30 napra volt érvényes. A vadászati jegyet a királyi adóhivatal állította ki. A külföldiek vadászatának szabályozása a korábbival azonos módon történt. A vadászati jegy kiállításának megtagadhatósági köre a korábbi gyakorlathoz képest nem változott, viszont fellebbezni nem a miniszterhez, hanem a közigazgatási bizottsághoz, Horvát-Szlavonországokban a bánhoz lehetett. A vadászati jegy létének ellenőrzése a korábbi joggyakorlatot követte, azaz az állami és törvényhatósági közbiztonsági közegek, valamint a pénzügyőrök voltak kötelesek, a vadászati jog tulajdonosai, haszonbérlői és az erdők és mezők felügyeletével megbízott személyek pedig jogosultak ellenőrizni.[196] A nyilvántartások vezetési kötelezettsége viszont bővült, ugyanis nyilvántartást kellett vezetni azokról, akik fegyveradót fizettek, azokról, akik adómentes fegyvereket birtokoltak, valamint azokról, akik a vadászati adót és fegyveradót a királyi adóhivatalnál fizették. Előírta a rendelkezés azt is, hogy a fegyveradót, valamint a fegyveradót és vadászati adót fizetők névjegyzékét ellenőrzés céljából a csendőrségnek adják ki. A nyilvántartást a községi elöljáró (a városi adóhivatal főnöke) vezeti. A községi elöljárók feladata továbbá annak ellenőrzése is, hogy olyan személyek, akik nem rótták le a fegyveradót, ne birtokolhassanak fegyvert. [197]

III.5. Vívmányok és hátrányok - a XX. század gyötrelmei

III.5.1. A vadászélet kiteljesedése, fejlődés a korábbi szabályozás talaján

Az 1900-as évek elején közel 23 500 vadászterület volt. Addigra a vadászati módok is már a mai formájukat öltötték, így ismert volt a lesvadászat, cserkelés és a hajtás. Az agarászat teljesen háttérbe szorult, a solymászat pedig szinte teljesen eltűnt, csak Odescalchi herceg tett kísérletet a Nyírségben ennek a vadászati módnak a megőrzésére. 1880-ban megjelent az első folyóirat a *Vadászlap.* 1881-ben létre hozták az Országos Magyar Vadászati Védegyletet, majd 1903-ban az Országos Magyar Vadászszövetséget, végül 1917-ben a „Hubertus”

[196] A fegyveradóról és vadászati adóról szóló 1883. évi XXIII. törvénycikk 1., 2., 3., 4., 5., 6., 8., 9., 13., 14., 25., 26., 27., 30., 36., 37., 38., 39. §§-ai.
[197] A fegyveradóról és vadászati adóról szóló 1883. évi XXIII. törvénycikk 22-23. §.

Magyar Vadászok Országos Egyesületét. Az I. világháborút 1920-ban lezáró trianoni békeszerződés következtében Magyarország elvesztette területe kétharmad részét. Az erdők területe ezáltal jelentősen lecsökkent, így az ország vadállománya is jelentősen megcsappant. Erre tekintettel tovább fokozódott a vad védelme iránti igény, mivel a háború óriási pusztításai a vadállományban is hatalmas károkat okozott. A tilalmi időket 1925-től már nem törvény, hanem földművelésügyi miniszteri rendelet határozta meg. Betiltották a lóháton agarakkal való vadászatot. Egyre több vadfajt vontak teljes vadászati tilalom alá. 1930 körül mintegy 28 000 magyar vadász volt. Ezen időszakban pedig a Vadászati Útmutató szerint hozzávetőlegesen 100 vadásztársaság volt az országban. 1930-ban Párizsban létre jött a Nemzetközi Vadászati Tanács (Conseil International de La Chasse, azaz CIC). Magyarországot a Nemzeti Vadászati Védegylet képviselte. Megindult a vadászati szakoktatás az Esztergomban és a Királyhalmán felállított erdészeti szakiskolákban. Felmerült a gondolat, hogy a sportvadászoknak vadászvizsgát kelljen tenni, amely a vadászjegy kiadásának később feltétele lett. Tehát ezen átrendező szervezeti struktúra újfajta államhatalmi szervezési elképzelések megjelenése iránti igényt indukált, azonban ismét háború tört ki. A II. világháború még hatalmasabb károkat okozott, mint az első világháború.[198]

A vad védelmének igénye, mint ahogy azt a törvénycikkeknél ismertettem csupán a kíméleti időkben, valamint a tiltott vadászati módok előírásaiban volt felelhető, amely rendelkezések a korábbiakhoz képest jelentős előrelépést jelentettek, ugyanakkor nem foglalkoztak a vadállomány szabályozásával, az elejthető vadak számával, a vadak gondozásával, így etetésről, sózók, dagonyázók létesítéséről még sokáig nem is beszélhetünk. A két világháború közötti időben az orvvadászok jelentősen csökkentették a vadállományt. A Tanácsköztársaság fennállásának 133 napja alatt igyekezett fellépni az orrvadászattal szemben. A Népgazdasági Tanács 95/1919. számú rendelete a vadászati jogot jelentősen átalakította. Kimondta, hogy a vadászati jog a Tanácsköztársaságé. Részletesen szabályozta a vadászigazolvány kiváltásának rendszerét. A korábbi haszonbérletek hatályát megszüntette. A rendelkezés a gyakorlatban azonban semmilyen hatással nem volt, mivel a rendelet megalkotását követő pár napon belül a Tanácsköztársaság megbukott.

A tilalmi időket ezt követően rendeletekben szabályozták, amelyek kibővítették, illetve

[198] Magyarország a XX. században Kolléga Tarsoly István (főszerk.) Babits Kiadó Szekszárd, 1996-2000III. kötet in. http://mek.oszk.hu/02100/02185/html/603.html 2018.04.20.

megváltoztattak egyes tilalmi időket, mint pl. a nyúl vadászatát nem augusztus 15-ig, hanem szeptember 14-ig tiltották. Ilyen tilalmi időket tartalmazó rendeleteket sorra hoztak. A magyar királyi földmívelésügyi miniszter 1927. évi 73.600 számú rendeletében a muflonra[199], a magyar királyi földmívelésügyi miniszter 1929. évi 18.000. számú körrendelete a szarvasbikára, szarvastehénre, őzgidára, fácánra, fogolyra[200], a magyar királyi földmívelésügyi miniszter 1932. évi 60.600. számú rendelete az általános vadászati tilalomra, valamint a szarvasra, a dámra, az őzre, a zergére és a muflonra, a mezei nyúlra a siket- és fajdra, a császármadárra, a túzokra, a fogolyra, fürje és harisra, továbbá az erdei szalonkára, vízimadárra és galambra tartalmazott rendelkezéseket. Ezen felül ebben a rendeletben kimondták, hogy tilos fényszóróval vadászni [201], amely rendkívül előre mutató, korát jócskán meghaladó rendelkezés. A magyar királyi földmívelésügyi miniszter 1933. évi 38.500 számú rendelete szintén a tilalmi időket szabályozta, mely szerint az általános vadászati idő január 01. napjától július 31. napjáig tart és ezalatt is engedte a kotorékebek használatát. A magyar királyi földmívelésügyi miniszter 1934. évi 48.500 számú rendelete ismét újra szabályozta a tilalmi időket. Ezen felül előírta, hogy szarvasra, dámra, muflonra és őzre kegyelemlövést csak golyóval szabad leadni.[202] A magyar királyi földmívelésügyi miniszter 1935. évi 81.462. számú rendelete a szarvastehénre állapított meg tilalmi időt.[203] A magyar királyi földmívelésügyi miniszter 1936. évi 71.600 számú rendelete ismét módosította a szarvas vadászat tilalmi idejét.[204] .[205] A magyar királyi földmívelésügyi miniszter 1935. évi 84.650. számú rendelete a szarvasbika tilalmi idejét szabályozta újra.[206] A magyar királyi

[199] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1927/?pg=1713&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.

[200] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1929/?pg=418&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.

[201] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1932/?pg=950&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.

[202] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1934/?pg=858&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.

[203] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1935/?pg=889&layout=s&query=81.462 2018.04.24.

[204] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1936/?pg=1051&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.

[205] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1934/?pg=858&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.

[206] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1935/?pg=1208&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.

földmívelésügyi miniszter 1937. évi 138.179 számú rendeletével módosította a fogoly, a 23.618. számú rendeletével pedig a szalonka vadászati tilalmi idejét.[207] A történelmi események időközben haladtak. Az országhoz visszakerültek Kárpátaljai területek. Ez indukálta a magyar királyi minisztérium 1939. évi 5.710. M. E. számú rendeletének kiadását a Magyar Szent Koronához visszatért kárpátaljai területen, amely a vadászat gyakorlásának szabályozásáról szólt és szintén tilalmi időket fogalmazott meg további rendelkezésig.[208] Még ebben az évben ismét újra szabályozták a tilalmi időket a magyar királyi földmívelésügyi miniszter 1939. évi 33.000. számú rendeletével[209] és a kárpátaljai területekre pedig a 176.400 számú rendeletével[210]. A magyar királyi minisztérium az elpusztult vadállomány helyreállítása végett meghozott 1940. évi 5.610. M. E. rendeletével az 1944. augusztus 01. napja előtt lejáró haszonbérleti szerződéseket meghosszabbította.[211] A magyar királyi földmívelésügyi miniszter az 1940. évi 145.900 számú rendeletével ismét változtatta a vadászati tilalmi időket, majd ugyanebben az évben a 194.100. számú rendeletével ugyanezt tette a kárpátaljai területekre nézve[212]. Még ugyanebben az évben a 197.565. számú[213], valamint a 246. 832. számú[214] rendeletével a mezei nyúl vadászati tilalmi idejét is újra szabályozta. Ebben az évben került visszacsatolásra Erdély is, így a magyar királyi földmívelésügyi miniszter az 1940. évi 199.685. számú rendeletében szabályozta a vadászati tilalmi időket ezeken a területeken.[215] 1941-ben a magyar királyi földmívelésügyi miniszter az

[207] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1937/?pg=1449&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.
[208] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1939/?pg=974&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.
[209] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1939/?pg=1620&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.
[210] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1939/?pg=1632&layou t=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.
[211] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1940/?pg=1978&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.
[212] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1940/?pg=2222&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.
[213] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1940/?pg=3017&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.
[214] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1940/?pg=3745&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.
[215] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1940/?pg=3729&layout=s&query=vad%C3%A1szat

1941. évi 153.600. számú rendeletével a visszacsatolt keleti és erdélyi területeken az erdei szalonkára vonatkozó vadászati tilalmakat szabályozta.[216] A magyar királyi pénzügyminiszter 1941. évi 56.782. számú rendeletében határozta meg ezeken a területeken a vadászjegyek után fizetendő illeték összegét.[217] A magyar királyi minisztérium az 1941. évi 3.940. M.E. rendelettel szabályozta a vadászatot a visszacsatolt keleti és erdélyi országrészben hasonlóan a magyar viszonyokhoz, azonban néhány eltérést alkalmaztak. A rendeletben előírták a vadászati haszonbérleti szerződések 30 napon belüli bemutatását a törvényhatóság első tiszti szolgálja előtt. Felállították a vadászati felügyelői tisztséget, akik a vadállományt, a vadvédelmet és a vadászat gyakorlását figyelték. A vadászati felügyelő a törvényhatóságok előtt tanácsadó, szakértő szerepben járt el. Mindemellett vadlelövési keret bevezetését állapították meg. [218] Délvidék visszafoglalásával újabb rendelet látott napvilágot. A magyar királyi minisztérium 1941. évi 6.80. M. E. számú rendelete elrendelte ezen területeken a földhaszonbérletek felülvizsgálatát. A Délvidékre vonatkozó szabályozás a magyar szabályozás helyi viszonyokra való átültetése volt. Itt is vadászati felügyelői tisztséget állítottak fel.[219] A magyar királyi földmívelésügyi miniszter 1941. évi 239.823. számú rendelete a visszacsatolt keleti és erdélyi országrészben a szarvastehén vadászatát ismét szabályozta.[220] A magyar királyi földmívelésügyi miniszter a 20.000. számú rendelete a vadászati tilalmi időket újra szabályozta[221], míg a 11.104. számú rendelete a fácánkakas[222], a 292.738. számú rendelete a szarvastehén és a szarvasborjú vadászatát[223] szabályozta. A

2018.04.22.

[216] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1941/?pg=790&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.

[217] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1941/?pg=1113&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.

[218] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1941/?pg=1451&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.

[219] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1941/?pg=2248&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.

[220] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1941/?pg=4245&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.

[221] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1942/?pg=2018&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.

[222] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1942/?pg=548&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.

[223] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1942/?pg=3293&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.

magyar királyi földmívelésügyi miniszter 84.800. számú rendelete elrendelte, hogy az erdőőri szakvizsga anyag része legyen a vadászati és a fegyvertani alapismeretek.[224] A magyar királyi minisztérium 1942. évi 6.520. M. E. rendeletével a farkas kötelező írtását rendelte el.[225] A magyar királyi földmívelésügyi miniszter az 1943. évi 36.724. számú rendeletével a kacsákra vonatkozó vadászati tilalmi időt szabályozta[226], a 38.000. számú rendelete pedig megállapította az adott évre vonatkozó tilalmi időket[227], majd azokat a 38.400. számú rendeletben ismét módosította[228]. A magyar királyi földmívelésügyi miniszter 1944. évi 57.100. számú rendelet a mezei nyúlra vonatkozóan ismét módosította a vadászati tilalmi időket[229], majd az 58.400. számú rendelet a vadászati tilalmi időket újra szabályozta.[230]. A magyar királyi földmívelésügyi miniszter 1945. évi 1.872. F.M. számú rendelete kimondta, hogy vadászni további rendelkezésig tilos.[231]

A vadászati tárgyú rendeletek kiadása a földművelésügyi miniszter feladata és hatásköre volt. Egyéb minisztérium csak ritkán, mint láthattuk, a hatásköréhez kapcsolódó rendeleteket adott ki. A magyar királyi belügyminiszter 1927. évi 1.110 kihirdetési számú körrendeletében a vadászati kihágásokra soron kívüli ügyintézést rendelt el annak ellenére, hogy azok magánvádra üldözendő kihágások voltak.[232]

---

[224] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1942/?pg=2022&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.

[225] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1942/?pg=2959&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.

[226] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1943/?pg=519&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.

[227] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1943/?pg=2247&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.

[228] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1943/?pg=2252&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.

[229] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1944/?pg=30&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.

[230] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1944/?pg=30&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.

[231] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1945/?pg=306&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.

[232] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1927/?pg=2430&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.

A 153.113/1927 magyar királyi belügyminiszteri körrendelet a haszonbérleti szerződésekre adott iránymutatásokat. Ezek szerint a haszonbérlet kezdete augusztus 01. napja, legrövidebb időtartama 10 év. Az árverési feltételeket legalább egyszer egy szaklapban közzé kell tenni. A vadászterület még a község engedélyével sem adható albérletbe. Ezeken kívül a vadállomány megőrzésére: a nyulakra és a foglyokra ad szabályozást a körrendelet.[233] A körrendelet vadőr alkalmazását írja elő. A körrendelet helyi szabályozásban való kiadása az alispán és a polgármester feladata volt.[234]

A vadászat legfőbb irányítója a földművelésügyi minisztérium volt, de a minisztériumban 1924-ben megszüntették az önálló vadászati osztályt. A vadászat 1937-ben az állattenyésztési ügyekért felelős főosztályhoz került. Ismét felvetődött az erdészet és vadászat összekapcsolása, amely ellen hevesen tiltakoztak a vadászok. Többen vadászati felügyelőségek felállítását sürgették.[235]

A vadhús és a vadállatok bőrének értékesítése ekkoriban jelentős export bevételeket generált. 1902-ben a vadászati export több mint 3.000.000,- koronát tett ki. Ez az ágazat a világháború után gyorsan életerőre kapott. 1918-ban több, mint 9.700.000,- korona volt a vadászati export értéke. Az. I. világháború után virágzott a bérvadászat. A külföldi vadászok hatalmas összegeket fizettek azért, hogy Magyarországon vadászhassanak.[236]

1910-ben Bécsben Vadászati Világkiállítást szerveztek. A kiállításon Magyarország elsöprő sikert aratott. A magyar részvételről külön kiadvány is készült. A magyarok pavilona, amely egy konkrét épület teljesen berendezve volt, a maga nemében a kor leírások alapján lélegzetelállító volt. Páratlan szépségét és kifinomultságát a kiadványból vett két kép is tanúsítja.

[233] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1927/?pg=235&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.
[234] Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1927/?pg=236&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.22.
[235] Csőre Pál: A magyar vadászat története 1994., 214-215. o.
[236] Csőre Pál: A magyar vadászat története 1994., 214-215. o.

7. ábra A magyar pavilon a Bécsi Vadászati Kiállításon

Forrás: Magyarország a Wieni nemzetközi vadászati kiállításon Hornyánszky Viktor cs. és kir. nyomdája Budapest 86 oldalas dátumjelzés nélküli kiadvány 20.o.

8. ábra A magyar pavilon a Bécsi Vadászati Kiállításon II.

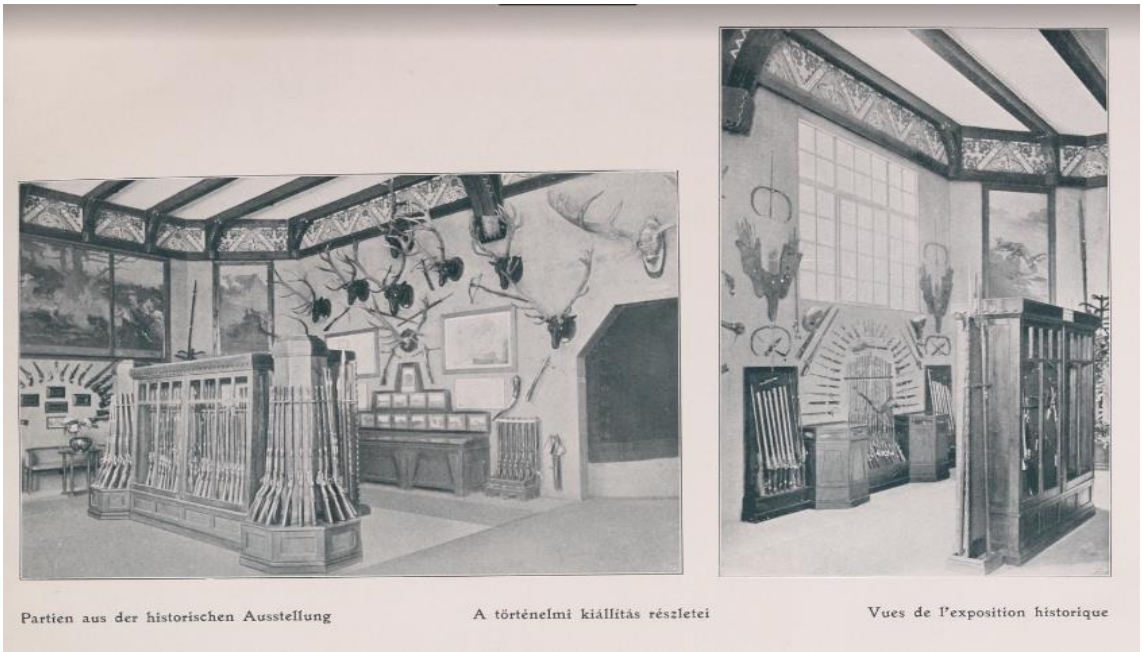

Forrás: Magyarország a Wieni nemzetközi vadászati kiállításon Hornyánszky Viktor cs. és kir. nyomdája Budapest 86 oldalas dátumjelzés nélküli kiadvány 20.o.

III.5.2. A II. világháború utáni élet

Az I. világháború után átrendeződött a földbirtokrendszer, az ország földállományának már 53,5%-a volt törpe és kisbirtok, azaz 100 katasztrális holdnál (kh) kisebb. [237] Ez indukálta, hogy a községi haszonbérletek száma megnőtt, mivel a vadászati törvény értelmében a legkisebb kialakítható vadászterület nagyság 200 holdban került meghatározása. A vesztes II. világháború ismét nagy sebet ejtett az országon. A területében és lakosainak számában megfosztott, gazdaságilag, vadállományában kifosztott országnak talpra kellett állnia.

A világháború után a vadászat szabályozásáról szóló 4640/1945. M. E. rendelet[238] hozott új fordulatot a vadászat szabályozása terén. A rendelet a vadászati jogot a földtulajdonjogtól újra elválasztotta és az.1. §-a kimondta, hogy

„*a magánosok, a városok, a községek, a hegyközségek, a közbirtokosságok, a volt úrbéres birtokosságok, az erdőbirtokosságok, a legeltetési társulatok s az egyéb közületek tulajdonában álló mező- és erdőgazdasági területekre — közöttük a nagybirtokrendszer megszüntetése és a földmíves nép földhözjuttatása során egyeseknek kiosztott mezőgazdasági, továbbá állami vagy községi tulajdonba került erdőgazdasági ingatlanokra is —, valamint a nádasokra a halastavakra és az állandó szigetekre vonatkozóan a vadászati jog a magyar államra száll át”*.

A rendelet hatálya nem terjedt ki a bekerített szőlőre, gyümölcsösre, valamint az egyéb különleges termelési ágú ingatlanok kerítéssel óvott területére, kivéve a vadaskertet. A rendelet csak akkor tekintette bekerítettnek a helyet, ha azt a vad bejutását megakadályozta, kapuval lezárt drótsövény, fakerítés vagy egyéb kerítés vette körül és ahhoz szabad út nem vezetett. A vadászati jogot a földművelésügyi miniszter kizárólagos hatáskörébe utalta. A vadászati lehetőség kizárólag azt illette meg, aki a földművelésügyi miniszter által jóváhagyott alapszabállyal rendelkező vadásztársaság tagja volt. Egy vadász egyszerre több vadásztársaság tagja lehetett. A vadásztársaság taglétszáma maximalizálva volt, így síkvidéki apróvadas vadászterületen minden 300 katasztrális holdra[239], dombos vagy hegyes vidéken levő vadászterületen minden 500 kataszteri holdra, nagyvadas vadászterületen minden 1000 kataszteri holdra egy tag juthatott. A vadásztársaságok csak közgyűlésen voltak alapíthatók,

[237] Csőre Pál: A magyar vadászat története 1994., 223-224. o.

[238] Magyar rendeletek tára in. https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1945/?pg=667&layout=s&query=vad%C3%A1szat 2018.04.24.

[239] Egy kataszteri vagy katasztrális hold 1600 négyszögöl, azaz 0,575464 hektár, vagy 5754,64152861 négyzetméter. Egy hektár 1,7377 katasztrális hold. in. http://atvaltas.hu/terulet/katasztralis-hold/hektar 2018.04.27.

de csakis kizárólag úgy, hogy a földművelésügyi minisztérium vadászati ügyosztályának a vezetője volt a levezető elnök és az alapszabályt a fölművelésügyi miniszternek jóváhagyásra be kellett mutatni. A vadászjegyet csak az válthatta ki, aki vadásztársaságnak a tagja, a vadászat nem keresőtevékenysége és 1945. május 1. után kiállított fegyvertartási engedélye volt.[240]

A rendelet szabályozta a tiltott vadászati módokat, amelyek az addig felgyülemlett ismeretanyagon és a gyakorlati tapasztalatokon alapultak. A rendelet 12. § (2) bekezdése értelmében:

„Tilos a vadászat:

a) fényszóró alkalmazásával;
b) nagyvadra (szárvas, dámvad, őz, vaddisznó) söréttel, postával, vágott ólommal, vagy 6.5 mm-nél kisebb öbnagyságú golyósfegyverrel;
c) repülőgépről, gépkocsiról, általában motoros járműről;
d) 6 mm-nél nagyobb öbnagyságú önműködő (automata) golyósfegyverrel;
e) vizivad kivételével hasznosvadra lesgödörből, továbbá
f) kopóval, vagy más hajtóebbel

A 12. § (3) bekezdése ezt annyival egészítette ki, hogy *„Leshelyet (magaslest) a "szomszédos vadászterület határától 300 méteren belül felállítani, úgyszintén — vaddisznó és szarvastehén kivételével —nagyvadra hajtóvadászatot tartani tilos.”*

Azzal, hogy a vad és a vadászati jog az államra szállt, a kártérítési szabályok is megváltoztak, hiszen kártérítésre kötelezett az állam lett. A kifizető a kincstár volt. Ám a jogalkotó igen rafinált megoldáshoz folyamodott kiadásainak csökkentése érdekében és bevezette a vadkárjárulékot, amelyet minden haszonbérlő és lőttvadkereskedő köteles volt fizetni. [241] A haszonbérlők pedig a vadásztársaságok, a vadászati közösségek voltak. Ezzel a vadászok is érdekeltté váltak a vadállomány kezelésében, hiszen, ha a vad elszaporodik, megnő a vadkár is és ezzel együtt nő a fizetési kötelezettség is. Az alacsonyan tartott vadállomány pedig nem alkalmas a vadászatra.
A rendelet foglalkozott a vadászattal összefüggő bűncselekményekkel is.

A rendelet igazi nóvuma az, hogy teljesen átszabta a vadászati hatóságot az alábbiak szerint:

[240] A vadászat szabályozásáról szóló 4640/1945. M. E. rendelet 1-9. §§-ai.
[241] A vadászat szabályozásáról szóló 4640/1945. M. E. rendelet 17. §-a.

„10. §. (1) A vadásztársaságok ellenőrzésére, a vadtenyésztés és a vadászat előmozdítására a földmívelésügyi miniszter a pénzügyminiszterrel egyetértve vármegyei, szükség esetén járási vadászati felügyelői állásokat szervez.

(2) A vadászati felügyelői állások megszervezéséig a földmívelésügyi miniszter a pénzügyminiszter hozzájárulásával ideiglenes jelleggel tiszteletdíj mellett alkalmaz vármegyei és járási vadászati felügyelőket.

(3) A vármegyei vadászati felügyelő:

a) figyelemmel kíséri mindazokat a jelenségeket, amelyek a vadtenyésztésit, a vadállomány védelmét és a vadászati jog gyakorlását érintik;

b) megfigyelési eredményéről havonként és a szükséghez képest esetenként is jelentést tesz a földmívelésügyi miniszternek ;

c) a kivételes vadlelövési kérelmekről esetleg a vadlelövési keret megállapításáról véleményt nyilvánít és a földmívelésügyi miniszternek javaslatot tesz;

d) vadászati kihágási ügyekben szakértőként közreműködik;

e) vadászati kérdésekben a hatóságnak szaktanáccsal, véleménnyel és javaslattal szolgál.

(4) A járási vadászati felügyelő működési köre egy, vagy több járás, illetőleg törvényhatósági jogú város területére terjed ki, munka- és feladatköre ugyanaz, mint a vármegyei vadászati felügyelőé, szolgálatilag azonban közvetlenül a vármegyei vadászati felügyelőnek van alárendelve.

(5) A vadászati felügyelők szolgálatuk megkezdésekor a vármegye alispánja előtt fogadalmat tesznek”.

A vadászati hatósági szerepkört immár egyértelműen a vadászati felügyelő és szervezete töltötte be. A vármegyei vadászati felügyelői poszt előkelő rangját jelezte, hogy közvetlen földművelésügyi miniszteri kinevezése volt azzal, hogy a kinevezést a pénzügyminiszternek jóvá kellett hagynia. A közigazgatásban még létező vármegyékhez igazították a vadászati felügyelői posztot, lényegében beintegrálták ezt a tisztséget a meglévő közigazgatási alapokba. A vadászati felügyelő hatásköreit a (3) bekezdés tételesen taglalta. Az ebben a bekezdésben meghatározott feladatok biztos lábakon álló, stabil rendszer kiépítését tették lehetővé, amelyet erősen áthatott a központról érkező nagyfokú kontroll iránti igény. A vadászati felügyelői rendszeren keresztül szinte az egész vadászság napra pontosan nyomon követhető volt. Lényegében a vadászati felügyelő megkerülhetetlen, teljhatalmú úr volt a vadászok felett. A szervezeti struktúra egyértelmű: irányító a pénzügyminiszter, felügyelő-vezető a megyei vadászati felügyelő, beosztottja a járási vadászati felügyelő. A szervezet egyszerű, átlátható, a feladat- és hatáskörök jól elkülönültek, az utasítás adási jog egyértelműen hierarchikus volt. A rendelet a klasszikus centralizált, piramis szerkezetű, egyszerű felépítésű közigazgatási modellt vezette be a vadászatra.

A rendelet további kötelezettséget telepített a vadásztársaságokra. A 11. § (1) bekezdése ugyanis kimondta, hogy

„A vadásztársaság köteles vadászterületének megfelelő őrzéséről gondoskodni és evégett 3000 kat. holdig egy, minden további megkezdett 3000 kart. hold után pedig még egy-egy szakvizsgázott, vagy legalább három évi gyakorlattal rendelkező és a hatóság által felesketett vadőrt alkalmazni."

A vadőri állás betöltéséhez pedig a vadászati felügyelő jóváhagyására volt szükség, hiszen az ő javaslatra az elsőfokú közigazgatási hatóság döntött.[242] Mindemellett a kötelezően felállítandó vadkárbecslő bizottságok 4 tagjából egyet a vadászati felügyelő jelölt ki. A vadkárbecslő bizottság tagjai voltak még: 2 tag a károsult részéről és 1 tag a vadásztársaság részéről.[243] Ezzel a kör bezárult, a kontroll totálissá vált. Biztosított a felügyelet, az ellenőrzés, a vezetés és az irányítás.

Mindemellett az 1948-ban felállított Magyar Vadászok Országos Szövetsége (rövidített elnevezése MAVOSZ) egyeduralmához kétség sem fűződhetett, mivel minden vadásznak és vadásztársaságnak kötelező volt a tagság. Mindemellett a rendelet előírása alapján vadászati felügyelői állásokat kellett szervezni minden megyében, szükség esetén a járásokban is. A vadászterületek besorolása kettős: voltak nagyvadas és apróvadas területek. Így megindult a szubjektív alapon történő kizárás a vadászatból, hiszen az "osztályidegen" személyek nem kaphattak fegyvertartási engedélyt. Ebben az időszakban becslések szerint mintegy 1 500 vadásztársaság volt, melyek egy részét feloszlatta a Belügyminisztérium, mivel a vadásztársaság alapszabályát nem hagyták jóvá, így az nem jöhetett létre, tovább nem működhetett. A vadászati jogot kezdetben még nyilvános árverés útján 12 évre adták haszonbérbe. Később a nyilvános árverés is eltűnt. Az "osztályidegenek" eltávolításával a vadászok számát 1961-re 17 773 főre csökkentették. [244] Az állami erdőgazdaságok, majd később az állami gazdaságok egy része a kezelésében tartott területeken gyakorolhatta a vadászati jogot. Ezeket a mindennapi szóhasználat rezervátumoknak nevezte. 1950-ben már az volt a cél, hogy a nagyvadas vadászterületeket fokozatosan állami rezervátumokká alakítsák (a vadászat átszervezéséről szóló 473/24/1950. számú népgazdasági tanácsi határozat). Az állami erdőgazdaságok, valamint egyéb szervek területén azután külön állami vadgazdaságok alakultak, amelyeket az 1960-as évek végén ismét összevontak azokkal az erdőgazdaságokkal, amelyeknek a területén működtek. Ezek a vadgazdaságok voltak azok a

[242] A vadászat szabályozásáról szóló 4640/1945. M. E. rendelet 11. § (3) bekezdése.
[243] A vadászat szabályozásáról szóló 4640/1945. M. E. rendelet 19. §-a.
[244] Magyarország a XX. században Kolléga Tarsoly István (főszerk.) Babits Kiadó Szekszárd, 1996-2000 III. kötet in..http://mek.oszk.hu/02100/02185/html/605.html 2018.04.24.

kiemelt, protokollnak is nevezett területek pl. Tolna megyében Gemenc és Gyulaj, Fejér megyében Soponya, Pest megyében Gödöllő, Galgamácsa, Telki. Ezeken a területeken a párt- és állami vezetők vadásztak."[245] A vadgazdálkodásban is a tervgazdálkodás érvényesült. Központi tervelőírásokat adtak a megyéknek, akik azokat felhasználva lebontották az egyes vadásztársaságoknak. A Földművelésügyi Minisztérium Vadászati és Halászati Igazgatósága látta el a felügyeletet, tehát ténylegesen, mint központi vadászati hatóság működött a megyei felügyelőkkel.[246]

A nagyvadak kártétele ellen kötelező védekezésről és a gazdaságban okozott vadkár megtérítéséről szóló 138/1950. (V. 13.) MT számú rendelet lényegében csak további kiegészítéseket fogalmazott meg a hatályban lévő rendelkezéshez. A rendelet a vadkárt helyezte középpontjába és életre hívta a vadkárelhárító vadászatok megtartását a szarvas, a dámvad és a vaddisznó károkozása reális lehetősége esetén. Ha a föld művelője a védekezési kötelezettségének eleget tett és mindennek ellenére a kár bekövetkezett, az állam a mezőgazdasági terményekben esett kárért kártérítést adott. Ha a vadásztársaság elmulasztotta a védekezést, további vadkárjárulék fizetésére volt kötelezhető. A vadkárral összefüggő eljárások lefolytatására a községi és városi tanácsok voltak illetékesek, azzal, hogy a kárigény bejelentésére a kár bekövetkezésétől számított három nap állt rendelkezésre. E határidő jogvesztő volt. A tanács hozott döntést arról, hogy a kár valóban bekövetkezett-e, az vadkárnak tekinthető-e, ha és amennyiben igen, akkor mekkora a kártérítés összege. A végleges döntést a megyei tanács végrehajtó bizottságának mezőgazdasági osztálya hozta meg. A rendelet kizárta a bírói út igénybe vételének lehetőségét és kizárólagosan államigazgatási jogorvoslati út igénybevételét tette lehetővé.[247]

A rendelet 3. §-a azonban némi módosítást eszközölt a korábbi rendszeren az alábbiak szerint:

„3. § (1) A vadkárok ügyében a községi és városi tanácsok járnak el. Ezek működésének megkezdéséig vadkárbecslő bizottságokat kell alakítani.
(2) A mezőgazdasági igazgatóság minden olyan községben és városban, amelynek határában vadkár előfordul, az 1950. évi június hó 1. napjáig köteles a bizottságot megszervezni. A bizottság három tagból áll; egy-egy tagját és egy-egy póttagját a mezőgazdasági igazgatóság, a DÉFOSZ helyi szervezete és az illetékes erdőgazdasági nv. küldi ki. Elnöke a

[245] Magyarország a XX. században Kolléga Tarsoly István (főszerk.) Babits Kiadó Szekszárd, 1996-2000 III. kötet in..http://mek.oszk.hu/02100/02185/html/605.html 2018.04.24.
[246] Magyarország a XX. században Kolléga Tarsoly István (főszerk.) Babits Kiadó Szekszárd, 1996-2000 III. kötet in..http://mek.oszk.hu/02100/02185/html/605.html 2018.04.24.
[247] A nagyvadak kártétele ellen kötelező védekezésről és a gazdaságban okozott vadkár megtérítéséről szóló 138/1950. (V. 13.) MT számú rendelet 1., 2., 4., 5. §-ai.

mezőgazdasági igazgatóság kiküldöttje, aki felelős a bizottság munkájáért. A bizottság tagjait a büntetőtörvények alkalmazása szempontjából közhivatalnoknak (1940. évi XVIII. tv. 3. §-a) kell tekinteni.
(3) A vadkárbecslő bizottság (tanács) tagja saját ügyében, egyenesági rokona, unokatestvérig bezárólag oldalági rokona, valamint sógora ügyében nem járhat el."

Tehát ezzel megváltoztatták a rendszert, felállították a mezőgazdasági igazgatóságot, amelynek feladata volt a vadkárelhárító bizottságok megszervezése. A bizottság már nem 4, hanem 3 tagból állt és itt is a központi államhatalom jutott szerephez, hiszen a 3 tagból 2 hivatali (egyet a mezőgazdasági igazgatóság, egyet az erdőgazdasági nemzeti vállalat /n.v./) küldött volt. A DÉFOSZ pedig a Dolgozó Parasztok és Földművesek Országos Szövetsége volt. Akkoriban nehezen lehetett volna feltételezni, hogy a DÉFOSZ küldötte nem a párt embere volt. Ezzel már a vadkárbecslés is az egyeduralkodó központi hatalom kezében volt, aki megbecsülte azt a kárt, amelyet a központi kasszából magának kellett később kifizetnie.

III.5.3. Vadászat a kommunizmus idején

A totális államosítás irányába való további elmozdulást jelentett a vadászatról és a vadgazdálkodásról szóló 1957. évi 43. számú törvényerejű rendelet, amely X. fejezetből és 51. §-ból állt.

A rendelet rögtön megalkotásának célkitűzésével nyitott, amely az alábbi: „*E törvényerejű rendelet célja, hogy a vadgazdálkodást és a vadászatot mint termelési tevékenységet a népgazdaság, különösen a mező- és erdőgazdaság szocialista fejlesztésének követelményeivel összhangban szabályozza."* Tehát a törvényerejű rendelet a vadászatot termelési tevékenységként fogta fel, amelynek a szocialista fejlesztési érdekeket kellett szolgálnia.
A rendelet, a történelem folyamán először, fogalom meghatározásokkal kezdett. Így meghatározta a vadászat fogalmát is. Az 1. § megfogalmazásában a *„vadászat a vad elejtése, elfogása, illetve az erre irányuló közvetlen tevékenység"*. A rendelet a vadászat fogalmán csak a vadászat legszűkebb értelmezését érti, tehát kizárólag a vadász által kifejtett közvetlen tevékenységet. A rendelet rögtön leszögezte a pártrendszer alapjait itt is alátámasztó tézist, miszerint minden a népé, így a vad is a *„nép vagyonaként az állam tulajdona"*[248]. A

[248] A vadászatról és a vadgazdálkodásról szóló 1957. évi 43. számú törvényerejű rendelet 2. §-a.

törvényerejű rendelet a fogalom meghatározások után azonnal a szervezeti struktúrára tért, kimondja, hogy a vadászat felett a főfelügyeletet a földművelésügyi miniszter gyakorolta. Érdekes, hogy nem azt mondta ki a rendelkezés, hogy a földművelésügyi miniszter irányítja. Ennek megvan az oka, amelyet a 4. § (2) bekezdése ad meg, amely kimondta, hogy: *„A vadászati jog hasznosítását és a vadászati jog gyakorlását - nagyvadas vadászterületek tekintetében az Országos Erdészeti Főigazgatóság vezetőjével egyetértésben - a földművelésügyi miniszter szabályozza”*. Tehát lényegében jogilag miniszteri szintre emeli az Országos Erdészeti Főigazgatóságot, amely nem tanácsadó, nem szakvéleményt adó szervezet ezáltal, hanem egyetértési joggal bíró, a klasszikus közigazgatási jogi felfogásban egy végrehajtó szerepet betöltő, a hierarchiában a minisztérium alatt álló szervezetből egyenrangú partnerré vált. Ezt a nagyon erős hatalmat a rendelet még fokozza is, amikor a 4. § (3) bekezdésében kimondta, hogy:

„A vadgazdálkodás és a vadászat közvetlen irányítását állami tulajdonban és kezelésben tartott erdőkben az Országos Erdészeti Főigazgatóság vezetője, egyéb állami kezelésben lévő vadászterületen a terület felett felügyeletet gyakorló miniszter (országos hatáskörű szerv vezetője; továbbiakban: miniszter) látja el.”

Ezzel az Országos Erdészeti Főigazgatóság hihetetlen mértékű hatalmat kapott a kezébe. Lényegében ki nem mondottan, de a gyakorlatban miniszteri jogkörökkel és hatáskörökkel rendelkező teljhatalmú szervezet volt, amely nélkül a földművelésügyi miniszter egy tapodtat sem tudott lépni.

A törvényerejű rendelet a vadászjegy kiváltásánál is új szabályokat hozott: így vadászjegyet csak 18. év feletti magyar állampolgár kaphatott, aki jóváhagyott alapszabállyal rendelkező vadásztársaság tagja volt, a vadászat nem kereső foglalkozása volt, hanem lényegében hobbi. Ezen felül büntetlen előéletűnek kellett lennie az illetőnek. A vadászjegy kiadásánál figyelembe veendő bűncselekményeket tételesen felsorolták.

Mi is volt ebben a szabályozásban a nóvum? Ezt jól körül írja a rendelet 11. §-a:

(1) Az egyesületekről szóló 1955. évi 18. törvényerejű rendelet rendelkezéseit a vadásztársaságokra nézve a jelen törvényerejű rendeletben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.
(2) Vadásztársaságot üzemek, termelőszövetkezetek (termelőszövetkezeti csoportok), állami hivatalok (intézetek, intézmények), állami vállalatok, gépállomások, állami gazdaságok, szövetkezeti vállalatok dolgozói, földművesszövetkezetek tagjai és dolgozói, szakszervezetekbe és más tömegszervezetekbe tömörült dolgozók, valamint egyénileg gazdálkodó dolgozó parasztok alakíthatnak.
(3) Vadásztársaság csak a jogszabályokban megállapított mintaalapszabály szerint alakulhat meg.

Tehát a vadásztársaság csak minta alapszabállyal működhetett, amely a vadászati szabad gondolkodást teljesen eltörölte, minden az egységesítés álcája alatti totális kontroll alá vonásról szólt. Nem volt elegendő a minta alapján való alapítás, hanem még azt engedélyeztetni is kellett. Az a rendelkezés, amely megszabta, hogy egyáltalán kik alapíthatnak vadásztársaságot, pedig áttételesen az osztályidegenek eltávolítását szolgálta. A kontrollrendszer megszabta, hogy ki, milyen formában, mikor és mit tehet. Mindezeken felül a törvényerejű rendelet azt is meghatározta, hogy egy vadász egyidejűleg csak egy nagyvadas és egy apróvadas vadásztársaság tagja lehetett. Ezzel összefüggésben a földművelésügyi minisztert tovább korlátozta hatásköreiben a rendelet, ugyanis a vadásztársaságok taglétszámát az érdekelt miniszterekkel egyetértésben a MAVOSZ meghallgatásával szabályozta. A MAVOSZ még a haszonbérleti szerződéseket is véleményezte, a haszonbérlet feltételeit a földművelésügyi miniszter csak a MAVOSZ véleményével állapíthatta meg.[249] A vadásztársaságoknak kötelező volt vadőrt alkalmazni, aki ezt a tevékenységét hivatásszerűen gyakorolta. Alkalmazásához szintén a MAVOSZ hozzájárulása kellett.[250]

A MAVOSZ a vadászok és vadásztársaságok érdekképviselete volt. Minden vadásznak, vadőrnek és vadásztársaságnak a tagjának kellett lennie kötelező jelleggel. A MAVOSZ feladata *„a vadászok nevelése, oktatása és a vadászati kultúra fejlesztése; a vadászok mozgósítása azoknak a vadgazdálkodási és vadászati feladatoknak a megvalósítására, amelyeket a jogszabályok, továbbá a földművelésügyi miniszter a MAVOSZ-ra ruház."* Tehát a MAVOSZ volt a kontroll rendszer ostora társadalmi, érdekképviseleti szervezet látszata mögé búja. A MAVOSZ felett a főfelügyeletet a belügyminiszter és a földművelésügyi miniszter együttesen gyakorolta, bár mint láthattuk, a földművelésügyi miniszter szerepe és súlya igen csekélynek mondható.

Mindezek alapján elmondható, hogy a földművelésügyi miniszternek elméletileg a legfőbb irányítónak kellett volna lennie, aki ennek ellenére alárendelődött az Erdészeti Főigazgatóságnak és a MAVOSZ-nak is, mindemellett az ügyben érintett minisztertársaival is egyezkednie kellett. Ezzel a vadászati hatósági irányítási, felügyeleti, ellenőrzési szerep egyértelműen az erdészethez került, amely mellett jelentős súllyal szerepelt a MAVOSZ. A

[249] A vadászatról és a vadgazdálkodásról szóló 1957. évi 43. számú törvényerejű rendelet 14. § (2) bekezdés.
[250] A vadászatról és a vadgazdálkodásról szóló 1957. évi 43. számú törvényerejű rendelet 33-34. §§-ai

földművelésügyi miniszter pedig az elméletben rangban és hatáskörben alatta álló két szervezetnek asszisztált.
A törvényerejű rendelet a vadgazdálkodást és a csak hosszúlejáratú és éves tervek alapján engedte folytatni. A hosszúlejárat 10 évet jelentett. Ezek voltak az ún. 10 éves vadgazdálkodási tervek.[251]

A vadvédelem és a vadgazdálkodás célkitűzéseinek szem előtt tartásával a 19. § (1) bekezdésében előírták, hogy *„a vadászatra jogosult köteles a hasznos vadállomány fejlődését rendszeres vadtenyésztési és vadvédelmi tevékenységgel előmozdítani”*. Azt, hogy ez pontosan mit is takart, a §. (2) – (3) bekezdése határozta meg akként, hogy a feladatokat két csoportra bontották a szerint, hogy apróvadas vagy nagyvadas területről volt szó. Mindkettőben azonos a vadállomány okszerűségi határokig való kímélete és fejlesztése, az etetés biztosítása, az élőhely védelme, valamint a kártékony állatok elszaporodásának megakadályozása. Az apróvadas területeken emellett csenderesek[252] létesítését írták elő. A nagyvadas területeken pedig cserkészútvonalhálózat kiépítését, a források karban tartását, vadföldek létesítését és nagyvadetetők, sózók felállítását rendelték el. A vadgazdálkodás alapja a tenyészvadak tartása, a megfelelő ivararány kialakítása és megtartása volt.[253]

Fontos újítása volt a tvr-nek az, hogy vadvédelmi rezervátumok létesítését írta elő. Ezeket az állami kezelésben lévő vadászterületeken kellett kialakítani, ahol a vadgazdálkodást és a vadászatot mintaszerűen kellett folytatni. A vadvédelmi rezervátumok létesítését a földművelésügyi miniszter írhatta elő a természeti ritkaságnak minősülő vagy a megfogyatkozott állományú vadfajok védelme érdekében. Ezeken a különleges területeken a vadászat tilos volt.[254]

A vadászatról és a vadgazdálkodásról szóló 1957. évi 43. törvényerejű rendelet végrehajtásáról szóló 5/1958. (II. 13.) FM számú rendelet több szempontból is érdekes. A rendelet első sora már rögtön leszögezte, hogy az a belügyminiszter, a pénzügyminiszter és az

[251] A vadászatról és a vadgazdálkodásról szóló 1957. évi 43. számú törvényerejű rendelet 2. §-a
[252] Bózót, cserje, bozótos sűrűség. in Magyar Értelmező Kéziszótár A-L Juhász József, Szőke István, O. Nagy Gábor, Kovalovszky Miklós (szerk.) A-L 7. változatlan kiadás Akadémia Kiadó Budapest 1987. 192. o. Feltehetően azért kellett létestíeni, hogy ott a vad nyugalmát, pihenését és szaporodási környezetét biztosítsák.
[253] A vadászatról és a vadgazdálkodásról szóló 1957. évi 43. számú törvényerejű rendelet 20-21. §§-ai.
[254] A vadászatról és a vadgazdálkodásról szóló 1957. évi 43. számú törvényerejű rendelet 30-32. §§-ai.

Országos Erdészeti Főigazgatósággal egyetértésben, a vadkárbecslő bizottságok tekintetében pedig az igazságügy miniszterrel egyetértésben született meg. A végrehajtási rendelet előírta, hogy a kártérítési igényt a községekben, városokban kialakított vadkárbecslő bizottságok elnökeihez kell bejelenteni a kár bekövetkezésétől, vagyis a kártételtől számított három napon belül. A vadkárbecslő bizottság előzetes, helyszíni kárbecslési eljárást folytatott le a bejelentéstől számított nyolc napon belül. A végleges kármegállapítási eljárást gabonafélék esetén július 31-ig, egyéb termények tekintetében október 31-ig kellett befejezni. A bizottság által elkészített jegyzőkönyveket a megyei tanács végrehajtó bizottság mezőgazdasági osztályának kellett felterjeszteni nyolc napon belül. A mezőgazdasági osztály a javaslatokat felülbírálta, a kár és a kártérítés összegét, valamint a károsult termelőket és a kártérítésre kötelezetteket véglegesen megállapította, és elrendelte a kártérítési összegnek a károsult termelők részére harminc napon belül való megfizetését. Jogorvoslatra továbbra is kizárólag államigazgatási úton volt lehetőség.[255] Ez a végrehajtási rendelet egyéb hatósági feladatmegosztást is felállított, amely igen összetett, a klasszikus vezetés-irányítás-felügyelet-ellenőrzés fogalomrendszere alá nehezen besorolható struktúrát állított fel. Itt is összemosódik az irányítás és a vezetés. A rendelet 2. §-a előírta, hogy

„A vadászterületek jellegének és határainak megállapítására a földművelésügyi miniszter- a nagyvadas vadászterület határainak megállapítása tekintetében az Országos Erdészeti Főigazgatóság vezetőjével egyetértésben kiadott - felhívás alapján a megyei tanács végrehajtó bizottságának mezőgazdasági osztálya (továbbiakban: megyei mezőgazdasági osztály), illetőleg - nagyvadas vadászterületekre nézve - az érdekelt állami erdőgazdaság (továbbiakban: erdőgazdaság) tesz javaslatot.”

Ez a rendelkezés jól szemlélteti a feladatköröket. A vadászati hatóság a megyei mezőgazdasági osztály volt, amely a földművelésügyi miniszter felhívása, azaz valójában utasítása alapján járt el. Ebben a körben a földművelésügyi miniszter nemcsak irányító, hanem vezető is, hiszen operatív munkát végzett, egyeztetett az Országos Erdészeti Főigazgatósággal is. Itt is látszik, hogy a Főigazgatóság hatalma óriási, nélküle a földművelésügyi miniszter nem hozhatott döntést, tehát a valóságban az irányítási feladatokat a Főigazgatóság látta el, a földművelésügyi miniszter pedig vezető volt. A végrehajtó pedig a mezőgazdasági osztály. A megyei mezőgazdasági osztály adta ki a vadászjegyet. Az illetékmentességi okokat a pénzügyminiszter állapította meg.[256] Vadászfegyvert csak

[255] A vadászatról és a vadgazdálkodásról szóló 1957. évi 43. törvényerejű rendelet végrehajtásáról szóló 5/1958 (II. 13.) FM. rendelet VI. fejezete

[256] A vadászatról és a vadgazdálkodásról szóló 1957. évi 43. törvényerejű rendelet végrehajtásáról szóló 5/1958 (II. 13.) FM. rendelet 6. §-a.

belügyminiszteri engedéllyel lehetett vásárolni és tartani is.[257]

Visszakanyarodva a törvényerejű rendelethez, elmondható, hogy az megteremtette annak lehetőségét, hogy a külföldi vadászokat fogadni lehessen. 1954-ben felállították az önálló főhatóságként működő Országos Erdészeti Főigazgatóságot (rövidített elnevezése OEF), mely a vadászat legfőbb irányítója lett, így a vadászat kikerült a földművelésügyi miniszter irányítása alól az erdőről és a vadgazdálkodásról szóló 1961. évi VII. törvény 35. §-a alapján. Érdekes a törvény szövegezése miszerint:

"*A vadgazdálkodás és a vadászat, valamint a vadállomány hasznosítása egységes irányítását az Országos Vadgazdálkodási és Vadászati Tanács (a továbbiakban: Tanács) által megállapított irányelvek alapján az országos erdészeti hatóság vezetője látja el. A Tanács elnöke az országos erdészeti hatóság vezetője; tagjait a minisztertanács nevezi ki. A Tanács köteles a vadgazdálkodás érdekeit összehangolni az erdő- és a mezőgazdálkodás érdekeivel.". A vadászati tanfolyamok és a vadőri szaktanfolyamok a MAVOSZ fennhatósága alá tartoztak azzal, hogy az Erdészeti Főigazgatóság vezetőjének egyetértése kellett a tanfolyamok számának, a tananyagnak, valamint a vizsgaszabályzatnak a meghatározásához.*[258] *A vadásztársaságok mintaalapszabályzatát is a MAVOSZ dolgozta ki. A mintaalapszabályzatot a földművelésügyi miniszter, valamint az Országos Erdészeti Főigazgatóság vezetője egyetértésével a belügyminiszter adta ki.*[259]

Tehát lényegében egyszemélyi vezetésről és hatósági jogkörgyakorlásról beszélhetünk. Az Országos Erdészeti Főfelügyelőség 1958-ban megalakította az Országos Trófea Bíráló Bizottságot. Még ebben az évben átszervezték az Főigazgatóságot, létrehozták a Vadgazdálkodási Bizottságot. A bizottság az állami erdőgazdaságok és vadgazdaságok üzemi és bérbe adott vadászterületein elejtett vad trófeáját a Nádler-képlet[260] alapján elbírálta és ezen felül válogatta és bírálta a hazai bemutatók trófeaanyagát. Még ebben az évben átszervezték az Főigazgatóságot, létrehozták a Vadgazdálkodási Bizottságot.[261]

A Magyar Népköztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény életre hívta

[257] A vadászatról és a vadgazdálkodásról szóló 1957. évi 43. törvényerejű rendelet végrehajtásáról szóló 5/1958 (II. 13.) FM. rendelet 8. §-a.
[258] A vadászatról és a vadgazdálkodásról szóló 1957. évi 43. törvényerejű rendelet végrehajtásáról szóló 5/1958 (II. 13.) FM. rendelet 7. §-a.
[259] A vadászatról és a vadgazdálkodásról szóló 1957. évi 43. törvényerejű rendelet végrehajtásáról szóló 5/1958 (II. 13.) FM. rendelet 9. §-a.
[260] Nadler Herbert neves vadász, vadászíró, a Budapesti Állatkert igazgatója volt. 1925-ben kidolgozta a szarvasagancsok bírálati képletét, amelyet az 1937-ben megrendezett Berlini Kiállításon nemzetközileg is elfogadtak. in. Vadászati Lexikon Gerhard Seilmeier (főszerk.) 1997. 227. o
[261] Csöre Pál: A magyar vadászat története Mezőgazda Kiadó, Budapest, 1994. 156-158. o.

az erdőkről és a vadgazdálkodásról szóló 1961. évi VII. törvényt (továbbiakban EVT.). Mindkét törvény rögzítette, hogy a vad az állam tulajdona, a vadászterületen elejtett, elfogott, illetőleg elhullott vad pedig a vadászatra jogosított tulajdonába kerül. Az EVT a vadászat szerepéhez és súlyához méltatlanul, mindössze egyetlen fejezetben, a IX. fejezetben foglalkozott a vadászattal. A IX. Fejezet szerint a vadászati jog továbbra is az államot illette, amely állami erdőgazdaságok, állami vadgazdaságok és állami gazdaságok útján saját kezelésben, azaz úgynevezett üzemi kezelésben, vadásztársaságok részére történő haszonbérbeadásban és termelőszövetkezetek részére történő átengedésben, valamint bérkilövés formájában volt hasznosítható. Akik a vadászati jogot, mint vagyoni értékű jogot hasznosításba, azaz, haszonbérbe, átengedésbe vagy bérkilövésbe kapták, lettek a vadászati jog jogosítottjai. Ezzel a törvény teljesen új fogalmat alkotott és vezetett be a vadászati életbe. Mindemellett a törvény életre keltette az Országos Vadgazdálkodási és Vadászati Tanácsot, amely a vadászat és a vadgazdálkodás, valamint a vadállomány hasznosítására fogalmazott meg irányelveket, amely irányelvek alapján a vadászati irányítást az országos erdészeti hatóság vezetője látta el. A törvény 35. § (4) bekezdése értelmében a vadgazdálkodás fejlesztésére a vadgazdálkodással és vadászattal kapcsolatos bevételekből Vadgazdálkodási Alapot lehetett létesíteni. Ennek alapján a kormány elrendelte, hogy az alap által eladott élő vad árából, a termelőszövetkezeti vadásztársaság által fizetett vadgazdálkodás-fejlesztési hozzájárulásból, valamint a bérkilövési díjakból az OEF vezetője létesítsen alapot. A Vadgazdálkodási Alap közel két évtizeden keresztül valóban létezett, de szerepe állandóan csökkent.

Az EVT. megfogalmazásában megalkotásának egyik célja az volt, hogy a vadászat és a vadgazdálkodás minél jobban meg tudjon felelni népgazdasági rendeltetésének és elősegítse a vadgazdálkodási kultúra továbbfejlesztését. Ez kettős feladatot rótt a vadászattal kapcsolatba kerülő szervezetekre, személyekre. Egyfelől biztosítani kellett a népgazdasági érdek érvényre jutását, amelyet azonban sem az EVT., sem annak végrehajtására kiadott 33/1962. (IX. 12.) kormányrendelet nem határozott meg. A vadászatban és a vadgazdálkodásban a népgazdasági érdeket az állami propaganda, valamint a korábbi szabályozás mentén haladva álláspontom szerint abban határozhatjuk meg, hogy a vadászatnak is vadgazdálkodási érdeket kellett szolgálnia. A cél a mintaszerű vadgazdálkodás, a megfelelő ivararányok tartásával a mintaértékű vadállomány kialakítása és fenntartása, ezzel a szocialista eszme alátámasztása. A másik fő célkitűzés a vadgazdálkodási kultúra tovább fejlesztése volt, amely fogalmat

szintén nem határoztak meg. Egy biztos, hogy a hangzatos eszmék mögött nagyon szigorú pártállami direkt és indirekt irányítás volt, amely egyértelműen a vadászatból és a vadgazdálkodásból a jól működő, a népi közös vagyon eszméjén alapuló népgazdasági termelő erőt próbálta felmutatni. A vadgazdálkodási kultúra tovább fejlesztése külföldi tapasztalatcserék és jó gyakorlatok átvétele nélkül pedig nehezen volt elképzelhető.

A törvény 36. §-ában leszögezte, hogy

„a vadászat gyakorlására, a vadászat és a vadgazdálkodás szervezetére és hatósági irányítására vonatkozó szabályokat, továbbá a vadgazdálkodás részletes szabályait a Minisztertanács állapítja meg, s ennek során a vadásztársaságok tekintetében az egyesületekre vonatkozó jogszabályoktól eltérő rendelkezéseket is megállapíthat.”.

Ezzel a központi állami főhatalom a vadászat felett totálissá vált, az irányítási-vezetési rendszer teljes körűen kiépült.

Ezt követően a vadgazdálkodás és a vadászat részletes szabályait az 1/1962. (II. 9.) Korm. rendelet állapította meg. A rendelet már több, vadászattal kapcsolatos fogalmat is meghatározott. A rendelkezés 1. § (1) bekezdése kimondta, hogy a vadászat „*a vad elejtése, elfogása, illetve az erre irányuló közvetlen tevékenység”*. E fogalom teljesen konkrétan megadta az általa használt fogalom kereteit. Itt utalnék vissza az értekezés elején tárgyalt fogalmi meghatározásokra. A rendeletben megadott fogalom a vadászatot a legszűkebben értelmezte, leginkább az értelmező határózókhoz hasonlóan a vadászat gyökereire fókuszált és elkülönítette a vadgazdálkodást, mint gazdasági tevékenységet. Ugyanezen §. (2) bekezdése pedig rögzítette, hogy a vadgazdálkodás a *„hasznos vad állományának fejlesztésére, a kártékony vad számának megfelelő mértékben való csökkentésére, úgyszintén a vad hasznosítására irányuló tervszerű tevékenység”*. E körben tehát a vadgazdálkodási feladatokat három részre osztotta. Ezek szerint megkülönböztette a vadállomány fejlesztésére, a kártékony vadállomány csökkentésére, valamint a tervszerű vad hasznosításra vonatkozó feladatokat. A kártékony vadállomány csökkentése, a dúvad vadászat már a megelőző szabályozásokban is fel-fel merült, az akkor lefektetett vadászati hagyományok tovább vitele és a vadakkal szembeni védekezés jogi megjelenése volt, de már vadgazdálkodási szemlélettel áthatva. A tervszerű vad hasznosítás pedig tovább erősítette a vad, mint hasznot hajtó dolog értékét és bevételi forrás jellegét. A rendelet rögzítette, hogy vadászati tevékenységet csak és kizárólag vadgazdálkodási egységen lehet folytatni. A rendelkezés a vadgazdálkodási

egységet értette a vadászterület fogalom alatt.[262]

A jogszabály a vadászati hatóság vadászterület kialakítására vonatkozó eljárását részletesen szabályozta. E szerint:

„3. § (1) Az egyes területek vadászterületté minősítésre, vadászterületi jellegnek megállapítására és határainak kijelölésére az országos erdészeti hatóság vezetője részére kell javaslatot tenni. A javaslatot a területileg illetékes megyei, fővárosi, megyei jogú városi tanács végrehajtó bizottságának mezőgazdasági szakigazgatási szerve (a továbbiakban: megyei mezőgazdasági szakigazgatási szerv) és az állami erdőgazdaság együttesen terjeszti elő.
(2) A javaslatok alapján az országos erdészeti hatóság vezetője az ország egyes területeit vadászterületté minősíti, a vadászterületek nagyvadas vagy apróvadas jellegét megállapítja és a vadászterületek határait kijelöli.
(3) A vadászterületek határait a vadgazdálkodás követelményeinek figyelembevételével, a vad életfeltételeire, mozgási körére és védelmének biztosítására tekintettel úgy kell kijelölni, hogy a vadászterületeket feltűnő természetes vagy mesterséges határvonalak válasszák el egymástól.”

E szabályozás részletesen határozta meg a feladat és hatásköröket. A vadászterület kijelölése esetén irányító és elrendelő feladatkörben az országos erdészeti hatóság vezetője, azaz az OEF vezetője járt el. A területileg illetékes megyei mezőgazdasági szakigazgatási szerv és az állami erdőgazdaság együttes javaslatára hozta meg az OEF vezetője a döntést. A vadászterületté nyilvánítás mellett a vadászterület jellegét is meg kellett határozni, azaz nagyvadas[263] vagy apróvadas területnek kellett besorolni az adott vadgazdálkodási egységet.

A rendelet megállapította, hogy az állami vadgazdaság a vadgazdálkodást fő üzemágként, míg az állami erdőgazdaság melléküzemágként végezte. Tehát ismételten megkezdődött a vadászat és erdészet kapcsolatának elkülönítése azok szoros egymás mellett élésével. A rendelkezés ezen felül bevezette a vadgazdálkodás-fejlesztési hozzájárulást, amelynek mértékét az Országos Vadgazdálkodási és Vadászati Tanács által megállapított irányelvek alapján az országos erdészeti hatóság vezetője határozott meg. A hozzájárulás nem egységes összeg volt, hanem azt esetenként határozták meg azzal, hogy annak mértéke nem haladhatta meg a haszonbérlő vadásztársaság által a hasonló vadászterület után fizetett haszonbér egyharmad részét. A rendelet továbbra is fenntartotta a vadásztársaságok jóváhagyással minta alapszabály alapján való alapítási terhét. A vadgazdálkodás irányítója továbbra is az országos erdészeti hatóság vezetője volt azzal, hogy a 20 tagú Országos Vadgazdálkodási és Vadászati

[262] A vadgazdálkodásról és a vadászatról szóló 1/1962. (II. 9.) Korm. rendelet 2. §-a.
[263] Nagyvad: gímszarvas, dámszarvas, muflon, őz, vaddisznó.

Tanács által megállapított irányelveket köteles volt figyelembe venni és betartani. A Tanács 10 tagját a Minisztertanács közvetlenül, míg a földművelésügyi miniszter az országos erdészeti hatóság vezetőjének javaslatára a fennmaradó 10 főt nevezte ki. A Tanács ügyviteli feladatait az országos erdészeti hatóság végezte. A vadgazdálkodással kapcsolatos igazgatási feladatokat első fokon a megyei mezőgazdasági szakigazgatási szerv, másodfokon az országos erdészeti hatóság végezte. A felügyeletet az országos erdészeti hatóság látta el.

Vadászni csak vadászjegy birtokában lehetett. Vadászjegyet az a 18. életévét betöltött személy kaphatott, akinek megélhetést biztosító foglalkozása, illetve jövedelme volt, vagy eltartott volt. Ezen felül kötelező volt továbbra is a vadásztársasági tagság és a vadászfegyver tartására szóló érvényes engedély megléte. A rendelet csak azt a személyt tekintette vadásznak, aki a vadászat gyakorlása személyi feltételeinek megfelelt. A rendelet egyebekben az eddigi szabályozáshoz képest nóvumot nem tartalmazott, de újra kötelezővé tette a felelősség biztosítást, valamint az állami vadászvizsga letételét.[264]

A vadászati hatóság hatalmát viszont tovább erősítette a jogszabály, amikor is a 20. §-ban kimondta, hogy az országos erdészeti hatóság vezetője az átengedett vadászati jogot elvonhatta, a haszonbérbeadó haszonbérleti szerződését azonnali hatállyal felmondhatta, amennyiben a vadásztársaság a rendeletben foglalt kötelezettségeit felszólítás ellenére sem teljesítette és ezáltal a vadgazdálkodás érdekeit súlyosan veszélyeztette. Ugyanez a jog illette meg az OEF vezetőjét akkor is, ha a vadfejlesztési hozzájárulást, továbbá a haszonbért határidőig nem fizették meg, valamint akkor is, ha a vadászati jogot alhaszonbérletbe adták.

A rendelet elrendelte a lőjegyzék kötelező vezetését.[265] A lőjegyzék jelenleg is a vadászjegy mellékletét képező okirat, amelyet a vadásznak kötelező jelleggel vezetnie szükséges: az általa elejtett vadakról vezetett nyilvántartás.

A korábbi szabályozáshoz rendkívül hasonlóan szabályozta a kormányrendelet a vadőrök alkalmazásának körét. E körben előírta, hogy az állami vadgazdaságnak, állami erdőgazdaságnak és az állami gazdaságnak az általa kezelt vagy üzemeltetett vadászterületen legalább háromezer hektáronként egy, míg a haszonbérlő és a termelő szövetkezeti vadásztársaság az általa használt vadászterületen területenként legalább egy vadőrt volt

[264] A vadgazdálkodásról és a vadászatról szóló 1/1962. (II. 9.) Korm. rendelet 11-14. §-a.
[265] A vadgazdálkodásról és a vadászatról szóló 1/1962. (II. 9.) Korm. rendelet 34. §-a.

köteles alkalmazni. A vadőr kötelezettsége volt a vadállomány őrzése, védelme és ezen felül a gondozása is. A rendelet bevezette a Vadőri Szolgálati Szabályzatot, amelyet az OEF vezetője az érdekelt miniszterrel egyetértésben adott ki. Ez tartalmazta a vadőrök jogait és kötelezettségeit. A vadőrök kinevezésénél továbbra is élt a MAVOSZ jóváhagyási jogköre, valamint az eskütétel.[266]

A Vadgazdálkodási Alap egy igen speciális jogintézmény volt. Azt a vadgazdálkodás fejlesztésérére alapították. Forrása a vadgazdálkodással kapcsolatos bevételek voltak. Az alap felhasználásról az Országos Vadgazdálkodási és Vadászati Tanács által megadott irányelvek és a pénzügyminiszter által meghatározott pénzügyi keretszabályok alapján az országos erdészeti hatóság vezetője döntött.[267]

Nagyon érdekes és egyben figyelemre méltó az, hogy a rendelet szabálysértési rendelkezéseket is tartalmazott. A szabálysértésért kiszabható pénzbírság 3 000 Ft volt. Szabálysértésként rendelték büntetni azt, aki vadászjegy nélkül, illetve úgy vadászott, hogy a vadászat gyakorlására jogosító személyi feltételeknek nem felelt meg, aki tilalmi időben, tiltott módon, helyen, tilalmazott, illetve olyan vadfajra vadászott, amelyre az országos erdészeti hatóság vezetője vadászati idényt nem állapított meg, aki idegen vadászterületen a vadászatra jogosított, illetve az országos erdészeti hatóság vezetőjének engedélye nélkül vadászott. A büntetés enyhébb volt, azaz 1 000 Ft-ig terjedő pénzbírságot lehetett kiszabni azzal a személlyel szemben, aki a hasznos vad tojásait vagy ivadékait elpusztította, aki engedély nélkül a hasznos vadat befogta, vagy a hasznos madár tojásait szedte, vagy élő hasznos vadat szállított, vadászterületen nem honos vadfajtát az országos erdészeti hatóság hozzájárulása nélkül megtelepített, valamint azt is, aki a vadászatra jogosítottat a vadgazdálkodás gyakorlásában akadályozta. Szintén 1 000 Ft-os pénzbírságot lehetett kiszabni abban az esetben is, ha a vadászatra jogosított szervnek a vezetője a vadállományban fellépő fertőző betegség bejelentését elmulasztotta, vagy a fertőző állatbetegség felszámolása érdekében kiadott rendelkezést nem hajtotta végre. Ugyanígy 1 000 Ft-os pénzbírsággal volt sújtható az a vadász is, aki engedély nélkül az éves vadgazdálkodási tervben meghatározottól eltérő fajú és mennyiségű, ivarú vagy minőségű vadat ejtett el vagy fogott be, továbbá azt is, aki tilalom ellenére apróvadas vadászterületen egyéni vadászatot folytatott vagy nagyvadra vadászott, valamint azt is, aki kíméleti területen hasznos vadra vadászott, azon vadat

[266] A vadgazdálkodásról és a vadászatról szóló 1/1962. (II. 9.) Korm. rendelet 41-44. §-a.
[267] A vadgazdálkodásról és a vadászatról szóló 1/1962. (II. 9.) Korm. rendelet 52. §-a.

meghajtott vagy arról elterelt.[268] Ezekből a rendelkezésekből is jól látható, hogy a vadat osztályozták vadra, hasznos vadra és dúvadra, azaz kártékony vadra. A dúvad gyérítés kötelezettség, a hasznos vad és annak származékainak elsajátítása, szállítása, elejtése, elfogása pedig szigorúan ellenőrzött, engedélyhez kötött tevékenység volt. A sem dúvadként, sem hasznos vadként nem szabályozott állatfajok tekintetében pedig az alapvető rendelkezések jutottak érvényre attól függően, hogy azok vadászhatók, nem vadászhatók és nem védettek vagy nem vadászhatók, de védett fajok voltak.

A vadkárokra a kormányrendelet külön szabályozást adott, így a szarvas, a dám, a vaddisznó és a muflon legelése, rágása, taposása, kéreghántása és túrása következtében a mezőgazdaságban keletkezett kárért a vadászatra jogosítottra alapította a kártérítési kötelezettséget. A vadászatra jogosított és a mezőgazdasági ingatlan kezelője, használója is köteles volt a vadkár megelőzésére, elhárítására. A rendelet bevezette a „külső vadkár" fogalmát. Ez a rendelet 45. § (2) bekezdésében meghatározott speciális kártérítési jogalap azt mondta ki, hogy a vadászatra jogosított felelősséggel tartozott a szarvas, dám, vaddisznó és muflon által vadászaton kívül személyekben és dolgokban okozott egyéb károkért is. A kötelezett nem volt köteles azonban az ilyen kárt megtéríteni, amennyiben azt a károsult vagy más személy saját felróható magatartása okozott. Ez a felelősség is kimentést nem tűrő jellegű volt, azonban e felelősségi alakzatnál a károsulti közrehatás eredményeként a vadászatra jogosított teljes mértékben is mentesülhetett a felelősség alól. A megtérítés iránti igényt a vadkárbecslő bizottság elnökéhez a kártételtől számított öt napos jogvesztő határidőn belül kellett bejelenteni. A vadkárbecslő bizottságot a tanács végrehajtó bizottsága állította fel. Elnöke a végrehajtó bizottság egyik tagja, további tagjai pedig az érintett mezőgazdasági területek képviselői, nagyvadas területen pedig a vadászatra jogosítottak képviselői. A bizottság tíz napon belül előzetes kárbecslési eljárást, illetőleg a gabonafélék esetén augusztus 31-ig, egyéb termelvények tekintetében november 30-ig megállapítási eljárást folytatott le. A felvett jegyzőkönyvet nyolc napon belül kellett megküldeni a megyei mezőgazdasági szakigazgatási szervnek, amely a megállapításokat felülbírálta, a kárt és a kártérítés összegét megállapította és elrendelte a kártérítésnek harminc napon belüli megtérítését a károsult részére. A határozat ellen államigazgatási úton fellebbezésnek nem volt helye, azonban lehetővé vált a határozat bírói peres eljárásban történő megtámadása.[269] Nagyon érdekes

[268] A vadgazdálkodásról és a vadászatról szóló 1/1962. (II. 9.) Korm. rendelet 53-35. §§-ai.
[269] A vadgazdálkodásról és a vadászatról szóló 1/1962. (II. 9.) Korm. rendelet V. Fejezete A vadgazdálkodással kapcsolatos károk megtérítése.

összefonódása volt ez a rendelkezés a közigazgatási hatósági hatalomnak lényegében egy szakértői területtel. Ma már teljesen elkülönül a két terület, és a vadkár teljes mértékben a két fél szakértői eljárás bevonásával jegyzői, illetve polgári peres eljárásban bírói útra tartózik, a vadászati hatósági szerepvállalás e kérdés megítélésében teljesen megszűnt.

Az 1961. évi VII. törvény átfogó módosítására az 1970. évi 28. számú törvényerejű rendelettel került sor, amelynek eredményeként a vadkárra vonatkozó szabályozás bekerült a törvényi rendelkezések közé. A vadkár fogalmát kiterjesztették, vagyis a vadászatra jogosult a szarvas, a dám, a vaddisznó és a muflon által a mezőgazdaságban okozott károkon túl a mezei nyúl által a gyümölcsösben okozott károkért is objektív felelősséggel tartozott. A vadkár megtérítésére az volt köteles, aki a kárt okozó vad vadászatára jogosult volt, és akinek vadászterületén a károsodás bekövetkezett, illetőleg a vadászterületéről a vad kiváltott. Ez a felfogás a ma hatályos szabályozásban is fellelhető. A földhasználót közreműködési kötelezettség terhelte a vadkárelhárítás során. A bírósághoz való fordulás, azaz a keresetindítási határidő a sérelmes döntés kézhezvételétől számított 30 nap lett. A kézhezvétel egy igen fontos engedmény, ugyanis nem a kézbesítéstől kellett számítani ezt a jogot, hanem a kézhezvételtől, tehát a kereshetőségi jogot így kitágították, a jogvesztő 30 nap számítása csak a kézhezvételtől indult.

IV. A hatályos szabályozás

Az 1961. évi VII. törvény több módosítással ugyan, de egészen a jelenleg hatályos, a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény (a továbbiakban: Vtv.) hatályba lépéséig érvényben maradt. Zoltán Ödön már 1977-ben átfogó, új vadászati törvény megalkotását sürgette, melynek indokait a tudományos-technikai fejlődésben és a természetvédelem fontosságában határozta meg.[270] Zoltán Ödön 1981-ben a vadászat és a természetvédelem kapcsolatát akként határozta meg, hogy „ alapvető követelmény ezért a vadászattal szemben, hogy a természet megértése, tisztelete, és szolgálata jellemezzen minden vadgazdálkodási és vadászati tevékenységet. Ma már elismert tény, hogy a korszerű vadászat valójában nem más, mint aktív természetvédelem…”.[271] Ezen megállapítások már előremutatóan megvilágították a jövő szabályozásának útját, bár évtizedek teltek el jogi cselekvés nélkül a vadászat terén. Az 1989-es rendszerváltással teljesen átalakult az államszervezet, amely együtt járt a jogi környezet teljes átstrukturálásával is. A vadászat újraszabályozása iránti igény már a rendszerváltást követő időkben felmerült. Az új jogszabályi környezet, valamint a társadalmi változások sorra indukálták a megoldásra váró jogi problémákat. Egy ilyen kérdés volt a vadászati jog jogi hova tartozásának megítélése is. Végül a problémát az Alkotmánybíróság oldotta meg a 46/1992. (IX. 26.) határozatával, amelyben leszögezte, hogy a vadászati jog vagyoni értékű jog. Ezzel a vadászati jog egyértelműen a polgári jog körébe tartozóvá vált. A vadászat újraszabályozása és jogi aktualizálása már nem várattathatott magára tovább. Hosszú előkészítési folyamat és megannyi vita után megszületett az új vadászati törvény.

IV. 1. A Vtv. alapvető rendelkezései

A Vtv. preambuluma számos alapvető, a vadászat megítélésének új szemléletét megalapozó tézissel kezd. E szerint a törvény megalkotásának indokai az alábbiak:

[270] Zoltán Ödön: A vadászati jog szabályozásáról Jogtudományi Közlöny 32. évfolyam 8. szám Budapest 1977 456-457 o.

[271] Zoltán Ödön: A természetvédelem és a vadászat viszonya jogi aspektusból Jogtudományi Közlöny 36. évfolyam 10. szám Budapest 1981 848. o.

„Az Országgyűlés felismerve azt, hogy valamennyi vadon élő állatfaj a Föld megújuló természeti erőforrásainak, valamint a biológiai életközösségnek pótolhatatlan része, tudatában annak, hogy a vadon élő állat esztétikai, tudományos, kulturális, gazdasági és genetikai értékek hordozója, s ezért - mint az egész emberiség és nemzetünk kincsét - természetes állapotban a jövő nemzedékek számára is meg kell őrizni, a természet védelme, a vadállomány ésszerű hasznosítása érdekében a következő törvényt alkotja:”

A preambulumban a jogalkotó valamennyi vadon élő állatot nemzeti kincsnek nyilvánít. Elismeri a vadon élő állatok esztétikai, tudományos, kulturális, gazdasági és genetikai értékeit. Ez azt jelenti, hogy a vadállomány nemcsak megőrzendő érték, hanem annak mennyiségét és minőségét is a fenntartható fejlődés keretei között a hazai szabályok adta lehetőségeken belül, a nemzetközi egyezményekre, valamint az Európai Uniós szabályozásokra tekintettel többlet védelem is illeti, azokkal úgy kell bánni, hogy a jövő generációinak is fennmaradjanak. A vadat a törvény megújuló természeti erőforrásnak tekinti, amely a vadászatban megjelenő gazdasági szemléletet tükrözi.

A Vtv. mind célkitűzésében, mind tartalmában a korábbi törvényektől, rendelkezésektől eltér. Teljes körű szabályozásra törekszik. Szerkezete is rendkívül formabontó: több helyen találkozunk benne szám és betű kombinációból álló bekezdésekkel, szakasz jelölésekkel. Az I. fejezet a bevezető rendelkezések címet viseli. A fejezet, annak ellenére, hogy a jogalkotó bevezetésnek szánta, igen tartalmas, a vadászat legalapvetőbb fogalmi meghatározásait foglalja magában. Szabályozását tárgykörének meghatározásával így kezdi:

„1. § (1) E törvény Magyarország területén vadon élő állatfajok közül a vadászható állatfajok természetes állapota fenntartásának igényével tartalmazza a vadászati jog gyakorlásának, hasznosításának, a vadászható állatfajok és élőhelyük védelmének, a vadgazdálkodás, a vadászat, továbbá a vad által és a vadászat során, valamint a vadban okozott károk megelőzésének és megtérítésének szabályait, továbbá a vadászati jog jogellenes hasznosítása során alkalmazható bírságokat és egyéb szankciókat, a vadászati igazgatással összefüggő állami feladatokat és hatásköröket.
(2) A vadgazdálkodásért felelős miniszter (a továbbiakban: miniszter) - a természetvédelemért felelős miniszterrel egyetértésben - az e törvény felhatalmazása alapján kiadott rendeletben állapítja meg a Magyarországon honos, előforduló, engedéllyel telepített, vagy átvonuló, természetvédelmi oltalom alatt nem álló nagyvadnak, illetve apróvadnak minősülő vadászható állatfajokat (a továbbiakban: vad).
(3)A törvény hatálya nem terjed ki a természetes környezetben vadon élő nem vadászható állatfajra, valamint az állatkertben élő vadra.”

Azért tartom fontosnak a törvényszöveg szó szerinti idézését, mert ebben az 1. §-ban minden, amit a törvény vadászatnak tekint velősen, tömören benne van. A jogszabályi megközelítés alapja egyértelmű: a Magyarországon élő vadászható fajok természetesen állapotának

megtartása. E szempont érvényre juttatása az elsődleges. Ez a nézőpont van kihatással a vadászati jog megítélésére, a vadgazdálkodásra, a vadkárra és a hatósági eljárásra, de még a vad élőhelyének védelmét is ennek az eszmének rendeli alá a törvény. Ez az (1) bekezdés a vadászati törvény alfája és omegája, minden további rendelkezés ennek az egy bekezdésnek a részletezése. Ezzel állnak összhangban a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezései is. A törvény 11. § (1) bekezdése kimondja, hogy

„A vadgazdálkodás, vadászat, halgazdálkodás, halászat és horgászat során biztosítani kell a természet védelméhez fűződő érdekek érvényesülését, a fenntartható használatot, ami a vadon élő vadászható, halászható (horgászható) vad- és halfajok biológiai sokféleségre alapozott fenntartását jelenti.”.

A 16. § (1) bekezdése pedig megfogalmazza, hogy a

„A mező-, erdő-, nád-, hal-, vadgazdálkodás (a továbbiakban: gazdálkodás) során biztosítani kell a fenntartható használatot, ami magában foglalja a tartamosságot, a természetkímélő módszerek alkalmazását és a biológiai sokféleség védelmét.”

Ezek a sorok azt jelentik, hogy minden nemű tevékenységet a természeti területek és értékek kíméletével kell végezni figyelemmel a fajgazdagsára és a biológiai sokféleség fenntartására.[272] Itt hivatkozom vissza a vadászat Etikai Kódexét, amely pontosan ezen elvek mentén fogalmazza meg a vadászat pozitív és negatív oldalát, mint egy érme két oldalát, melyben a vadászat egyszerre véd, azonban maga is veszélyforrás. A Vtv. több esetben is erre az eszmére hivatkozik, mint pl. a vadkárok megelőzésénél előírt kötelezettségekben is.

A vad fogalmát is ebben a §-ban adja meg a törvény. A honfoglalás óta ez az első szabályozás, amely tartalmazza a szabályozás tárgykörét és egzakt módon meghatározza, hogy mit tekint vadnak. A vad fogalmát azonban nem statikusan kezeli a törvény. Kimondja, hogy a vadgazdálkodásért felelős miniszter a természetvédelemért felelős miniszterrel egyetértésben kiadott rendeletben határozza meg a vadászható fajokat. Ez a rendelkezés nagyfokú rugalmasságot tesz lehetővé mind a szabályozás, mind a szervezetrendszer tekintetében, mivel a vadászati törvényt nem kell módosítani azért, mert a vad fogalma alá tartozó állatok köre változik. A jelenleg vadászható vadfajok felsorolását a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásáról szóló 79/2004 (V.4.) FM rendelet tartalmazza.[273] Az Új Ptk.[274] az Ötödik Könyv (dologi jog) a

[272] A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 17. §-a alapján.

[273] Nagyvadak: 1. Gímszarvas (Cervus elaphus), 2. Dámszarvas (Cervus dama), 3. Őz (Capreolus capreolus), 4. Muflon (Ovis gmelini musimon), 5. Vaddisznó (Sus scrofa), 6. Szikaszarvas - Japán szika (Cervus nippon nippon), 7. Dybowski szika (Cervus nippon hortulorum). Hasznos apróvadfajok 1. Mezei nyúl (Lepus

Második Rész (a tulajdonjog) XVI. fejezete foglalkozik a vadak és a halak tulajdonjogának megszerzésével. A Ptk. a korábbi szabályozással egyezően kinyilvánítja, hogy a vad az állam tulajdona. A vad annak a vadászatra jogosultnak a tulajdonába kerül, amelyik vadászterületén az elejtés, elfogás vagy elhullás történt. A tulajdonjog megszerzéséhez szükséges, hogy a vadászatra jogosult vadászati jogosultsága kiterjedjen arra a vadra. Amennyiben nincs a vad elejtésére, elfogására, vagy az elhullott tetem elsajátítására jogosultság, akkor az a vadászatra jogosult szerez tulajdont, akinek a területéről a vad kiváltott.[275] Tehát a tulajdonjog megszerzésének alapja a vadászati jogra való jogosultság, amelynek meglétét adott fajtánként kell vizsgálni vitás kérdés esetén. Speciális a helyzet a vadaskertekben[276], vadfarmokon[277], valamint az apróvadtartó- és szaporító telepeken, ahol az üzemben tartó lesz jogosult a vad tulajdonjogára.[278]

A törvény vadászati jog alatt annak tág, de nem a legtágabb értelmezését érti. E szerint a vadászati jog magába foglalja a vad és annak élőhelye védelmét, a vadgazdálkodást,[279] valamint a vadászatot[280]. A vadgazdálkodásnál viszont nem tesz semmilyen korlátozást a törvény, a vadgazdálkodáshoz tartozó valamennyi részterületet a vadászati jogba tartozónak tekint. A vadászat fogalmát in concreto nem kimondva használja, hanem áttételesen, azaz a vadászati joghoz tartozónak tartja a vad elejtésére, valamint elfogására irányuló tevékenységet akár az a természetben szabadon él, akár az zárt téri tartás keretében (vadaskert, vadaspark,

---

europaeus), 2. Üregi nyúl (Oryctolagus cuniculus), 3. Fácán (Phasianus colchicus), 4. Fogoly (Perdix perdix), 5. Nyári lúd (Anser anser), 6. Vetési lúd (Anser fabalis), 7. Nagy lilik (Anser albifrons albifrons), 8. Kanadai lúd (Branta canadensis), 9. Nílusi lúd (Alopochen aegyptiacus), 10. Tőkés réce (Anas platyrhynchos), 11. Szárcsa (Fulica atra), 12. Erdei szalonka (Scolopax rusticola), 13. Balkáni gerle (Streptopelia decaocto), 14. Örvös galamb (Columba palumbus). Egyéb apróvadfajok: 1. Házi görény (Mustela putorius), 2. Nyest (Martes foina), 3. Borz (Meles meles), 4. Róka (Vulpes vulpes), 5. Aranysakál (Canis aureus), 6. Pézsmapocok (Ondathra zibethicus), 7. Nyestkutya (Nyctereutes procyonoides), 8. Mosómedve (Procyon lotor), 9. Dolmányos varjú (Corvus corone cornix), 10. Szarka (Pica pica), 11. Szajkó (Garrulus glandarius). Közösségi jelentőségű vadászható állatfajok a következők: 1. Fácán (Phasianus colchicus), 2. Fogoly (Perdix perdix), 3. Nyári lúd (Anser anser), 4. Vetési lúd (Anser fabalis), 5. Nagy lilik (Anser albifrons albifrons), 6. Kanadai lúd (Branta canadensis), 7. Tőkés réce (Anas platyrynchos), 8. Szárcsa (Fulica atra), 9. Erdei szalonka (Scolopax rusticola), 10. Örvös galamb (Columba palumbus), 11. Balkáni gerle (Streptopelia decaocto), 12. Házi görény (Mustela putorius), 13. Aranysakál (Canis aureus), 14. Dolmányos varjú (Corvus corone cornix), 15. Szarka (Pica pica), 16. Szajkó (Garrulus glandarius)

[274] A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban régi Ptk.).

[275] Ptk. 5:53. §.

[276] Vadaskert: a nagyvadak (gímszarvas, dámszarvas, őz, muflon, vaddisznó) vadászati célú tartása és tenyésztése a vadászterület bekerített részén. (A Vtv. 27/C. § (1) bekezdése alapján.).

[277] Vadfarm: vadászterületen vagy vadászterületnek nem minősülő földterületen élelmiszer előállítása céljából a nagyvadfajok (gímszarvas, dámszarvas, őz, muflon, vaddisznó) tartására szolgáló létesítmény. (A Vtv. 27/F. § (1) bekezdése alapján.).

[278] A Vtv. 9. §. (4) bekezdése.

[279] A Vtv. 2. §. a-b) pontjai.

[280] A Vtv. 2. §. c-d) pontjaiban meghatározott tevékenységek összessége.

vadfarm) történik. Emellett ide sorolja a hullatott agancs, valamint a vadászható szárnyas vad tojásának gyűjtésére és az elhullott vad tetemének az elsajátítására vonatkozó tevékenységet is.[281] A Vtv. majd később, csak az 56. §-ban mondja ki a vadászat fogalmát, mely az alábbi: *„a vadnak a törvényben engedélyezett eszközzel, vagy ragadozó madárral, illetve magyar agárral és engedélyezett módon vadász által, vadászterületen történő elejtésére, vagy elfogására irányuló tevékenység”*. Tehát a törvény szerkezetében és felépítésében a nagyobb egységtől halad a kisebb felé, a távoli perspektívából egyre inkább közelít, részletez, aprólékosan kifejt, magyaráz. A Vtv. leszögezi, hogy maga a vadászati jog, mint vagyonértékű jog, a földtulajdonjog elválaszthatatlan részeként a vadászterületnek minősülő terület tulajdonosát illeti meg. Ha a vízfelület is része a vadászterületnek, a vadászati jog a meder tulajdonjogának elválaszthatatlan része.[282] A törvény ismeri az önálló és a társult vadászati jog fogalmát és a vadászati jog gyakorlásával, hasznosításával összefüggésben kimondja, hogy a kötelezettségeket és jogokat az erdőgazdálkodásra, a halgazdálkodásra, a természetvédelemre, a vízgazdálkodásra, az állatvédelemre, az állategészségügyre, az állattenyésztésre, a termőföld-hasznosításra, valamint a növényvédelemre vonatkozó jogszabályok rendelkezéseivel összhangban kell alkalmazni.[283] Érdekes, hogy a Vtv. a vadászati jogot vagyonértékű jognak tekinti, de nem a jogtudományban általánosan elfogadott vagyoni értékű jog kifejezést használja. Ez azért is különösen érdekes, mert a törvényt ez idáig többször módosították, de ezt a kifejezést az eredeti megszövegezésben hagyták. A jogtudományban általánosan elfogadott nézet szerint az állat dolog, így birtokba vehető testi tárgy, a tulajdonjog tárgya lehet.[284] Mivel a tulajdonjog a polgári jog tárgykörébe tartozik, így a vadászati jogot is a polgári joghoz tartozónak sorolják annak ellenére, hogy több jogágat és egyben jogterülettel is érintkezik. Az orvvadászat és a jogosulatlan vadászat témakörében a büntetőjog és a szabálysértési jog érintett; a vadászati hatósági eljárás a közigazgatási jog körébe tartozik; a vad elsajátítása, a vadászterület bérbe adása, a haszonbérletek a polgári jog körébe esnek, a vad és élőhelyének védelme pedig a környezetvédelem, illetve a természetvédelemmel foglalkozó jogterületekhez tartoznak. A közigazgatási hatósági eljárások, a vadászbalesetek, a környezet-és természetvédelem pedig több pontok kapcsolódik a büntetőjoghoz. Speciális a vadásztársaságok alapítása és működése, valamint a vadászati érdekvédelmi szervezetek működése, amelyek az egyesülési jog tárgykörébe tartoznak. A

[281] A Vtv. 2. §. c-d) pontjai.
[282] A Vtv. 3. §-a.
[283] A Vtv. 4-5. §§-ai.
[284] Lásd Új Ptk. 5:14. § (3) bekezdése

vadászat, mint láthattuk, tartozott már a belügyminisztériumhoz, a földművelésügyi minisztériumhoz, a vidékfejlesztéssel foglalkozó minisztériumhoz. Érinti a környezet és természetvédelmet is, így az ezekkel foglalkozó minisztériumokhoz is sorolható lehetne. A vadászati jog hova tartozását a mai napig nem sikerült egyértelműen meghatározni, de a legelfogadottabb nézet a polgári jog, azon belül az agrárjoghoz sorolandónak tekinti a vad természeti kincs jellegére, az azzal való gazdálkodás, valamint a vadászterületekkel való gazdálkodás miatt. Jómagam is a vadászati jogot az agrájoghoz tartozónak tekintem erős büntetőjogi hatásnak kitéve, bár álláspontom szerint ennek legfőbb indoka a vadállomány, mint állatállomány kezelése, hiszen a vadászatra jogosultat is terheli a jó gazda gondossága, a vadállomány folyamatos nyomon követése, szabályozása, a megfelelő ivararány biztosítása, a jó génállomány megőrzése és az utókor számára való tovább vitele. Ez a tevékenység megfelelő agrár ismeretek nélkül elképzelhetetlen. A jó vadgazdálkodáshoz ismerni kell a vad természetét, biológiai életciklusát, természeti-környezeti igényeit, szaporodási képességeit. Ez pedig speciális tudást igényel és a Vtv. helyesen ismerte fel a speciális tudás szükségességét. A vadászati jogban együtt él a közjog a magánjoggal, a felek szabad akarata és a közhatalom gyakorlásának kényszerítő ereje, melyet összehangolni, ezáltal közöttük egyensúlyt teremteni igen nagy kihívás a jogalkotó számára. A Vtv. pontosan ezek miatt a kényszerítő erők miatt vált tartalmában szerteágazóvá, a szabályozás pedig mind tárgyában, mind szerkezetében különlegessé. A Vtv. 40. §-ban meg is fogalmazza, hogy vadgazdálkodáson[285] kizárólag a vadállomány és az élőhelyének védelmét, valamint a vadállomány szabályozásával kapcsolatos tevékenységet érti. A vadászterületeken pedig tervszerű vadgazdálkodást kell folytatni. A Vtv. tájegységi vadgazdálkodási tervet[286], hosszútávú vadgazdálkodási üzemtervet[287], valamint éves vadgazdálkodási tervet[288] különböztet meg.[289] A hivatásos vadász a vadgazdálkodási üzemterv és az éves vadgazdálkodási terv végrehajtásának

[285] Csányi Sándor szerint a vadgazdálkodás nemcsak a vadászattal kapcsolatos tevékenységekből áll, hanem magába foglalja a vadállomáyn védelmét, megfelelő hasznosítását és a vadállományba való beavatkozást védekezés vagy szabályozás formájában. Csányi Sándor: vadbiológia in https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_521_Vadbiologia/ch01s02.html

[286] A tájegységi vadgazdálkodási terv 20 évre szóló vadgazdálkodási előírás. Az erdőre vonatkozó részét a tájegységi erdőtevvel kell összhangba hozni. A tájegységi vadgazdálkodási terv a vadgazdálkodási tájegységekhez igazodik, amelyeket a vadászterületek kialakításánál tárgyalok. (A Vtv. 42-43. §.)

[287] A vadgazdálkodási üzemtervet a tájegységi vadgazdálkodási terv alapaján kell elkészíteni, amely szintén 20 évre szól. Részletesen a tájegységi fővadász hatásköreinél ismertetetm. (A Vtv. 44. §. (1) bekezdése.)

[288] Az éves vadgazdálkodási tervet a vadászatra jogosult a vadgazdálkodási üzemterv alapján készíti, amelyet jóváhagyásra meg kell küldenie a vadászati hatósághoz, így ezt a vadászati hatóság jogköreinél tárgyalom. (A Vtv. 47. §. (1) bekezdése.)

[289] A Vtv. 41. §. (2) bekezdése.

szakirányítója. A vadászatra jogosultnak legalább egy, és négyezer hektáronként további egy hivatásos vadászt kell alkalmaznia.[290]

A törvény pontos fogalmat ad arra nézve is, hogy kit tekint vadászatra jogosultnak, így önálló vadászati jog esetén vadászatra jogosult a vadászterület tulajdonosa, míg társult vadászati jog esetén vadászatra jogosult a vadászterület tulajdonosainak közössége. A vadászterület határát megállapító határozat alapján az érintett földtulajdonosok vadászati közösséget alkotnak. A vadászati jog haszonbérbeadása esetén vadászatra jogosultnak a haszonbérlőt kell tekinteni.[291] A jogalkotó nagyon fontos kötelezettséget telepít a vadászatra jogosultra, amikor kimondja, hogy a vadászatra jogosult köteles az őt megillető vadászati jogot gyakorolni, ennek hiányában pedig hasznosítani.[292] Álláspontom szerint a vadászati jog az egyetlen olyan dologi haszonvét, amelynek gyakorlása nemcsak jogosultság, hanem egyben állami kényszerítő erővel kieszközölhető kötelezettség is. Ezt a Vtv. 2015. évi módosítása vezette be. Addig a vadászati jog csak jogosultság volt, onnantól kezdve azonban rendkívül erős közhatalmi kényszerítő erő áll e jogosultság mögött. Ezzel a vadászati jog meglátásom szerint kétpólusúvá vált, amely körkörös jogosultságok és állami kikényszeríthető erővel rendelkező kötelezettségek halmazává vált. Amennyiben a vadászatra jogosult nem kívánja maga gyakorolni a jogait, akkor a vadászati jogot haszonbérbe adhatja a Ptk. mezőgazdasági haszonbérletre vonatkozó szabályai szerint azzal, hogy az alhaszonbérbe való adást a Vtv. kizárja.[293] Ebben a tekintetben a Ptk. a generális szabályozás, míg a Vtv. a speciális. A vadászati jog haszonbérlője lehet a vadásztársaság, amely érvényes vadászjeggyel rendelkező tagokból áll. Lehet haszonbérlő a vadásztársaságok érdekképviseleti szerve, a természetvédelmi kezelésért felelős központi költségvetési szerv, a mezőgazdasági, erdészeti, vadgazdálkodási oktatást folytató középiskola és felsőoktatási intézmény, a mezőgazdasági, illetve erdőgazdálkodás ágazatba sorolt, Magyarországon bejegyzett gazdasági társaság, szövetkezet, erdőbirtokossági társulat, feltéve, ha a vadászterület legalább 25%-át, vagy a vadászterületből legalább 300 hektárt mezőgazdasági, erdőgazdálkodási vagy természetvédelemmel összefüggő tevékenység céljából használja.[294] Ez a rendelkezés segíti a vadász szakemberek képzését, a zárt téri állattartás terjedését.

[290] A hivatásos vadász szerepét a vadászati hatóság részben tárgyalom. (A Vtv. 50. §.)
[291] A Vtv. 6. §-a.
[292] A Vtv. 7. §-a.
[293] A Vtv. 15. §. (1a) bekezdés.
[294] A Vtv. 16. §. (1) bekezdése.

A törvény kógens szabályozással adja meg a vadászterület fogalmát, miszerint a hasznosítási formától függetlenül vadászterület az a földterület, valamint vízfelület, amelynek kiterjedése a háromezer hektárt eléri, és szemközti határvonalainak távolsága legalább háromezer méter, és ahol a vad a szükséges táplálékot megtalálja, természetes szaporodási feltételei, valamint természetes mozgásigénye, búvóhelye, nyugalma adott.[295] Nem minősülhet vadászterületnek a település közigazgatási belterülete, *a* lakóingatlanul szolgáló bekerített külterületi ingatlan, a tanya, a major, a temető, a nem mező-, erdő- vagy vadgazdálkodási célból bekerített hely, a repülőtér, a közút és annak a fel-, illetve lehajtója által határolt területet, továbbá a vasút.[296] A vadászterület kialakításának feltétele a vadgazdálkodási tájegységekhez[297] való illeszkedés.[298]

Magyarországon a Vadgazdálkodási Adattár adatai szerint 5 régióban összesen 49 tájegység található. A számozás a régió számozásával kezdődik, majd egytől növekvő sorrendben jelöli a vadgazdálkodási tájegységeket. A vadgazdálkodási tájegységeket a 13/2016 (III.2.) FM rendelet szabályozza.

9. ábra Magyarország vadgazdálkodási tájegységei térképen

Forrás: Országos Vadgazdálkodási Adattár (OVA) [299]

[295] A Vtv. 8. §. (1) bekezdése.
[296] A Vtv. 8. §-a (2) bekezdése.
[297] A vadgazdálkodási tájegységek a legnagyobb vadgazdálkodási földrajzi egységek, amelyek a vadgazdálkodás területi határait jelentik. A vadgazdálkodási tájegységek határai nem feltétlenül egyeznek a megyehatárokkal.
[298] A Vtv. 8. § (3) bekezdése.
[299] Lásd in http://ova.info.hu/adattar/vg_taj/tajegys-ORSZ-20160224-feketefeher2.jpg letöltés ideje: 2020.07.27.

A törvény külön rendelkezik a vadászati igazgatásról. Kimondja, hogy a vadászati hatósági feladatokat ellátó személyek részére egyenruhát, az igazolvánnyal azonos sorszámú szolgálati jelvényt, a vadászati hatóság alkalmazásában álló vadászati hatósági feladatokat ellátó személyek részére pedig szolgálati vadász- és maroklőfegyvert is biztosítani kell. A vadászati hatósági feladatokat ellátó személy feladatainak ellátása során jogosult külön térítés fizetése nélkül magánúton közlekedni, a vadászterületet bejárni, a vadásztól felvilágosítást, adatot, igazolást kérni, a vadat veszélyeztető, vagy annak számító tevékenység abbahagyását, illetve a tevékenységtől való tartózkodást elrendelni és a vadállomány egészségi állapotát veszélyeztető beteg, sérült vagy elhullott vad elszállítását elrendelni. A törvény biztosítja a hatósági személyek számára a lőfegyver használatot akár önvédelemre is.[300] Ebben a rendelkezésben valószínűleg a jogalkotó elírta az igazolás kifejezést, ugyanis a vadászt a vadászati hatóság igazoltathatja. A vadász ugyanis semmiféle igazolás kiadása iránti jogkörrel nem rendelkezik.

A törvény elhatárolja az egyes hatás-, és feladatköröket. Ezek szerint a miniszter a vadgazdálkodással, a vad, valamint élőhelyének védelmével, a vadászattal összefüggő irányítási és szabályozási feladatkörében eljárva kidolgozza a vadászati jog hasznosításának hosszú távú fejlesztési irányelveit, és gondoskodik ezek megvalósításáról, a vadászati jog hosszú távú hasznosítási irányelveivel összhangban kidolgozza az ezzel összefüggő támogatások rendszerét, és gondoskodik a támogatásoknak a külön jogszabályban foglaltak szerinti felhasználásáról, ellátja a nemzetközi vadászati együttműködésből adódó kormányzati feladatokat, és kapcsolatot tart a nemzetközi vadászati szervekkel. Ezen felül Adattárat működtet, nyilvántartást vezet a vad, vadhús felvásárlásakor, feldolgozásakor, forgalomba hozatalakor a beszerzési forrásról. A miniszter a vadászati igazgatással összefüggő egyes szervezési feladatait a vadászati hatóság útján látja el. A vadászati hatóság feladatkörét a törvény egyrészt külön §-ban szabályozza, ugyanakkor a törvény különböző pontjain egy-egy utalást találunk további feladataira vonatkozóan.[301]

IV.2. A vadászati hatóság 2010-2014 között

A vadászati hatóság működését a 2010-2014 közötti közigazgatási szervezeti rendszerbe helyezve, ahhoz igazodóan mutatom be a továbbiakban. 2010-ben jelentősen átalakult a

[300] A Vtv. 89. §.
[301] A Vtv. 90-91. §§-ai.

közigazgatás, amely átszervezte a vadászati közigazgatást is.

2011. január 01. napjától a fővárosi és a megyei közigazgatási hivatalok jogutódjaként megalakult a fővárosi és a 19 megyei kormányhivatalt.[302] A kormányhivatal integrálta a területi államigazgatási szervek egy részét.

A fővárosi és megyei kormányhivatal a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve, amelynek élén a kormánymegbízott áll. A megyei kormányhivatal székhelye a megyeszékhely város, a fővárosi kormányhivatal és a Pest megyei kormányhivatal székhelye pedig Budapest. A fővárosi és megyei kormányhivatal a kormánymegbízott által közvetlenül vezetett szervezeti egységekből, azaz törzshivatalból, valamint ágazati szakigazgatási szervekből, azaz szakigazgatási szervekből áll. A szakigazgatási szervek törvény vagy kormányrendelet rendelkezése alapján önálló feladat- és hatáskörrel rendelkező szervezeti egységekkel rendelkezhetnek. A fővárosi és megyei kormányhivatal szervezeti egységeként működő szakigazgatási szerveket a Kormány rendeletben állapítja meg. A szakigazgatási szerv, továbbá a törvény vagy kormányrendelet alapján a szakigazgatási szerv önálló feladat- és hatáskörrel rendelkező szervezeti egysége a jogszabályban megállapított hatáskörét önállóan gyakorolja.[303]

A fővárosi és megyei kormányhivatal szervezeti egységeként működő ágazati szakigazgatási szervek a szociális és gyámhivatal a szociális, gyermekvédelmi, gyermekjóléti, és gyámügyi feladatok ellátására, az építésügyi hivatal az állami főépítészi feladatok és az építésfelügyeleti hatósági feladatok ellátására, az igazságügyi szolgálat a pártfogó felügyelői, jogi segítségnyújtási, és áldozatsegítési feladatok ellátására, a növény- és talajvédelmi igazgatóság a növényvédelmi, talajvédelmi, növénytermesztési és növényi termékek, esetében élelmiszer-biztonsági hatósági és zöldség-gyümölcs ellenőrzési feladatok ellátására, az erdészeti igazgatóság az erdészeti igazgatási feladatok ellátására, a földművelésügyi igazgatóság a mezőgazdasági igazgatási, vadászati és halászati hatósági feladatok ellátására, az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi igazgatóság az élelmiszer-biztonsági, élelmiszer-minőségellenőrzési feladatok ellátására, a takarmányellenőrzési élelmiszerlánc-

[302] Lásd a fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a fővárosi és megyei kormányhivatalok kialakításával és a területi integrációval összefüggő törvénymódosításokról szóló 2010. CXXVI. törvényt, valamint a fővárosi és megyei kormányhivatalokról szóló 288/2010. (XII. 21.) Korm. rendeletet

[303] A fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a fővárosi és megyei kormányhivatalok kialakításával és a területi integrációval összefüggő törvénymódosításokról szóló 2010. CXXVI. törvény 2-3. §§-ai.

felügyeleti, és állategészségügyi, illetve egyes állattenyésztési és borászati feladatok ellátására, a földhivatal az ingatlanügyi feladatok ellátására, az egészségbiztosítási pénztári szakigazgatási szerv az egészségbiztosítási pénztári feladatok ellátására, a nyugdíjbiztosítási igazgatóság a nyugdíjbiztosítási és a hatáskörébe tartozó más pénzbeli ellátásokkal kapcsolatos feladatok ellátására, a munkaügyi központ a foglalkoztatási, munkaügyi, munkaerő-piaci feladatok ellátására, a munkavédelmi és munkaügyi szakigazgatási szerv a munkaügyi ellenőrzési és a munkavédelmi feladatok ellátására, a fogyasztóvédelmi felügyelőség a fogyasztóvédelmi feladatok ellátására, a kulturális örökségvédelmi iroda a kulturális örökségvédelmi feladatok ellátására, a népegészségügyi szakigazgatási szerv a népegészségügyi feladatok ellátására, a mérésügyi és műszaki biztonsági hatóság mérésügyi és műszaki biztonsági feladatok ellátására, a közlekedési felügyelőség a közlekedési hatósági feladatok ellátására. Mindezeken felül kormányrendelet egyéb feladatok ellátására is létre hozhat szakigazgatási szervet.[304]

A szakigazgatási szerv vezetője kinevezéséhez és felmentéséhez a szakmai irányító szerv vezetőjének egyetértése szükséges. A szakigazgatási szerv vezetője minisztériumi főosztályvezetői besorolású, határozatlan időre kinevezett kormánytisztviselő, felette a munkáltatói jogokat a kormánymegbízott gyakorolja.[305]

A megyei földművelésügyi igazgatóságok elődei az FVM megyei földművelésügyi hivatalai voltak, melyek a megyei önkormányzatok mezőgazdasági osztályaiból jöttek létre 1991-ben. A Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal 2007. januárjában került felállításra. A szervezet átalakult, 2012. március 15. napjától Nemzeti Élelemiszerláncbiztonsági Hivatal (továbbiakban NÉBIH) látta el ezeket a feladatokat. 2016. március 4-től 2016. december 31. napjáig, igen rövid ideig a Földművelésügyi Igazgatóság a NÉBIH szerveként a földművelésügy, a vízgazdálkodás, a vadászat és a halászat egységes és állandó felügyeletét látta el. A NÉBIH vadászati hatóságként járt el. Szakhatóság volt az Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőség[306]. [307] A NÉBIH vadászati

[304] A fővárosi és megyei kormányhivatalokról szóló 288/2010. (XII. 21.) Korm. rendeletet 2. §-a.

[305] A fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a fővárosi és megyei kormányhivatalok kialakításával és a területi integrációval összefüggő törvénymódosításokról szóló 2010. CXXVI. törvény 14. §-a.

[306] Az Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőség 1990. december 1-jén alakult a Környezetvédelmi Főfelügyelőség, a Környezet- és Természetvédelmi Főfelügyelőség, az Országos Vízügyi Főigazgatóság, valamint az Országos Környezet- és Vízügyi Főfelügyelőség jogutódjaként. Az OKTF a vidékfejlesztési miniszter irányítása alatt áll. Részben nálló költségvetési szerv. Illetékessége az ország egészére kiterjed. Környezetvédelmi, természetvédelmi, vízvédelmi hatósági és igazgatási feladatokat lát el.

hatóságként eljárhatott a vadászterület különleges rendeltetésének megállapítása, vadaskert és vadaspark bekerítése, vadfarm létesítésére, a vadászterületek nyilvántartására, nem honos állatfaj telepítésére irányuló eljárásokban. Ezen felül bizonyos feltételek fennállása esetén megtilthatta egyes vadfajok vadászatát, vagy tilalmi időben vadászatot engedélyezhetett. Ezen felül, mint vadászati hatóság vadászvizsgára felkészítő tanfolyam indítását engedélyezhette. A NÉBIH, mint vadászati hatóság a rendkívüli értékű trófeát nemzeti értékké nyilváníthatta.[308] Ez az új szervezeti struktúra nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Rövid fennállása alatt nem tudott jelentős eredményeket felmutatni. A jelenleg hatályos szabályozás értelmében a kormányhivatalok és annak keretében a járási hivatalok jogosultak eljárni. A közigazgatás modernizációja révén létrejött kormányablakoknál formanyomtatványok segítségével van lehetőség ügyet intézni, így a kormányhivatalhoz a kormányablaknál a vadgazdálkodási üzemterv jóváhagyása, módosítása iránt, az altató-, bénító lövedékes fegyver használatának engedélyezése iránt, az egyes vadfajok állományának meghatározott határidőn belüli csökkentésére vagy a szükséges védőintézkedések megtételére irányuló, az emlősök kotorékainak és egyéb zárt búvóhelyek füstképzéssel történő zavarásának, illetve elgázosításának engedélyezése iránt, a hatósági vadászat elrendelése iránt, a kíméleti területen vadászat engedélyezése iránt lehet kérelmet előterjeszteni. A kormányablak intézkedik a speciális, a közösségi jelentőségű vadászható vadfaj vonatkozásában a Vtv. 28. § (4) bekezdésében, 38. § (3) bekezdésében és 39. § (3) bekezdésében foglalt tevékenységek engedélyezése iránt is, vagyis ide tartozik többek között a tojásgyűjtési, a kotorék gázosítása iránti, több csapdázási, hálóbefogási engedély iránti kérelem elbírálása is. Az engedély hiányának komoly büntetőjogi következményei lehetnek, adott esetben környezetkárosítás, természetkárosítás, állatkínzás is. Szintén a kormányablaknál intézhető a külterületen lévő ingatlanon fekvő vadászterület kiterjedésének megállapításánál figyelembe vehető földterület minősítése iránti, a meghatározott vadfaj esetén vadászati tilalmi időben vadászat engedélyezése iránti, a Natura 2000 gyepterületeken vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításának engedélyezése iránti , a tudományos kísérlet, lakott területről történő eltávolítás céljából és egyéb humán-, illetve állat-egészségügyi célból vadbefogásra kábító és bénító vegyszer, valamint lőszer alkalmazásának engedélyezése, a tudományos

Lásd a Környezetvédelmi Főfelügyelőségről és a környezetvédelmi felügyelőségekről szóló 1/1990. (XI.13.) KTM rendelet.

[307] Lásd a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatalról szóló 22/2012. (II.29.) korm. rendelet. A vadászati hatóásgi kijelölés a komr. rendelet 5. § (1) bekezdésének f) pontján alapul. AZ Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőség szakhatósági kijelölése a korm. rendelet 26-28. §§-ain alapulnak.

[308] A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatalról szóló 22/2012. (II.29.) korm. rendelet 15. § (1) bekezdése.

kutatás céljából vadászati módok, vadászati idények alóli felmentés iránti, a vadasparkokban állományszabályozó vadászat elrendelése iránti kérelem, a vadászati jog haszonbérletére kötött szerződés jóváhagyása iránti kérelem , a vadászterület legkisebb kiterjedésétől való eltérés engedélyezése iránti, a vadászterület részének vagy egészének kíméleti területté nyilvánítása iránti, a vaddisznó és róka fényszóróval történő vadászatának engedélyezése iránti, a vaddisznó vadfarmról, vadasparkból vadaskertbe történő kihelyezése iránti kérelem, valamint a vadfaj gyérítésére szelektív méreg alkalmazásának engedélyezése iránti eljárás.[309]

IV.2.1 A vadászati hatóság feladat és hatásköre

Első fokú vadászati hatóságként a fővárosi és megyei kormányhivatalok mezőgazdasági szakigazgatási szerveként a földművelésügyi igazgatóságok jártak el. Önállóak, a kormányhivatalok egyedi ügyben nem utasíthatták őket. Illetékességük a kormányhivatalok illetékességéhez kötődött.[310] Ez a struktúra 2019. január 1-jéig állt fent.

A földművelésügyi igazgatóságokat két részre osztották: a földművelésügyi osztályra, valamint a vadászati és halászati osztályra. Az igazgatóságok elsőfokú vadászati hatóságként jártak el a vadászatra jogosult nyilvántartásba vétele[311], a földtulajdonosok vadászati közössége képviselőjének nyilvántartásba vétele, erről szóló igazolás kiadása[312], a földtulajdonosok gyűlése által a Vtv. 12. §[313] szerint hozott határozatok nyilvántartása[314], a társult vadászati jog esetén a 12. § szerinti kérdésekben való határozat meghozatalára irányuló földtulajdonosi gyűlés összehívásának kezdeményezése esetén az összehívásra vonatkozó hirdetmény közzététele[315] a vadászati jog haszonbérletére kötött szerződés jóváhagyása, a vadászterület határának megállapítása[316]; a vaddisznó vadasparkból[317] vagy vadfarmról történő kihelyezésének engedélyezése[318], a vadasparkban történő vadászat engedélyezése[319], a

[309] A kormányablakban intézhető ügykörök részletes kimutatása.
[310] A fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a fővárosi és megyei kormányhivatalok kialakításával és a területi integrációval összefüggő törvénymódosításokról szóló 2010. CXXVI. törvény 14. §-a.
[311] Lásd. Vtv. 6. § (4) bekezdését..
[312] Lásd Vtv. 12. § (2) bekezdését.
[313] A tulajdonosi képviselet formájáról, a képviselőről, a vadászterület határának megállapításáról, módosításáról, a vadászati jog gyakorlásáról, a hasznosítás módjáról.
[314] Lásd Vtv. 13. § (3) bekezdését.
[315] Lásd. Vtv. 14. § (1) bekezdését.
[316] Lásd Vtv. 19. § (1) és (3) bekezdéseit és a 20. § (2)-(4) bekezdéseit.
[317] vadaspark: a vadászterület kutatási, oktatási és bemutatási célú bekerített része (A Vtv. 27/D. § (1) bekezdése).
[318] Lásd Vtv. 22. § (1) bekezdését.
[319] Lásd Vtv. 25. § (2) bekezdését.

vadászati jog kényszerhasznosítására irányuló eljárás[320],a közösségi jelentőségű vadászható vadfajnak nem minősülő vadászható vadfaj kotorékai és egyéb zárt búvóhelyek füstképzéssel történő zavarásának, illetve elgázosításának engedélyezése állat-egészségügyi, vadvédelmi, illetve állományszabályozási okból[321], szelektív méreg alkalmazásának engedélyezése[322], mesterséges apróvad-tenyésztési tevékenység folytatásának, vad zárttéri tartásának, vad vadászterületek közötti szállításának, valamint vad vadászterületre történő kiengedésének engedélyezése[323], a vadászatra jogosult felhívása a vad- és élőhelyvédelmi kötelezettségeinek teljesítésére[324], a vad-, illetve állományvédelmi okból a vadászati idényen belül meghatározott vadászterületeken egy vagy több vadfaj vadászatának korlátozása vagy megtiltása, illetőleg meghatározott vadfaj esetén vadászati tilalmi időben vadászat engedélyezése vagy a vadászatra jogosult vadászatra kötelezése[325], az egyes, a közösségi jelentőségű vadászható vadfajokat érintő tevékenységek engedélyezése, elrendelése, és e tevékenységek végrehajtásának ellenőrzése, illetőleg a végrehajtásra vonatkozó jelentéstételi kötelezettség előírása[326], a vadászterület vagy a vadászterület meghatározott részének vadászati kíméleti területté minősítése, illetőleg a vadászati kíméleti területen vadászat engedélyezése[327], a vadgazdálkodási üzemterv jóváhagyása, esetleges módosításáról történő határozathozatal[328], az éves vadgazdálkodási terv jóváhagyása[329], a hivatásos vadász alkalmazására vonatkozó kötelezettség alóli felmentés megadása, illetőleg felsőfokú végzettségű hivatásos vadász igénybevételének előírása[330], a hivatásos vadászok nyilvántartása, részükre hitelesített szolgálati napló átadása[331], az adott esetben a hivatásos vadász alkalmazásáig a jogosult vadászterületén a vadászat felfüggesztése, továbbá a szükséges munkálatok elvégeztetése[332], kötelezettségszegés esetén a hivatásos vadász szolgálati igazolványának, jelvényének és szolgálati naplójának bevonása[333], a nagyvadfajok megjelölésére szolgáló azonosítójel[334] kibocsátása[335], a vadászati napló és a teríték-nyilvántartás vezetésének ellenőrzése[336], a

[320] Lásd Vtv. 27. § (1)-(2) bekezdéseit, a (3) bekezdés b) és c) pontjait, valamint a (4) és (7) bekezdéseit.
[321] Lásd Vtv. 28. § (6) bekezdését.
[322] Lásd Vtv. 30. § (2) bekezdését.
[323] Lásd Vtv. 32. § (1) bekezdését.
[324] Lásd Vtv. 35. § (3) bekezdését.
[325] Lásd Vtv. 38. § (3) bekezdését.
[326] Lásd Vtv. 38/A. § (1) bekezdését, valamint a (2) bekezdés e) pontját és a (3) bekezdését.
[327] Lásd Vtv. 39. § (1) és (3) bekezdéseit.
[328] Lásd Vtv. 45. § (2)-(3) bekezdéseit.
[329] Lásd Vtv. 47. § (1) és (3) bekezdéseit..
[330] Lásd Vtv. 50. § (3)-(4) bekezdéseit.
[331] Lásd Vtv. 51. § (1) bekezdését, valamint az 52. § (1) bekezdését.
[332] Lásd Vtv. 52. § (2) bekezdés.ét
[333] Lásd Vtv. 53. § (2) bekezdését.
[334] Ez az úgynevezett krotália.
[335] Lásd Vtv. 57. § (1) bekezdését.

vadászati engedély kiállítása[337], a vadászjegy, a vadászati engedély, az egyéni lőjegyzék, az azonosítójel, valamint a vadászlőfegyver-tartási engedély ellenőrzése[338], a vadászjegy, a vadászati engedély visszavonása[339], altató-, bénítólövedékes fegyver használatának engedélyezése[340], fényszóróval történő éjszakai vadászat engedélyezése[341], trófeabírálat[342], állományszabályozó vadászat elrendelése a vadállomány túlszaporodása miatt a vadkárok megelőzése érdekében[343], a vadászatra jogosultnak az egyes vadfajok állományának meghatározott határidőn belüli csökkentésére vagy a szükséges védőintézkedések megtételére kötelezése, ennek nem teljesítése esetén hatósági vadászat elrendelése[344], vadgazdálkodási bírság, vadvédelmi bírság kiszabása[345], a vad, vadhús felvásárlására, feldolgozására, forgalomba hozatalára vonatkozó nyilvántartás vezetésének ellenőrzése[346], valamint a vadászati igazgatással összefüggő egyes szervezési feladatok ellátása[347] során. Foglalkoztak a vadászjegy és vadászati engedély kiadásával, visszavonásával, nyilvántartást vezetett a vadászterületekről, a jogosult nevéről, címéről, valamint a vadászati jog haszonbérleti szerződésekről, gondoskodtak a vadászvizsga megszervezéséről, nyilvántartást vezettek a hivatásos vadászokról, hitelesítették és ellenőrizték a vadászati naplót, trófeabírálatot végeztek és arról hatósági bizonyítványt állítottak ki (a vadász köteles az elejtett vadak trófeáit bemutatni a Földművelésügyi Igazgatóságnak, aki a trófeabírálat eredményéről a vad elejtője részére hatósági bizonyítványt ad ki, ellenőrzi az állami támogatások felhasználását.

IV.2.2. A vadászati hatóság eljárása az eljárási reformig

A vadászati hatóság eljárását a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) határozta meg 2015-ig.

A Ket. 12. § (2) bekezdése értelmében közigazgatási hatósági ügy minden olyan ügy, amelyben a közigazgatási hatóság az ügyfelet érintő jogot vagy kötelességet állapít meg,

[336] Lásd Vtv. 57. § (1) bekezdését.
[337] Lásd Vtv. 62. § (2) bekezdését, valamint a 63. § (2) bekezdését.
[338] Lásd Vtv. 64. § (1) bekezdését.
[339] Lásd Vtv. 65. § (1)-(3) bekezdéseit.
[340] Lásd Vtv. 67. § (4) bekezdését.
[341] Lásd Vtv. 71. § (4) bekezdését.
[342] Lásd Vtv. 73. § (1)-(3) és (5) bekezdéseit; 74. § (1)-(2) bekezdéseit.
[343] Lásd Vtv. 79. § (1) bekezdés d) pontja.
[344] Lásd Vtv. 80. § (2) és (4) bekezdését.
[345] Lásd Vtv. 83. § (1) bekezdés; 84. § (1) bekezdését.
[346] Lásd Vtv. 91. §-át.
[347] Lásd Vtv. 92. § (1) bekezdését.

adatot, tényt vagy jogosultságot igazol, hatósági nyilvántartást vezet, vagy hatósági ellenőrzést végez, továbbá a tevékenység gyakorlásához szükséges nyilvántartásba vétel és a nyilvántartásból való törlés, ha törvény valamely tevékenység végzését vagy valamely foglalkozás gyakorlását köztestületi vagy más szervezeti tagsághoz köti. Nem hatósági ügy a fegyelmi és az etikai ügy.

Az eljárások az ügyfél kérelmére vagy hivatalból voltak megindíthatók. A Ket. 29. § (2) bekezdése az officialitás elvét rögzítette speciális esetekben, így a hatóság köteles volt a hatáskörébe tartozó ügyben illetékességi területén hivatalból megindítani az eljárást, ha ezt jogszabály előírta, vagy erre felügyeleti szerve utasította, vagy a bíróság kötelezte, továbbá életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzetről szerzett tudomást.

A Vtv. felhatalmazása alapján a vadászati hatóság hivatalbóli eljárást kezdeményezhetett, ha a vadászterület határának megállapítására, megváltoztatására irányuló kérelem nem felelt meg az e törvényben foglalt feltételeknek, illetőleg, ha az érintettek a vadászati hatóság által közölt időpontig a Vtv-ben foglaltaknak megfelelő tartalmú egyezséget nem kötöttek. Ebben az esetben a vadászati hatóság a vadászterület határát a vadászati jog kényszerhasznosítására vonatkozó szabályok szerint hivatalból állapította meg.[348] Emellett, ha a vadasparkban történő vadászatra vonatkozó engedélyben szereplő vadlétszám és ivararány másképp nem volt helyre állítható, a vadászati hatóság kérelemre vagy hivatalból vadállomány-szabályozó vadászatot rendelhetett el.[349] Tehát ebben az esetben is lehetősége volt a vadászati hatóságnak a máshogy helyre nem állítható egyensúly visszaállítása iránt hivatalbóli eljárást kezdeményezni. Továbbá, ha a vadászterületnek minősülő föld tulajdonosa, illetőleg a vadászatra jogosult az önálló vagy társult vadászati jog gyakorlási vagy hasznosítási kötelezettségének a vadászati hatóság felszólítását követően sem tett eleget, vagy vad- és élőhelyének védelmére előírt kötelezettségeit megszegte, a vadászati hatóság a vadászati jog kényszerhasznosításáról határozhatott.[350] E körben a kényszerhasznosítás is az officialitás elve mentén realizálódhatott. Mindezeken felül, ha a vadgazdálkodási üzemterv elkészítésekor nem ismert a vadállomány, valamint ha az élőhely állapotában bekövetkezett változás ezt indokolta, a vadászati hatóság kérelemre vagy hivatalból a vadgazdálkodási üzemterv módosításáról

[348] Lásd Vtv. 20. § (4) bekezdését.
[349] Lásd Vtv. 25. § (2) bekezdését.
[350] Lásd Vtv. 27. § (1) bekezdését.

határozhat.[351] A Vtv. rendelkezései alapján a vadászati hatóság igen erős jogkörrel rendelkezik, ezzel megteremtve a stabilitást, biztonságos és előre mutató vadgazdálkodás fenntarthatóságát. A vadászati hatóság kérelemre vagy hivatalból legfeljebb egy évre bevonhatja a hivatásos vadász szolgálati igazolványát, jelvényét és szolgálati naplóját, ha a hivatásos vadász feladatainak ellátásával kapcsolatos kötelezettségeit megszegi[352], vagy ha a a hivatásos vadász a vadászati jog szakszerű gyakorlásának, illetőleg hasznosításának biztosítása érdekében szakmailag nem segíti elő a vadgazdálkodási üzemtervben és az éves vadgazdálkodási tervben foglalt előírások teljesítését, nem látja el a vadállomány és élőhelyének védelmével kapcsolatos szakfeladatokat, nem működik közre a vadászat rendjének, valamint a vadászetikai szabályok megtartásában, megállapításait, intézkedéseit a szolgálati naplóban nem rögzíti. Tehát ebben az esetben a vadászati hatóság quasi törvényességi felügyeletet gyakorol igen erős pönalizált eszközzel a hivatásos vadászok munkája felett.

A Vtv. 80. § (1) bekezdése értelmében

„Ha egyes vadfajok állománya a mezőgazdasági vagy erdőgazdálkodási tevékenység folytatását, az élőhelyen található termékeket, terményeket, a mesterséges vizek halállományát, a vadászterület biológiai életközösségét, valamint a védett természeti területet jelentősen veszélyezteti, kezdeményezhető az adott vadfaj állományának csökkentése.”

Ilyen esetekben a vadászati hatóság a károsult kérelmére, továbbá az erdészeti vagy természetvédelmi hatóság kezdeményezésére, vagy hivatalból kötelezi a jogosultat az egyes vadfajok állományának meghatározott határidőn belüli csökkentésére vagy a szükséges védőintézkedések megtételére. Az általános ügyintézési határidő 21 nap, de ennél rövidebb határidőt bármely jogszabály, ettől hosszabbat pedig csak törvény vagy kormányrendelet állapíthat meg. A 328/2010 (XII. 27.) Korm. rendelet 13. § (3) bekezdése a vadászati hatósági eljárásra speciális kivételt állapít meg, ugyanis a Vtv. 19. § (1) bekezdése szerinti, a vadászterület határának megállapítására irányuló hatósági eljárás ügyintézési határidejét 2 hónapban határozza meg. A vadászati hatóság elsőfokú határozatával szemben a Ket. 97. § (1) bekezdése alapján kérelemre induló jogorvoslatnak vagy hivatalból való felülvizsgálatnak volt helye. A földművelésügyi igazgatóságok, mint elsőfokú vadászati hatóságok döntése esetén a NÉBIH járt el másodfokon. A másodfokú hatósági jogkör mellett NÉBIH a 22/2012. (II. 29.) Korm. rendelet 15. § (1) bekezdése alapján vadászati hatóságként eljárt a vadászterület

[351] Lásd Vtv. 45. § (3) bekezdését.
[352] Lásd Vtv. 53. § (2) bekezdését.

különleges rendeltetésének megállapítása[353], a vadászterület vadaskert létesítése céljából történő bekerítésének engedélyezése, annak felülvizsgálata és visszavonása[354], a vadászterület vadaspark létesítése céljából történő bekerítésének engedélyezése, annak felülvizsgálata és visszavonása[355], a vadfarm létesítésének engedélyezése[356], a vadászterületek nyilvántartása[357], a vadászterületen Magyarország állatföldrajzi környezetében nem honos állatfaj vadászati célú telepítésének engedélyezése[358] iránt. Mindemellett jelentést küldött az Európai Bizottság részére a Vtv. 38/A. § (1) bekezdésében[359] meghatározott tevékenységek lefolyásáról és eredményéről.[360] E hatáskörben eljárva a közigazgatási eljárásban hozott döntése ellen közigazgatási eljárás keretében fellebbezésnek helye nem volt.[361]

A NÉBIH felügyeleti szerve kezdetben a Vidékfejlesztési Minisztérium, majd a 2014-től a Földművelésügyi Minisztérium, amelyen belül a vadgazdálkodáshoz kapcsolódó szakmai irányítást az Élelmiszerlánc-felügyeleti és Agrárigazgatásért Felelős Államtitkárság Erdészeti, Halászati és Vadászati Főosztálya látta el. Mára már a NÉBIH a minisztériumok átszervezésével az Agrárminisztérium alá tartozik. Közvetlen felügyeletét az Élelmiszerlánc-felügyeletért Felelős Államtitkárság látja el. [362]

[353] Lásd Vtv. 21. § (2) bekezdését.
[354] Lásd Vtv. 22. § (3) és (6) bekezdését.
[355] Lásd Vtv. 24. § (2)-(3) bekezdését.
[356] Lásd Vtv. 25/A. § (2) bekezdését.
[357] Lásd Vtv. 26. §-át.
[358] Lásd Vtv. 33. § (2) bekezdését.
[359] *„Amennyiben nincs más kielégítő megoldás és az érintett vadászható vadfajok állományának az (5) bekezdésben meghatározott kedvező védelmi helyzete nem sérül, közösségi jelentőségű vadászható vadfaj vonatkozásában a vadászati hatóság a szükséges mértékben és módon a 28. § (4) bekezdésében, a 30. § (2) bekezdésében, a 38. § (3) bekezdésében és a 39. § (3) bekezdésében foglalt tevékenységeket a következő - madárfaj esetében csak az a)-f) pontban szereplő - okból engedélyezheti, illetve rendelheti el:*
a) közegészségügyi, illetve közbiztonsági okból,
b) a légi közlekedés biztonsága érdekében,
c) a növényi kultúrák, a termés, az állatállomány, az erdők, a halállományok, a vizek súlyos károsodásának megelőzése érdekében,
d) kutatás és oktatás, állományfeljavítás, visszatelepítés és az ezekhez szükséges tenyésztés céljából,
e) egyes vadászható madárfajok - az érintett állomány nagyságához mérten - kisszámú szelektív befogásának, tartásának, illetve hasznosításának érdekében,
f) a vadon élő állatok és növények, valamint a természetes élőhelyek védelme érdekében, vagy
g) más kiemelkedően fontos társadalmi, gazdasági közérdek, valamint a köz- és magántulajdon súlyos károsodástól való megóvása érdekében.”
[360] Lásd Vtv. 38/A. § (4) bekezdése.
[361] Lásd Vtv. 88. §-a.
[362] Lásd a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatalról szóló 22/2012. (II.29.) korm. rendelet 1. §-a változásait.

IV.2.3. Speciális felelősség – avagy a hatóság is perelhető lett volna?

Speciális rendelkezés, hogy maga a vadászati hatóság is lehet kárviselésre kötelezett fél. A kártérítési kötelezettséget megalapozhatja a vadászterület határvonalának megállapítására irányuló hatósági eljárás, a vadászati jog kényszerhasznosítására irányuló hatósági eljárás, a vadászati kíméleti területen a vadkárelhárító vadászat engedélyezésére irányuló hatósági eljárás, a vaddisznó fényszóróval történő éjszakai vadászata engedélyezésére irányuló hatósági eljárás, valamint az állományszabályozó vadászat elrendelésére irányuló hatósági eljárás.

A jelenleg hatályos jogszabályi rendelkezések alapján a vadászati jog a földtulajdon elválaszthatatlan része, így a vadászterületnek minősülő terület tulajdonosát illeti meg. Tehát, amíg a vadászati hatóság a vadászterület határvonalának megállapítására vonatkozóan jogerős határozatot nem hoz, addig a vadászati jog nem él, így annak jogosultja sincs, tehát a vadászati tevékenység sem gyakorolható. A vadászterület határának megállapítása főszabály szerint a vadgazdálkodási üzemterv időtartamára szól. A hatósági eljárás kérelemre indul, amely kérelmet a kialakítandó vadászterület tulajdonosának, illetőleg társult vadászati jog esetén a kialakítandó vadászterület tulajdonosai képviselőjének kell benyújtani. Megállapítható, hogy sem a Vtv, sem annak végrehajtási rendelete nem tartalmaz kötelező határidőt a vadászterület határának megállapítására irányuló hatósági eljárás megindítására. Emellett szabályozási deficit áll fenn, mivel sem a törvény, sem a végrehajtási rendelet nem tartalmaz a kérelem tartalmára, és mellékleteire vonatkozó taxatív felsorolást. A jogalkotó egy úgynevezett „gumi szabállyal" kívánta áthidalni ezt a hiányosságot, amikor is a Vtv. 12. § (1) bekezdés b) pontjában rögzíti, hogy a kérelmet a „*törvényben foglaltaknak megfelelő*" tartalommal kell előterjeszteni, amelyre vonatkozóan a törvény egyéb passzusaiban nem nyilatkozik. Iránymutató szabályozást a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól 79/2004. (V. 4.) FVM rendelet (továbbiakban Vhr.) 11. § (1) bekezdése jelent, amely szerint a vadászterület határának megállapítására irányuló kérelem esetében a vadászati hatóság vizsgálja, hogy a kialakításra tervezett vadászterület határa megfelel-e a törvényi feltételeknek, a vadászterület kialakításával keletkezik-e zárványterület, keletkezik-e az érintett vadászterületek között

területi átfedés, a Vhr. 2. § (3) bekezdésében felsorolt mellékletek[363] megvannak-e, illetve azt, hogy azok a vadászterület kialakítási szabályainak megfelelnek-e. A vadászati hatóság a kérelemnek köteles helyt adni, amennyiben a javasolt határ megfelel a Vtv-ben írt feltételeknek, és a szomszédos vadászterülettel való érintkezés esetében az érintettek Vtv-ben írtaknak megfelelő tartalmú egyezséget kötnek, viszont ha a kérelem nem felel meg a Vtv-ben foglalt feltételeknek, vagy ha az érintettek a vadászati hatóság által közölt időpontig megfelelő tartalmú egyezséget nem kötnek, a vadászati hatóság a vadászterület határát a vadászati jog kényszerhasznosítására vonatkozó szabályok szerint hivatalból állapítja meg.

A vadászati jog kényszerhasznosítására irányuló hatósági eljárás elsődleges célja a vadvédelmi, vadgazdálkodási tevékenység folyamatosságának fenntartásával a vad- és élőhely védelmének, valamint a vadkárok megelőzésének biztosítása. Kényszerhasznosítás csak ultima ratio lehet, vagyis csak kivételes esetben és az arányosság betartása mellett kerülhet rá sor.

A Vtv. 39. § (3) bekezdés szerinti engedély megadására, azaz vadászati kíméleti terület kialakítására irányuló kérelmet a vadászatra jogosult nyújthat be. A földhasználó kíméleti terület tekintetében is a Vtv. 79. § (1) bekezdés d) pontja szerinti állományszabályozó vadászat elrendelésének kezdeményezésére jogosult. A fényszóróval történő engedély nélküli vadászat ugyancsak a vadászat rendje megsértésének minősül. A vadászati hatóság vadkár elhárítás céljából és kizárólag a vaddisznó vadászata esetén engedélyezheti a fényszóróval történő éjszakai vadászatot. Kérelmet szintén csak a vadászatra jogosult terjeszthet elő. A földhasználó a vadkárok megelőzése érdekében jogosult a vadállomány túlszaporodása miatt a vadászati hatóságnál állományszabályozó vadászat elrendelését kezdeményezni. A

[363] *„A jogosultak hatósági nyilvántartásba vétele iránti kérelmet a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (a továbbiakban: országos hatáskörű vadászati hatóság) által rendszeresített és honlapján közzétett, az 1. számú mellékletben meghatározott adattartalmú formanyomtatványon kell benyújtani. A kérelemhez mellékelni kell:*
a) a Vtv. 12. § (1) bekezdés a) és c) pontjaiban foglaltakról hozott hatályos határozatok példányát;
b) a 6. §-ban meghatározott, a földtulajdonosok vadászati közössége működésére vonatkozó szabályzat két tanúval hitelesített példányát;
c) a jogosult által elfogadott, a 44. § (1)-(2) bekezdésében, valamint a 65. § (1)-(2) bekezdésében meghatározottakat magába foglaló, a vadászat helyi részletes rendjét tartalmazó szabályzat (a továbbiakban: helyi szabályzat) két tanúval hitelesített példányát;
d) a vadászati jog haszonbérbe adása esetén a haszonbérleti szerződést;
e) a jogosult által a vadászterület meghatározott részére kötött bérvadászati szerződést;
f) a vadászterületen a teljes vadászati évben vadászni jogosult vadászok névsorát, lakóhelyét és vadászjegyük vagy - legalább egy teljes vadászati évre szóló bérvadászati szerződés esetén - a vadászati engedélyük számát.”

kapcsolódó generális szabályokat a Vtv. 80. §-a határozza meg, amely alapján az állományszabályozó vadászat elrendelése nem csak kérelemre, hanem az erdészeti vagy természetvédelmi hatóság kezdeményezésére, vagy hivatalból is történhet. A vadászatra jogosult az elrendelt vadászatot a kötelezettséget megállapító határozatban meghatározott határidőn belül köteles megtartani. Amennyiben e kötelezettségének nem, vagy nem a határozatban meghatározott módon tesz eleget, úgy a vadászati hatóság a vadászatra jogosult költségére határozatban hatósági vadászatot rendelhet el. A hatósági vadászat elrendeléséről szóló határozatban a vadászati hatóságnak meg kell határoznia a vadászat feltételeit, így az elejthető vadfajok körét, az elejtés módját, eszközeit, a hatósági vadászat rendjét, a megbízott személyét vagy a kirendelés szükségességét.

Ezek vonatkozásában leszögezhető, hogy amennyiben a vadászati hatóság nem megfelelően jár el, bár a jogszabálysértést és a nem megalapozott döntést a szabályozási anomáliák miatt nehéz bizonyítani, sikeres bizonyítási eljárás lefolytatása esetén államigazgatási jogkörben okozott kárért való felelősségre vonható és marasztalható a vadászati hatóság.

IV. 3. A vadászati hatóság 2015-től napjainkig

Mint láthattuk, a vadászati hatóság feladat-és hatásköreinek szabályozása, valamint eljárása több helyen ellentmondásos, anomáliáktól tarkított volt. A szabályozási környezet változása elkerülhetetlen volt. 2015-től átfogó reform sorozat söpört végig a jogalkotáson, amely utóhatásaként még 2020 elején is újabb és újabb átszervezések történtek. A fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a járási (fővárosi kerületi) hivatalokról szóló 66/2015 (III.30.) korm. rendelet átalakította a kormányhivatalok és a járási hivatalok feladatkörét és egyben hatályon kívül helyezte a 288/2010 (XII.21.) korm. rendeletet. A megyei kormányhivatalok mezőgazdasági feladatainak meghatározásáról szóló 68/2015 (III.30.) korm. rendelet a megyei kormányhivatal, mint elsőfokú vadászati hatóság hatáskörébe utalta 2015. április 1-jei hatállyal:

- a vadászatra jogosultakról való nyilvántartás vezetését,
- a földtulajdonosok képviselőjének nyilvántartásba vételét,
- onnan való törlését, a haszonbérlő nyilvántartásba vételét és a vadgazdálkodási üzemterv elfogadását,
- a vadászterület határának a megállapítását,

- a vadászterület határának megváltozását,
- vaddisznó vadaskertbe vadfarmról vagy vadasparkból való kihelyezésének engedélyezését,
- vadasparkban vadászat engedélyezését,
- vadászati jog kényszerhasznosításának elrendelését,
- a hatósági vadászat engedélyezését,
- állományszabályozási célból szelektív méreg kihelyezésének engedélyezését,
- a vadászatra jogosulttal szemben a kötelezettségeinek elmulasztása miatti fellépést,
- vadászterület vagy annak részének vadászati kíméleti területté való minősítését,
- a vadgazdálkodási terv jóváhagyását, felsőfokú végzettségű hivatásos vadász alkalmazásának előírását,
- a vadászati napló és a teríték-engedély ellenőrzését,
- a vadászati engedély kiállítását, ellenőrzését,
- a trófea bírálatát,
- állományszabályozó vadászat elrendelését,
- védőintézkedések megtételére való kötelezést,
- statisztikai adatok gyűjtését,
- a hivatásos vadászokról nyilvántartás vezetését,
- vadkárbecslő szakértői névsor összeállítását.[364]

A vadászati hatósági jogkört érintő egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 37/2016 (III.3.) korm. rendelet ismételten módosította a vadászati hatóságok rendszerét, amely mindösszesen 2016. március 4. napjától 2016. július 2. napjáig, azaz közel 4 hónapig volt hatályban. A kormányrendelet 1. §-a szerint országos illetékességgel elsőfokú vadászati hatóságként a NÉBIH:

- nyilvántartást vezet a vadaskertről és a vadasparkról,
- engedélyezi a vadászvizsga felkészítő tanfolyamot,
- vadaskert és vadaspark létestése érdekében a vadászterület bekerítését engedélyezi és azt évente felülvizsgálja, szükség esetén az engedélyt visszavonja,
- vadfarm létesítését engedélyezi, nem honos állatfaj vadászati célú telepítésének engedélyezése,
- jelentést tesz az Európai Bizottság felé

[364] A megyei korámyhivatalok mezőgazdasági feladatainak meghatározásáról szóló 68/2015 (III.30.) korm. rendelet 13. §-a.

E rendelkezéseket a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 12. §-a alapján hatályon kívül helyezték, mivel a rendelkezés alapjául szolgáló 22/201 (II.29) korm. rendelet módosult. A módosítás következményeképp a NÉBIH feladata, mint országos illetékességű vadászati hatóság az alábbiak:

- vadaskertek, vadasparkok nyilvántartása
- a vadászvizsga felkészítő tanfolyam engedélyezése
- zárttéri vadtartás engedélyezése, nagyvad zárt térből zárt térbe való szállításának engedélyezése
- fellépés a nagyvadtartó jogsértő magatartásával szemben
- vadaskert létesítése, bekerítése iránti engedély kiadása, évenkénti felülvizsgálata, visszavonása
- vadaspark bekerítése iránti engedély kiadása, évenkénti felülvizsgálata, visszavonása
- vadasparkban vadászat engedélyezése
- vadfarm létesítésének engedélyezése, az engedély visszavonása
- nem honos vadfaj telepítésének engedélyezése, ilyen vad vadaskertbe telepíthető
- jelentéstétel az Európai Bizottság felé

A rendelkezésekből jól látható, hogy a vadászati hatósági feladatok rendszere nem volt kiforrott, azok folyamatosan változtak, hol bővültek, mint pl. a zárt téri vadállat tartása, hol szűkültek, hol másik szervezeti struktúrához kerültek. Ez a folyamatos változás a rendszert nagymértékben sebezhetővé tette. A szabályozás a jogbiztonság követelményének nem tudott eleget tenni, szükséges volt tehát a szabályozás letisztulására és stabil szabályozási keretek kialakítására.

A földművelésügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 383/2016 (XII.2.) korm. rendelet ismételten átszabta a vadászati hatóság rendszerét. A rendelet 59. §-a értelmében vadászati hatóságként a Kormány a minisztert, a NÉBIH-et, a Pest Megyei Kormányhivatalt és a megyeszékhely szerinti járási hivatalt jelölte ki 2017. január 1-jétől. Első fokú hatóság a megyeszékhely szerinti járási hivatal, mint területi vadászati hatóság 2020. február 29. napjáig. Március 1-jétől már a kormányhivatalok látják el ezt a feladatot. A Pest Megyei Kormányhivatal Érdi Járási Hivatala illetékessége, mint vadászati hatóság, Budapestre és Pest megyére terjedt ki. Ezen felül Csongrád megyében nem a

megyeszékhelyen, hanem Hódmezővásárhelyen volt a vadászati hatóság székhelye. A másodfokon eljáró vadászati hatóság a Pest Megyei Kormányhivatal volt, azonban március 1-jével ezt a rendelkezést hatályon kívül helyezték. Ha a vadászterület két vagy több területi vadászati hatóság illetékességi területén található, az a területi vadászati hatóság jár el, amelynek illetékességi területén a vadászterület nagyobbik hányada található. Két vagy több területi vadászati hatóság illetékességi területét érintő vadászterületre vonatkozó ajánlást az a területi vadászati hatóság készíti el, amelynek illetékességi területén az ajánlással érintett vadászterület nagyobb hányada található.[365] Országos illetékességű vadászati hatóság a kormányrendeletben hatáskörébe utalt hatósági ügyben a Pest Megyei Kormányhivatal. A kormányrendelet a vadaskertek és vadasparkok nyilvántartása, a zárttéri vadtartások engedélyezése, nagyvad zárt térből zárt térbe történő szállításának engedélyezése, a nagyvadtartói létesítési engedély visszavonás és a zárttéri nagyvadállomány felszámolása, a vadaskert létesítési engedélye, annak módosítása, visszavonása, vadaspark létesítési engedélye és annak visszavonása, vadasparkban való vadászat engedélyezése, vadfarm létestésére engedély kiadása és visszavonása, nem honos vadfaj vadászati célú telepítésének engedélyezése iránti eljárásokat, valamint az Európai Bizottság felé való jelentések elkészítését utalja a Pest Megyei Kormányhivatal hatáskörébe.[366] A vadászvizsgát megelőző tanfolyam indítására már nem a NÉBIH, hanem a miniszter ad engedélyt. A NÉBIH jogosult a zárttéri vadtartás ellenőrzésére. Ez a rendelkezés nem érinti a területi, illetve az országos vadászati hatóság ellenőrzési és intézkedési jogosultságát.[367]

Az Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőséget 2017. január 1-jével jogutódlással megszűntették. Jogutódja a Pest Megyei Kormányhivatal lett. Az Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőség megszűnéséről a központi hivatalok és a költségvetési szervi formában működő minisztériumi háttérintézmények felülvizsgálatával kapcsolatos intézkedésekről szóló 1312/2016. (VI. 13.) Korm. határozat 1. mellékletének 2. pontjának c része rendelkezett. Ezek szerint az Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőség jogutódlással, a Pest Megyei Kormányhivatalba történő beolvadással megszűnt, azzal hogy az Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi

[365] A földművelésügyi hatósági és igazagatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 383/2016 (XII.2.) korm. rendelet 60. §-a.
[366] A földművelésügyi hatósági és igazagatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 383/2016 (XII.2.) korm. rendelet 61. §-a.
[367] A földművelésügyi hatósági és igazagatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 383/2016 (XII.2.) korm. rendelet 62. §-a.

Főfelügyelőség keretein belül működő Nemzeti Hulladékgazdálkodási Igazgatóság a Földművelésügyi Minisztériumba olvadt be. A megyei kormányhivatalok környezetvédelmi feladatai a továbbiakban megyei illetékesség szerint kerülnek ellátásra. Ezzel az Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőség szakhatósági szerepe a vadászati hatósági eljárásokban megszűnt.

Összefoglalva a korábbiakat a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek ökológiai gazdálkodási követelmények szerinti tanúsításáról, előállításáról, forgalmazásáról, jelöléséről és ellenőrzésének eljárásrendjéről szól 34/2013 (V. 14.) VM rendelet és a 2019. január 1-jétől átszabott közigazgatás a hatásköröket a NÉBIH, a Pest Megyei Kormányhivatal és az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörben eljáró járási hivatalok, illetve a növény- és talajvédelmi hatáskörben eljáró járási hivatalok között osztotta meg. 2020. január 1-jével pedig ismételten átalakították a kormányhivatalok működését. 2020. május 13-ával pedig átalakult a feladatkör a földművelésügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 383/2016. (XII. 2.) Korm. rendelet értelmében.

A jelenlegi szervezeti és feladatmegosztási rendszerrel a vadászati hatóságok alábbi hatás-és feladatköri megosztást bemutató ábrát készítettem el.

10. ábra Hatáskör és feladatmegoszlás

Miniszter	**NÉBIH**	**Pest Megyei Kormányhivatal**	**Kormányhivatal**
első fokú eljárás kizárólagos és kivételes: csak a vadászvizsgát megelőző tanfolyam szervezés engedélyezése	zárttéri vadtartás ellenőrzése	első fokú területi szerv	első fokú területi szerv
központi adatgyűjtés és szolgáltatás nemzetközi szervezetek felé	állategészségügyi ellenőrzés, forgalomba hozatal engedélyezése	országos hatáskörű speciális jogkörű szerv A Vtv. a) 26. § d) b) 27/A. § (1) és (6) bek. c) 27/B. § (4) bekezdésében, d) 27/C. § (3)-(5) és (7) bek. e) 27/D. § (2) és (3) bek. f) 27/E. § g) 27/F. § (2) és (4) bek. h) 28. § (7) bek- i) 38/A. § (4) bek.	zárttéri vadtartás ellenőrzése
	a kormányhivatalok szakmai irányítója, képzések, továbbképzések, iratminták, megbeszélések	nyilvántartást vezet a hivatásos vadászokról[368]	
vadászati hatóságok képzése, továbbképzése, szakmai konferenciák szervezése		zárttéri vadtartás engedélyezése és ellenőrzése	

[368] Lásd az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról 2012. évi CXX. törvény 9. § (3) bekezdés b) pontja.

Az első fokon eljáró vadászati hatóság a vadászterület fekvése szerint illetékes megyei kormányhivatal. Megnevezése területi vadászati hatóság. E jogkörben eljárva a Pest Megyei Kormányhivatal illetékessége Pest megyére és Budapest fővárosra terjed ki. A vadászati hatósági eljárás 2020. március 1-jével egyfokú eljárássá vált, a területi vadászati hatóság eljárásával szemben a közigazgatási ügyekben eljáró bíróságokhoz lehet fordulni. A folyamatban lévő ügyekre, melyekre még a korábbi szabályozás érvényes, a Pest Megyei Kormányhivatal, mint másodfokú hatóság eljárása vonatkozik. A Pest Megyei Körmányhivatal képviselője jelenleg is részt vesz az Országos Trófeabíráló Testület munkájában. A NÉBIH vadászattal összefüggő hatáskörét jelentősen lecsökkentették, a zárttéri vadtartás tekintetében ellenőrzési jogosultságokkal bír, ugyanakkor ez nem jelenti azt, hogy a zárttéri vadtartás szabályainak megtartását a kormányhivatal ne ellenőrizhetné.

A szakkérdések rendszere is átalakult. Ezek szerint:

- a védett természeti területen, Natura 2000 területen található nemzetközi vagy kiemelt jelentőségű vízi élőhelyeken történő vízivad vadászat rendjének szabályozására irányuló eljárásban;
- a vizes területek védősávjának ólomsörét használatának vonatkozásában való kijelölésére irányuló eljárásban, ha a vizes terület védett természeti területen, Natura 2000 területen található;
- a védett természeti területen a szelektív méregnek a vadgazdálkodási, humán- vagy állategészségügyi indokok alapján történő alkalmazására irányuló engedélyezési eljárásban, a mesterséges vadtenyésztési tevékenység folytatására, a vad zárttéri tartására, valamint vad vadászterületre történő kiengedésére irányuló engedélyezési eljárásban;
- vadászati idény védett természeti területen történő meghosszabbítására, rövidebb időszakban történő megállapítására, egy vagy több vadfaj vadászatának a vadászati idényen belüli megtiltására vagy korlátozására irányuló eljárásban;
- a vadászati tilalmi időben apróvad fajra vonatkozó vadászat védett természeti területen, vízivad esetén védett természeti területen vagy Natura 2000 területen való engedélyezésére és elrendelésére irányuló eljárásban
- a Magyarország állatföldrajzi környezetében nem honos állatfaj vadászterületen történő vadászati célú telepítésének engedélyezésére irányuló eljárásban

- a vadaskert és a vadaspark védett természeti területen, barlang védőövezetében történő létesítése iránti eljárásban
- valamint az apróvad vadászata esetén a vadászati idény védett természeti területen történő meghosszabbítására, rövidebb időszakban történő megállapítására, egy vagy több vadfaj vadászatának a vadászati idényen belüli megtiltására vagy korlátozására irányuló eljárásban

szakkérdésként kell vizsgálni, hogy a tevékenység a természet védelmére vonatkozó nemzeti és európai uniós jogi követelményeknek a kérelemben foglaltak szerint megfelel-e.[369]

Ezen felül a természet védelmére vonatkozó nemzeti és európai uniós jogi követelményeknek a megkeresésben foglaltak szerint megfelel-e

- a vadászat engedélyezése
- a védett természeti területre vonatkozó vadgazdálkodási üzemterv jóváhagyására irányuló eljárásban a vadgazdálkodási üzemterv
- a vadászterület határának megállapítására irányuló eljárásban, ha a vadászterület védett természeti területet osztana meg, a vadászterület megállapítása.[370]

Szakkérdésként kell vizsgálni, hogy a tevékenység a természet védelmére vonatkozó nemzeti és európai uniós jogi követelményeknek a kérelemben foglaltak szerint megfelel-e

- a vadászati jog kényszerhasznosításának elrendelésére irányuló eljárásban, ha a kényszerhasznosított vadászterület határa védett természeti területet oszt meg,
- a madarak fészkének és fészkelésének vadászati célra engedélyezett vagy más eszközzel való zavarására, megrongálására vagy elpusztítására vonatkozó tilalom alóli felmentés megadására irányuló eljárásban.[371]

Szakértőt az igazságügyi szakértői névjegyzékből kell választani.

Idő közben az eljárásrendet biztosító jogi környezet is megváltozott. Bevezetésre került az Ákr., azaz az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi LV. törvény, amely 2018. január 1-jén lépett hatályba. Az Ákr. teljesen új szemléletet hozott a közigazgatásba, amely

[369] A földművelésügyi hatósági és igazagatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 383/2016 (XII.2.) korm. rendelet 76. §, 79. §.
[370] A földművelésügyi hatósági és igazagatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 383/2016 (XII.2.) korm. rendelet 77. §-a.
[371] A földművelésügyi hatósági és igazagatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 383/2016 (XII.2.) korm. rendelet 78. §-a.

szerint a közigazgatás már nem kizárólag a közhatalom eszköze, hanem tevékenysége során a szolgáltató jellegnek is meg kellene nyilvánulnia. Akár egyet értünk ezzel az új szemlélettel, akár nem, egyet azonban leszögezhetünk: a kor közigazgatási igényei jelentősen megváltoztak. Magyary Zoltán a közigazgatás jog vitathatatlanul egyik legkiemelkedőbb alakja így látta a közigazgatás változását, ezáltal jövőjét 1942-ben:

„Az állam feladatai sokáig csak abból álltak, amit csak közhatalommal lehetett végezni: rendészet, igazságszolgáltatás, honvédelem. … A XVII. századtól kezdve azonban a gazdasági és társadalmi élet fejlődése következtében a politikai élet is átalakult (a centralizáció növekedése, nagyhatalmak kialakulása, állandó hadsereg tartása, hivatásos bürokrácia kifejlődése, a merkantilizmus politikájának követése, a közoktatás fejlesztése iránti érdeklődés, jobbágyság felszabadítása stb.) és a közigazgatásnak olyan feladatokat is vállalnia kellett, amelyekhez nem volt elég a hatalom, hanem hozzáértés, különböző szakértelem is kellett. Érthető, ha az államhatalom, amely évszázadok alatt az impérium gyakorlását nemcsak megszokta, hanem ki is ismerte és azzal az államot fenn tudta tartani, az új feladatok megoldásában is ugyanezt a módszert alkalmazta, és az állampolgárokkal szemben való jogállását igyekezett változatlanul fenntartani. … A közigazgatás ennek következtében megszűnt a jogszabályok egyszerű végrehajtása lenni, és nem számíthat felmentésre pusztán azon az alapon, hogy jogszabályt nem sértett, hanem ehelyett pozitív eredményekért felelős, amelyeket az emberek csak a közigazgatás útján érhetnek el.”[372]

Ezeket az igényeket és tendenciákat felismerve született meg az Ákr., amelynek a megváltozott társadalmi igényekre való reagálási képességét az idő fogja eldönteni. A közigazgatási eljárás, mint a közigazgatási jog részterülete, feladata az, hogy megmutassa a közigazgatási szervek eljárásának módját, miként**t**jét, megszabja az irányadó eljárási rendet.

A közigazgatás, mint a végrehajtó hatalom része, az a szervezetrendszer, melynek alapvető feladata a törvényhozó által meghatározott feladatok közhatalommal és egyéb szervezési eszközökkel történő végrehajtása, megvalósítása. Mindezek alapján fő funkciója a törvényhozó döntések közhatalmi erővel való végrehajtása, a közérdek képviselete és annak érvényesítése, a védelmi (pl. polgári védelem) és biztonsági rendszer működtetése és koordinálása, a nemzetközi, gazdasági, közszolgáltatási, valamint az államszervezet működését biztosító egyéb feladatok ellátása. E körben a közigazgatás végzi a jogalkalmazást, a döntés-előkészítését, az állam akaratának megvalósítását, a közszolgáltatások nyújtását az állampolgároknak meghatározott ügyintézési és eljárási folyamatban. Ezen felül szervezet-szabályozási, irányítási tevékenységet végez.[373]

[372] Magyary Zoltán: Magyar Közigazgatás A Közigazgatás szerepe a XX. században A magyar közigazgatás szervezete, működése és jogrendje Királyi Magyar Egyetemi Nyomda Budapest 1942. 50.o. alapján

[373] Beró Henrietta: Jogi és Közigazgatási ismeretek III. jegyzet TSZC Bláthy Ottó Szakgimnáziuma, Szakközépsikolája, Szakiskolája és Kollégiuma 2017. 37. o.

Az Ákr. új fogalmakat vezetett be a közigazgatásba. Hatóságnak csak azt az államigazgatási szervet tekinti, amely rendelkezik hatósági jogkörrel, azaz olyan speciális jogosítványai vannak, amelyekhez közhatalmi eszközök kikényszerítő ereje társul. Hatóság tehát az a szerv, szervezet vagy személy, amelyet (akit) törvény, kormányrendelet vagy önkormányzati hatósági ügyben önkormányzati rendelet hatósági hatáskör gyakorlására jogosít fel vagy jogszabály hatósági hatáskör gyakorlására jelöl ki. A hatóságtól a hatáskörébe tartozó ügy nem vonható el. [374] A hatóság hatáskörébe tartozó ügy a hatósági ügy, amelynek intézése során a hatóság döntésével az ügyfél jogát vagy kötelezettségét megállapítja, jogvitáját eldönti, jogsértését megállapítja, tényt, állapotot, adatot (a továbbiakban együtt: adat) igazol vagy nyilvántartást vezet, illetve az ezeket érintő döntését érvényesíti.[375] A hatósági eljárásban pedig ügyfél az a természetes vagy jogi személy, egyéb szervezet, akinek (amelynek) jogát vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti, akire (amelyre) nézve a hatósági nyilvántartás adatot tartalmaz, vagy akit (amelyet) hatósági ellenőrzés alá vontak.[376]

Ennek megfelelően a vadászattal összefüggésben keletkezett ügyeket a vadászati hatóság intézi. A vadászati hatóság rendszere az Ákr. alapján többszintű, vannak központi, területi és helyi szervek. Vannak közöttük általános hatáskörű (pl. a Pest Megyei Kormányhivatal bizonyos esetekben) és speciális szervek (pl. a szakkérdések).

A vadászati hatóság hatósági cselekményeinek típusai az alábbiak:

- engedélyezés pl. vadaskert létesítése
- jog megállapítása pl. vadászatra jogosult megállapítása
- kötelezettség megállapítása pl. állománygyérítő vadászat előírása
- nyilvántartások vezetése pl. fővadászok
- hatósági intézkedések pl. vadászati jogosultság kényszerhasznosítása
- hatósági ellenőrzések pl. éves felülvizsgálatok
- igazolás, igazolvány, bizonyítvány kiadása

A hatósági eljárások rendkívül sokfélék lehetnek, azonban alapvető jellemzőik és konkrét céljuk alapján az alábbiak szerint csoportosítom azokat:

[374] Ákr. 9. §-a.
[375] Ákr. 7. §-a.
[376] Ákr. 10. §-a.

1. A hatóság, mint közigazgatási szerv áll szemben a közigazgatási szervezeten kívüli jogalanyokkal és közigazgatási anyagi jogi jogviszonyokat hoznak létre. (pl. vadászterület kialakításának jóváhagyása)
2. Az eljárás célja egymással jogviszonyban lévő jogalanyok e jogviszonyukból eredő konfliktusának feloldása. Ellenérdekű felek vesznek részt, ezért nevezhetjük ezeket jogvitás hatósági ügyeknek. Ekkor az eljárás tárgya a már előzőleg létező vagy létrejött anyagi jogviszonyból eredő vitás ügy eldöntése (pl. vita a vadászterületek kialakításánál.)
3. A jogalanyok jogsértő magatartását kell elbírálnia a hatóságnak, és az elbírálás eredményétől függően a jogalany terhére (pénzbírságot és más közigazgatási) joghátrányt alkalmaz. (pl. a vadászatra jogosult nem tesz eleget a Vtv-ben előírt kötelezettségeinek.)[377]

A vadászati hatósági eljárás szakaszai is ugyanúgy, mint bármely más hatósági eljárásban három elemből állnak: van egy alapeljárás, amelynek célja a kérelem elbírálás, egy jogorvoslati eljárás és egy végrehajtási eljárás.

A vadászati hatóság eljárási ügyintézési határidejére az általános szabályok az irányadók. Ha törvény eltérően nem rendelkezik, az ügyintézési határidő az eljárás megindulásának napján kezdődik. Az ügyintézési határidő az automatikus döntéshozatali eljárásban 24 óra, a sommás eljárásban 8 nap, a teljes eljárásban pedig 60 nap. A teljes eljárása meghatározott 60 napnál hosszabb határidőt csak törvény, rövidebb határidőt pedig jogszabály, azaz bármely típusú jogszabály megállapíthat. Az ügyintézési határidőbe nem számít bele az eljárás felfüggesztésének, szünetelésének az ideje, valamint az ügyfél mulasztásának vagy késedelmének időtartama.[378]

[377] Lásd az Ákr. rendszere alapján, valamint Beró Henrietta: Jogi és Közigazgatási ismeretek III. jegyzet TSZC Bláthy Ottó Szakgimnáziuma, Szakközépsikolája, Szakiskolája és Kollégiuma 2017. 50-51. o.
[378] Ákr. 50. §-a.

V. A vadászati hatóság feladat-és hatáskörei

V.1. A területi vadászati hatóságok, azaz a kormányhivatalok

Első fokú általános hatáskörű hatóság a kormányhivatalok, mint területi vadászati hatóságok. A Pest Megyei Kormányhivatal illetékessége, mint területi vadászati hatóság, Budapestre és Pest megyére terjed ki, emellett országos hatáskörű szerv is speciális jogkörökben eljárva. Ha a vadászterület két vagy több területi vadászati hatóság illetékességi területén található, az a területi vadászati hatóság jár el, amelynek illetékességi területén a vadászterület nagyobbik hányada található. Két vagy több területi vadászati hatóság illetékességi területét érintő vadászterületre vonatkozó ajánlást az a területi vadászati hatóság készíti el, amelynek illetékességi területén az ajánlással érintett vadászterület nagyobb hányada található.[379]

V.1.1. Vadászterületek kialakítása

A 2017-es év feladataiban és kihívásaiban a legnagyobb terhet rótta a vadászati hatóságokra. A folyton változó szabályozási háttér ellenére a 10 éves lejáró üzemtervi ciklusok után újra kellett alakítani a vadászterületeket. Ez a feladat erkölcsileg és morálisan is nagy horderejű feladat volt, hiszen most már 20 évre határozzák meg vadászatunk kereteit adó vadászterületek sorsát. A vadászterület határának újbóli megállapításakor a vadászati hatóság a hatályos vadgazdálkodási üzemtervi ciklus utolsó vadászati évének március 31. napjáig, a meglévő vadászterület határokat és a vadgazdálkodási tájegység határait alapul véve, a következő vadgazdálkodási üzemterv időszakára a vadászterület határára vonatkozó ajánlást tett közhírré. Ez az ajánlás az érintett vadászterület, valamint az érintett vadászterület tájegységéhez tartozó szomszédos, lejáró üzemtervű vadászterületek térképi megjelenítését, azonosításra alkalmas adatait tartalmazta. Az ajánlást a vadászati hatóság hirdetőtábláján, és elektronikus tájékoztatásra szolgáló honlapján legalább harminc napra közhírré kellett tenni. Az ajánlást e települési önkormányzatok hirdetőtábláján, valamint elektronikus tájékoztatásra szolgáló honlapján szintén közzé tették. A Vtv. előírásai szerint a közzétételnek legalább 30 napnak kellett lennie. A korábbi 10 éves üzemtervi ciklusok 2017-ben lejártak. A Vtv. módosításával 20 éves üzemtervi ciklust írtak elő. Az új üzemtervi ciklus 20 év lett, így 2037-

[379] A földművelésügyi hatósági és igazagatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 383/2016 (XII.2.) korm. rendelet 60. §-a.

ig a vadászterületek kialakításával megkezdődtek az új vadászati ciklusok. Az ajánlással érintett vadászterület földtulajdonosa az ajánlásra a vadászterület határaival kapcsolatos módosító javaslatot, valamint új vadászterület kialakítását célzó javaslatot tehetett. Az érvényes módosító javaslat befogadásáról a vadászati hatóságnak 10 napon belül végzéssel kellett döntenie. A módosítást befogadó döntéssel szemben jogorvoslatot a vadászterület határát megállapító döntéssel szembeni fellebbezésben lehetett előterjeszteni. Amennyiben az ajánláshoz módosító javaslat nem érkezett, a vadászati hatóság hivatalból állapította meg a vadászterület határát. Amennyiben a vadászterületek között átfedésére irányuló érvényes módosító javaslat volt, akkor a vadászati hatóság egyeztetést tartott. Amennyiben ott egyezség született, azt a vadászati hatóság hatósági határozatba foglalta, és megállapította a vadászterület határát. Ha nem jött létre egyezség, akkor a vadászati hatóság hivatalból állapította meg a vadászterület határait.[380] A vadászterültet határainak megállapításánál a Vhr. a Vtv-n felüli előírásokat is tartalmaz. Ennek megfelelően egy terület csak akkor lehet vadászterület, ha hasznosítási formájától függetlenül a földterület, valamint a vízfelület kiterjedése a háromezer hektárt eléri, és szemközti határvonalainak távolsága legalább háromezer méter, továbbá, ahol a vad a szükséges táplálékot megtalálja, természetes szaporodási feltételei és természetes mozgásigénye, búvóhelye, nyugalma adott. Ezen felül nem alakulhat ki sem zárványterület, sem Nem minősül vadászterületnek a település közigazgatási belterülete, a lakóingatlanul szolgáló bekerített külterületi ingatlan, a tanya, a major, a temető, a mező-, erdő- vagy vadgazdálkodási célból bekerített hely, a repülőtér, a közút, valamint a közút és annak fel- és lehajtója által határolt terület, továbbá a vasút területe.[381] Mindezeken felül nem része a vadászterületnek a zártkert, de az annak részévé nyilvánítható, ha az vadgazdálkodásra alkalmas és azon a vadászati tevékenység biztonságosan folytatható.[382] A vadászterület határa nem terjedhet át a vadgazdálkodási tájegység határán.[383] A vadászterület szemközti oldalainak távolsága akkor 3000 m alatti, ha a szemközti vonalak távolsága több mint 2000 m hosszan nem éri el a 3000 m távolságot.[384] Ebből a sokrétű előírásból is jól látható, hogy egy vadászterület határának meghatározásakor mennyi eltérő érdeket és előírást kellett figyelembe venni. A feladatot tovább nehezíti, hogy a vadászterület nagyságában legfeljebb 500 hektárral lehet csak eltérni. Meg kell határozni a vadászterület besorolását is, amely lehet vadgazdálkodási, valamint különleges rendeltetésű

[380] Lásd Vtv. 11/A-11/C. §§-ait.
[381] Lásd Vtv. 8. §. (1)-(2) bekezdéseit.
[382] Lásd Vhr. 3. § (2) bekezdését.
[383] Lásd Vtv. 8. § (3) bekezdését.
[384] Lásd Vhr. 3. § (3) bekezdését.

is.[385] A vadászterület kíméleti területté is minősíthető, ha a vad és élőhelyének védelme másként nem biztosítható a vízivad fészkelésének és vonulásának területén, a halastó vagy a természetes víz területét a lehalászás idejére. Ezen felül az emberi környezet nyugalma és közbiztonsága érdekében vadászati kíméleti területnek nyilvánítható a település környezetének meghatározott része is. A kíméleti területeken tilos a vadászat.[386] A vadászterület kijelölése iránti hatósági eljárásban hozott döntés akkor is módosítható vagy visszavonható, ha az jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogot sért.[387] Az új vadászterületi határok kialakítása azonban máig nem ért véget. Az átfedések, az egyezségek hiánya, valamint a megtámadott határozatok miatt jelenleg is vannak folyamatban ügyek, amelyekre a vonatkozó közigazgatási szabályok változása is kihatással van. Ugyanis, amennyiben az első fokú eljárás még folyamatban van, akkor azt a Ket. szerint kell befejezni. Amennyiben viszont az első fok érdemben döntött és idő közben hatályba lépett az új Ákr. és a másodfokon az első fokú eljárás megismétlését és új határozat hozatalát írják elő, akkor a megismételt eljárásra már az Ákr. szabályai az irányadók. Jelenleg is van folyamatban vadászterület megállapítására irányuló eljárás a megismételt eljárási kötelezettséget kimondó határozatok miatt.2020-ban 1 448 db vadászterületet tartanak nyilván. A legkisebb vadászterület 235 hektár, a legnagyobb pedig 55 243 hektár. Az átlagos területnagyság 6 402, 62 hektár.[388]

11. ábra 2020 vadászterületei térképen

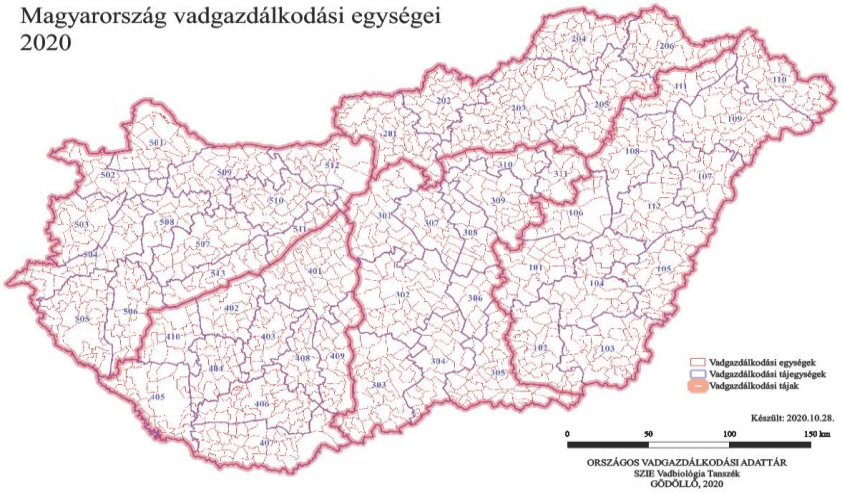

Forrás: OVA rendelkezésemre bocsátott adatai

[385] Lásd Vtv. 19. § és 21. §-ait.
[386] Lásd Vtv. 39. §-át.
[387] Lásd Vtv. 87. § (1) bekezdése.
[388] Az Országos Vadgazdálkodási Adattár radatgyűjtésem során rendelkezésemre bocsátott adatai.

V.1.2. A hatósági kényszerítő erő alkalmazása

Ez a legfajsúlyosabb vadászati hatósági jogkör. Ha a földtulajdonos, vagy a vadászatra jogosult a vadászati jog gyakorlási vagy hasznosítási kötelezettségének a vadászati hatóság felszólítását követően sem tesz eleget, vagy a vad- és élőhelyének védelmére előírt kötelezettségeit megszegi, és ezáltal az adott vadászterület vadlétszámának, nem vadászható állatfaj egyedének és más élő szervezetnek a fennmaradását közvetlenül vagy súlyosan sérti, illetve veszélyezteti a vadászati hatóság a fenti cselekményekért, vagy mulasztásokért felelős földtulajdonos vagy vadászatra jogosult költségére határozatában megállapítja a vadászterület határát és elrendeli a vadászati jog haszonbérbe adását a nyilvánosan meghirdetett pályázat alapján kiválasztott haszonbérlővel a vadászati hatóság által megállapított határidőig, egyben megállapítja a vadászterület vadgazdálkodási üzemtervét és az éves vadgazdálkodási tervét, valamint kijelöli a vadászterületen a vadállomány védelme érdekében a vadgazdálkodási és vadászati tevékenység ellátására alkalmas jogi személyt. Ezen felül ilyen esetben kijelölheti a közös képviselő személyét is, szükség esetén hatósági vadászatot rendel el. Súlyosabb esetben akár vadászatra jogosult vadgazdálkodási és vadászati tevékenységének részét vagy egészét korlátozhatja, felfüggesztheti, de akár meg is tilthatja.[389]

Ezen felül a vadászati hatóság a vadgazdálkodási üzemterv hatályának megszűnését megelőző hatvanadik napig az érintett tulajdonosok érvényes határozatot nem hoznak, a vadászati hatóság bármelyik tulajdonos kérelmére elrendelheti a vadászati jog kényszerhasznosítását. Ebben az esetben a haszonbérleti szerződés határozott időre, a vadgazdálkodási üzemterv hatályának megszűnéséig szól. A kényszerhasznosítás elrendelésével a vadászati hatóság ügyintézője lesz a törvényes képviselő addig, amíg a tulajdonosok közössége eleget nem tesz a vadászati jog gyakorlása, hasznosítása feltételeinek. A törvényes képviselet megszűnésével egyidejűleg a vadászati hatóság köteles a föld tulajdonosa, illetve a tulajdonosok közössége felé elszámolni. A vadászati jog gyakorlására, valamint a kényszerhasznosításra kötelező határozatot nyilvánosan közhírré kell tenni.[390] A vadászati hatóság a vad és környezete védelme érdekében a vadászatra jogosultat felhívhatja a vadászati jog jogszerű gyakorlására. Ennek keretében a tiltott vadászati módokat és a tiltott vadászati időket megszegőkkel szemben hatósági jogkörben felléphet.[391]

[389] Lásd Vtv. 27. §-át.
[390] Lásd Vtv. 27. §-át.
[391] Lásd Vtv. 28. §-át.

Mindezeken felül a vadászati hatóság vad-, illetve állományvédelmi okból a vadászati idényen belül meghatározott vadászterületeken korlátozhatja vagy megtilthatja egy vagy több vadfaj vadászatát, továbbá meghatározott vadfajra vadászati tilalmi időben vadászatot engedélyezhet, sőt kötelezheti is a vadászatra jogosultat a vadászat elvégzésére.[392] Altató-, bénítólövedékes fegyvert csak a vadászati hatóság előzetes engedélyével, erre képesített vadász használhat.[393]

V.1.3. A jóváhagyási jogkör

A vadászati hatósághoz jóváhagyásra be kell nyújtani a haszonbérleti szerződést. A szerződés jóváhagyásra történő benyújtása egyidejűleg nyilvántartásba vétel iráni kérelemnek is minősül. Amennyiben a haszonbérleti szerződésben bárminemű módosítás történik, azt is meg kell küldeni a vadászati hatóságnak jóváhagyás céljából.[394]

V.1.4. A felülvizsgálati, ellenőrzési tevékenység

E körben a vadászati hatóság vizsgálata alá vonhatja a vadászatra jogosultat, a vadásztársaságot és az egyént, a magánszemélyt is.

A vadászati hatóság felülvizsgálati, ellenőrzési jogkörben eljárva rendszeresen felül vizsgálja a haszonbérleti szerződésekben foglaltak teljesülését.[395]

A vadászati hatóság bármikor bármely vadászt ellenőrizheti, aki köteles magánál tartani a vadászjegyét vagy vadászati engedélyét, vadász-lőfegyver (sólyommal, agárral való vadászat esetén az ezen állatokkal való vadászatra jogosító engedélyét), valamint egyéni lőjegyzékét, illetve egyedi nagyvad azonosítóját, a krotáliát. Amennyiben valamelyik dokumentum nincs az ellenőrzött birtokában, a vadászati hatóság a vadászt azonnali hatállyal kizárja a vadászatból. A vadászati hatóság a vadászati engedélyt 3 hónaptól 5 évig terjedő időre vissza vonhatja attól, akinek vadászlőfegyver vagy ragadozó madár tartására szolgáló engedélyét

[392] Lásd Vtv. 38. § (3) bekezdését.
[393] Lásd Vtv. 64.§ (4) bekezdését.
[394] Lásd Vtv. 18. §-át.
[395] Lásd Vtv. 17. §-át.

vagy elöltöltő fegyver vadászati célú használatára jogosító engedélyét a hatáskörrel rendelkező hatóság véglegesen visszavonta, aki a másnak okozott károk fedezetére szolgáló érvényes vadászati felelősségbiztosítással nem rendelkezik, akivel szemben vadvédelmi bírságot szabtak ki.[396] Itt a jogalkotó csak lehetőségként adja meg az engedély visszavonását, ugyanis, amennyiben a feltételek ésszerű időn belül újra megteremthetők, akkor nem szükséges az engedély visszavonásának súlyos szankciójával élni. Amennyiben az engedélyt mégis visszavonják, a vadásznak, amennyiben újra gyakorolni kívánja a vadászatot, a vadászengedély megszerzéséhez szükséges valamennyi feltételt teljesítenie kell. Ez azt is jelenti, hogy újra le kell tennie a vadászvizsgát is.

A vadászati hatóság ellenőrzi a vadászati naplót[397] és a terítéknyilvántartást.[398] Ezek meglétét a vadászati hatóság rendkívül szigorúan veszi. A vadászati napló és a terítéknyilvántartás is a szakszerű vadgazdálkodás, valamint a szakszerűen folytatott vadászat bizonyítására alkalmas tárgyi eszköz. Ezek elvesztése, megsemmisülése, megrongálódása, eltulajdonítása rendkívül súlyos következményeket von maga után, akár a vadászati jogosultság elvesztését is.

V.1.5. A nyilvántartások vezetése

A vadászati hatóság nyilvántartásba veszi a vadászatra jogosultat, társult vadászati jog esetén a földtulajdonosi közösséget, valamint a haszonbérlőt és ezek képviselőit. Szükség esetén elvégzi a nyilvántartásból való törlést is.[399]

A vadászati hatóság a vadászterületekről nyilvántartást vezet, amely tartalmazza: a vadászterület azonosítására alkalmas adatokat, a vadállományra vonatkozó becslési, elejtési és trófeabírálati adatokat, továbbá a vadászterületet érintő hatósági határozatokat.[400]

Mindezeken felül a vadászati hatóság nyilvántartásba veszi a hivatásos vadászokat, valamint a vadászattal összefüggésben jogosultsággal rendelkező szakértőket (vadkárbecslés, vadgazdálkodás).[401]

---

[396] Lásd Vtv. 64-65. §-ait.

[397] A vadászati naplót a vadászatra jogosult vezeti. Minden vadászatot új sorszámmal kell bevezetni a naplóba. A napló tartalmazza a vadászat kezdetét, a vadászat várható befejezését. A vadelejtést, sebzést, hibázást, egyéb rendkívüli eseményt be kell jegyezni. A vadászati naplót az utolsó bejegyzéstől számított legalább 5 évig meg kell őrizni. Ha elveszik, megsemmisül, vagy megrongálódik, ennek tényét legfeljebb 5 napon belül a vadászati hatósághoz be kell jelenteni.

[398] Lásd Vtv. 58. § (4) bekezdését.

[399] Lásd Vtv. 6.§, 12.§ és 13. §-ait,

[400] Lásd Vtv. 26-át.

[401] Lásd Vtv. 50. § és 89/A §.

V.1.6. A vadászati hatóság és a vadkár kapcsolata

A Vtv. szabályozásának módosításával és az új Ptk-val átalakult a vadkár rendszere. Jelen értekezésnek nem tárgya a vadkár szabályozási rendszerének feltárása, de a jogintézménynek a vadászati hatóság szerepéhez való kapcsolódási pontjainak áttekintése igen, így csak ebben a vetületben foglalkozom a vadkárral. A Vtv. ismeri a vadkárt, a vadászható vad által okozott kárt, a vadászati kárt, valamint a vad elpusztulásával okozott kárt. A témánk szempontjából igazán fontos rész a vadkárok megelőzése. A történelem folyamán mindig is igyekeztek fellépni az uralkodók, a jogalkotók a vadkárral szemben, így a vadkár megelőzése érdekében számos szabályozás született. A jelenleg hatályos Vtv. többszintű felelősségi rendszert alakított ki.

A Vtv. felelősséget telepít a vadászatra jogosultra. E szerint a vadászatra jogosult a károk megelőzése érdekében köteles a földhasználók részére hivatalos kapcsolattartót megadni és a vadászati jog gyakorlását úgy megszervezni, hogy az a föld használatával összefüggő gazdasági tevékenységgel összhangban legyen. A föld mezőgazdasági célú hasznosítása, valamint a vadállománnyal való gazdálkodás szorosan összefüggő tevékenységek, amelyek békés egymás mellett élése kizárólag kölcsönös párbeszéden és együttműködésen alapulhat. Ennek az együttműködésnek a törvényi alapjait határozza meg ezzel a jogalkotó. A vadászatra jogosult ezen felül köteles a vad általi károkozás vagy a károkozás veszélyének észlelése esetén a föld használóját haladéktalanul értesíteni. Mindezen felül további jelentős súlyú kötelezettség terheli a vadászatra jogosultat, ugyanis köteles a vadászati hatóság által jóváhagyott éves vadgazdálkodási terv nagyvadakra vonatkozó részét teljesíteni. Amennyiben fokozott vadkárveszély áll fent, a vadászatra jogosult köteles a vad riasztásáról gondoskodni, valamint a vadkárral veszélyeztetett területre megfelelő számú és típusú, a vadkár megelőzését vagy elhárítását szolgáló vadgazdálkodási berendezést elhelyezni. Az, hogy mi tekinthető megfelelő számnak és módnak, szakértői kérdés. A Vtv. lehetőséget biztosít villanypásztor létesítésére, de csak abban az esetben, ha a föld használója ahhoz hozzá járul és a vadkár megelőzése máshogy nem biztosítható. Amennyiben a vadkár még villanypásztorral sem megelőzhető, és a kár megelőzése máshogy nem biztosítható, a vadászatra jogosult köteles a föld használójával a vadkár ellen leginkább célravezető és szakszerű védekezési-riasztási módszerek alkalmazásában közreműködni, illetve ahhoz hozzájárulni. Ezen felül a vadászatra jogosult köteles a szükséges mennyiségben és mértékben elterelő etetést végezni, a

szükséges mennyiségben és mértékben vadkárelhárító vadászatot folytatni, a nagyvadállomány túlszaporodása esetén pedig a vadászati hatóságnál idényen kívüli állományszabályozó vadászat engedélyezését kezdeményezni. Mindezeken felül a vadászatra jogosult az út létesítőjénél, illetve fenntartójánál, továbbá a vasút létesítőjénél, fenntartójánál, valamint üzemeltetőjénél megfelelő védelmi berendezések létesítését, illetve közúti, vasúti jelzések elhelyezését kezdeményezheti. A kérelem nem tagadható meg, ha a vadászatra jogosult a létesítés vagy az elhelyezés, továbbá a fenntartás, valamint az üzemeltetés költségeit vállalja.[402] Mint látható, a védekezési kötelezettség nem merülhet ki a vadkár jelzésében és a párbeszédben. A jogalkotó aktív magatartást vár el a vadászatra jogosulttól, de ez a tevékenység nem lehet önkényes. Csak olyan módszer alkalmazható, amely a földhasználó érdekeit és a vadállományt nem veszélyezteti és sem a környezetre, sem a természetre nem jelent nagyfokú veszélyforrást.

A Vtv. a vadkárelhárítási felelősség következő szintjét a föld használójára telepíti. Ezek szerint a föld használója a vadkárok, valamint a vadban okozott károk megelőzése érdekében köteles a vadkár elhárításában, csökkentésében a vadászatra jogosulttal egyeztetett, és a károk elhárítására vagy csökkentésére alkalmas módon közreműködni. A károsodás vagy a károkozás veszélye esetén a vadászatra jogosultat haladéktalanul értesíteni, tájékoztatni. Speciális a kármegelőzési helyzet, amennyiben a mezőgazdasági tábla közvetlenül erdősült terület mellett található. Ebben az esetben a föld használója köteles gondoskodni arról, hogy az erdősült terület szélétől legalább 5 méter szélességben olyan mezőgazdasági kultúra kerüljön termesztésre, amely magassága alapján lehetővé teszi az erdőből kiváltó vad észlelését és vadkárelhárító vadászatát. A leglényegesebb szempont az, hogy az 5 m-es kezelési sávban a lehető legalacsonyabb növénykultúra kerüljön termesztésre. A föld használója ezen felül köteles a kritikus időszakokban ellenőrzéseket tartani. Amennyiben nagy értékű a termesztett érintett növénykultúra, akkor a föld használóját terhelő közreműködés is fokozott elvárás. A föld használójának kármegelőzési tevékenységét azonban korlátozza a jogalkotó, ugyanis előírja, hogy a megelőzési-védekezési tevékenységet a vadállomány kíméletével kell folytatni. Amennyiben a vadászatra jogosult vadkárelhárító vadászatok célját szolgáló berendezéseket kíván telepíteni és azoknak a létesítési és fenntartás költségeit vállalja, a föld használója ezek telepítését nem akadályozhatja meg. A föld használója ezen kívül az apróvadas vadászterületen a Vhr-ben meghatározott táblák kaszálása

[402] Lásd Vtv. 78. §-át.

során vadriasztó láncot vagy egyéb, hanghatáson alapuló vadriasztó eszközt köteles használni. A föld használója is kapcsolatba kerül a vadászati hatósággal, ugyanis jogosult a vadállomány túlszaporodása esetén a vadászati hatóságnál állományszabályozó vadászat elrendelését kezdeményezni.[403] A föld használójától a jogalkotó fokozott odafigyelést, rendszeres ellenőrzést és aktív magatartást vár el, amelynek korlátja a vad kímélete, a természet és környezet védelme.

A vadkár elleni védekezés harmadik szintje, a speciális eseteket foglalja magába. Ha egyes vadfajok állománya a mezőgazdaság, az erdőgazdálkodási tevékenység folytatását, az élőhelyen található termékeket, terményeket, a mesterséges vizek halállományát, a vadászterület biológiai életközösségét, vagy a védett természeti területet jelentősen veszélyezteti, az adott vadfaj állományának csökkentését lehet kezdeményezni. Ilyen esetekben a vadászati hatóság a károsult kérelmére, vagy az erdészeti, illetve természetvédelmi hatóság kezdeményezésére, vagy hivatalból kötelezi a vadászatra jogosultat az egyes vadfajok állományának meghatározott határidőn belüli csökkentésére vagy a szükséges védőintézkedések megtételére. Ha a vadászatra jogosult a vadállomány-szabályozási kötelezettségének nem, vagy nem a határozatban meghatározott módon tesz eleget, a vadászati hatóság a vadászatra jogosult költségére határozatban hatósági vadászatot rendelhet el.[404]

Teljesen új jogintézmény a vadkár alap létesítésének kötelezettsége. A vadászatra jogosult a vadkár fedezésére elkülönített számlán pénzügyi alapot (a továbbiakban: vadkár alap) köteles létrehozni. A vadkáralapot minden évben az előző évben kifizetett vadkár alapján november 1-jéig kell biztosítani. A vadkáralap létesítéséről szóló igazolását a vadászati hatóság részére a vadászati év november 15. napjáig meg kell küldeni. A vadászati hatóság a vadászatra jogosultat törli a nyilvántartásból, ha az vadkár alap képzését nem igazolta, vagy a teljes bizonyító erejű magánokiratba vagy közokiratba foglalt egyezséggel, vagy jogerős bírósági ítélettel megállapított kártérítési kötelezettségének nem tesz eleget. A vadászatra jogosult a kártérítést akkor is meg kell fizetnie, ha a vadkáralapban nincs elegendő fedezet.[405] A vadkár alapot először 2018. november 1-jén kell létre hozni.[406] Álláspontom szerint a jogalkotó a vadkárok fedezetének biztosítását és zökkenő mentesebb kifizetését szerette volna ezzel az

[403] Lásd a Vtv 79. §-át.
[404] Lásd Vtv. 80. §-át.
[405] Lásd a Vtv. 81/B. §-át.
[406] Lásd a Vtv. 109. §-a alapján.

intézkedéssel biztosítani, azonban ez nem akadályozza meg a perek elhúzódását. Sőt, mindezeken felül további jogkövetkezmény nem került meghatározásra, amely a jövőben kellő visszatartó erőt jelentene a vadászatra jogosultaknak.

V.1.7. A vadászattal összefüggő vadászati hatóság által kiszabható bírságok

V.1.7.1. A vadgazdálkodási bírság

A vadászati hatóság vadgazdálkodási bírság megfizetésére kötelezi azt a vadászatra jogosultat, aki

- az adatszolgáltatási kötelezettségének nem, vagy nem megfelelően tesz eleget, vagy valótlan adatot szolgáltat
- ha vadat a vadászati hatóság engedélye nélkül, vadászati idényen kívül, vadászati tilalom vagy vadászati korlátozás idején ejtik el, vagy fogják be
- nem, vagy nem a Vtv-ben foglaltaknak megfelelően tesz eleget trófeabemutatási kötelezettségének
- az általa vagy hozzájárulásával szervezett vadászaton jogosulatlan személy vadászik;
- nem tesz eleget a vadállomány védelmével, fenntartásával és az élőhely védelmével kapcsolatos kötelezettségeinek
- nem, vagy nem a Vtv-ben foglaltaknak megfelelően tesz eleget a vadgazdálkodási üzemterv, éves vadgazdálkodási terv készítésének, a teríték-nyilvántartási, valamint vadászati napló vezetési kötelezettségének
- a vadgazdálkodási szabályokat megsérti
- az általa vagy hozzájárulásával szervezett vadászaton a vadászat rendjét megsérti
- nem a jogszabályban foglaltaknak megfelelően gondoskodik a vadászatra kiképzett vadászkutyáról
- a zárttéri vadtartás szabályainak megsértése
- a vadászterületen a vad mozgását befolyásoló, tartós kerítés vadászati hatósági engedély nélküli létesítése
- nagyvad vadászatának vadászati hatóság általi megtiltása ellenére való vadászat
- a vadászati hatóság által elrendelt súlykorlátozás meg nem tartása

A vadgazdálkodási bírság mértéke az adatszolgáltatási kötelezettségszegés, a vadászkutyával szembeni gondoskodás elmulasztása, a zárttéri vadtartás szabályainak megsértése, a

vadászterületen a vad mozgását befolyásoló, tartós kerítés vadászati hatósági engedély nélküli létesítése, nagyvad vadászatának vadászati hatóság általi megtiltása ellenére való vadászat, valamint a vadászati hatóság által elrendelt súlykorlátozás meg nem tartása miatt a cselekmény súlyától és ismétlődésétől függően a vadászati hatóság mérlegelési jogkörben eljárva 50 000 Ft-tól 1 000 000 Ft-ig terjedhet. Ha vadat a vadászati hatóság engedélye nélkül, vadászati idényen kívül, vadászati tilalom vagy vadászati korlátozás idején ejtik el, vagy fogják be, a vadgazdálkodási bírság trófeás vad esetében a trófea értékétől függően egyedenként legalább 100 000 Ft, legfeljebb 5 000 000 Ft. Nőivarú egyed és egyéb vadfaj esetében a vad fajától függően egyedenként legalább 50 000 Ft, legfeljebb 1 000 000 Ft. Amennyiben a vadászatra jogosult nem, vagy nem a Vtv-ben foglaltaknak megfelelően tesz eleget a vadgazdálkodási üzemterv, éves vadgazdálkodási terv készítésének, a teríték-nyilvántartási, valamint vadászati napló vezetési kötelezettségének, a vadgazdálkodási bírság összege trófeánként 50 000 Ft. Az ezeken felüli esetekben a bírság összege a cselekmény súlyától függően legalább 100 000 Ft, de legfeljebb 5 000 000 Ft. Ezekben az esetekben a vadgazdálkodási bírság ismételten is kiszabható. A bírság kiszabásánál vadgazdálkodási szabályok megsértésének minősül, ha a vadászatra jogosult nem veszi át a vadászati hatóságtól az azonosító jeleket, nem készíti el a felhasználásukra vonatkozó részletes szabályokat, a vadászévre kiadott azonosító jelek felhasználásáról határidőben nem számol el a vadászati hatóságnak, vagy az elszámolás nem a valóságnak megfelelő. A bírság kiszabásának alapja az is, ha a vadászatra jogosult az azonosító jel helyi szabályait jogszabályellenesen állapítja meg vagy a jogosultság megszűnését követő 15. napig az azonosító jelekkel nem számol el, és a társas, egyéni vadászati naplót, teríték-nyilvántartást, valamint a hivatásos vadász szolgálati naplóját nem adja le a vadászati hatóságnak. Vadgazdálkodási bírság kiszabását teszi lehetővé az is, ha a vadászatra jogosult személyében, valamint a vadászterület határában az üzemtervi ciklust követően nem történt változás, és az új üzemtervi ciklus megkezdését követő 15. napig nem kéri a társas, illetve egyéni vadászati napló és a teríték-nyilvántartás, valamint a hivatásos vadász szolgálati naplója vadászati hatóságnál történő lezárását és ismételt érvényesítését. A vadaskert, vadaspark vagy vadfarm létesítése céljából engedély nélkül kerítés létesítése, a vadászterületnek nem minősülő területen, vadasparkban vagy vadfarmon tartott nagyvad vadaskertbe való kihelyezése, a hatósági engedéllyel vadaskertbe kihelyezett nagyvad megjelölésére vonatkozó előírásoknak nem tesz eleget, valamint vadászterületnek nem minősülő területről, vadasparkból, vadaskertből vagy vadfarmról származó nagyvadat szabad vadászterületre helyez ki, szintén

vadgazdálkodási bírságot von maga után. Mindezek mellett az éves vadgazdálkodási tervtől való engedély nélkül eltérés is vadgazdálkodási bírság kiszabását teszi lehetővé.

A bírság a hivatásos vadászok eljárása miatt is kiszabható, ha

- az alkalmazás megszűnését 15 napon belül nem jelentik be a vadászati hatóságnak
- a hivatásos vadász alkalmazására vonatkozó kötelezettségének a vadászati hatóság felhívására nem, vagy nem a törvényben foglalt feltételek szerint tesznek eleget

Ezen felül a vadászatra jogosult vadgazdálkodási bírságot köteles fizetni, ha az általa vagy hozzájárulásával szervezett vadászaton tilalommal érintett egyed elejtésére kerül sor, ha a vadtenyésztési tevékenységet engedély nélkül folytatják, továbbá ha a vadat engedély nélkül vagy az engedélyben foglaltaktól eltérően tart zárt térben tartják vagy a vadat vadászterületek között engedély nélkül szállítják. Akkor is bírságot kell fizetni, ha vadat vadászterületre engedély nélkül helyeznek ki.[407]

Vadgazdálkodási bírság a vadgazdálkodási jelentés és a vadállomány becslési jelentés nem teljesítése esetén is kiszabható. A vadállomány becslési jelentést minden év februárjában kell elvégezni és a jelentést leadni. A jelentés tartalmazza a vadászatra jogosult azonosító adatai mellett a becsült vadállományra, és egyéb fajokra vonatkozó adatokat, a tervezett vadállományszabályozást, a telepítés és értékesítés tervezett adatait, a tervezett vadtenyésztést, valamint a tervezett vadföld és takarmányozás adatsorait. A vadgazdálkodási jelentés az éves kötelező adatszolgáltatás, amelyet a vadászatra jogosultnak kell teljesítenie a már elvégzett tevékenységről. Tartalmazza a vadászatra jogosult adatait, a lelövést, a befogást, a vadtelepítést és a vadértékesítést. Ezen felül a vizivad, a ragadozók és a vadászható vadfajok terítékét, a mesterséges vadtenyésztés, a vadföldek és a vadtakarmányozás adatait. Pénzügyi adatteljesítés mellett a vadkárokról is kell nyilatkozni.

V.1.7.2. A vadvédelmi bírság

A vadvédelmi bírság rendszere is többpólusú. Vadvédelmi bírsággal sújtható a földhasználó és a vadász.

[407] Lásd a Vtv. 83. §-át a vadgazdálkodási bírságról.

A vadászati hatóság határozata alapján vadvédelmi bírságot köteles fizetni a vadászterületnek minősülő föld használója, ha nem tesz eleget a vadállományban okozott kármegelőzési kötelezettségének.

Vadvédelmi bírságot kell fizetnie annak a vadásznak, aki a vadászat rendjét neki felróhatóan megsérti, vagy a vadat szándékosan kínozza, illetve ha az általa sebzett vagy az egyébként súlyosan beteg vad elejtése céljából nem teszi meg a szükséges intézkedéseket, vagy a vadat tiltott vadászati eszközzel, illetve módon fogja vagy pusztítja el, illetve jogosulatlanul a vad elejtésére irányuló tevékenységet folytat. Ilyen bírságot kell fizetnie továbbá annak a vadásznak is, aki a vadat tiltott módon zaklatja, aki jogosulatlanul vadászik, továbbá annak, aki a jogszerű vadászati és vadgazdálkodási tevékenységet akadályozza. Ha a vadász a vadászjegy, a hivatásos vadász a szolgálati naplója elvesztését, megsemmisülését vagy azok tőle való eltulajdonítását nyolc napon belül nem jelenti be a vadászati hatóságnak vagy a vadászkutyát megkülönböztető jelzéssel nem látja el, vadvédelmi bírságot kell fizetni. A bírság összege 50 000 Ft-tól 1 000 000 Ft-ig terjed, de aki jogosulatlanul vadászik és az, aki ugyan jogosult a vadászatra, de a vadgazdálkodást akadályozza súlyosabban büntetendő. A bírság összege 100 000 Ft-tól 5 000 000 Ft-ig terjed. A bírság ismételten kiszabható. [408]

V.1.8. Speciális vadászati hatósági kapcsolatok

V.1.8.1. A vadászati hatóság és a tájegységi fővadász kapcsolata

A vadászati jogot a vadászterületre vonatkozóan a tájegységi vadgazdálkodási terv alapján elkészített, húsz évre szóló vadgazdálkodási üzemterv előírásai szerint lehet és kell gyakorolni A tájegységi vadgazdálkodási terv hatálybalépésétől számított három hónapon belül a tájegységi fővadász elkészíti a vadászatra jogosult részére a vadgazdálkodási üzemtervre vonatkozó javaslatát. A vadászatra jogosultnak kell a tájegységi vadgazdálkodási terv hatálybalépésétől számított hat hónapon belül jóváhagyásra benyújtania a vadászterületre vonatkozó vadgazdálkodási üzemtervet a vadászati hatóságnak. Az üzemtervet és az üzemterv szerinti vadgazdálkodást a vadászati hatóság a tájegységi fővadász szakvéleményének figyelembevételével a tájegységi vadgazdálkodási terv módosításakor

[408] Lásd Vtv. 84-85. §§-ait.

felülvizsgálja. Ha az élőhely állapotában, a vadászterületen vagy a vadállományban bekövetkezett változás ezt indokolja kérelemre vagy hivatalból, de legalább hétévenként felülvizsgálja a vadgazdálkodási tervet a vadászati hatóság. A felülvizsgálat eredményeként a vadászati hatóság a vadgazdálkodási üzemterv módosítását rendelheti el.[409] Itt jegyzem meg, hogy a tájegységi fővadászt is megilleti a vadász ellenőrzésének lehetősége.[410]

A tájegységi fővadász szakirányítási és szaktanácsadási feladatokat lát el. Jogosult kezdeményezni a vadászati jog kényszerhasznosítását, közreműködik a zárttéri vadtartás jogszerűségének ellenőrzésében, tagként részt vesz a vadászvizsga bizottság munkájában, közreműködik a hivatásos vadász jogszerű alkalmazási feltételeinek ellenőrzésében, közreműködik a vadgazdálkodási és vadászati tevékenység hatósági ellenőrzésében, javaslatot tesz a vadászati tilalom elrendelésére és a vadászati kíméleti területté minősítésben, irányítja a hatósági vadászatot. Emellett javaslatot tesz a vadgazdálkodási üzemterv tartalmára, a vadgazdálkodási üzemtervek időszakos felülvizsgálata során módosítási szakvéleményt ad a vadászati hatóságnak. A tájegységi fővadász szükség esetén kapcsolatot tart az önkormányzatokkal, a vadászati érdekképviseleti szervekkel, a tulajdonosi közösség képviselőjével, a vadászati és természetvédelmi hatósággal, valamint a nemzeti park igazgatósággal.

A tájegységi fővadász egyben mint szaktanácsadó segíti a vadászatra jogosultat és a gazdálkodót a vadkármegelőzésben és vadkárelhárításban, a szakszerű vadkár felmérési és térítési eljárásban. Szaktanácsadóként részt vesz a hivatásos vadászok szakmai tájékoztatásában, továbbképzésében, közreműködik a vadászatra jogosultak és a gazdálkodók szakmai tájékoztatásában, továbbképzésében, segíti a szakszerű vadgazdálkodást és vadállomány-hasznosítást. Ezeken felül a vadászatra jogosult meghívására részt vesz a vadászatra jogosult éves közgyűlésén, segít az éves vadgazdálkodási terv, valamint a vadgazdálkodási üzemtervének elkészítésében. Tájegységi fővadász csak felsőfokú szakirányú végzettséggel, és legalább öt éves szakmai gyakorlattal rendelkező személy lehet.[411]

[409] Lásd Vtv. 45. § (2a) bekezdését.
[410] Lásd Vtv. 64. § (1) bekezdését.
[411] Lásd Vtv. 93. §-át.

Ezekből a rendelkezésekből is érzékelhető, hogy a tájegységi fővadász szerepe és funkciója milyen összetett. A vadász igazoltatásakor hatósági jogkört gyakorol, miközben maga is ügyfél a vadászati hatóság eljárásában. Ezen felül szakértői, tanácsadói, képviseleti jogköröket is gyakorol. Mindemellett szakmai irányító és vezető is egyben. Egy ilyen sokrétű pozíció betöltéséhez nemcsak emberi jellemesség, a vadászat ismerete és szeretete, hanem nagyfokú szakmai tudás és tekintély is szükséges.

V.1.8.2. A hivatásos vadászok szerepe és qouasi hatósági feladatai, együttműködése a vadászati hatóságokkal

A Vtv. ún. hivatásos vadász alkalmazását kötelezően írja elő.[412] A hivatásos vadász rendészeti feladatokat ellátó személy, akit a vadászatra jogosult alkalmaz. A hivatásos vadász vadgazdálkodási, vadvédelmi szakirányítási feladatokat végez a vadgazdálkodási üzemtervben és az éves vadgazdálkodási tervben foglaltakat hajtja végre. A vadászati hatóság mellett a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság is nyilvántartást vezet a hivatásos vadászokról. A hivatásos vadász részére szolgálati igazolványt és szolgálati jelvényt a rendőrség állít ki munkáltatója, a vadászatra jogosult kérésére. A hivatásos vadász tevékenységét csak a szolgálati igazolványa és jelvénye birtokában, annak felmutatásával fejtheti ki. A hivatásos vadász az OMVK és megyei, illetve területi szervezeteinek hivatásos vadászi nyilvántartásában szerepelő, jogszabályban meghatározott legalább középfokú szakirányú végzettséggel rendelkező, a vadásza hatóság előtt esküt tett, vadász-lőfegyvertartási engedéllyel, valamint a vadászati hatóság által hitelesített szolgálati naplóval rendelkező személy lehet, akit munkaviszonyban, teljes napi munkaidőben foglalkoztatnak. Az ettől eltérő, rövidebb foglalkoztatás nem megengedett. A hivatásos vadász tevékenységét a hatályos jogszabályok alapján, az esküjében foglaltak szerint, a vadászatra jogosulttal kötött munkaszerződése, valamint munkaköri leírása alapján köteles végezni. A Vtv. rendelkezései szerint a vadászatra jogosult vadászterületenként egy, illetve minden megkezdett 4000 hektár után legalább egy hivatásos vadász igénybevételéről önállóan, vagy más jogosulttal közösen köteles gondoskodni. A hivatásos vadászi feladatokat természetvédelmi őr vagy erdészeti szakszemélyzet is elláthat, ha tevékenységük működési területe 80%-ban megegyezik. Egy hivatásos vadász egyidejűleg csak egy vadászatra jogosultnál állhat alkalmazásban.[413] A hivatásos vadász a Büntető Törvénykönyv értelmében feladatának ellátása során

[412] Lásd Vtv. 50. §-át.
[413] Lásd Vtv. 50-54 §§-ait.

közfeladatokat ellátó személynek minősül[414], így fokozott büntetőjogi védelemben részesül. Eljárása, feladatai is szerteágazó jogterületekhez tartoznak, melyben keverednek a polgári jogi, a büntetőjogi és szabálysértési jogi elemek. A hivatásos vadász legfontosabb feladata a vadgazdálkodás szakszerűségének és a vadászati tevékenység jogszerűségének biztosítása. Ennek keretében részt vesz az éves vadgazdálkodási terv elkészítésében, ellátja a vadállomány élőhelyének védelmét, közre működik a vadállomány szabályozásával kapcsolatos feladatokban, biztosítja a vadászati tevékenységre vonatkozó előírások betartását. Feladatellátása során működési területét köteles rendszeresen ellenőrizni. Tevékenységét a vadászatra jogosult iránymutatása alapján önállóan végzi. Köteles az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló 2012. évi CXX. törvényben meghatározottakat teljesíteni, az előírt tanfolyamon részt venni, eredményes vizsgát tenni, illetve munkája során az ezen jogszabályban írtaknak megfelelően eljárni. Köteles a jogszabályban előírt egyenruhát és a kötelezően előírt felszereléseket szolgálatteljesítés közben viselni, illetve használni. A hivatásos vadász a szolgálati naplóban köteles rögzíteni szolgálatteljesítése közben előfordult eseményeket, intézkedéseket. Mint ahogy korábban rögzítettük, a hivatásos vadász rendészeti feladatokat ellátó személy, a Büntető Törvénykönyv rendelkezései alapján közfeladatot ellátó személynek minősül. Ennek megfelelően a fentebb hivatkozott 2012. évi CXX törvény alapján tevékenysége során intézkedések megtételére jogosult és egyben köteles, illetve kényszerítő eszközöket vehet igénybe a rendészeti feladatokat ellátó személyek és a segédfelügyelők által alkalmazható kényszerítő eszközök igénylésének, átvételének és visszavételének szabályairól, a térítés módjáról és az alkalmazásukra, valamint a jelentéstétel és a kivizsgálás rendjére vonatkozó részletes szabályokról szóló 86/2012 (XII.28.) BM rendeletben foglaltak szerint. A hivatásos vadász intézkedésként alkalmazhatja épület, létesítmény és egyéb vagyontárgy őrzését, megakadályozhatja a jogellenes cselekmény folytatását, vissza tarthatja a tetten ért személyt. Lehetősége van dolog átvételi elismervény ellenében történő ideiglenes elvételére, igazoltatásra, jármű feltartóztatására, ruházat, csomag, valamint jármű átvizsgálására. A hivatásos vadász törvényben meghatározott feladatai ellátása során az intézkedés kikényszerítése céljából vegyi eszközt, kizárólag önvédelmi célból szolgálati kutyát, valamint rendőrbotot, nagyvad utánkeresése során a kegyelemlövéshez maroklőfegyvert, sérült, vagy sebzett nagyvad elejtése érdekében vadászlőfegyvert tarthat magánál. A hivatásos vadász a törvényben meghatározott feladatainak ellátása során a testi

[414] A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C törvény Értelmező rendelkezések 12. pont l) alpont.

épséghez, a személyes szabadsághoz, valamint a tulajdonhoz fűződő jogokat, a rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről szóló 2012. CXX. törvényben foglaltak szerint korlátozhatja. A hivatásos vadász köteles intézkedni, vagy intézkedést kezdeményezni, ha illetékességi területén a feladatai ellátása során jogszabálysértő tényt, tevékenységet, mulasztást észlel, vagy olyan tényt, tevékenységet, mulasztást hoznak tudomására, amely a feladatai ellátásával összefüggő ügyben beavatkozást tesz szükségessé. Köteles intézkedni azzal szemben, aki a vadászterületen tartózkodik, és a vadállományt veszélyezteti, továbbá azzal a személlyel szemben, aki a vadászterületen vagy annak közvetlen környezetében tartózkodik és a birtokában lévő vad, vadhús, szárnyas vad tojása vagy a trófea jogellenes birtoklásával alaposan gyanúsítható, továbbá, ha vadvédelmi bírság fizetésének alapjául szolgáló cselekmény alapos gyanúja áll fenn. A hivatásos vadász által alkalmazott intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Több lehetséges és alkalmas intézkedés, vagy kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel, vagy károkozással jár. Az egyik legalapvetőbb, minden esetben az eljárási protokoll alapján alkalmazandó intézkedés az igazoltatás. Szűkebb értelemben kizárólag magát az intézkedést jelenti, azaz a személyazonosság megállapítását, a személyazonosító adatok hitelt érdemlő igazolását. Tágabb értelemben ide soroljuk valamennyi, az ellenőrzés tárgykörébe tartozó intézkedést, így a ruházat, csomag és a jármű átvizsgálását és a jármű feltartóztatását. A hivatásos vadász a törvényben meghatározott feladataival összefüggő jogellenes cselekmény elkövetésével gyanúsítható személyt, a személyazonossága megállapításának érdekében igazoltathatja. A személyazonosság igazolására alkalmas minden olyan hatósági igazolvány, amely az érintett személy személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló jogszabályban foglalt követelményeknek megfelel. A hivatásos vadász az általa ismert, vagy más jelenlévő által ismert személy közlését is elfogadhatja igazolásként. Az igazoltatás előtt annak okát közölni kell, maga az igazoltatás csak a személyazonosság megállapításához szükséges ideig tarthat. A hivatásos vadász az igazoltatás során feljelentés megtétele, a feladatainak ellátása büntető-, valamint szabálysértési- vagy közigazgatási hatósági eljárás megindítása céljából az igazoltatott személy személyazonosító adatait, lakó-, vagy tartózkodási helyének, ennek hiányában szálláshelyének adatait kezeli. Azonban, ha az igazoltatást követően nem indul eljárás, akkor az igazoltatás során meghatározott és fentiekben írt általa kezelt adatokat törli. A hivatásos vadász egyéb, a feladataival összefüggő jogszerű intézkedés céljából is jogosult az

igazoltatásra. A jogellenes cselekmény elkövetésével gyanúsítható személy ruházatát, csomagját, illetve a gépjárművet a hivatásos vadász is jogosult átvizsgálni. Beleegyezés nélkül átvizsgálható az a személy, akinél a támadásra vagy önveszély okozásra alkalmas eszköz elvétele érdekében erre szükség van. A jármű pedig átvizsgálás céljából megállítható, ha alaposan feltételezhető, hogy a jogellenesen megszerzett dolog így fellelhető.[415] A hivatásos vadász szolgálatának teljesítésére a vadászhagyományoknak és az előírásoknak megfelelően ápoltan, egyenruhában köteles megjelenni, amelyen viselnie kell a rendőrhatóság által kiadott szolgálati jelvényt. A hivatásos vadász szükség szerint kapcsolatot tart földtulajdonosokkal, a földhasználókkal, a szomszédos vadászatra jogosultak nevesített képviselőivel, rendőrséggel, a vadászati hatósággal, a természetvédelmi őrszolgálattal, a mezőőri szolgálattal, az erdőőri szolgálattal, erdészeti szakszemélyzettel, a helyi polgárőrséggel, a halőrrel, a hegyőrrel, a honvédséggel.[416]

V.1.8.3. A vadászati hatóság és a trófebírálat

A trófea bírálat a vadászati hatósági munka egyik gyöngyszeme. A vadászatra jogosult legkésőbb a vadfaj trófeás egyedének vadászati idényét követő harminc napon belül köteles a vadászati hatóságnak trófeabírálat céljából bemutatni a vadászati idényben vadászjeggyel rendelkező vadász által elejtett gímszarvas, dámszarvas, valamint őz agancsát és a muflon csigáját. Vaddisznó esetén a trófeabírálatra a tizenhat centiméternél hosszabb agyar bemutatása kötelező legkésőbb az elejtés szerinti vadászati év végét követő hónap utolsó napjáig. Trófeabírálatra az elhullott egyedek trófeáját is be kell mutatni a birtokbavételtől számított 30 napon beül. A trófeabírálatot a vadászati hatóság végzi. A trófeának bírálatra alkalmas állapotban kell lennie és az egyedi azonosítójelének számát a teríték-nyilvántartásba bevezették. A vadászati hatóság a bírálatról igazolást állít ki. A vadászatra jogosult csak az igazolás birtokában szerzi meg a trófea feletti rendelkezési jogot. A trófea csak a hatósági igazolás birtokában hozható forgalomba és vihető ki az ország területéről. A vadászati hatóság a rendkívüli értékű trófea nemzeti értékké nyilvánítását kezdeményezheti az Országos Trófeabíráló Testületnél. A nemzeti értékké nyilvánított trófeát megsemmisíteni, feldolgozni, átalakítani tilos, azt az országból csak az Országos Trófeabíráló Testület engedélyével lehet kivinni. Amennyiben a vadászati hatóság a trófeabírálat során megállapítja, hogy az elejtés

[415] Lásd az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló 2012. évi CXX. törvény 11-20. §§-ait.
[416] Lásd Vtv. 50-55. § és a Vhr. 37. §-át.

szakszerűtlen volt, a trófea nem kaphat érmet. Ha ismételt szakszerűtlen vadgazdálkodási tevékenység folytatása merül fel, a vadászati hatóság a trófeás nagyvadállomány minőségi védelme érdekében felhívja a vadászatra jogosult figyelmét a szakszerűség betartására. Ha a vadászatra jogosult a felhívásban foglaltakat nem tartja be, a vadászati hatóság a vadászterületen súlyhatárhoz - muflonkos esetén a csigahosszhoz - kötött trófeás vad hasznosítási korlátozást rendel el, amelynek megszegése esetén vadgazdálkodási bírságot szab ki. A zárttéri vadtartó létesítményben tartott és elejtett trófeás vad trófeabírálata a szabad területen elejtett trófeás vad adatainak nyilvántartásától elkülönítetten történik, ilyen tartásban elejtett vad esetében a szakszerűtlenség nem megállapítható. Az Országos Trófeabíráló Testület 5 tagú testület, amelynek tagjait a miniszter nevezi ki. Tagja a minisztérium egy, a másodfokú vadászati hatóság egy, az OMVK egy, valamint a miniszter által kijelölt további egy fő. Tag a területi vadászati hatóság elsőfokú trófeabírálati eljárásában részt nem vevő delegáltja, amennyiben felülbírálatra kerül sor. Az Országos Trófeabíráló Testület maga is vadászati hatósági jogkörben jár el másodfokon a vadászati hatóság trófeabírálati határozatai megtámadása estén. Hatósági jogkörben jár el akkor is, amikor trófeát nemzeti értékké nyilvánít, valamint amikor a hazai trófea-ranglistát - zárttéri vadtartó létesítményben elejtett trófeától elkülönített – vezeti. Hatósági jogkörben jár el továbbá akkor is, amikor a nemzeti értékké nyilvánított trófea Magyarország területéről való kivitelét engedélyezi.[417] A trófeabírálat során a vadászati hatóság hatósági bizonyítványt állít ki. A trófebírálat úgynevezett pontózólap segítségével történik. Egy vadász legnagyobb büszkesége a kiváló minősítést nyert trófea. A trófeák minősítése arany, ezüst és bronz fokozatban történik. A legkiemelkedőbb trófeákat nemzeti kinccsé nyilvánítják, amelyek az országból csak engedéllyel vihetők ki.

Az Országos Vadgazdálkodási Adattár által közölt adatok alapján végzett adatgyűjtésem eredményét mutatja be az alábbi táblázat.

[417] Lásd Vtv. 73-74/B §§-ai.

12. ábra Összes trófeabírálat 2015-2020 között

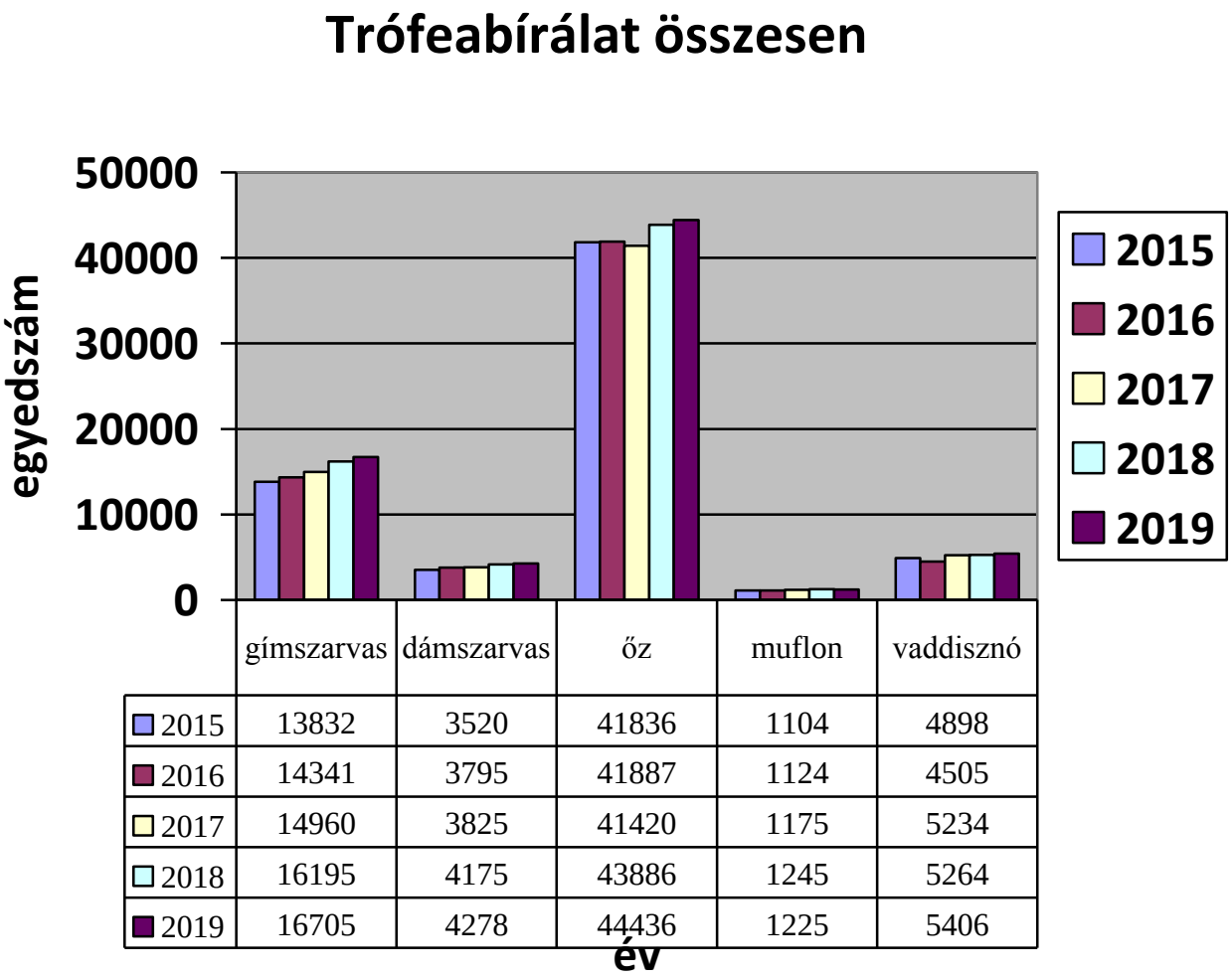

	gímszarvas	dámszarvas	őz	muflon	vaddisznó
2015	13832	3520	41836	1104	4898
2016	14341	3795	41887	1124	4505
2017	14960	3825	41420	1175	5234
2018	16195	4175	43886	1245	5264
2019	16705	4278	44436	1225	5406

Forrás: OVA adatsor alapján végzett saját adatgyűjtés

A trend egyértelműen látható a diagramm segítségével. Évről évre nő a trófebírálatra kerülő elejtések száma. A leglátványosabb növekedés a gímszarvas tekintetében látható, 4 év alatt közel háromezerrel nőtt a tróefabírálatok száma.

A szakszerűtlen elejtések száma ezzel párhuzamosan viszont épp ellenkező tendenciát mutat. Igen jelentős fordulópont következett be 2017-ben, amely köszönhető egyrészt az új szabályozási környezetnek ezzel egyidejűleg az új üzemtervi ciklus kezdetével együtt járó határozott hatósági fellépésnek, másrészt a vadászetikai szabályok fokozottabb betartásának és betartatásának igényének a vadászközösségekben.

13. ábra A szakszerűtlen elejtések száma 2015-2020 között

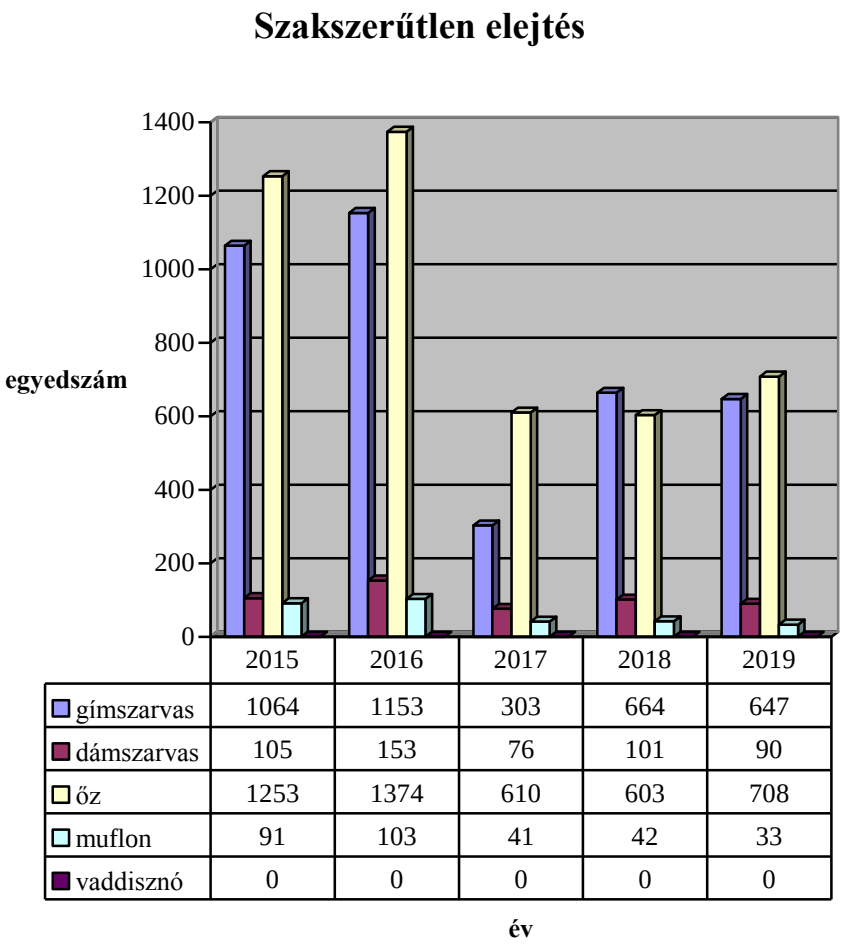

	2015	2016	2017	2018	2019
gímszarvas	1064	1153	303	664	647
dámszarvas	105	153	76	101	90
őz	1253	1374	610	603	708
muflon	91	103	41	42	33
vaddisznó	0	0	0	0	0

Forrás: OVA adatsor alapján végzett saját adatgyűjtés

Ezekből az adatsorokból is következtethetünk arra, hogy a vadgazdálkodás szakszerűsége iránti igény vadállományunk megőrzésének alapvető eleme. A túlhasznosítás és a vadállomány lerablásának megakadályozása nagyban múlik a megfelelő hatósági munkán és a vadászközösség képzettségén, de legfőképp azon, hogyan szocializálódik a jövő nemzedéke, tiszteli-e és betartja-e az írott és íratlan szabályokat.

V.2. A Pest Megyei Kormányhivatal feladat- és hatásköre

A Pest Megyei Kormányhivatal feladat-és hatásköre 2020. márciusáig kettős volt. Egyrészt Pest megye és Budapest főváros illetékességi területén első fokú, azaz területi vadászati hatóság, míg speciális jogkörben eljárva bizonyos esetekben országos hatáskörű szerv is volt

egy személyben, azaz másodfokon is eljárt. 2020. március 1-jétől a vadászati hatósági eljárás egyfokúvá vált. A területi vadászati hatósági ügyekben sérelmes döntés esetén a közigazgatási ügyekkel foglalkozó bírósághoz lehet fordulni, ugyanakkor a folyamatban lévő ügyekben még mint másodfok jár el a kormányhivatal.

Speciális jogkörben a kormányhivatal továbbra is eljár országos illetékességű vadászati hatóságként a kormányrendeletben hatáskörébe utalt hatósági ügyben, amelyek az alábbiak:

a. a vadaskertek és vadasparkok nyilvántartása
b. a zárttéri vadtartások engedélyezése
c. nagyvad zárt térből zárt térbe történő szállításának engedélyezése
d. a nagyvadtartói létesítési engedély visszavonás és a zárttéri nagyvadállomány felszámolása
e. a vadaskert létesítési engedélye, annak módosítása, visszavonása
f. vadaspark létesítési engedélye és annak visszavonása
g. vadasparkban való vadászat engedélyezése
h. vadfarm létestésére engedély kiadása és visszavonása
i. nem honos vadfaj vadászati célú telepítésének engedélyezése iránti eljárások
j. az Európai Bizottság felé való jelentések elkészítése

A zárttéri vadtartás engedélyezése a Pest Megyei Kormányhivatal hatásköre. A zárttéri vadtartás folytatható apróvadra és nagyvadra is. Nagyvadra vonatkozó zárttéri vadtartó létesítmény a vadaskert és a vadfarm. A vadaspark speciális oktatási, kutatási és bemutatási célokat szolgáló vegyes, tehát apró és nagyvadfajokat magába foglaló terület. A kérelmet a Pest Megyei Kormányhivatalnak, de a létesíteni kívánt vadaskert, vadaspark vagy vadfarm fekvése szerint illetékes területi vadászati hatóságnál kell benyújtani. A kérelemnek tartalmaznia kell a létesítés célját, a természeti adottságok bemutatását, a terület leírását, a tervezett létesítményeket, berendezéseket, a kor és ivararányt, a törzsállományt és a szaporulatot, a vadászatra behelyezett állományt, az állományhasznosítást, a tervezett vadászati módokat, a működési feltételeket, a nyilvántartásokat, az állategészségügyi feltételeket, valamint a térképi feltüntetéseket. A kérelem benyújtásával egyidejűleg igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni. Emellett külön felszámolási tervet is kell csatolni. Biztosítani kell az elhullott állatok tetemének szakszerű kezelését, erre ún. kezelési tervet kell

készíteni.[418] A kormányhivatal köteles nyilvántartást vezetni ezekről a zártkerti vadtartó létesítményekről. Vadaskert vaddisznó, és muflon tartására legalább 200 hektár, más nagyvad tartására legalább 500 hektár nagyságú. A vadaskert üzemeltetésbe adható, de ennek időtartama nem haladhatja meg a 7 évet. A vadaspark területe nem haladhatja meg az 5 hektárt. A vadasparkban csak egyéni vadászat engedélyezhető. A vadfarmon tartott vadat meg kell jelölni. A vadfarmon tilos a vadászat.[419] Nagyon fontos és speciális előírásoktól terhelt a vadfarmok működtetése. Az állatok állategészségügyi vizsgálatát el kell végezni, azokat egyedi azonosítójellel kell ellátni. A vadfarmokon naplót kell vezetni a takarmányozásról, az állategészségügyi helyzetről, és az elhullásról. A Vtv. 28. § (7) bekezdése pedig kimondja, hogy *„Magyarország állatföldrajzi környezetében nem honos vadfaj vadászati célú telepítését a vadászati hatóság csak vadaskertbe engedélyezheti. A vadászati hatóság idegenhonos inváziós faj telepítését nem engedélyezi.”*

A zárttéri vadtartás vadaskert, vadfarm és vadaspark formában történő változatára a NÉBIH, amikor még a hatáskör gyakorlója volt, 2014-ben tételes kimutatást tett közzé. 2014-ben a vadaskertek száma 116 db, a vadasparkok száma 29 db, a vadfarmok száma pedig 182 db volt.[420] Ezen felül formanyomtatványok segítségével próbálta zökkenőmentessé és automatizálttá tenni az ügyintézést. Jelenleg nincs rendszeresített formanyomtatvány az átszervezésből adódó szervezeti struktúraváltás, valamint a vadászterületek kialakításának terhe miatt.

2020-ban 449 db zárttéri vadtartó létesítményt tartanak nyilván, amelyből 100 db vadaskert, 11 db vadaspark és 438 db vadfarm. A vadaskertek közül a legkisebb mérete 92,20 hektár, a legnagyobb 13.298,10 hektár. A legkisebb vadaspark 0,14 hektár, a legnagyobb pedig 75 hektár nagyságú. A vadfarmok közül a legkisebb 0,04 hektár, a legnagyobb 109,60 hektár.[421]

Mindebből jól látható, hogy a zárttéri vadtartás egyre népszerűbb hazánkban, akár kis kiterjedésű területeken is hatékonyan folytatható a vadászat, a vadgazdálkodás javára a vadászok és a vadhús fogyasztók örömére.

[418] Lásd a Vhr 3. sz. melléklete alapján.
[419] Lásd a Vtv. 27/A-27/D. §§-ai, valamint a Vhr. 17-20- §§-ai alapján.
[420] Zsigmond Richárd: A zárttéri vadtartás lehetőségei, felételei in. http://portal.nebih.gov.hu/documents/10182/21442/Zsigmond_Richard_zartteri_vadt.pdf/20cdd793-76fd-437e-be1b-81992a034fab 2018.04.29.
[421] Saját adatgyűjtés az Országos Vadgazdálkodási Adattár által kérésemre kiadott adatai alapján.

Ami a hatósági eljárásban megjelenő bírságok kiszabását illeti: az elmúlt 5 évben a Pest Megyei Kormányhivatal az alábbi bírságokat szabta ki:

14. ábra A 2015-2020 között kiszabott bírságok

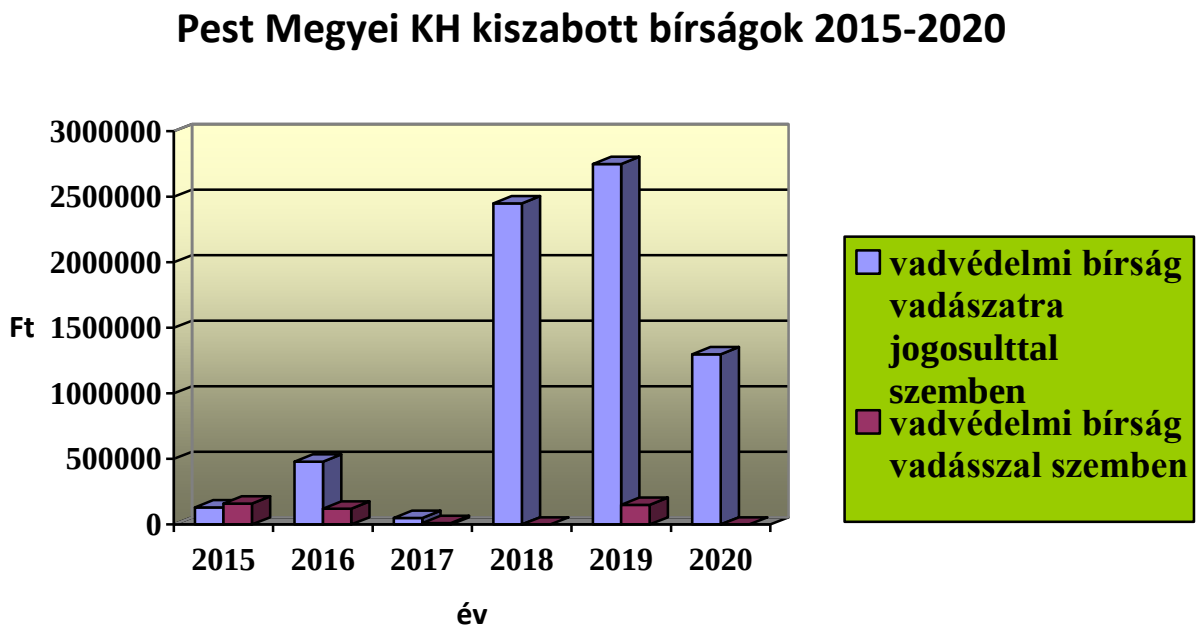

A kiszabott bírságok indoka a vadászatra jogosultakkal szemben leginkább a késedelmes trófeabírálat, az adatszolgáltatás elmaradása, míg vadászokkal szemben a jogosulatlan vadászat, illetve a vadászat rendjének megsértése. A jogszabályi változások folytán jelentősen megnőttek az adminisztrációs terhek. Az adatszolgáltatások elmaradását pedig jelentősebb bírságtételek követték. Ezt láthatjuk a 2018-2019-es évek kiugró számaiban.[422]

V.3. A NÉBIH feladat- és hatásköre

A NÉBIH jogosult a zárttéri vadtartás ellenőrzésére, de a rendelkezés nem érinti a területi, illetve az országos vadászati hatóság ellenőrzési és intézkedési jogosultságát. Ez egy speciális, országos hatáskörű közigazgatási hatósági jogkör a NÉBIH számára.

[422] Saját adatgyűjtésben a Pest Megyei Kormányhivatal rendelkezésemre bocsátott adatai alapján.

A zárt téri vadtartáshoz tartozik a vadaskertek, a vadasparkok, a vadfarmok létesítésének engedélyezése, amely a Pest Megyei Kormányhivatal feladata. A vadasparkokban, a vadfarmokon és a vadaskertekben a NÉBIH jogosult ellenőrzést tartani. A Vhr. 20. §-a a nagyvad zárt térből zárt térbe való szállításának engedélyezéséhez előírja, hogy azt csak akkor lehet engedélyezni, ha az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörben eljáró járási hivatal által kiállított állatorvosi bizonyítvány rendelkezésre áll.

Mindemellett a NÉBIH speciális hatósági jogkörben jár el a vadhúsvizsgálatok kapcsán. Az elejtett vad kezelésének és értékesítésének élelmiszer-higiéniai feltételeiről szóló 43/2011. (V. 26.) VM rendelet biztosít részletes szabályozást e kérdéskörben. Fontos kiemelni, hogy további EU-s kritériumoknak is meg kell felelni, amennyiben a vadászatra jogosult az általa üzemeltetett vadbegyűjtő helyen nemcsak a saját vadászterületén hasznosított (elejtett) vadat tárolja. Ilyen estekben további szigorú előírások is nehezítik a forgalomba hozatalt. E körben feltétlenül meg kell említeni az élelmiszer-higiéniáról szóló 2004. április 29-i 852/2004/EK Európai Parlamenti és Tanácsi rendelet előírásait, amelyben mikrobiológiai, eljárásrendi, hűtési lánc fenntartására, valamint a mintavételezési eljárásra találunk előírásokat.[423] Mindezen felül további fokozott figyelmet követel az a körülmény, hogy jelen esetben az élelmiszerjog általános elveiről és követelményeiről, az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság létrehozásáról és az élelmiszerbiztonságra vonatkozó eljárások megállapításáról szóló, 2002. január 28-i, 178/2002/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet vonatkozó rendelkezéseit is alkalmazni kell általános jelleggel, amelyben alapvető fogalom meghatározások és alapelvek mellett részletszabályokat is olvashatunk.[424]

A direkt magyar szabályozás hatálya két tevékenységi körre terjed ki: egyrészt arra, amikor a vadászatra jogosult a tulajdonába kerülő legfeljebb 100 db elejtett nagyvadat átadja, vagy eladja a végső fogyasztónak[425] vagy a végső fogyasztót közvetlenül ellátó helyi kiskereskedelmi vagy vendéglátó egységnek. (Továbbiakban „magáncélú" forgalomba hozatal.) Másrészt pedig arra, amikor a vadászatra jogosult a tulajdonába kerülő elejtett vadat felvásárlással és továbbértékesítéssel foglalkozó élelmiszeripari vállalkozónak vagy vadfeldolgozó üzemnek értékesíti. A rendelet hatálya nem terjed ki a tenyésztett vadra, az

[423] Lásd in https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2004R0852:20090420:HU:PDF letöltés ideje: 2020.11.08.
[424] Lásd in https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2002R0178:20090807:HU:PDF letöltés ideje: 2020.11.08.
[425] Végső fogyasztó lehet természetes személy, jogi személy, vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet

elhullva talált vadra, és azon tevékenységekre, amelyek során a vadászatra jogosult a tulajdonába kerülő elejtett vadat kizárólag magánfogyasztásra, mint végső fogyasztó felhasználja, vagy a tulajdonába kerülő elejtett vadat átadja, valamint eladja a végső fogyasztónak minősülő, vadászjeggyel rendelkező elejtőnek vagy az elejtőtől eltérő, a vadászatra jogosult vadászterületén a vadgazdálkodási tevékenységben elsődleges termelőként részt vevő végső fogyasztónak. Itt fontos megjegyezni, hogy bár a rendelet kategorikusan kijelenti, hogy hatálya nem terjed ki az elhullva talált vadra, ugyanakkor arra nézve mégis említést tesz a vadhúsvizsgálatára vonatkozó előírásoknál.[426]

A vadászatra jogosultnak a „magáncélú" forgalomba hozatali tevékenység megkezdését, illetve megszüntetését, annak időpontjától számított 8 napon belül nyilvántartásba vétel céljából a vadászterület helye szerinti járási állategészségügyi és élelmiszer-ellenőrző hivatalnak írásban be kell jelentenie, a vadászatra jogosult neve, lakóhelye vagy székhelye, levelezési címe, vadászati hatóság által adott kódszáma, a vadászterület helye, az elejtett vad húsvizsgálatának helye, forgalomba hozatali tevékenységének pontos megjelölése, *és* a vadbegyűjtő hely címe megjelölésével. Amennyiben a vadászterület több megye területére terjed ki, úgy azon járási állategészségügyi és élelmiszer-ellenőrző hivatalnak kell megtenni a bejelentést, amelynek illetékessége a vadászterület nagyobb hányadára terjed ki.[427]

Amennyiben a vadászatra jogosult a forgalmazható mennyiséget bizonyíthatóan túllépte, vagy tevékenységével vagy mulasztásával az állategészségügyi, élelmiszerhigiéniai vagy élelmiszer-biztonsági jogszabályok előírásait olyan súlyosan megsérti, hogy azzal a fogyasztók egészségét sérti vagy veszélyezteti, a járási hivatal a vadászatra jogosult tevékenységének végzését egy évre megtiltja, és ennek tényét a nyilvántartásában feltünteti. A járványügyi helyzettől függően a NÉBIH országos vagy területi szintű monitoring programot vezethet be a vadállománynak az állatbetegségek bejelentésének rendjéről szóló jogszabályban felsorolt bejelentési kötelezettség alá tartozó állatbetegségekkel való fertőzöttségének felmérése céljából. A program gyakorlati végrehajtásához szükséges részletes szabályokat a kormányhivatal határozza meg a NÉBIH által kiadott útmutató alapján. A vadászatra jogosult mintát vesz az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi igazgatóság által meghatározott esetekben a bejelentési kötelezettség alá tartozó

[426] Lásd az elejtett vad kezelésének és értékesítésének élelmiszer-higiéniai feltételeiről szóló 43/2011 (V.26.) VM rendelet 1. §-a.
[427] Lásd az elejtett vad kezelésének és értékesítésének élelmiszer-higiéniai feltételeiről szóló 43/2011 (V.26.) VM rendelet 4. §-a.

állatbetegségek monitorozása érdekében laboratóriumi vizsgálat céljára elejtett vagy elhullva talált vadból, és azt a kormányhivatal rendelkezésében megjelöltek szerint leadja. A minta laboratóriumba szállításáról a kormányhivatal gondoskodik. A monitoring program során a bejelentési kötelezettség alá tartozó állatbetegség megállapításra, valamint kizárására irányuló laboratóriumi vizsgálatok állami költségre történnek.[428]

A vadászatra jogosult köteles a tevékenységéből fakadó élelmiszerbiztonsági kockázatok kezelése érdekében Helyes Higiéniai Gyakorlatot bevezetni és működtetni, amely tartalmazza a vadászatra jogosult által az elsődleges termelés szintjén folytatott tevékenységének részletes leírását, az egyes tevékenységek kapcsán az élelmiszerbiztonsági veszélyek azonosítását, az azonosított veszélyek kockázatbecslését, és a kockázatbecslés alapján besorolt kockázati tényezők megszüntetése vagy elfogadható szintre való csökkentése érdekében bevezetett és alkalmazott intézkedéseket, valamint az elsődleges termelő tevékenység szintjén felmerülő kockázatok megelőzése érdekében bevezetett és alkalmazott helyes gyakorlati útmutatókat. Mindezeken felül köteles a trichinella gyanús fertőzéseket a NÉBIH-nek bejelenteni és mintát szolgáltatni. A vadászatra jogosult amennyiben az elejtett vadat az Európai Unió másik tagállamában engedélyezett az elejtett vad felvásárlásával és továbbértékesítésével foglalkozó élelmiszeripari vállalkozásnak, vagy vadfeldolgozó üzemnek értékesíti, köteles a szállítás előtt a vadkísérő jegyekről, továbbá az apróvad gyűjtőigazolásokról, valamint a szállítmány minden egyéb kereskedelmi dokumentumáról másolatot készíteni és azt az illetékes kormányhivatalnak, az elejtett vad rendeltetési helyének megadásával megküldeni a szállítást követő 24 órán belül. A vadkísérő jegy, továbbá az apróvad gyűjtőigazolás eredeti példánya az elejtett vadat a rendeltetési helyig végig kell, hogy kísérje. A vadászatra jogosult tevékenysége során köteles gondoskodni arról, hogy az elejtett vadat a hatósági állatorvos, a vadbegyűjtő helyen az elejtéstől számított 48 órán belül megvizsgálhassa. [429]

A forgalomba hozatalra szánt nagyvad elejtése után, az elejtő vadász köteles tájékoztatni az elejtett nagyvad további vizsgálatát végző személyt, az elejtése során megfigyelt rendellenes viselkedésről, a zsigerelés során tapasztalt rendellenes jellemzőkről, vagy ezek hiányáról. Rendellenes viselkedés lehet például a fej folyamatos ide-oda mozgatása, nyáladzás, szemmel látható izomrángás, mozgáskoordinációs zavarok. Ezért a forgalomba hozatalra szánt

[428] Lásd az elejtett vad kezelésének és értékesítésének élelmiszer-higiéniai feltételeiről szóló 43/2011 (V.26.) VM rendelet 4. §-a.
[429] Lásd az elejtett vad kezelésének és értékesítésének élelmiszer-higiéniai feltételeiről szóló 43/2011 (V.26.) VM rendelet 5. §-át.

valamennyi elejtett nagyvad csonkítatlan testét - trófeás vad esetében nem minősül csonkításnak a trófea eltávolítása - zsigereivel együtt, egy képesített vadhúsvizsgálónak, vagy egy hatósági állatorvosnak vagy egy szolgáltató állatorvosnak az elejtést követően haladéktalanul meg kell vizsgálnia. A képesített vadhúsvizsgáló vagy a szolgáltató állatorvos köteles azonnal értesíteni az illetékes hatósági állatorvost, amennyiben a vizsgálatai során tapasztalt elváltozások, vagy az elejtő vadász által megfigyelt körülmények nem teszik lehetővé, hogy az elejtett vadat kifogásmentesnek minősítse, és ennek alapján kitöltse a vadkísérő jegyet, vagy az apróvad gyűjtőigazolást. A hatósági állatorvos a vadbegyűjtő helyen történő húsvizsgálat során, nagyvad esetében a vadkísérő jegyet, apróvad vizsgálat esetén az apróvad gyűjtőigazolást bevonja és visszajuttatja, az azt kibocsátó járási hivatalnak. Állategészségügyi vagy élelmiszer-biztonsági okból a kormányhivatal állategészségügyi intézkedés keretében előírhatja az elejtett vad kötelező hatósági állatorvosi vizsgálatát is függetlenül azok forgalomba hozatali módjától.[430]

A képesített vadhúsvizsgálók képzése iskolarendszeren kívüli hatósági jellegű képzés. A tanfolyamon való részvétel alapkövetelménye középfokú végzettség, minimum tíz év szakmai gyakorlat és állami vadászvizsga megléte, vagy a hatósági állatorvos felügyelete alá rendelt kisegítők szakképzési követelményeinek teljesítése. A képesített vadhúsvizsgálók képzéséhez az oktatási anyagot a NÉBIH az OMVK-val egyeztetve készíti el. A képzés, illetve továbbképzés szervezését és lebonyolítását az kormányhivatal a Vadászkamarával közösen végzi. A vizsgabizottság tagjai az illetékes kormányhivatal képviseletében kettő fő állategészségügyi és élelmiszerbiztonsági szakértő és a vadászkamara képviseletében egy fő. A képesített vadhúsvizsgálói tevékenységet a kormányhivatal engedélyezi és a képesített vadhúsvizsgálót nyilvántartásba veszi. A képesített vadhúsvizsgáló köteles a NÉBIH által meghatározott továbbképzéseken részt venni. Amennyiben a képesített vadhúsvizsgáló nem igazolja a továbbképzésen való részvételét, úgy a vadhúsvizsgáló tevékenységét a kormányhivatal ideiglenesen felfüggeszti. A tevékenység csak a továbbképzés elvégzése után a kormányhivatal és vadászkamara felé történő igazolása után engedélyezhető újra.[431]

[430] Lásd az elejtett vad kezelésének és értékesítésének élelmiszer-higiéniai feltételeiről szóló 43/2011 (V.26.) VM rendelet 8-11. §§-ait.

[431] Lásd az elejtett vad kezelésének és értékesítésének élelmiszer-higiéniai feltételeiről szóló 43/2011 (V.26.) VM rendelet 14. §-át.

V.4. A miniszter feladat és hatásköre

A legmagasabb rangú szerv, amely főszabályként irányít. Egyetlen hatáskörben azonban vadászati hatóság, ez pedig a vadászvizsgára felkészítő tanfolyam engedélyezése, amely speciális vadászati hatósági jogkört jelent.

Magyarországon vadász az lehet, aki a magyarországi állandó lakóhellyel rendelkezik, a 18. életévét betöltötte, eredményes vadászvizsgát tett, ezért érvényes vadászjeggyel rendelkezik, nem áll vadászjegyet visszavonó határozat hatálya alatt, emellett érvényes felelősségbiztosítással rendelkezik. Mindemellett amennyiben vadász-lőfegyverrel vadászik rendelkezik érvényes vadász-lőfegyver tartására, ragadozó madárral történő vadászat esetén a természetvédelmi hatóság által ragadozó madár tartására kiadott érvényes engedély, elöltöltő fegyverrel való vadászat esetén az elöltöltő fegyver vadászati célú használatára jogosító engedély, vadászíjjal való vadászat esetén vadászíjászatra feljogosító kiegészítő vizsga, a magyar agárral való vadászat esetén agarászatra feljogosító kiegészítő vizsga áll rendelkezésére.[432]

A vadásztanfolyam, valamint a vadászvizsga kérdéseit szabályozza a vadászvizsgát megelőző tanfolyamról és a vadászvizsgáról szóló 126/2013 (XII.17.) VM rendelet. A vadásztanfolyam szervezésére jogosító engedélyt 2019 április 14. előtt határozott időre, legfeljebb 5 évre adhatta meg a vidékfejlesztésért felelős miniszter. Jelenleg már határozatlan időre adható az engedély, azonban annak kiadásáról és visszavonásáról az OMVK-t tájékoztatni kell. A tanfolyam 100 óra. A tanfolyam tartásához a kérelmezőnek rendelkeznie kell megfelelő oktatóteremmel, oktatási anyagokkal, gyakorló vadászterülettel, szemléltető eszközökkel, megfelelő preparátumokkal és trófeákkal. Ezek meglétét az engedély kiadásakor és az eseti ellenőrzésekkor ellenőrzik. A tanfolyam engedélyezéséhez be kell nyújtani a részletes képzési tervet, a gyakorlati foglalkozások megtartásához szükséges megállapodásokat, az oktatók nevét, végzettségét és a vadászati jogosultságukat alátámasztó dokumentumokat, valamint a menet közbeni számonkérés mintáit, így a teszteket és feladatsorokat.

A vadászvizsgát az OMVK szervezi. A vadászvizsga megléte a vadászjegy kiváltásának alapvető követelménye. A Vtv. 60-65. §-ai értelmében vadászni csak érvényes vadászjegy

[432] Lásd Vtv. 59. §-a.

birtokában lehet, amelyhez névre szóló egyéni lőjegyzéket csatolnak. Vadászvizsgát az a magyarországi lakóhellyel rendelkező magyar és nem magyar állampolgár tehet, aki a 17. életévét betöltötte és részt vett vadászvizsgát megelőző kötelező tanfolyamon. A tanfolyam elvégzéséről a jelölt igazolást kap, mely két évig érvényes. Vadászvizsgát tenni csak magyar nyelven lehet. A rendelet azonban nem zárja ki a külföldieket, így Komárom-Esztergom megyében is több szlovák állampolgár, aki a magyar nyelvet érti és beszéli, már sikeres vizsgát tett. Vadászvizsgára jelentkezni az OMVK bármely területi szervezeténél lehet. A vadászvizsga elméleti és gyakorlati részből áll. Speciális szabályok vonatkoznak a ragadozó madárral való vadászatra. Ezen esetben a védett állatfajok védelmére, tartására, bemutatására és hasznosítására vonatkozó részletes szabályokról szóló 348/2006. (XII.23.) Korm. rendeletben előírt természetvédelmi vizsgát is le kell tenni. A gyakorlati vizsgára csak saját madárral lehet jelentkezni. Nem kell vadászvizsgát tenni annak, aki a Vhr. 8. számú melléklete szerinti felsőfokú vadgazdálkodási, vagy iskolarendszerű képzésben szerzett középfokú vadgazdálkodási képzettséggel rendelkezik. Ez azonban a fegyverismeretre és használatra vonatkozó gyakorlati és elméleti vizsgarész letétele alól nem mentesít. A vadászvizsga bizottság 3 tagú, elnöke az OMVK területi szervezetének titkára, tagjai az illetékes területi vadászati hatóság képviselője, valamint az Országos Rendőr-főkapitányság által kijelölt személy. A vadászvizsga bizottság tagjai felsőfokú szakirányú végzettséggel rendelkező személyek. A vadászvizsga nem nyilvános, a vizsga eredményéről a bizottság szótöbbséggel határoz.

VI. Nemzetközi kitekintés

VI.I. A nemzetközi jog hatása a magyar vadászati élet szabályozására

Alaptörvényünk a P) cikk (1) bekezdésében kimondja, hogy

„A természeti erőforrások, különösen a termőföld, az erdők és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, különösen a honos növény- és állatfajok, valamint a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.”.

Ezzel alkotmányos rangra emeli a biológiai sokféleség megőrzésének igényét, valamint kijelenti, hogy a honos állatfajokat, mint a nemzeti örökség részét védelembe kell venni, az állatállományt fenn kell tartani és azt a jövő nemzedék számára meg kell őrizni. Az alkotmányos szintű védelem és fenntartási igény visszaköszön a Vtv. preambulumában és a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvényben. E két törvény egymással összhangban élve adja meg a védelem szintjeit és eszközeit.

Az alkotmányos szintű védelem mellett nemzetközi és Európai Uniós előírások is segítik vadjaink védelmét. Az Európai Unióban jelenleg nincs igény arra, hogy a vadászatot közösségi szinten szabályozzák. Ennek leginkább az az indoka, hogy eltérőek a földrajzi és vízügyi adottságok, eltérőek a természeti körülmények, a növény- és vadfajok. Mindezek mellett a jogrendszerek is különbözőek, eltérőek a közigazgatási rendszerek is. Azonban az Európai Unió számos olyan rendelkezést hozott, amely hatással volt a hazai vadászati életre, ezek pedig leginkább a környezet- és természetvédelem kérdéskörében merültek fel, valamint az élőállat és a hús szállítására vonatkozó rendelkezések körében születtek meg, amelyeket a vadhúsvizsgálatnál már ismertettem.

A legfontosabb és legérdekesebb EU-s rendelkezéseket, valamint a téma szempontjából releváns nemzetközi egyezményeket együtt ismertetem, mivel ezek rendszerint szoros kapcsolatban állnak egymással.

A hazai vadállománnyal való gazdálkodás célja az ésszerű, stabil és fenntartható vadállomány kialakítása, a vad és élőhelyének védelme. Meg kell akadályozni a túlhasznosítást, de az alulhasznosítás sem kívánatos, hiszen az előbbi esetben alig vagy egyáltalán nincs vadászható vad, míg a második esetben akkora vadbőség van, hogy a mezőgazdaságban keletkezett károk

már túlmutatnak a vad rendes körülmények közötti tartásával rendszeresen előforduló károknál.

A hazai vadgazdálkodásra leginkább az ENSZ[433] égisze alatt megtartott 1972-es Környezetvédelmi Konferencia gyakorolt hatást, amelyen lefektették a környezet-és természetvédelem alapjait kiemelve azt, hogy a vadon élő állatok és élőhelyeinek védelmére figyelemmel kell lenni a gazdasági fejlődés tervezésekor is.[434] Mindemellett az azóta elfogadott nemzetközi egyezmények rendelkezéseire figyelhetünk fel a hazai szabályozás mögött. Az ENSZ környezetvédelmi programja az UNEP[435], amely a nemzetközi egyezmények kidolgozásában nagy szerephez jutott. 2015-ben elfogadták a 2030-ig szóló Fenntartható Fejlődés Programot, amelyben kiemelt szerepet játszik a biológiai sokféleség megőrzése az ökoszisztéma egyensúlyának fenntartásával.[436]

Magyarországon a lakosság körében legismertebb nemzetközi egyezmény a **Ramsari Egyezmény**, amely a nemzetközi jelentőségű vizes területek védelméről szól. Magyarország 1979-ben csatlakozott az egyezményhez, amelyet az 1979. évi 28. törvényerejű rendelet hirdetett ki és az 1993. évi XLII. törvény erősített meg. A Ramsari Egyezmény a vízimadarak tartózkodási helyének, a vadvizeknek a védelmét, a vándorló vízimadár populációk óvását, gondozását és a vízimadár állományok célszerű felhasználását szabályozza. Az egyezmény hatálya alá tartozó területeken egész évben tilos a vízimadarak vadászata Magyarországon, azonban ez nem jelenti azt, hogy más állatfaj vadászata ne lenne tilos. 2017-ben lejártak a vadgazdálkodási üzemtervek, így az új ciklusra meg kellett határozni a vadászterületeket. A jelenlegi 29 mindösszesen 260.668 hektár[437] a Ramsari Egyezmény hatálya alá tartozó területből 10 részben vagy egészben valamelyik nemzeti parkigazgatóság vadászatra jogosultsága alatt áll, ezért ott ugyan tilos a vízimadár vadászat, de az apróvad vadászat, illetve a kártékony állatok irtása megengedett. Ezért a Ramsari Egyezmény Magyar Nemzeti Bizottság 2016. június 1-2-i ülésén kinyilvánította, hogy a természetvédelem felülírja a vadgazdálkodási érdekeket, ezért állásfoglalásában kifejtette, hogy kívánatosnak tartják, ha

[433] Egyesült Nemzetek Szervezete, azaz United Nations (UN)
[434] Lásd Report of the United Nations Conference ont he Human Environment Stockholm, 5-16 june 1972 in https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/CONF.48/14/REV.1 letöltés ideje: 2020.11.07.
[435] UN Environment Programme
[436] UNEP Medium Term Strategy 2018-2021 in https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/7621/-UNEP_medium-term_strategy_2018-2021-2016MTS_2018-2021.pdf.pdf?sequence=3&isAllowed=y letöltés ideje: 2020.11.07.
[437] Lásd Magyarország statisztikai adatai a Ramsari Egyezmány hivatalos oldalán in https://www.ramsar.org/wetland/hungary letöltés ideje: 2020.11.07.

ezek a területek továbbra is a parkigazgatóságokhoz tartoznának. Ennek legfőbb indokát abban látták, hogy az igazgatóságok azok, amelyek alkalmasak ragadozógazdálkodásra, és olyan nagyvadlétszám kialakítására törekszenek, amelyek alkalmasak a vizes élőhelyek védelmére, az életközösségek megóvására. A Bizottság állásfoglalásában hivatkozott arra is, hogy a fokozott védelem alatt álló területek kezelése sok konfliktussal is jár, így ezért is kívánatos, ha ilyen területeken állami fenntartású igazgatóságok a vadászatra jogosultak.[438] A Ramsari Egyezmény életre keltette a Wetland City díjat, amelyet Magyarországon kizárólag Tata nyert el. Érdekes azonban, hogy az egyezmény hatálya alatt álló tatai halastavakon tilos a vadászat, azoktól mintegy 3 kilométerre fekvő pusztán már a vadászat semmilyen korlátozás alá nem esik. A díjjal még Kínában Changde, Changshu, Dongying, Haerbin, Haikou, Yinchuan, Franciaországban Amiens, Courteranges, Pont Audemer, Saint Omer a Korea Köztársaságban Changnyeong, Inje, Jeju, Suncheon Madagaszkárban Mitsinj Sri Lankán Colombo és Tunéziában Ghar el Melh büszkélkedhet.[439]

A másik, a hazai vadgazdálkodásra hatással lévő nemzetközi egyezmény az **Afrikai-Eurázsiai Vonuló Vízimadarak védelméről szóló egyezmény**, amelyet a 2003. évi XXXIII. törvény hirdetett ki. Az egyezmény célul tűzi ki a vízimadarak védelmét, a fajok ökológiájának fenntartását. Kutatási, oktatási együttműködést vállaltak a felek az egyezmény keretén belül. A vadászati szempontból legjelentősebb rendelkezése pedig az ólomsörét használatának betiltása, amelyet a tv. Vhr. 59. § (1) bekezdése be is vezetett a magyar vadászati gyakorlatba. A mérgező csalétkek tilalmát pedig a már ismertetett tiltott vadászati módok között találjuk a magyar szabályozásban. Mindemellett az egyezmény a részes államoknál sürgette a vadászvizsga bevezetését, amelynek része a madárfajok meghatározása. A magyar vadászvizsga mind elméleti, mind a gyakorlati részében tartalmaz madár felismerési kérdéseket. [440] Az UNEP szakértői bizottsága több kézikönyvet is készített, a legutóbbi a 2015-ben készült el, amely meghatározza az egyezmény betartásához szükséges követelményeket. Adatgyűjtést is szorgalmaz a kézikönyv, amely alapja a populációdinamikai adatok és a tenyészidőszakokhoz kötődő adatok gyűjtése.[441]

[438] A bizottsági ülésről készült jegyzőkönyv alapján. in. http://www.termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/Bizottsagok/RamsariBizottsag/Eml%20REMNB%2016 0601-02.pdf 2018.04.30.
[439] Lásd Wetland City in https://www.ramsar.org/activity/wetland-city-accreditation letölés ideje: 2020.11.07.
[440] Az egyezmény 4.1.4 és 4.1.8. pontjai.
[441] Lásd UNEP AEWA Conservation Guidelines No. 5 Guidelines on Sustainable Harvest of Migratory Waterbirds TECHNICAL SERIES No.62 in https://www.unep-

A vándorló vadon élő állatok védelméről szóló **Bonni Egyezmény** szintén az UNEP közreműködésével jött létre 1979-ben. A vándorló állatok vándorlási útvonalát akarták biztosítani a kutatás és az oktatás területén való együttműködéssel. Függelékei meghatározták a veszélyeztetett, valamint a kedvezőtlen helyzetű fajokat. Magyarország az egyezményt az 1986. évi 6. törvényerejű rendelettel hirdette ki. A 2019-es országjelentés kiemelte, hogy Magyarország erőssége az egyes különösen veszélyeztetett fajok védelme, mint pl. a túzok vagy a parlagi sas. Ugyanakkor a jelentés felhívta a figyelmet arra, hogy a célok elérése érdekében hatékonyabb koordinációra, szélesebb körű tudásbázisra, valamint a lakosság tudatosságának javítására van szükség a biodiverzitás területén.[442] Az egyezmény végrehajtásáért felelős szervezet 2017-ben fogadta el a 2023-ig szóló akciótervét, amelynek kiemelt területe a vándorló fajok számának csökkenő tendenciájának megállítása, a "harmóniában a természettel" filozófia mentén a természetvédelem és a fenntartható felhasználás egyensúlyának megtalálása.[443]

Az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről szóló úgynevezett **Berni Egyezmény** az Európa Tanács (rövidített elnevezése COE)[444] égisze alatt született meg. Az egyezmény a vadgazdálkodás és a magyar természetvédelem alapköveit tette le azáltal, hogy meghatározta a védett és a fokozottan védett növény-és állatfajokat. Érdekes azonban, hogy Magyarország bár az egyezmény szövegét 1990-ben a Magyar Közlönyben közzé tette és kötelező érvényűként kezelte, de azóta sem hirdette ki törvényben és semmiféle végrehajtási rendeletet sem alkotott. Az egyezmény négy jegyzékkel rendelkezik: az I. a védett növényfajokkal, a II. a védett állatfajokkal foglalkozik. Ebben szerepel pl. a gímszarvas (cervus elaphus) és hörcsög (cricetus cricetus), mint védett faj, amelyek nálunk vadászhatók, illetve nem élveznek védelmet, ezért több faj tekintetében élt hazánk fenntartással.[445] Mindezeken felül az egyezmény III. függeléke foglalkozik a

---

aewa.org/sites/default/files/publication/ts62_cg5_sustainable_harvest_guidelines_0.pdf letöltés ideje: 2020.11.07.

[442] Lásd a Magyar nemzeti jelentés in https://www.cms.int/sites/default/files/document/2019_CMS_National_Report_Hungary.pdf letölés ideje: 2020.11.07.

[443] Lásd Convention on Migratory Species Strategic Plan for migratory species 2015-2023 in https://www.cms.int/sites/default/files/document/cms_cop12_res.11.2%28rev.cop12%29_e.pdf letöltés ideje: 2020.11.07.

[444] Council of Europe, azaz COE

[445] Lásd az egyezmény II. függeléke in https://rm.coe.int/168078e2ff letöltés ideje: 2020.11.07.

vadászattal, a vadállatok szállításával, kereskedelmével. A IV. függelék pedig a tiltott vadászati módokkal és eszközökkel való vadászatról rendelkezik mint pl. a mesterséges fényforrások, elektromos kábító eszközök (sokkolók) használatával vagy a motoros járműről való vadászattal.[446] Magyarországon erre figyelemmel tiltották be a csali állattal való vadászatot. A csali állat megcsonkított vagy megvakított állat, amely vonzza társait, ezáltal azok könnyen elejthetővé válnak. Ezen felül hazánkra a rákosi vipera (vipera ursinii rakosiensis) védelme okán speciális feladatok hárulnak.[447] Érdekesség, hogy a Berni Egyezménynek maga az Európai Unió is önálló szerződő tagja és nem támogatta Svájc javaslatát, miszerint bármikor lehet fenntartással élni az egyezmény rendelkezéseivel szemben.[448] Az EU is intézkedett az egyezmény rendelkezéseinek saját jogába való átültetéséről a 2009. november 30-i 2009/147/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (a madárvédelmi irányelv), valamint a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről szóló, 1992. május 21-i 92/43/EGK tanácsi irányelv révén. A madárvédelmi irányelv a 79/409/EGK madárvédelmi irányelvet gondolta újra, aktualizálta, amely[449] a tagállamok európai területén természetesen előforduló madárfajok védelmével foglalkozik. Ennek keretében célja a fajok állományainak szinten tartása a biológiai sokféleség fenntartása mellett. Az I. mellékletben felsorolt fajok tekintetében különleges védelmi intézkedések szükségesek. E körben megkülönbözteti a kipusztulással fenyegetett, az élőhelyük meghatározott változásaira érzékeny, a kis állományuk vagy korlátozott helyi elterjedésük miatt ritkának minősített, valamint a különleges figyelmet érdemlő egyéb fajokat és a védelmi intézkedések szükségességi szintjét ehhez igazítja. Az általános védelmen felül a bármilyen módszerrel végzett szándékos elpusztításának, befogásának, a fészkek és tojások szándékos elpusztításának vagy károsításának, a fészkek eltávolításának, tojásaik természetből való begyűjtésének és e tojások birtoklásának, a madarak szándékos zavarásának, illetve tartásának tilalmát írja elő. Kivételeket csak rendkívül szűk körben enged, amely a magyar szabályozásban pl. a szelektív csapdázási módszerekben, a közegészségi, közbiztonsági, légi biztonsági szabályozásban érhetőek tetten. Az EU-s szabályozástól eltérni a kivételeken kívül nem lehet, de azoktól szigorúbb védelmi előírásokat

[446] Lásd az egyezmény IV. függeléke in https://rm.coe.int/168097eb58 leötlés ideje: 2020.11.07.

[447] Lásd Council of Europe Convention on the conservation of European wildlife and natural habits Standing Committee Action Plan for the Conservation of the Meadow Viper (Vipera ursinii) in Europe 25th meeting Strasbourg, 28 November-1 December 2005 in https://rm.coe.int/16807462b0 letöltés ideje: 2020.11.08.

[448] Lásd Javaslat az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről szóló egyezmény (berni egyezmény) Állandó Bizottságának 32. ülésén az Európai Unió által képviselendő álláspontról in https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A52012PC0520 letöltés ideje: 2018.04.30.

[449] A Tanács irányelve a vadon élő madarak védelméről (79/409/EGK) in https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A31979L0409 letöltés ideje: 2020.11.08.

lehet alkalmazni.[450] Az élőhelyvédelmi irányelv[451] a természetes élőhelyek védelmével foglalkozik, amelyek közül prioritást élvez a közösségi jelentőségű élőhelyek védelme. Ennek az irányelvnek köszönhetően született meg az európai ökológiai hálózat, azaz a Natura 2000 program. Jelenleg az EU tagállamaira[452] vetítve 784.994 km^2 szárazföldi és 573.131 km^2 vizes élőhely tartozik ennek hatálya alá, amely az EU tagállamainak összterületének 17, 9 %-a.[453] Magyarország területén 535, mindösszesen 19.949 km2 szárazföldi terület kapott Natura 2000 minősítést, amely az ország területének 21.4%-a.[454]

A **Washingtoni Egyezmény** a veszélyeztetett vadon élő állatok-, és növényfajok kereskedelméről szól. Az egyezményt 1973-ban fogadták el, Magyarország a 4/1990. (XII.7.) KTM sz. rendelettel hirdette ki. Az egyezmény célkitűzése, hogy a kereskedelemmel veszélyeztetett fajokat élőhelyük védelmével élőhelyükön őrizzék meg. Az egyezménynek szintén önálló részese az Európai Unió, amely a 338/97 EGK rendeletében[455] hirdette azt ki, így az minden tagállamára nézve kötelezővé vált. Az egyezmény hatással volt a vadászati törvényünkre. A Vhr. 45. § (2) bekezdése építette be ezeket a rendelkezéseket a madárfajok szállításánál, amikor kimondta, hogy

„*A vadászható madárfajok közül a nyári lúd, a vetési lúd, a nagy lilik, a kanadai lúd, az erdei szalonka, a szárcsa, a balkáni gerle, a dolmányos varjú, a szarka és a szajkó esetében tilos azok élő vagy elpusztult, illetve elejtett egyedeinek és származékainak vagy könnyen felismerhető részeinek eladása, eladásra történő szállítása, eladásra történő tartása, valamint eladásra történő felkínálása. Ezen cselekmények az egyéb vadászható madárfajok esetében csak a jogszerűen elejtett, befogott egyedekkel végezhetők.”*

Ezen felül a Washingtoni Egyezményhez kötődik a 292/2008. (XII. 10.) Korm. rendelet is, amely a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelmét szabályozó

[450] 2009/147/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv in https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0147&from=EN letöltés ideje.2020.11.08.
[451] A Tanács 92/43/EGK irányelve in https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A31992L0043 letöltés ideje. 2020.11.08.
[452] Mivel még a Brexit végleges jogi szabályozási körülményeit nem állították fel, így Nagy-Britannia területeit is bele számolva.
[453] Barometer statistics Natura 2000 barometer in https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/dashboards/natura-2000-barometer letöltés ideje: 2020.11.08.
[454] Barometer statistics Natura 2000 barometer in https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/dashboards/natura-2000-barometer letöltés ideje: 2020.11.08.
[455] A Tanács 338/97/EK rendelete (1996. december 9.) a vadon élő állat- és növényfajok számára kereskedelmük szabályozása által biztosított védelemről in https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1997R0338:20100815:HU:PDF letöltés ideje: 2020.11.08.

nemzetközi és európai közösségi jogi aktusok végrehajtásának egyes szabályairól szól. A rendelet kimondja, hogy az igazgatási hatóság állítja ki az engedélyeket és bizonylatokat, az eredetigazolást, illetve vezeti nyilvántartásokat. A környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség és az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség nyilvántartást vezet a bejelentésekről és kiállítja a bizonylatokat és igazolásokat. Az igazgatási hatóság, a Főfelügyelőség, a felügyelőség, az állat- és növény-egészségügyi hatóság, az élelmiszer-biztonsági hatóság, a rendőrség, valamint a vám- és pénzügyőrség az Egyezmény és a rendelet végrehajtása érdekében hatósági ellenőrzést végez. Csak olyan állat hozható be és vihető ki az országba, amely megfelelő származás igazolással rendelkezik és nincs a tiltólistán.

Végül, de nem utolsó sorban essék pár szó a **Riói Egyezményről**, mely a biológiai sokféleség, vagy más néven, a biodiverzitás egyezménye.[456] A fenntartható fejlődés fogalmát 1987-ben a Fejlesztési Konferencia fogadta el.[457] Az egyezményt 1992-ben fogadták el, Magyarországon kihirdette az 1995. évi LXXXI. törvény. Az egyezmény célkitűzését így fogalmazza meg:

„Ezen Egyezménynek a vonatkozó rendelkezései szerint követendő célja a biológiai sokféleség megőrzése, komponenseinek fenntartható használata, a genetikai erőforrások hasznosításából származó előnyök igazságos és méltányos elosztása, beleértve a genetikai erőforrásokhoz való megfelelő hozzáférhetőséget, a vonatkozó technológiák megfelelő átadását - az ezen erőforrásokkal és technológiákkal kapcsolatos minden jog figyelembevételével - és a megfelelő pénzeszközök biztosítását.”

Az egyezmény alapja a biodiverzitás megőrzése és ennek érdekében a genetikai erőforrásokhoz való egyenlő hozzáférés, a technológiák átadásának biztosítása. Mint ahogy a fenntartható vadgazdálkodásról szóló tanulmány is megjegyzi, az egyezmény nem konkrét kötelezettségeket, hanem általános célokat és fogalmakat határoz meg, ezzel kellő rugalmasságot adva a részes államoknak, hogy a meghatározott célokat saját magukra szabva érjék el.[458]

Érdekességként jegyzem meg az **EU 3254/91/EGK rendeletét**, amely a lábfogó csapóvasak használatát tiltotta meg. Ugyan 6 cikkből áll a rendelkezés, de annál nagyobb jelentőséggel bír

[456] Convention on Biological Diversity (CBD), elfogadták Rio de Janeiro Brazília.

[457] Scott Brainerd: European Charter on Hunting and Biodiversity CIC Technical Series Publication No. 2 CIC – International Council for Game and Wildlife Conservation on behalf of the Council of Europe Hungary, Budakeszi 2007. 14. o.

[458] Elisa Morgera James Wingard: Principles for Developing Sustainable Wildlife Management Laws CIC Technical Series Publication No. 3 the CIC – International Council for Game and Wildlife Conservation and the FAO – Food and Agriculture Organization of the United Nations Hungary, Budakeszi 2009. 17. o.

a tiltott vadászati eszközök és módon meghatározásában.[459]

Jól látható, hogy ezen egyezmények hatására öltöttek végleges formát a tiltott vadászati eszközök és a tiltott vadászati módok, születtek meg a vad és élőhelye védelmének legfontosabb sarokkövei, a vadállomány jövő generációjának való megőrzése a biológiai sokféleség útján.

A legfrissebb EU-s szabályozás a 2014-ben született **rendelet az idegenhonos és inváziós fajok betelepítéséről,** amely egy egyre erősödő tendenciát mutató, de igen veszélyes jelenséggel veszi fel a harcot, hiszen ezek a fajok a helyi flórát és faunát károsíthatják, más honos fajok kipusztulásához vezethetnek. A rendelet engedélyezi eljárást, szigorú kontroll előírásokat és vészhelyzeti protokollt is tartalmaz. [460]

A vadászokkal foglalkozó nemzetközi szervezetekből sincs hiány. A **FACE**, az európai vadászok szövetsége, amelyet 1977-ben alapítottak. Nyitva áll a nemzeti vadászszövetségek képviselői, valamint valamennyi Európa Tanácsbeli tagállam előtt. Összesen 38 tagja van, székhelye Brüsszel. Fő feladata az érdekképviselet és a vadászat kutatása az európai kontinensen, ezáltal a vadászok érdekképviseletét ellátja, lobbizik a vadászat társadalmi elfogadásáért. Aktívan részt vesz a Berni Egyezmény bizottsági ülésein. Az IUNC tagja 1987 óta. [461] A másik szövetség a **CIC**, azaz a Nemzetközi Vadászati és Vadvédelmi Tanács. Székhelye kezdetben Párizs volt, de 1999-ben Budakeszire költöztek. Jogilag bejegyzett székhelye Bécs 2003 óta. A szervezet továbbra is Budakesziben működik. Magyarország alapító tagja a társaságnak. A Tanács célja a vadászati tudomány fejlesztése, a vadászat általános érdekeinek képviselete, valamint magának a vadászat ügyének képviselete nemzetközi szinten. Jelenlegi alelnöke is magyar, Vallus Pál.[462]

[459] A Tanács 3254/91/EGK Rendelete (1991. november 4.) a lábfogó csapóvasak Közösségen belüli használatának tilalmáról, valamint a lábfogó csapóvassal, vagy a kíméletes csapdázási szabványoknak nem megfelelő módszerekkel való elejtést alkalmazó országokból származó egyes vadon élő állatfajok prémjének és belőlük előállított áruknak a Közösségbe történő behozatala tilalmáról in https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A31991R3254 letöltés ideje: 2020.11.08.

[460] Az Európai Parlament és a Tanács 1143/2014/EU rendelete (2014. október 22.) az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről in https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex:32014R1143 letöltés ideje: 2020.11.08.

[461] FACE, azaz The European Federation for Hunting and Conservation in https://www.face.eu/about-face/ letöltés ideje: 2020.11.08.

[462] The International Council for Game and Wildlife Conservation (CIC) http://www.cic-wildlife.org/who-we-are/the-cic/ letöltés ideje: 2020.11.08.

VI.2. Egyes európai államok vadászati jogi szabályozásai

Az értekezés terjedelmi korlátaira való tekintettel ebben a fejezetben az európai kontinens vadászati életben legjelentősebb, illetőleg Magyarország vadászati kultúrájára hatással lévő vagy azzal szoros kapcsolatban álló vadászati szabályozásokat ismertetem különös figyelmet fordítva a helyi vadászati hatóságok bemutatására.

Az európai vadászok számát évek óta 6,5 -7 millió számra becsülik.[463] A legfrissebb adatsort a német vadászati kézikönyv mutatja be, amely 2018-as adatokat tartalmaz. E szerint az Európai kontinensen vadászók száma meghaladja a 8,3 milliót. Több nemzetközi szakirodalomban még mindig a 10 évvel ezelőtti 7 milliós becslések hangzanak el, amelyek már idejemúltak. Ez figyelhető meg a COE esetében is amely, mint nemzetközi szervezet számos nagy volumenű egyezmény megalkotását szorgalmazta és elkötelezett a természet védelme mellett, sok esetben a FACE adatbázisára[464] támaszkodik, amely még mindig a 7 milliós vadászlétszámot tartalmazza. Így a 2013-as vadászati etikai szabályokról szóló jelentés és annak 2016-os beszámolója[465] is. Ez a közösség azonban mára már jóval nagyobb. Mindemellett a vadászat nem statikus jelenség, folyamatosan együtt fejlődik, együtt lélegzik a természet- és környezetvédelemmel, így az ezeket a területeket érintő újabb és újabb szabályozások kihatással vannak a vadászati életre is.

[463] Fábián Gyula dr, Rácz Fodor Gábor, Kelemen József: A hazai vadgazdálkodás helyzete és kilátásai Gazdálkodás Agroökonómiai Tudományos Folyóirat 50. évfolyam 15. különkiadás Herman Ottó Nonporfit Intézet Budapest 2006 135.o. vesd össze FACE éves riport 2009-2010 in https://face.eu/sites/default/files/attachments/data_hunters-region_sept_2010.pdf letöltés ideje:2020.11.01.

[464] Lásd mint a legutolsó publikált adatsor Hunters in Europe in https://face.eu/sites/default/files/attachments/data_hunters-region_sept_2010.pdf letöltés ideje:2020.11.03.

[465] Code of Conduct on Hunting and IAS 2016 Report on implementation by FACE, FACE Members and IAF in https://rm.coe.int/090000168073031b letöltés ideje: 2020.11.04.

15. ábra Vadászok Európában

Länder	Fläche km²	Einwohner Mio	Jäger	Einwohner / Jäger
Albanien	29 000	2,8	14 000	200
Belgien	31 000	11,4	12 500	912
Bosnien-Herzegowina	51 000	3,5	50 000	70
Bulgarien	111 000	7,1	127 000	56
Dänemark	43 000	5,8	176 000	33
Deutschland	358 000	83,0	384 000	216
Estland	45 000	1,3	14 500	90
Finnland	338 000	5,5	300 000	18
Frankreich	643 000	67,0	1 313 000	51
Griechenland	132 000	10,7	160 000	67
Vereinigt. Königreich	243 800	66,0	400 000	165
Irland	70 000	4,8	350 000	14
Italien	301 000	60,4	533 000	113
Kroatien	57 000	4,2	65 000	65
Lettland	65 000	1,9	22 000	86
Litauen	65 000	2,8	30 000	93
Luxemburg	3 000	0,6	2 550	235
Malta	316	0,4	15 000	27
Moldawien	34 000	3,6	14 000	257
Montenegro	14 000	0,6	5 000	120
Niederlande	42 000	17,3	27 000	641
Norwegen	385 000	5,3	500 000	11
Österreich	84 000	8,9	118 000	75
Polen	313 000	38,4	126 000	305
Portugal	92 000	10,6	230 000	46
Rumänien	238 000	19,5	60 000	325
Schweden	447 000	10,2	283 000	36
Schweiz	41 000	8,5	30 000	283
Serbien	77 000	7,1	80 000	89
Slovenien	20 000	2,1	20 300	103
Slowakei	49 000	5,4	61 600	88
Spanien	506 000	46,7	850 000	55
Tschechien	79 000	10,6	90 000	118
Türkei	784 000	82,0	300 000	273
Ungarn	93 000	9,8	55 000	178
Zypern	9 000	1,1	45 000	24

Forrás: Deutscher Jagdverband, Handbuch Jagd 2020[466]

[466] Deutscher Jagdverband, Handbuch Jagd 2020 vereinigung der deutschen Landesjagdverbände für den Schutz von Wild, Jagd und Natur Berlin 2020 766 o., 710-711.o. vesd össze in

Az Európa Tanács, mint 47 államot tömörítő nemzetközi szervezet[467] a vadászat minden nemzet életében betöltött hangsúlyos szerepére tekintettel határokon átívelő együttműködést, a lehetőségekhez mért közös szabályozást sürgetett. Ennek keretében deklarálta, hogy a vadászat az állat-, természet- és környezetvédelem terén kiemelt jelentőségű terület, amelyben az európai államokon átívelő jogszabályi harmonizáció - ott ahol ez lehetséges, így pl. a vadállatok vándorlásának biztosítása - kiemelt prioritást élvez. Az eddig elért szabályozási eredmények és vívmányok átültetése valamennyi állam számára követendő példa, amelyet összhangba kell hozni a mezőgazdaság intenzív fejlődésével. A jelentés ki is emeli, hogy kívánatos lenne egy széleskörű jogharmonizáció, azonban ennek a területi adottságok eltérései, valamint az eltérő vadászati szokások gátat képeznek.[468]

Mindemellett a COE aggodalmát fejezte ki a Közép-Európai és a Kelet-Európai országok vadászati liberalizációja miatt, ugyanis az a vadászati turizmusra és a vadállományra is negatív hatást gyakorolhat. Ezekben az országokban olyan vadfajok is találhatók, amelyek egész Európában ritkák, így azok jövő nemzedékek számára való megőrzése kívánatos. Ennek nyomán páneurópai vándorló madár megfigyelési hálózatot és a vadászat európai kartájának kidolgozását tűzte ki célul 2004-ben.[469] A karta 2007-ben[470] megszületett, amely olyan általános fogalmakat is meghatározott, mint pl. a game[471] vagy a hunting[472]. A fogalom meghatározás rendkívül nehéz, ugyanis ahány állam, annyiféle természeti és környezeti adottság, annyiféle vadászati elnevezés és hagyomány. A közös álláspont kialkítása nagy kihívás ugyan, de végül sikerült 10 alapelvben közös nevezőre jutni. A karta olyan alapelveket fogalmazott meg többek között, mint a többszintű hatósági szabályozás igénye, az

---

https://www.jagdverband.de/sites/default/files/2019-01_Infografik_J%C3%A4ger_in_Europa_2018.pdf letöltés ideje: 2020.11.07.

[467] Lásd az Európa Tanács szervezet in https://www.coe.int/en/web/about-us/who-we-are letöltés ideje:2020.11.02.

[468] Lásd Parliamentary Assembly/Assemblée parlementaire AS/ENA (2003) 36 02 juin 2003 fena03_36: Commission de l'environnement, de l'agriculture et des questions territoriales Nécessité d'harmoniser la chasse pour préserver l'équilibre environnemental en Europe Document de travail préparé par ENVIRO'FAUNE à la demande du Secrétariat jelentés kézirata

[469] Ministers' Deputies / Rapporteur Groups GR-C Rapporteur Group on Education, Culture, Sport, Youth and Environment GR-C(2005)19 25 April 2005 Hunting and Europe's environmental balance ─Parliamentary Assembly Recommendation 1689 (2004) Draft reply in https://rm.coe.int/09000016805da734 letöltés ideje: 2020.11.04.

[470] Council of Europe/ Conseil de L'Europe CONVENTION ON THE CONSERVATION OF EUROPEAN WILDLIFE AND NATURAL HABITATS T-PVS (2007) 7 revised Standing Committee 27th meeting Strasbourg, 26-29 November 2007 in https://rm.coe.int/168074649f letöltés ideje: 2020.11.03.

[471] Game alatt a vad fogalmát érti, azaz ide tartozik mindazon vadon élő madár és emlősfaj, amelyek vadászata a Berni Egyezményt aláíró államokban emngedélyezett.

[472] Hunting, jelen esetben vadászat kifejezés alatt a vadon élő állatok engedélyezett módon való elejtésére és elfogására irányuló tevékenységet ért.

egyértelmű és általánosan elfogadott rendelkezések szükségessége, vagy a vadállatok szenvedésének elkerülésére tett erőfeszítések. A nemzeti szabályozások többé-kevésbé beépítették ezeket az elvárásokat hazai vadászati jogukba csak úgy, mint a vadászok képzésére vonatkozó ajánlást[473]. A vadászok képzésének szükségességére a Naturopa keretében már 1979-ben felhívta a figyelmet Iohann G. van Maasdijk.[474] A nemzetközi súlyú javaslatra azonban 1985-ig várni kellett, amikor is a COE égisze alatt elfogadott ajánlás olyan alapvető etikai ás jogi követelményeket állított fel, mint pl. a vad tisztelete, a tisztességes vadászat kívánalma vagy éppen a nem szelektív csapdázási módszerek tilalma. Ezek a szabályok sorra visszaköszönnek a nemzetek jogaiban, de mint látni fogjuk, az Egyesült Királyság külön utas politikát folytat a vadászat területén is.

VI.2.1. Németország

A magyar jogra mindig is legnagyobb hatást a német jog gyakorolta, sokáig német szakkifejezések tarkították a magyar vadászati jogi gyakorlatot is. Németországban a 2018-2019-es vadászidényre összesen 388 529 vadászjegyet váltottak ki[475], amely a német összlakossághoz viszonyítva megközelítőleg a lakosság 0,5%-át jelentette[476]. Ez az arány rendkívül elenyésző annak ellenére, hogy a német vadászati hagyományok és vadászati kultúra rendkívül gazdag és ismert. A hatályos német vadászati szabályozás ismertetése előtt kiemelni szükséges, hogy a vadászati jogszabályokat, bár a törvények egyenértékkel bírnak, a természetvédelmi és az erdészeti tárgyú jogszabályok megelőzik. Tehát a vadászatot úgy kell gyakorolni, hogy azáltal az erdészeti és természetvédelmi károkozást kerülni kell, hívják fel a figyelmet ezen tárgyú jogi szabályozást összevető, elemző Der Wald-Wild-Konflikt tanulmányában a Göttingeni Egyetem munkatársai.[477] Tehát a vadászat egyértelműen alárendelődik az erdészeti, erdő védelmi érdekeknek és a természetvédelmi szempontoknak.

[473] COUNCIL OF EUROPE COMMITTEE OF MINISTERS RECOMMENDATION No. R (85) 17 OF THE COMMITTEE OF MINISTERS TO MEMBER STATES ON THE TRAINING OF HUNTERS (Adopted by the Committee of Ministers on 23 September 1985 at the 388th meeting of the Ministers' Deputies) in http://www.orion.net.gr/art/coe_rec.1985-17.pdf letöltés ideje: 2020.11.02.

[474] Iohann G. van Maasdijk: The hunter as conservationist Naturopa No 32. Europen Information Centre for Nature Conservation Council of Europe Strasbourg 1979. 30.o.

[475] Deutcher Jagdverband, Handbuch 2020 381. o. vesd össze in https://www.jagdverband.de/sites/default/files/2020-02/2020-02_Infografik_Jagdscheininhaber_Deutschland_2019.jpg letöltés ideje: 2020.11.07.

[476] Vesd össze a 15. számú ábra adataival.

[477] Christian Ammer, Torsten Vor, Thomas Knoke, Stefan Wagner: Der Wald-Wild-Konflikt. Analyse und Lösungsansätze vor dem Hintergrund rechtlicher, ökologischer und ökonomischer Zusammenhänge (= Göttinger Forstwissenschaften.Band 5). Göttinger Universitätsverlag, Göttingen 2010, 21.o.

A vadászatot a Bundesjagdgesetz (a továbbiakban BJagdG), azaz a szövetségi vadásztörvény szabályozza. Németország területi adottságainál fogva tartományok szövetségéből áll, így a BJagdG valamennyi tartományra kötelező erejű, azonban ahol a törvény megengedi a tartományi egyedi szabályozást, ott eltérések lehetnek, egyes részterületek további szabályozással rendelkeznek.

A BjagdG mindössze 9 fejezet és 46 §. Lényegesen rövidebb, mint a magyar szabályozás és több jogterülethez tartotó rendelkezéseket ölel fel egyszerre. A törvény vadászati jog alatt a vadászati jog hatálya alá tartozó vadállatok meghatározott területen, azaz vadászterületen történő tartására, vadászatára és megszerzésére vonatkozó kizárólagos jogot ért. A német szabályozás arra törekszik, hogy összhangot teremtsen a biológiai sokféleség megőrzése, a vad védelme, a halászat, az erdészet és a mezőgazdaság kihívásai között. Ennek érdekében vadászat alatt a vadak felkutatására, nyomon követésére, elejtésére és elfogására irányuló tevékenységet ért. A vad megszerzésének joga Németországban pedig magában foglalja a beteg vagy sebzett vad, az elhullott vad és a tetem, a hullatott trófea, valamint a vadon élő madarak tojásának megszerzésének kizárólagos jogát is. A vadászat joga itt is a földtulajdonhoz kapcsolódik, a vadászat joga a földtulajdon elválaszthatatlan része. Érdekesség azonban, hogy e rendelkezés alapján a vadászterületen a vadászati jog jogosultja és saját hatáskörben saját mozgástérrel rendelkezik a földtulajdonos. Ezzel szemben az objektív jog, azaz az állami szabályozás, amely mindenkire nézve kötelező és amelytől való eltérés csak külön törvényi felhatalmazással lehetséges. A vadászterületek kialakítása nagyon hasonló a magyar szabályozáshoz: a német szabályozás megkülönböztet magán, illetve közösségi, speciális esetekben állami fennhatóság alatt álló vadászterületeket. A német jog is használja a vadászati kíméleti terület fogalmát. A vadászterület kialakítása, egyesülése, szétválása, cseréje hatósági engedélyhez kötött. A földtulajdonos, hasonlóan a magyar szabályokhoz gyakorolhatja maga a vadászatot, de azt át is engedheti. A BJagdG ismeri a vadásztársaságok fogalmát, melyek egyesületi formában működnek. Rendkívül érdekes vadgazdálkodási szempontból, hogy a vadászterületek (körzetek) legkisebb nagyságát ún. magán vadászterületeken 75 hektárban határozták meg, amelynél kisebb vagy nagyobb területnagyságot a tartományok írhatnak elő, azzal, hogy a legkisebb körzetnagyság nem lehet kevesebb 70 hektárnál. Felső határt a törvény nem állít fel. A közösségi vadászterületek legkisebb nagysága már 150 hektár, amely több település koherens egysége esetén külön kérelemre vadászati hatósági engedéllyel legalább 250 hektáros körzetekre osztható. A

BjagdG is használja a földtulajdonosok közösségének fogalmát, amelynek szabályozás főbb elemei rendkívül hasonlóak a magyar szabályozáshoz. A szabály ugyanúgy ismeri a haszonbérlet intézményét azzal a korláttal, hogy legfeljebb 1 000 hektár nagyságú földterület felett gyakorolhat vadászati jogot ugyanaz a haszonbérlő. A haszonbérleti szerződést be kell jelenteni a vadászati hatósághoz, amely 3 héten belül kifogást emelhet a bérlővel szemben. Németországban vadászni csakúgy, mint Magyarországon vadászati engedéllyel, azaz vadászjeggyel lehet, amelyet a hatóság sikeres vadászvizsga, illetve eredményes solymász vizsga után állít ki. A vadászvizsga csakúgy, mint Magyarországon elméleti, gyakorlati és lövészet részből áll. Vizsgát csak nagykorú személy tehet, de ifjúsági vadászjeggyel a 16. életévüket betöltött fiatalok kizárólag felnőtt kíséret mellett, aki vagy a vadászjeggyel rendelkező törvényes képviselő vagy az általa írásban megbízott vadászjeggyel és vadászati gyakorlati tapasztalattal rendelkező felnőtt személy, lehet. Ifjúsági vadászjeggyel kizárólag egyéni vadászat folytatható. A vadászjegyet főszabály szerint évente újítani kell, de ettől a tartományok eltérhetnek. A vadászjegy érvényességi ideje legfeljebb 3 évre szólhat. A törvény ismeri a napi vadászjegyet, mely legfeljebb egymást követő 14 napra váltható ki. Az engedély kiállítására a lakóhely szerint illetékes vadászati hatóság jogosult, felügyeleti szerve jelenleg a Szövetségi Élelmezési és Mezőgazdasági Minisztérium. A vadászjegy kiváltásának díját a tartományok saját hatáskörben szabályozhatják. A vadászjegy díja magában foglal egy speciális adót is, amely a vadászat népszerűsítésének forrása. Rendszerint éves vadászjegyet állítanak ki, de tartományonként eltérően 2, illetve 3 évre is ki lehet azt váltani magasabb díj ellenében. Szászországban példának okán nincs éves vadászjegy, csak 3 éves vadászjegyet lehet kiváltani igen kedvező 55 Eurós áron.[478] Az éves vadászjegy díja 2019-ben 35 és 111,50 Euró[479] között mozgott. Külön díjtétel van a külföldieknek, az ifjúsági vadászjegyek és a solymász vadászjegyek pedig kedvezményes áron válthatók ki. A vadászjegy visszavonására kizárólag a vadászati hatóság jogosult. A vadászati hatósághoz kell benyújtani a kilövési tervet és annak ellenőrzésére is jogosult, de e tekintetben a tartományok további szabályokat alkothatnak. A törvény vadászati tilalmi időket és tiltott vadászati eszközöket, módokat is meghatároz, melyektől való eltérést engedélyez bizonyos esetekben a

[478] Deutcher Jagdverband, Handbuch 2020 384-385. o. vesd össze in https://www.jagdverband.de/sites/default/files/2020-02/2020-02_Infografik%20_Jagdscheingebuehren_2019.jpg letölsé dieje: 2020.11.09.

[479] Deutcher Jagdverband, Handbuch 2020 384-385. o. vesd össze in https://www.jagdverband.de/sites/default/files/2020-02/2020-02_Infografik%20_Jagdscheingebuehren_2019.jpg letölsé dieje: 2020.11.09.

tartományoknak az eltérő adottságokra való tekintettel. A német jogban is léteznek vadászfelügyelők, akiket a vadászati hatóságoknak kell megerősíteniük alkalmazásukban. A felügyelő vadászathoz kötődő vagy erdész végzettséggel rendelkező rendőrhatósági jogosítványokkal rendelkező hivatalos személy. A hazai szabályozásban ők a hivatásos vadászok. Hasonlóan a hazai szabályozáshoz, beteg állat észlelése esetén (pl. fertőzés veszély esetén) haladéktalanul a vadászati hatóságot és a hatósági állatorvost egyidejűleg értesíteni kell a további szükséges intézkedések megtétele érdekében.

Rendkívül érdekes jogtechnikai megoldás, hogy a vadászattal kapcsolatos bűncselekményeket a BjagdG tárgyalja, nem a büntető törvény. Ezen felül a közigazgatási bírság kiszabásának alapjául szolgáló szabálysértéseket is taglalja a jogszabály. Kizárólag a kiszabható bírság felső értékhatárát tartalmazza a rendelkezés, amely 5 000 Euró. A BJagdG lehetőséget ad az egyes tartományoknak a közigazgatási bírság összegek meghatározására.[480]

Németországban a legnagyobb vadászattal foglalkozó egyesület a Deutche Jagdverband, amely a 15 tagállami vadászszövetség ernyőszervezete. Az egyesület a német természetvédelmi törvény[481] értelmében államilag elismert természetvédelmi szervezet is, amelynek közel 250 000 vadász tagja van.[482]

VI.2.2. Franciaország

Franciaországban a vadászat oly bonyolult szabályozással rendelkezik, mint amilyen színes és szerteágazó a francia kultúra, oly cizellált, mint a francia barokk. Vadászat alatt a vad felkutatására, elfogására és elejtésére irányuló önkéntes tevékenységet értenek, amelyhez értelemszerűen a sebzett vad utánkeresése is hozzá tartozik. A vadászatot érdekes jogtechnikai megoldással a környezetvédelmi törvényben[483] szabályozzák, tehát nincs önálló törvény szintű jogi szabályozása a vadászatnak. A törvény öt könyvből áll, amelynek a természetvédelemmel foglalkozó IV. könyvének II. címe foglalkozik a vadászattal

[480] A német szabályozás bemutatása a BjagdG alapján történt, amely hivatalos forrásban megtekinthető a Bundesministerium der Justiz und für Verbrauchsutz hivatalos oldalán in https://www.gesetze-im-internet.de/bjagdg/BJNR007800952.html letöltés ideje. 2020.10.29.

[481] Lásd Bundesnaturschutzgesetz, amely hivatalos forrásban megtekinthető a Bundesministerium der Justiz und für Verbrauchsutz hivatalos oldalán in https://www.gesetze-im-internet.de/bnatschg_2009/__63.html letöltés ideje: 2020.10.29.

[482] Lásd in https://www.jagdverband.de/ letöltés ideje: 2020.11.01.

[483] Code de l'environnement , amely hivatalosan közzétett formába elérhető in https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006074220/2020-10-30/ letöltés ideje 2020.10.30.

mindösszesen 9 cikkben. A hivatalai szervezeteket pedig külön fejezetben részletezi a törvény, mivel azok nemcsak vadászati, hanem egyéb természet- és környezetvédelmi feladatokat is ellátnak. A központi állami jogszabály mellett tartományi szinten további szabályozások élnek párhuzamosan, tehát így összesen még 94 tartományi szabályozás[484] van, ezért is nagyon fontos a naprakész vadászati jogi ismeret annak, aki Franciaországban szeretne vadászni. Franciaországban mintegy 1 300 000 vadászt[485] tartanak nyilván napjainkban.

A vad res nullius, azaz azon bárki elejtéssel, elfogással tulajdont szerezhet. A vadászható fajok listáját rendeleti úton szabályozzák. A vadászat itt is a földtulajdonhoz kötődik, a tulajdonos hozzájárulása nélkül vadászatot folytatni nem lehet. Vadászni csak vadász engedéllyel, azaz vadászjeggyel és a földtulajdonos hozzájárulásával lehet. A hozzájárulás hallgatólagos, tehát bárki bárhol vadászhat, a földtulajdonost terheli a bizonyítási kötelezettség, hogy ellenezte a földterületén a vadászatot. Amennyiben valaki a tiltás ellenére vadászik, azt 3 hónap börtönbüntetéssel és 3 750 Euró pénzbírsággal sújtják. A vadászati jog jogosultja tehát a földtulajdonos, illetve a haszonbérlő lehet. Vadászhat az adott területen a tulajdonos, a bérlő és az általuk meghívott, vendégvadász. A haszonbérlet megtörténhet írásban, de a bírói gyakorlat elfogadja a szóban kötött ügyletet is. Bérlő lehet vadásztársaság, amelyek egyesületi formában működnek. A vadászterület nagyságára főszabály szerint nincs előírás, azonban vannak kivételek. Ilyen pl. L'Alsace-Moselle rendszer[486], amely az 1870-1914 közötti német megszállás alatt született, de még ma is hatályban van. E szerint a 25 hektárnál kisebb területek tulajdonosait kötelezi, hogy tulajdonosi közösséget alkossanak és így hasznosítsák a vadászati jogot nyilvános pályáztatás útján 9 évre.[487] Rendhagyó rendszer az ACCA[488] is, amely értelmében a kis területű földtulajdonokat összefogva egy egyesület bírja a vadászati jogot. Az ACCA a prefektus felügyelete alá tartozik, tehát közigazgatási ellenőrzés alatt áll. Vannak olyan területek, amelyek állami tulajdonban vannak. Ezeket az ONF[489] kezeli, mely vagy nyilvános pályázat útján hasznosítja azok vonatkozásában a

[484] Lásd bővebben https://www.chasseurdefrance.com/pratiquer/dates-de-chasse/ letöltés ideje 2020.10.29.
[485] a német hivatkozott Deutcher Jadgverband, Handbuch 2020 publikált számait támasztja alá az FDC hivatalos honlapja is lásd in http://www.fdc52.fr/index.php/la-chasse/ letöltés ideje 2020.10.29.
[486] A korábbi Elzász-Lotharingia, Franciaország keleti részén Németországgal határos régió, amelynek két központja Metz és Strasbourg területén érvényben lévő helyi szabályozás. Lásd in, https://alsace-lorraine.com/ letöltés dátuma:2020.10.30.
[487] Girardin Ph., Million J.C., Thomas M.: La chasse autrement : un exemple alsacien Courrier de l'environnement de l'INRA n°34, juillet 1998 Colmar 95.o.
[488] Les Associations Communales de Chasse Agréées, azaz engedélyezett közösségi vadászegyesületek
[489] l'Office National des Forêts, azaz Nemzeti Erdészeti Hivatal

vadászati jogot, vagy vadászat elől elzárt területeket tartanak fent. A vadászati jog birtokosai érdekszövetségekbe tömörülnek. Az egyik a GIC[490], amely az egy vagy több fajra vagy élőhelyre vonatkozó közös gazdálkodási politikára hoznak létre. A másik a GIASC[491], amikor egyéb partnerek, ágazati szakemberek is, mint pl. erdészek csatlakoznak a csoporthoz. Mindkét érdekképviseleti szervezet egyesületi formában működik.

A francia hagyományokhoz híven a vadászoknak is van szakszervezete, azaz szövetsége, ez az FDC[492], amelynek legfőbb feladata, hogy fellépjen az orvvadászattal szemben, segíti a vadon élő állatok és élőhelyeinek megóvását és oktatási, illetve technikai támogatásban részesíti tagjait. Az FDC dolgozza ki a vadászati vadgazdálkodási terveket, amelyeket a prefektusok hagynak jóvá. A prefektusok felügyeleti szerve a Vadászati és Vadvédelmi Minisztérium. Franciaországban tehát a vadászat önálló közigazgatási szervezettel, minisztériummal rendelkezik. Ennek az önálló szervezeti struktúra létjogosultságát támasztja alá a szabályozási széttagoltság összefogásának igénye. A vadászjegy kiváltásához itt is szükséges a vadászvizsga, amelyet az FDC szervez. A vadászvizsga két részből: egy elméleti és egy gyakorlati részből áll. Vadászvizsgára 15 éves kortól lehet jelentkezni. A vadászjegy kiváltása rendkívül költséges. Több elemből áll a díj: egy része eljárási illeték, egy része szövetségi hozzájárulás, míg a fennmaradó rész marad a tartományoknál. A vadászjegyet 1 évre, vagy 3, illetve 9 napra lehet kiváltani. A vadászjegyeket itt is a területi kamarák adják ki. A legfiatalabb intézmény a 2020. január 1-jével felállított Biodiverzitási Hivatal (OFB)[493]. Az OFB egyesíti a Francia Biodiverzitás Ügynökséget (AFB)[494] és a Nemzeti Vadászati és Vadvédelmi Hivatalt (ONCFS)[495]. Célja a biológiai sokféleség megtartása. Az Országos Vadászati és Vadvédelmi Tanács[496] pedig tanácsadó testület, mely tevékenységével a vadászatért és a mezőgazdaságért felelős minisztereket segíti. Érdekességként említem meg, hogy a vadászok regionálisan is szövetségeket alkotnak, amelyek mint érdekképviseleti szervek a vadászok számára a biodiverzitás megőrzése érdekében többek között képzéseket, oktatásokat szerveznek. A Nemzeti Vadászszövetség[497] pedig összefogja az összes területi és helyi szövetségeket (lényegében ezek megegyeznek a hazai kamara rendszerrel). A hatósági

[490] Groupement d'Intérêt Cynégétique azaz vadászati érdekszövetség
[491] les Groupements d'intérêt agro-sylvo-cynégétique azaz agrár-erdész-vadász érdekszövetség
[492] La Fédération Départementale des Chasseurs
[493] L'Office Français de la Biodiversité, azaz Francia Biodiverzitás Hivatal
[494] l'Agence Française pour la Biodiversité
[495] l'Office National de la Chasse et de la Faune Sauvage
[496] Le Conseil national de la chasse et de la faune sauvage
[497] L'association dénommée Fédération

jogkörben eljárók között a fentebb említetteken kívül van egy rendkívül speciális, máshol fel nem lelhető intézmény, amelyet az ún. „Louvertei hadnagy" kifejezéssel illetnek. Ezek a személyek hatósági jogkörrel rendelkeznek, feladatuk főként az állategészségügyhöz kapcsolódik, így pl. beteg, fertőző állatok teteminek megsemmisítése, jelentéstétel, konzultáció.

A francia jog nagyon szigorúan bünteti a tiltott vadászati módokkal vagy eszközökkel történő vadászatot. Ilyen esetekben 3 év szabadságvesztést és ezzel egyidejűleg 30 000 Euró pénzbüntetést szabnak ki. A legsúlyosabb esetekben akár 4 év szabadságvesztés és 60 000 Euró pénzbüntetés kiszabására van lehetőség. Franciaországban a vadászattal kapcsolatos cselekmények kivizsgálására ún. vadász rendőrséget állítottak fel.[498]

VI.2.3. Nagy-Britannia

Európában a németen kívül a legismertebb vadász hagyományokkal az angolok rendelkeznek. Sok képzőművészet és irodalmi alkotás témája vagy háttér eseménye a vadászat. Mindamellett amekkora hagyományokkal rendelkezik a vadászat, olyan mély a vadászat ellenes attitűd is, amelynek leginkább kiváltó oka a kutyákkal folytatott róka vadászat. Már az 1980-as évek végén, a 90-es évek elején megsokasodtak a vadászat ellenes szervezetek, mint a Kegyetlen Sportok Ellenes Liga, amely kifejezetten a kutyákkal folytatott vadászat ellen lépett fel.[499] Az angol köznyelvben a vadászat „field sports", azaz terep sport elnevezést takarja. Ez egy gyűjtő elnevezés, amelynek körébe tartozik a horgászat és a solymászat is. A hunting szó alatt csak a hajtóvadászatot és a kártevő fajok vadászatát értik a brit jogrendben méghozzá kizárólag kutyákkal végrehajtva. Az angolok külön utas politikát folytatnak a vadászat terén is. Ott a vadászat joga oly módon a földtulajdonos, hogy azok szabadon döntik el, hogy saját maguk, meghívott vendégeik, családtagjaik vadásznak, vagy bérbe adják a vadászati jogot egyesületeknek. Így itt nincs előírás a vadászterület nagyságára, nincs állami beavatkozás. Vadászni bárki vadászhat, csak a földtulajdonos engedélye szükséges, illetve, ha

[498] A francia szabályozás bemutatásának forrása a már fentebb hivatkozott környezetvédelmi törvénykönyv, valamint az FDC hivatalos honlapján talált információk az alábbiak szerint: http://www.fdc52.fr/index.php/la-chasse/; http://www.fdc52.fr/index.php/les-structures-de-chasse/ letöltés ideje: 2020.10.30.

[499] Paul Milbourne: Hunting ruralities: nature, society and culture in 'hunt countries' of England and Wales Journal of Rural Studies 19 ISSN 0743-0167 Elsevier Science Ltd. 2003 160.o.

a vadászat lőfegyverrel történik, akkor magára a vadászfegyverre szükséges csupán engedély.[500]

A brit jogban nincs vadászati engedélyezési rendszer[501], de a vadászattal több törvény is foglalkozik. Általánosságban A vadon élő állatokról és a vidékről szóló törvény[502] rendezi a vadászat alap kérdéseit, amely 1981-ben született. A törvény saját szövegében többször kivételeket és eltéréseket fogalmaz meg Skócia és Wales tekintetében, Észak-Írországra pedig külön törvény vonatkozik, amely nemes egyszerűséggel a The Wildlife Order címet viseli 1985-ből. A törvény szerkesztése, a kivételek kivétele a magyar jogász számára igen nehezen érthető, hiszen teljesen más jogrendszer szerint készült. A törvény IV. fejezetből és 17. mellékletből áll, egyáltalán nem tekinthető hosszadalmasnak. Az első fejezet tartalmaz rendelkezéseket a madarak és más állatok védelmére, valamint az orvvadászat elleni küzdelemre, továbbá a vadon élő növények védelme érdekében fogalmaz meg szabályokat. Ennek értelmében a törvényben taxatíve felsorolt madarakra és más állatokra meghatározott vadászati idényben lehet vadászni. Meghatározza a tiltott vadászati eszközöket és módokat, az engedélyezett csapdázási formákat. Mindezen rendelkezések megsértése bűncselekmény, így azok felderítése rendőrségi hatáskör. A II. fejezet a természetvédelemmel és a Nemzeti Parkokkal foglalkozik, amely rész egyetlen vadászati tárgyú rendelkezése az, hogy megtiltja a vadászatot a különleges kutatási területeken, azonban hatósági engedéllyel ezeken a területeken is enged vadászatot kivételes esetekben.[503] The Wildlife Order olyan saját, de a vadon élő állatokról és a vidékről szóló törvény koncepciójára épülő rendelkezés, amely az észak ír viszonyokra, területi és természeti adottságokra vonatkoztatja az alapvető rendelkezéseket.[504]

A Hunting Act 2004, mint ahogy fentebb megjegyeztem foglalkozik a hunting szó alatt értett emlősállatok kutyákkal történő vadászatával és a dúvadak írtásával. A törvény három fejezetből áll és rendkívül szigorúan rendeli büntetni azokat, akik tiltott módon folytatnak kutyás vadászatot. Érdekes jogtechnikai megoldás, hogy a törvény a magyar jogalkotási

[500] Lásd Hunting in the United Kingdom Hunting at a glance Face tanulmány in https://face.eu/sites/default/files/uk.en_.2010_0.pdf leöltés ideje:2020.10.22. vesd össze a vadászat szabályairól az Egyesült Királyság kormányának hivatalos oldala https://www.gov.uk/hunting

[501] Lásd Birdlife International: Summary of National Hunting Regulations: United Kingdom 2016 in. http://datazone.birdlife.org/userfiles/file/hunting/HuntingRegulations_UK.pdf letöltés ideje:2020.10.31.

[502] Wildlife and Countryside Act

[503] Lásd bővebben a Wildlife and Countryside Act in https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1981/69/contents letöltés ideje: 2020.10.31.

[504] Lásd in https://www.legislation.gov.uk/nisi/1985/171/contents legtöltés ideje:2020.10.29.

szokásokkal pont ellentétes megoldással szabályoz, tehát meghatározza mi a tilos és ahhoz rendel büntetést, így ebből kell kikövetkeztetni, hogy milyen esetekben szabad a kutyákkal való vadászat. Ha a szabályszegők bűncselekményt követnek el, az ebek elkobzását is elrendelik a súlyos büntetések mellett.[505]

Az angol jog sajátossága, hogy a kivételek kivételéből következtethetjük ki az általános szabályokat, így a vadászati tilalmakból következtethetünk vissza arra, hogy vadászni a földtulajdonos hozzájárulásával bárkinek szabad. A vadászat nincs életkorhoz kötve sem, egyedül a fegyver viseléséhez és használatához szükséges engedély, amelyet a Firearms Act 1968[506] szabályoz. A lőfegyverek tartására és viselésére a területileg illetékes rendőrkapitányság állít ki engedélyt 5 évre.

Tekintettel arra, hogy semmilyen előírás nincs a vadászterületekre, valamint a vadászat gyakorlására sincs engedélyezési eljárás, így klasszikus értelemben vadászati hatósági szerepkör sincs. A tiltott vadászati eszközök és módok alkalmazása, illetve a vad károsítása esetén a rendőrség jár el bűncselekmény miatt, döntést a bíróság hoz. A természetvédelmi előírások között fellelhető a wildelife inspector intézménye, amelyet leginkább vadvédelmi felügyelőnek lehet fordítani. Feladata ellenőrzések tartása és adatgyűjtés a jogsértésekről, amelyet a rendőrség felé kell továbbítania.[507] Engedélyhez kötött tevékenységek, így pl. tudományos, oktatási, kutatási célú elejtés, közegészségügyi védekezés céljából történő elejtés esetén pedig közvetlen minisztériumi engedélyezési eljárást kell lefolytatni.[508] A minisztériumi engedélyezési eljárást segíti és a kérelmet elbírálásra előkészíti a Natural England szervezet.[509]

A vadat game szóval illetik. A vadról szóló törvény szabályozza a vadak árusításának szabályait. Ezek között találhatunk egy általános rendelkezést a vasárnapi és karácsony napi vadászati tilalomra. Ez az egyetlen általános, mindenkire, még a földtulajdonosra is kiterjedő vadászati tilalom. A törvény hivatkozik továbbá az éves vadászati engedélyre is.[510] Ez az engedély a vad elejtésére és a vadhús értékesítésére vonatkozik. Hiánya esetén 20 fontos

[505] Lásd bővebben Hunting Act 2004 in https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2004/37/contents letöltés dátuma: 2020.10.31.
[506] Lásd in https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1968/27/contents leöltés ideje:2020.10.31.
[507] Lásd Wildlife and Countryside Act 1981 18. § rendelkezéseit.
[508] Lásd Wildlife and Countryside Act 1981 16. § rendelkezéseit.
[509] Lásd in https://www.gov.uk/guidance/wildlife-licences letöltés ideje: 2020.11.01.
[510] Lásd Game Act 1831 in https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Will4/1-2/32

bírságot kell fizetni.[511] Tehát ezt akkor kell kiváltani, ha a vadhúst forgalomba hozni kívánják, tehát nem saját fogyasztásra történik az elejtés. Többek között zárt célú vadtartás, vadkárelhárító vadászat, tudományos, oktatási, kutatási célú vadelejtéshez vagy védett fajok birtoklásához is további speciális engedélyek szükségesek. Ezeket az engedélyeket a DEFRA[512] állítja ki.[513]

Az igen liberálisnak mondható brit szabályozás nem éppen a gazdag vadállomány kialakulásának kedvező feltételrendszert teremt. A földtulajdonos döntése a vadászat, annak gyakorlásának gyakorisága, a vadállomány kezelése. Az angol közvéleményt többször borzolták már vadászattal, főként a falkavadászattal kapcsolatos hírek, kíméletlen vadászatok, míg a természetvédelem, mint láthattuk, hangsúlyos szabályozással rendelkezik. Érvek és ellenérvek csapnak össze a brit sajtóban évről évre, bár tény, hogy kutatások kimutatták, hogy azok a földtulajdonosok, akik vadásznak, sokkal inkább elkötelezettebbek az erdők és a természet megőrzése iránt, mint azok, akik nem űzik ezt a sportot. A vadászat hódolói tulajdonában álló földterületek 7%-a erdősített terület, amely már jó aránynak mondható az ottani viszonyokhoz képest.[514] A Natural England foglalkozik a különleges tudományos érdeklődésre számot tartó földterületek kijelölésével. Az ilyen minősítésű területeken bárminemű tevékenységhez külön engedély kell. Jelenleg 4 123 ilyen területet tartanak nyilván.[515] Ezekből 73 ramsari terület.[516]

VI.2.4. A V4-ek és a vadászat

A Visegrádi Négyek, vagy V4-ek, amelynek tagjai Magyarország mellett Szlovákia, Csehország és Lengyelország, egy olyan gazdasági, diplomáciai és politikai együttműködés, amely szorosabbá fűzi ezen országok közötti kapcsolatokat. A V4-ek nemzetközi szinten

[511] Lásd Game Licences Act 1860 in https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Vict/23-24/90/england/enacted
[512] Department for Environment Food & Rural Affairs azaz a Környezetvédelmi, Élelmiszer és Vidékügyi Minisztérium
[513] Lásd Wildlife liencecies in UK in. https://www.gov.uk/guidance/wildlife-licences letölés dátuma: 2020.11.07.
[514] T. E. E. Oldfield, R. J. Smith, S. R. Harrop & N. Leader-Williams Field sports and conservation in the United Kingdom Durrell Institute of Conservation and Ecology, University of Kent, Canterbury, Kent CT2 7NS, UK 2003 Nature PublishingGroup NATURE | VOL 423 | 29 MAY 2003 532.o.
[515] Lásd Natural England SSSI Condition Summery Whole of England in. https://designatedsites.naturalengland.org.uk/ReportConditionSummary.aspx?SiteType=ALL letöltés ideje: 2020.11.07.
[516] Lásd Natural England SSSI Condition Summery Ramsar https://designatedsites.naturalengland.org.uk/ReportConditionSummary.aspx?SiteType=RAMSAR letöltés ideje: 2020.11.07.

többször léptek fel közösen a természetvédelem terén is. Erre figyelemmel külön ismertetem az egyes tagországok vadászati szabályozását a vadászati hatósági feladatokra koncentrálva.

Szlovákia

Szlovákia vadban gazdag ország. Jelenleg 1 778 vadászterületet tartanak nyilván. Az átlagos vadászterület nagysága 2 498 hektár.[517] A vadászat és az ahhoz kötődő turizmusból származó erdészeti jövedelmek 2017-ben megközelítették a 92 millió Eurót a Szlovák Pénzügyminisztérium adatai szerint.[518] Szlovákiában a vadászat egyre felkapottabb, 2014-ben még csak mintegy 55 000[519] vadászt tartottak nyilván, amely 4 év alatt, mint láttuk a 15. számú ábrán több mint 61 000 főre nőtt.

A vadászat alapvető szabályait a 274/2009 Z.z. Zákon a pol'ovníctve[520], azaz a vadászatról szóló törvényben lelhetjük fel, amely 84. §-ból áll. A szlovák szabályok jelentős hasonlóságot mutatnak a hazai szabályozással. A vadászat alatt a vadon élő állatoknak, mint természeti erőforrásnak és a természetes ökoszisztéma részének fenntartható, racionális, céltudatos kezelésére és felhasználására irányuló tevékenységek összességét értik, amely a kulturális örökség része és hozzájárul a környezet megteremtéséhez és védelméhez. A vadászterület csak akkor hozható létre, ha azon a nagyvadfajok természeti adottságaiknak megfelelően tarthatók, tehát a természetes táplálkozás, a szaporodási és mozgásfeltételei, békéje és nyugalma adott a vadnak. A vadászterületek létrehozásának engedélyezési eljárása a járási hivatalok hatásköre. Legkisebb egysége apróvadfajos és őzvadas területeken 1 000 hektár, míg egyéb nagyvadfajos területeken 2 000 hektár. A vadászat joga csakúgy, mint a magyar jogban a földtulajdon része, a vad állami tulajdon, amelyen elejtéssel, elfogással lehet tulajdonjogot szerezni. A földtulajdonosok közössége gyakorolhatja a vadászatot, vagy azt bérbe adhatja 10, illetve nagyvadas területeket 15 évre vadásztársaságoknak. A jogszabály a magyarhoz hasonlóan ismeri a vadaskert, vadaspark és vadfarmhoz hasonló létesítményeket, mint pl. a fácánoskert, amelynek engedélyezési és ellenőrzési feladatai szintén a járási hivatal hatósági feladata. A szlovák szabályok ugyanúgy ismerik a vadászati vezető, a hivatásos

[517] Lásd a Szlovák Köztáraság Mezőgazdasági-és Vidékfejlesztési Minisztérium hivatalos oldalán in. https://www.mpsr.sk/en/index.php?navID=30 letöltés ideje:2020.11.02.

[518] Ministry of Finance of the Slovak Republic and the Ministry of Agriculture and Rural Development of the Slovak Republic Agriculture and Rural Development: Spending Review Final Report 2019 in https://www.mpsr.sk/en/index.php?navID=7&id=74 Letöltés ideje: 2020.11.02.

[519] Friedrich Reimoser and Susanne Reimoser: Long-term trends of hunting bags and wildlife populations in Central Europe Beiträge zur Jagd – und Wildforschung Bd, 41 Halle 2016 31.o.

[520] Lásd in https://www.zakonypreludi.sk/zz/2009-274 letöltés ideje:2020.11.01.

vadász, a vadász beírókönyv fogalmát, mint a hazai szabályozás. 500 hektáronként 1-1 hivatásos vadászt kell alkalmazni. Ezek engedélyezési és ellenőrzési eljárása is a járási hivatalokhoz tartoznak. A törvény meghatározza a tiltott vadászati eszközöket és módokat azzal, hogy a kiszabható büntetés akár 15 000 euróra is rúghat. A szlovák jog szabályozza a vadgazdálkodási kérdéseket is, a magyar vadgazdálkodási tervhez hasonlóan vadtenyésztési és vadászati tervek készítését írja elő. A vadászat itt is az agráriumért felelős minisztériumhoz tartozik, amely együtt működik a természetvédelemért felelős minisztériummal a vad- és élőhelyének védelme érdekében. A vadászok érdekképviseleti szerve a Szlovák Vadászkamara[521], amelyben a tagság kötelező. A tagság kötelező minden vadász számára. Vadász csak 16. év feletti személy lehet, aki vadászvizsgát tett. A vizsgát a kamara szervezi. Vadászni csak érvényes vadászjegy birtokában lehet, amely szólhat 1 hétre, 1 hónapra, 1, 5 vagy 10 évre. Szlovák állampolgár számára, aki a 62. életévét betöltötte, a vadászjegy határozatlan időre szól. Vadászjegy szükséges a külföldiek számára is, akik számára a külügyekkel foglalkozó minisztérium állítja ki az engedélyt. Tehát összességében elmondhatjuk, hogy vadászati hatósági funkcióval a járási hivatalok és a minisztérium rendelkezik, mely irányítási, ellenőrzési, nyilvántartási és képzési (hivatásos vadászok) feladatokat is ellát.

A vadászkamara létre hozta a Vadászati és Vadfejlesztési Alapot, amelynek célja, hogy szakmai tanácsadással, tájékoztatással, ingyenes pályázati figyelő rendszerrel támogassa a helyi vadászterületek vadászati közösségeit.[522]

Lengyelország

Lengyelország vadászati adottságai kiválóak, azonban a mezőgazdaság térhódításával párhuzamosan csökkenő tendenciát mutat az erdőállomány. Ennek megfordítására tett kísérletek beindítója az EU-s csatlakozással felélénkülő vadászati turizmus.[523]

[521] Slovenská Pol'ovnícka Komora in https://polovnickakomora.sk/sk/ leöltés ideje: 2020.11.07.

[522] Fond rozvoja a zveľaďovania poľovníctva in https://polovnickakomora.sk/sk/clenstvo-v-spk/fond-rozvoja-a-zveladovania-polovnictva/1913-fond-rozvoja-a-zveladovania-polovnictva.html letöltés ideje: 2020.11.07.

[523] Lesław Łabudzki, Robert Kamieniarz, Grzegorz Górecki, Jacek Skubis, Anna Wierzbicka: Hunting in Poland as part of the sustained development of rural areas Folia Forestalia Polonica, series A, 2009, Vol. 51(1) Department of Game Management and Forest Protection, August Cieszkowski Agricultural University, Poznań 85.o.

2018-ban 126 583 vadászt tartottak nyilván Lengyelországban. Számuk évről évre gyarapszik, évente mintegy 4 000 új egyesületi tagot tartanak nyilván.[524] A Lengyel Vadászszövetség jelenleg 128 500 vadász tagot számlál.[525]

A szlovák és a magyar szabályoktól eltérő felfogást követ a legyen vadászati törvény[526]. A jogszabály 11 fejezetből és 64 cikkből áll. E szerint a vadászat nem más, mint a környezetvédelem része, a vadon élő állatok védelme és ökológiai kezelése a mezőgazdaságra, a halászatra és az erdőgazdálkodásra figyelemmel. A vadászat itt is a mezőgazdasággal foglalkozó miniszter hatásköre, aki egyes kérdésekben egyeztet a természetvédelemért felelős miniszterrel (pl. vadászható fajok listájának meghatározása). Érdekes, hogy a vadászati hatósági feladatokat a környezetvédelemért felelős miniszter és a vajdasági önkormányzatok gyakorolnak azzal, hogy egyes ellenőrzési funkciókat az erdészeti őrök látnak el. A vadak, mint nemzeti kincsek, az állam tulajdonai. Vadászati tevékenységet folytatni éves vadászati terv és hosszútávú tenyésztési terv alapján vadásztársaságoknak lehetséges. A vadászati év április 1-től március 31-ig szól. Lengyelországban is ismert a zárt téri vadtartás intézménye. A vadászterület legkisebb mérete 3 000 hektár. A föld tulajdonosa nem vadászhat a saját földjén, csak ha vadászvizsgával rendelkezik és tagja a Lengyel Vadászszövetségnek, viszont a földtulajdonos tiltakozását fejezheti ki a területén történő vadászattal szemben. Vadászni csak sikeres vadászvizsga letételét követen és 1 éves vadászklubi vagy vadtenyésztő központbeli szakmai gyakorlat után a Lengyel Vadászszövetség tagjaként lehet, ugyanis minden földterület felett a vadászati jogot a szövetség gyakorolja, aki azt bérbeadás útján nyilvános pályázat keretében hasznosítja. A vadásztársaságok klubok formájában működnek. A klub megalakításához legalább 10 tag szükséges. A vajdasági önkormányzatok munkáját egyenruhás vadászatári őrök segítik, akik Állami Vadászőrséget formálnak. Feladatuk a vadvédelem, az orrvadászat és a vadászterületen elkövetett egyéb bűncselekmények elleni fellépés, valamint a vadon élő állatok és származékainak kereskedelmének ellenőrzése. Az erdészeti őrök felé pedig le kell jelenteni a hajtóvadászatokat a tervezett időpont előtt legalább 14 nappal.

[524] Małgorzata Krokowska-Paluszak, Adrian Łukowski, Anna Wierzbicka,Arkadiusz Gruchała,Jacek Sagan, Maciej Skorupski: Attitudes towards hunting in Polish society and the related impacts of hunting experience, socialisation and social networks European Journal of Wildlife Research (2020) 66:73 DOI: 10.1007/s10344-020-01410-0 2020 Springer Nature Switzerland 2020, 73.o.

[525] Polski Związek Łowiecki in https://www.pzlow.pl/ letöltés ideje:2020.11.06.

[526] Dz. U. 1995 Nr 147 poz. 713 U S T AWA z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie lásd in. http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19951470713&type=3 letöltés ideje: 2020.11.02.

Csehország

Csehországban a vadászattal a 2001-ben elfogadott 10 fejezetből és 71. §-ból álló a vadászatról szóló törvény foglalkozik.[527] Maga a törvény mind tartalmában mind szerkezetében nagyfokú hasonlóságot mutat a magyar rendelkezésekkel. A cseh jogban a vadászat alatt a vadon élő állatokkal kapcsolatban a természetben az ökoszisztéma részeként végzett tevékenységek összességét értik, valamint olyan egyesületi tevékenységeket, amelyek célja a vadászati hagyományok és szokások fenntartása és fejlesztése a cseh nemzeti kulturális örökség részeként. Vadászterület alatt az állami vadászati igazgatási szerv határozatában meghatározott egy vagy több tulajdonos folyamatos vadászterületének összességét értik, amelyben a vadászati jog gyakorlásának feltételei a törvény alapján fennállnak. A vadászati jog jogosultja magán földterületeken a tulajdonos vagy a haszonbérlő, míg állami területeken az állam. A vad védelmének megsértése esetén az állatvédelmi hatóság jár el. A vad védelme mindenki kötelessége. A cseh jogban a tiltott vadászati eszközök és módok meghatározása nagymértékben hasonlít a magyar szabályozásra. Az állami vadászati igazgatási szerv az állatvédelmi rendőrséggel együttműködik az ellenőrzések tekintetében. A vadászatra jogosult minden megkezdett 500 hektáronként vadászati őröket jelöl ki, akiket a vadászati igazgatási szerv képez és engedélyez, róluk hiteles nyilvántartást vezet. a vadászati őrök igazolvánnyal rendelkeznek és joguk van igazoltatni a vadászterületeken tartózkodókat és velük szemben intézkedést foganatosítani. Jogsértés esetén kötelesek a területileg illetékes vadászati igazgatási szervet értesíteni. Érdekes új szabályozási rendelkezés az, hogy a vadászterület legkisebb nagyságát főszabály szerint 50 hektárban határozták meg, meghatározott esetekben pedig 500 hektárban. A vadászterületek kialakításának engedélyezése és azokról való nyilvántartás vezetése is hatósági feladat. Vadászterületen bérlő a vadászegyesület lehet, amelynek alapításához itt is 10 fő szükséges. A bérlet 10 évre szól, azt a vadászati hatóság engedélyezi, a bérlőkről pedig közhiteles nyilvántartást vezet. Az állami tulajdonban lévő földterületek feletti vadászati jogot nyilvános pályáztatás útján adják bérbe. A vadászatot itt is tervszerű vadgazdálkodás mentén kell gyakorolni. Évente állománybecslést kell végezni. Ezeket több egyéb feladat mellett a hivatásos vadász készíti el. A vadgazdálkodási tervet a vadászati hatóság hagyja jóvá és annak mentén ellenőrzéseket folytat. Vadászni csak érvényes vadászjeggyel lehet. Vadászjegyet 16. életév betöltését követően sikeres vadászvizsga letételét követően lehet kiváltani amennyiben az erkölcsi feddhetetlenség is bizonyított. A

[527] Zákon č. 449/2001 Sb. Zákon o myslivosti in https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-449 letöltés ideje: 2020.11.03.

külföldiek vadászata is biztosított, számukra is vadászjegyet kell váltani, amely szólhat 1, 5, vagy 30 napra, 6 vagy 12 hónapra. A vadászat a Földművelésügyi Minisztériumhoz tartozik, amely egyes kérdésekben együtt működik a Környezetvédelmi Minisztériummal. Vadászati hatósági feladatokat a minisztérium, illetve annak területi közigazgatási szervei látnak el. Delegált jogkörben pedig a régiók közigazgatási szervei és a helyi önkormányzatok járnak el, így pl. a zárttéri vadtartás engedélyezése, ellenőrzése, ragadozó vadállatok vadászára kilövési engedélyek adása, vadkárbecslési eljárások. A közigazgatási eljárásra a közigazgatási kódex szabályait kell alkalmazni. Ez a vadászati jogi és közigazgatási kapcsolat is egyezik a magyar joggyakorlattal. Érdekes jogtechnikai megoldás, hogy a vadászattal összefüggő bűncselekményeket a vadászati törvény szabályozza. A büntetés akár 30 000 cseh korona is lehet. 1923 óta foglalkozik a cseh, morva és sziléziai vadászok érdekképviseletével a Cseh-Morva Vadász Egyesület. Jelenleg 60 000 tagja van.[528]

[528] Českomoravská myslivecká jednota https://www.cmmj.cz/ letöltés ideje: 2020.11.07.

VII. Következtetések, összegzések, javaslatok

A vadászati hatóság szerepe a társadalom fejlődésével és az ismeretek bővülésével egyre inkább fejlődő törvényi szabályozásnak köszönhetően mélyrehatóbban körvonalazódott az évszázadok során. A történeti kitekintés során rávilágított a dolgozat arra, hogy az évszázadok alatt sokszor szabályozási deficit állt elő. Az értekezés a vadászati hatóság összetett, egyben sokrétű tevékenységét bemutatására törekedett. A jogszabályi környezet minden időben a társadalmi-gazdasági viszonyokra reflektálva igyekezett megteremteni a vadászat gyakorlásának jogi kereteit. Hosszú út vezetett a vadászati hatóság kialakulásához, amelynek főbb állomásai megteremtették a kontinuitást, de korszakonként nem volt egységes sem a szabályozás tárgya, sem a szabályozás mikéntje.

A vadászat az évszázadok alatt tevékenységében is megváltozott, a létfenntartás egyik alapvető eleméből fokozatosan sporttá, hobbivá alakult át, amely változásra a jogi környezetnek is adekvát választ kellett tudni adnia. A szabályozás tárgya is évszázadonként változott, mely tovább árnyalta a vadászati szabályozás összetettségét. A vadászati tevékenység komplexitása maga után vonta a jogrendszerbeli helyének tisztázásának szükségességét, hiszen a vadászat magába olvasztja a büntetőjog, a szabálysértési jog, a közigazgatási jog, a polgári jog, valamint a környezet-, és természetvédelmi jog vonatkozó részterületeit. Az értekezésben bemutatott rendelkezések alapja a vad és annak tulajdonjogának megszerzése, amely a polgári jog tárgykörébe tartozik, így a vadászati jogot is a polgári jog tárgykörébe sorolandónak tekintik a jogtudósok. Már a szabályozás tárgyának, a vad fogalmának a meghatározása is koronként eltérő volt, így az azokra vonatkozó szabályoktól, rendelkezésektől sem várhatunk mást, mint szabályozásbeli eltéréseket, a szabályozás módszereinek és mikéntjének különbözőségét.

A vadászat újkori megközelítésében egyre inkább teret hódított a vad, mint természeti erőforrásnak a hasznosításra való igénye. A vadállomány, mint ahogy a Vtv. ki is mondja egy megújuló természeti erőforrás, amellyel gazdálkodni nemcsak lehetőség, hanem kötelesség is. A gazdasági szemléletű megközelítés alapvető rendelkezései pedig nemzetközi jogi és az Európai Unió közösségi jogi gyökereket hordoznak. Ezeknek a gyökereknek az alapja a biológiai sokféleség, az egyes vadfajok jövő generációi számára való megőrzése, valamint a vadak ésszerű hasznosításának a követelményei. Ezen alapvető célkitűzéseknek korlátja

csakis a vadak és élőhelyeiknek a védelme lehet. Ennek megfelelően a vadak hasznosítása nem lehet kizsákmányoló, a vadállomány fenntartható és kezelhető szintjét kell kialakítani és megőrizni, amely nem jelenthet sem alulhasznosítást, sem pedig túlhasznosítást. Alulhasznosítás esetén a vad a környezet teherbíró képességei szélső határán mozogva túlszaporodik, ezzel együtt megjelenik a fokozott vadkár, a vad állománya minőségének romlása indul meg. Eltolódhatnak az ivararányok, a túlszaporodás miatti csökkenő táplálékszerzési lehetőségek miatt csökken a hús mennyisége és a trófea minősége. Fokozatosan elterjed az a jelenség, amikor a vad új élőhelyek és táplálékszerzési források után kajtatva betelepszik a városokba, településekbe. Túlhasznosítás esetén pedig a környezet biológiai fenntartó képessége több vad eltartását tenné lehetővé, de a túlhasznosítás következményeképp a vadállomány száma alacsony, a trófea minősége bár igen jó is lehetne, a vadállomány lerablása miatt nem áll kellő idő rendelkezésre a vad életciklusához igazodó trófea kialakulására. Egy szarvas bika kulminációs ideje jelenleg 12-13 év, 2-3 éves szarvasbikától nem várható kellő tömegű és minőségű trófea.

Ebből is látszik, hogy mennyire összetett tudást és ismeretanyagot igényel a vadászat. A vadászat jogi szabályozása pedig elképzelhetetlen kellő tudás nélkül. Emellett fontosnak tartom a vadászat szabályozásával, felügyeletével, ellenőrzésével, vezetésével és irányításával foglalkozó jogszabályok pontos, a hatáskörök és pozíciók összemosódásától mentes meghatározottságát.

A jelenlegi Vtv. több módosításon esett át 1996-óta, amely a változó társadalmi és nemzetközi jogi, valamint közösségi jogi körülmények miatt kívánatos is, azonban az ügyintézési eljárási rendnek szilárdnak és átláthatónak kell lennie. Csak az utóbbi négy év módosításai, a jogszabályi környezet változásai olyan átalakulásokat indukáltak, amelyek lekövetésére sem a közigazgatás, sem a vadászati szakemberek nem álltak készen. Volt olyan módosítás, amely nem egészen négy hónapig volt hatályban. A jogi környezetet úgy kell kialakítani, hogy az megfeleljen a jogbiztonság követelményeinek, amely eleve lehetetlen vállalkozása négy-hat-kilenc havonta változó közigazgatási struktúra mellett. Mindezekre figyelemmel az alábbi javaslatokat teszem:

1. Álláspontom szerint a vadászati jog fogalmának meghatározásakor figyelemmel kell lenni a vadgazdálkodás szerepére és annak beépítését a vadászati jogba csak pontos

fogalmi lehatárolással lehet megtenni. A jelenlegi Vtv. a vadászati jog fogalmánál utal a vadgazdálkodásra, de azt nem a vadászattal kapcsolatos vadgazdálkodási teendőkre határolja le, hanem általánosságban a vadgazdálkodás kifejezést használja. A Vtv. csak a vadgazdálkodással foglalkozó fejezetében magyarázza meg, mit ért vadgazdálkodás alatt. Az általános jogszabály szerkesztési elvek alapján szerencsésebbnek tartanám már a vadászati jog fogalmának meghatározásakor a vadgazdálkodás fogalmi lehatárolását. Ezzel egy átgondolt, a jogszabály elején található le- és elhatároló jellegű vadászati jogi fogalom jöhetne létre, amely mentes lenne a felesleges jogi alapú, azonban vadgazdálkodási szaktudást igénylő vitáktól.

2. A vadászati hatóság szerepköre, feladatai az utóbbi pár évben nem változott, azonban a közigazgatási struktúra szinte folyamatosan változik. A feladatok adottak, de azokat rendszerint a közigazgatás újabb és újabb szereplőire ruházza a jogalkotó. Ez nem segíti elő a kiszámítható, stabil közigazgatási ügyintézést. Mindemellett a változó szervezeti rendszer újabb és újabb központi költségvetési kiadást jelent az alakiság követelményeihez kapcsolódóan, gondolok itt a pecsétekre, elnevezésekre, folytonos alapító okirati módosításokra. A közigazgatásban dolgozók jogviszonyai a változások következtében is folyamatosan változtak. Mindemellett az ügyfélbarát és ügyfél centrikus közigazgatás eszméje is nehezen realizálható egy változásoktól és átalakításoktól tarkított közigazgatásban. Álláspontom szerint nagy szükség lenne a közigazgatási szervezeti struktúra, a feladat-és hatáskörök megszilárdítására, vagyis stabillá válására. Gondoljunk csak a NÉBIH szerepének a változására. A Pest Megyei Kormányhivatal pedig jelenleg már olyan giga szervezet, amely összetett feladatait csak kellő számú és kvalifikáltságú ügyintézővel képes ellátni.

3. Szervezeti struktúra kialakításban személy szerint nem tartom szerencsésnek azt, hogy ugyanazon hatóság egyszerre gyakorol generális és speciális hatósági jogköröket is, hiszen ezzel a jogorvoslati rendszer többszintűsége már nehezen biztosítható. A jelenlegi jogorvoslati rendszer is egy éven belül ismét átalakult. Vannak még folyamatban lévő ügyek, ahol a másodfokon eljáró hatóság „eltűnt” a rendszerből. Ezt a funkciót a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság vette át. Ez számos feszültséget, jogi instabilitást hozott a rendszerbe.

4. Mindezeken felül azt sem tartom szerencsésnek és kívánatos jogtechnikai megoldásnak, hogy egy személy egyszerre több, eltérő természetű és hatáskörű pozíciót is betölt. A tájegységi fővadász eljárásai, szerepei egymással kollízióba kerülő szerepkörök. Álláspontom szerint nem feltétlenül helyes megoldás a tájegységi fővadász szakmai irányító és rendkívül elismert, nagy tekintélyű szerepe mellé hatósági jogkört is telepíteni, hiszen egy szakértő a bíróság előtti eljárásban is csak egy pozícióban vesz részt az összeférhetetlenségi szabályokra figyelemmel. Érdemes lenne a tájegységi fővadászok szerepét konkretizálni, azoknak szakmai irányítói vagy szakmai tanácsadói szerepet adni. Amennyiben irányító szerepe van, természetesen többletfeladatok terhelik, de egyben hatósági jogköre is lehetne. Amennyiben tanácsadó, szakmai szakértői feladatokat kívánnak a tájegységi fővadászoknak adni, akkor a hatósági szerepkör betöltése tőlük nem elvárható.

5. 2014-ben még rendelkezésre álltak formanyomtatványok, hiszen a NÉBIH törekedett a Vtv. és a Ket. adta lehetőségek között a lehető leggyorsabb ügyintézésre. Az átszervezések okozta leterheltség, a struktúra váltás miatt ez a törekvés abba maradt. Tekintettel arra, hogy a vadászati hatóság feladatköre sokrétű, az egyszerűbb megítélésű ügyek ügyintézési idejének gyorsítása, valamint az eljárásrend leszabályozása racionalizálni tudná a vadászati hatóságok leterheltségét és nemcsak a Kormányablakokban előterjeszthető egyszerűbb ügyekben.

6. A jogbiztonság és a kiszámítható közigazgatás érdekében eljárási protokollok bevezetését tartom indokoltnak. Az ügyfelek jelenleg csak hosszas utána járással tudnak ügyet intézni. Ezt segíteni és könnyíteni az elektronikus felületek űrlapokkal, formanyomtatványokkal, valamint eljárási renddel való feltöltése. Ha jelenleg megnézzük a NÉBIH honlapját, még fent találjuk a vadfarm létesítéséhez szükséges kérelem formanyomtatványát, valamint az ellenőrzési naplókat, a vadaskertekre és a vadasparkokra a tájékoztatót az eljárási rendre, ugyanakkor már a zárt téri állattartás engedélyezése a Pest Megyei Kormányhivatal hatásköre, amelynek honlapján erről semmiféle tájékoztató nem található. Természetes, hogy a jogszabály tartalmazza a kötelező tartalmi elemeket, ugyanakkor az egységes strukturált formanyomtatvány könnyebb eligazodási lehetőséget és gyorsabb hatósági formai ellenőrzést, így csökkentett ügyintézési időt tenne lehetővé.

7. Szorosabb együttműködésre és tapasztalat cserére lenne szükség a társhatóságok között, akár nemzetközi platformot is létre lehetne hozni a nemzetközi jellegű hatósági munka összehangolására (pl. vadhús vizsgálata, vadhús szállítása, vadállat szállítás, vadállomány megőrzése, genetikai állomány megőrzése). Ezáltal fel lehetne venni a küzdelmet az illegális kereskedelemmel is, amely a vadászat terén főleg szárnyas vadakat és tojásaikat érinti.

8. Az adatbázisokat napra készen kell vezetni. A közigazgatási struktúra váltás és a kevés rendelkezésre álló szakügyintézői állomány következményeként az adatbázisok vezetése bizonyos esetekben nem napra kész. Azokból hatályos információt nyerni nehéz.

9. A Vtv., mint korábban kifejtettem, nem helyesen használja az igazolás és az igazoltatás kifejezéseket. Ezek a kifejezések nem egymás szinonimái, a vadász nem hatóság, így semmiféle igazolás kiállítására nem jogosult. A vadász az igazoltatás során okirattal igazolja a kilétét. Mint ahogy említettem, okirat hiányában a másik vadász szóbeli igazolása is elegendő lehet a vadász kilétének a meghatározására. Ez a jogintézmény kizárólag igazoltatás esetén a terepen áll rendelkezésre és kizárólag a személyazonosság megállapítására azért, hogy a hatósági jogkörben eljáró személy intézkedést tudjon foganatosítani. Ennek okán szükségesnek tartom a konkrét fogalom meghatározásokat és azok következetes használatát.

10. A vadászterületek megállapítása nagyon hosszú folyamat volt. Sajnos még mindig van megismételt eljárásra való kötelezés miatt folyamatban lévő ügy. Idő közben 2018. január 1-jével hatályba lépett az Ákr. Kiemelkedően fontosnak tartom a vadászterületek megállapítására irányuló és még folyamatban lévő eljárások soron kívüli befejezését. Az új vadgazdálkodási üzemtervi ciklus megkezdődött, annak már három éve tartania kellene az ország egész területén. A jogbiztonságot gyengíti, ha a vadászterületek kialakítása nem történt meg és ezzel az üzemtervi ciklusok nem kezdődhettek el, ugyanis amíg ez a két feltétel nem teljesül, a vadászatra jogosult személye sem megállapított. A vadkár bekövetkezte esetén ilyen ex lege állapotban ki

lehet a kárveszély viselésére kötelezett fél? Természetesen jogászi álláspontok sora vezethető elő pro és kontra, amelyek nyomán a gyakorlatban a bíróságnak kell majd hosszú évekig tartó jogi procedúrába bonyolódni.

11. A vadkárok szabályozásában bekövetkezett változás miatt 2018. novemberétől kell először teljesíteni a vadkár alap elkülönítését. Álláspontom szerint nem lesz elegendő a vadkárok megtérítési rendszerében a pénzügyi fedezet biztosítása, ugyanis az alap felett a rendelkezési jog a vadászatra jogosultat illeti. Ha nem fizeti ki a megítélt vagy az egyezségben foglalt vadkár összegét, a Vtv. semmiféle szankciót nem helyez kilátásba. Meglátásom szerint a vadkárok megfizetése érdekében előírható lehetne, ha a vadászatra jogosult a jogerős bírósági határozatban megítélt vagy az egyezségben foglalt vadkár összegét határidőben nem fizeti meg, a vadkár jogosultja a vadászati hatóságnál felügyeleti eljárást kezdeményezhessen, amelynek következménye lehetne vadgazdálkodási bírság, súlyosabb esetben a vadászatra való jogosultság felfüggesztése, legsúlyosabb esetben annak elvesztése. A vadkár alap tekintetében a Vtv. abban is hiányosságokat mutat, hogy mi a teendő abban az esetben, ha nincs a megelőző évben kifizetett vadkár, mert annak teljesítése időpontjában még mindig bírósági eljárás van folyamatban az összegszerűségre. Akkor ténylegesen nincs kifizetett kárösszeg, amelyhez igazítják a vadkár alapot, így annak összege elméletileg lehetne akár nulla is. Javaslatom az lenne, hogy a vadkár alap minimum összegét jogszabályba foglaltan szükséges lenne meghatározni.

12. A nemzetközi és az Európai Uniós jogharmonizáció miatt számos természet- és környezetvédelmi előírás született, amelyek következetesen valamennyi jogszabályon keresztül kell vinni. A vadászati hatóság szerepére nincs központi uniós szabályozás, ugyanakkor kiemelten fontosnak érzem a hatósági eljárásokban a védendő értékekre való odafigyelést. Sok esetben a bíróságok nem értesítik a vadászati hatóságokat az őket érintő ügyek jogerős befejezéséről, holott számos esetben vadvédelmi, vadgazdálkodási bírság kiszabására is sor kerülhetne. Sőt akár a vadászjegy bevonására és a vadászatra való jogosultságtól való megfosztásra is szükség lenne, mert ha a cél az értékes vadállomány megőrzése, fejlesztése, akkor az a természet vagy a környezet károsításával, a vadállomány lerablásával nem valósítható meg. Nagyon ritkán szabnak ki bírságokat is, hiába az elrettentőnek szánt milliós bírság

kilátásba helyezése, ha azt nem alkalmazzák.

13. Álláspontom szerint a hatóság tagjai, a hivatásos vadászok, a fővadász és a tájegységi fővadászok védelmére erősebb büntetőjogi védelem bevezetésére lenne szükség: így én nem látom akadályát hivatalos személyi minősítés elérésének és intézkedéseik során kényszerítő eszközök szélesebb körben való alkalmazása biztosításának (pl. elfogóháló, bilincs a tetten ért személy elfogására és visszatartására).

14. A vadászati hatóság aktívabb szerepvállalását látnám célszerűnek a vadász szakemberek képzésében, kifejezetten a hatósági eljárásokról való rendszeres tájékoztatók, szakmai fórumok, előadások formájában.

15. A mai magyar szabályozás nem gördít jelentősebb akadályt a vadászni szándékozók elé. A vadásztanfolyam elvégzésének 17. életévét nagyon korainak tartom. Igaz vadászfegyverhez jutni a 18. életévet követően lehet, de ebben az életkorban igen kevés a tapasztalat, még nagy a vadász hév. Az ifjú vadászok képzésébe szükségesnek tartanám bevonni a vadászati hatóság tagjait, nemcsak vizsgabiztosként, hanem jogi, gyakorlati oktatóként.

Magyar nyelvű összegzés

Az értekezés célja a vadászati hatóság kialakulásának, fejlődésének szervezetének, valamint szerepének bemutatása és létjogosultságának alátámasztása, amelynek érdekében a jogszabályokra támaszkodva mutatta be a vadászati hatóság kialakulásának, fejlődésének útját. A témához kapcsolódva az értekezés megvilágította a vadászati tevékenységre ráépülő egyes közigazgatási szerveket, személyeket, bemutatta az egyes történelmi korszakokat jellemző struktúraváltások kihatásait.

Értekezésem II. fejezetében a vadászattal kapcsolatos fogalmakat tisztáztam, szükség esetén fogalom meghatározásra tettem javaslatot. A pontos, jól körülhatárolt fogalomhasználat segít eligazodni a korszakonkénti vadászat előírások és hagyományok között, illetve nagy segítséget nyújt a külföldi vadászati szabályok összehasonlítása során. E fejezet rendszerezési eredményeit használja fel a III. fejezet, ahol végig vezettem a vadászat és a vadászati jog

történelmi változásait az egyes történeti korokban, különös figyelmet fordítva az egyes jogi szabályozások változási irányaira.

A IV. fejezetben a hatályos szabályozásra fókuszáltam. Kiemelten foglalkoztam a vadászati hatóság jogtörténeti fejlődésének eredményeivel és annak összefonódásaival más jogterületekkel. A vadászati hatóság konkrét jogköreinek bemutatására külön fejezetet szenteltem, amelyben bemutattam az egyes feladatokhoz rendelt jogi eszközöket. Mindezeken felöl kiemelt figyelmet fordítottam a szervezeti struktúra ismertetésére és a változó jogi környezet miatti átstrukturálódások okozta nehézségekre. Értekezésemben törekedtem arra, hogy saját adatgyűjtésem eredményeit ábrák formájában is megmutassam.

A VI. fejezetben nemzetközi kitekintéssel éltem, amely során rávilágítottam a jelentősebb nemzetközi egyezményekre, szervezetekre és Európai Uniós direktívákra. Nagy figyelmet fordítottam arra, hogy szemléltessen az egyes nemzetközi előírások manifesztálódását a hazai szabályozásban. Mindemellett betekintést nyújtottam az európai kontinens vadászati életben legjelentősebb, illetőleg Magyarország vadászati kultúrájára hatással lévő vagy azzal szoros kapcsolatban álló vadászati szabályozásokba hangsúlyos figyelmet fordítva a helyi vadászati hatóságok bemutatására. Ennek keretében került sor a brit, a német, a francia, a cseh, a lengyel és a szlovák vadászati jogi szabályozás átfogó prezentálására.

Végül, a felhalmozott ismeretanyag és saját tapasztalataim alapján a VII. fejezetben megoldási javaslatokat fogalmaztam meg, amelyek gördülékennyé téve az eljárásokat, jogilag lehatárolt és adekvát fogalom meghatározások mentén a vadászati élet szereplőit egy sikeres, gyors és hatékony rendszerben kezelné.

A vadászat nemcsak tevékenység, hanem életforma, szemlélet, melyet, ha művelői magukévá tesznek, legyenek bármely oldalon, akár mint gyakorló vadászok, akár mint a vadászati hatóság tagjai, egyéb szakemberek, szakértők és az ágazat segítői, egy fenntartható vadállomány kezelés alakulhatna ki a természet – és környezetvédelmi szempontok figyelembe vételével. Mindemellett haladó szemléletű, előre mutató, államhatalmi és egyéni-személyi szinten is értékes vadászati tevékenység formálódhat ki a jövő nemzedékek számára is. A vadászat pedig az a csodálatos, komplex terület, amelyet a vad éltet, a vadászok őriznek és a jog szabályoz és amire a jog nem ad választ, arra hézagpótló jelleggel erkölcsi

szabályozást ad az etika, mert *„A vadászat tehát a társadalom számára egyszerre kényszer és engedmény, melyet a jog engedélyez és az etika fogadtat el.”*[529]

Summary

The aim of the dissertation is to present the organization and development of the hunting authority and to support its existence, in order to present which it presented the way of the establishment and development of the hunting authority based on the legislation. In connection with the topic, the dissertation shed light on some of the administrative bodies and persons built on hunting activities, and presented the effects of the structural changes characteristic of each historical period.

Then the second part of my dissertation in Chapter II, I clarified the concepts related to hunting and, if necessary, proposed a definition. The precise, well-defined use of terms helps to navigate the hunting regulations and traditions of each era, and is a great help when comparing foreign hunting rules. The systematization results of this chapter are used in Annex Chapter III, where I have guided the historical changes of hunting and hunting law in each historical age, paying special attention to the changing directions of each legal regulation.

In Chapter IV I focused on the current regulations. I paid attention to the results of the legal-historical development of the hunting authority and its mergers with other areas of law. I have devoted a separate chapter to the specific powers of the hunting authority, in which I presented the legal instruments assigned to each task. From all these points of view, I paid special attention to the description of the organizational structure and the difficulties caused by the restructuring due to the changing legal environment. In my dissertation, I tried to show the results of my own data collection in the form of figures.

Then In Chapter IV I had an international perspective, during which I highlighted the most important international conventions, organizations and European Union directives. I paid great attention to illustrating the manifestation of certain international standards in domestic

[529] A vadászati etika 1. lábjegyzetben hivatkozott része.

regulations. In addition, I provided an insight into the hunting regulations that are most important in the hunting life of the European continent and that have an impact on or are closely related to the hunting culture of Hungary, paying special attention to the presentation of local hunting authorities. As part of this, a comprehensive presentation of hunting legislation in the UK, Germany, France, the Czech Republic, Poland and Slovakia took place. Finally, based on the accumulated knowledge and my own experience, in the next Chapter, I formulated proposals for solutions that, by making the procedures smoother, would treat the actors of the hunting life in a successful, fast and efficient system along legally defined and adequate definitions.

Hunting is not just an activity, but a way of life, an approach that, if embraced by its cultivators, on any side, whether as practicing hunters or as members of the hunting authority, other professionals, experts and facilitators of the sector, a sustainable wildlife management could emerge from nature and environmental considerations. In addition, innovative, forward-looking, valuable hunting activity can be developed for future generations at the level of state power and individuals. And hunting is the wonderful, complex field that the wild lives, is guarded by hunters and is regulated by law, and to which the law does not respond, ethics gives a moral regulation that fills a gap, because “Hunting is both a compulsion and a compulsion for society. a concession permitted by law and accepted by ethics. ”

VII. Felhasznált irodalom

Felhasznált magyar szakirodalom

Az 1883. évi törvényczikk a vadászatról kiegészítve a reá vonatkozó törvényekkel és rendeletekkel Az Eggenberger-féle Könyvkereskedés Kiadása (Hoffman és Molnár.) Budapest, 1888. 11-12. o.

Beró Henrietta: Jogi és Közigazgatási ismeretek III. jegyzet TSZC Bláthy Ottó Szakgimnáziuma, Szakközépsikolája, Szakiskolája és Kollégiuma 2017.37.o. és 50-51.o.

Csőre Pál: A magyar vadászat története Mezőgazda Kiadó, Budapest, 1994. 5.o.,és 56-57. o.

Csőre Pál: Földtulajdon,- vadászati jog és a termelőszövetkezetek Jogtuodmányi Közlöny Lapkiadó Vállalat Budapest 1968, XXIII. új évfolyam 98-105. o.

Elek Balázs-Zsoldos Barnabás: Magyar Vadászösvényeken kiadja a TKK Kereskedelmi Kft. Debrecen 2010., 144.o. 8-14.o.

Dr. Obál Béla: Az egyház és a városok a reformáció előtt. A városok szerepe a reformáció előkészítésében. Eperjes, Révai Samu (Sziklai H.) Könyvkereskedése 1914. 24.o.

Dr. Karácsonyi János: Szent István okelevelei és a Szilveszter-bulla diplomatikai tanulány, közrebocsátja a Magyar Tudományos Akadémia Történelmi Bizottsága, Magyar Tudományos Akadémia, Budapest 1891 141-142. o.

Dr. Kuncz Ignácz: A vadászi jog és annak korlátai Jogtudományi Közlöny 7. évfolyam 39. szám Pest 1972 284.o.

Dr. Kuncz Ignácz: A vadászi jog és annak korlátai vége Jogtudományi Közlöny 7. évfolyam 41. szám Pest 1972 304-305. o.

Dr. Rodiczky Jenő: A magyar vadászat múltjából és jelenéből Pallasz Részvénytársaság Nyomdájából Budapest 1902., 62 o., 7. o.

Fábián Gyula dr, Rácz Fodor Gábor, Kelemen József: A hazai vadgazdálkodás helyzete és kilátásai Gazdálkodás Agroökonómiai Tudományos Folyóirat 50. évfolyam 15. különkiadás Herman Ottó Nonporfit Intézet Budapest 2006 135.o.

Hadtörténeti közlemények Rónai Horváth Jenő (szerk.) 1894. VII. évfolyam, kiadja a Magyar Tudományos Akadémia Hadtudományi Bizottsága Budapest, 1984. 89. o.

Hegyes Péter: A vadászati jog jogosultjának felelőssége a vadon élő állatok által okozott károkért, In.: Miskolci Jogi Szemle (szerk.: Bragyova András), Bíbor Kiadó, Miskolc, VI. évfolyam 2011. 2. szám, 55-66. p.

Illés Nándor: A vadászat kezelése és gyakorlása A vadászati ismeretek kézikönyve III.1. kötet Grill Károly cs. és kir. udvari könyvkereskedése Budapest, 1895. 484 o. 9-30.o.

Kádár Zsombor: Székelyföldi erdészet- és faipartörténeti jegyzetek Erdészettörténeti Közlemények XI. Országos Erdészeti Egyesület, Felelős kiadó: dr. Oroszi Sándor az OEE Erdészeti szakosztály Elnöke, Budapest 1993. 119-124.o.

Kolosváry Bálint: Vadászati jog Studium Kiadó Budapest, 1923. 13.o.

Magyar Értelmező Kéziszótár A-L Juhász József, Szőke István, O. Nagy Gábor, Kovalovszky Miklós (szerk.) 7. változatlan kiadás Akadémia Kiadó Budapest 1987.

Magyar Értelmező Kéziszótár M-Zs Juhász József, Szőke István, O. Nagy Gábor, Kovalovszky Miklós (szerk.) 7. változatlan kiadás Akadémiai Kiadó, Budapest, 1987. 1450. o.

Magyarország a Wieni nemzetközi vadászati kiállításon Hornyánszky Viktor cs. és kir. nyomdája Budapest 86 oldalas dátumjelzés nélküli kiadvány 20.o

Magyary Zoltán: Magyar Közigazgatás A Közigazgatás szerepe a XX. században A magyar közigazgatás szervezete, működése és jogrendje Királyi Magyar Egyetemi Nyomda Budapest 1942. 50.o.

Makai Lajos: A földtulajdonosi közösség határozatainak a bíróság előtti megtámadhatósága. Nimród, 2/2007. sz. 11-13. p.

Makai Lajos: Gondolatok a vadászterületek határainak megállapításáról szóló törvényi rendelkezések értelmezéséről, Nimród, 10/2006. 11-12. p.

Révai Nagy Lexikona Az ismeretek enciklopédiája XVIII. kötet Hasonmás kiadás Babits Kiadó, 1995. 694-696.o.

Természettudományi Kis-enciklopédia Gondolat Könyvkiadó 1975. 425.o

Vadászati Lexikon Gerhard Seilmeier (főszerk.) Alföldi Nyomda Rt. Méliusz Kiadója, Debrecen, 1997. 354. o

Vadászat Magyarországon Moldován Tamás (főszerk.) kiadja az Idegenforgalmi Propaganda és Kiadó Vállalat, Budapest 1980. 6-7. o.

Zoltán Ödön: A vadászati jog szabályozásáról Jogtudományi Közlöny 32. évfolyam 8. szám Budapest 1977 456-457 o.

Zoltán Ödön: A természetvédelem és a vadászat viszonya jogi aspektusból Jogtudományi Közlöny 36. évfolyam 10. szám Budapest 1981 848. o.

Külföldi irodalom

Afrikai-Eurázsiai Vonuló Vizimadarak védelméről szóló egyezmény

Berni Egyezmény

Bonni Egyezmény

Ramsari Egyezmény

Rio de Janeiroi Egyezmény

Washingtoni Egyezmény

Az Európai Parlament és a Tanács 1143/2014/EU rendelete (2014. október 22.) az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről in https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex:32014R1143

A Tanács 338/97/EK rendelete (1996. december 9.) a vadon élő állat- és növényfajok számára kereskedelmük szabályozása által biztosított védelemről in https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1997R0338:20100815:HU:PDF

A Tanács 3254/91/EGK Rendelete (1991. november 4.) a lábfogó csapóvasak Közösségen belüli használatának tilalmáról, valamint a lábfogó csapóvassal, vagy a kíméletes csapdázási szabványoknak nem megfelelő módszerekkel való elejtést alkalmazó országokból származó egyes vadon élő állatfajok prémjének és belőlük előállított áruknak a Közösségbe történő behozatala tilalmáról
in https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A31991R3254

A Tanács irányelve a vadon élő madarak védelméről (79/409/EGK) in https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A31979L0409

A természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről szóló, 1992. május 21-i 92/43/EGK tanácsi irányelv (az élőhelyvédelmi irányelv) in https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A31992L0043

A vadon élő madarak védelméről szóló, 2009. november 30-i 2009/147/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (a madárvédelmi irányelv) in https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0147&from=EN

2004. április 29-i 852/2004/EK Európai Parlamenti és Tanácsi rendelet az élelmiszer-higiéniáról
in https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2004R0852:20090420:HU:PDF

2002. január 28-i, 178/2002/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság létrehozásáról és az élelmiszerbiztonságra vonatkozó eljárások megállapításáról in
https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2002R0178:20090807:HU:PDF

Christian Ammer, Torsten Vor, Thomas Knoke, Stefan Wagner: Der Wald-Wild-Konflikt. Analyse und Lösungsansätze vor dem Hintergrund rechtlicher, ökologischer und ökonomischer Zusammenhänge (= Göttinger Forstwissenschaften.Band 5). Göttinger Universitätsverlag, Göttingen 2010., 21.o.

Deutscher Jagdverband, Handbuch Jagd 2020 vereinigung der deutschen Landesjagdverbände für den Schutz von Wild, Jagd und Natur Berlin 2020 766 o., 710-711.o.

Elisa Morgera James Wingard: Principles for Developing Sustainable Wildlife Management Laws CIC Technical Series Publication No. 3 the CIC – International Council for Game and Wildlife Conservation and the FAO – Food and Agriculture Organization of the United Nations Hungary, Budakeszi 2009., 17.o.

Friedrich Reimoser and Susanne Reimoser: Long-term trends of hunting bags and wildlife populations in Central Europe Beiträge zur Jagd – und Wildforschung Bd, 41 Halle 2016 31.o.

Girardin Ph., Million J.C., Thomas M.: La chasse autrement : un exemple alsacien Courrier de l'environnement de l'INRA n°34, juillet 1998 Colmar 95.o.

Iohann G. van Maasdijk: The hunter as conservationist Naturopa No 32. Europen Information Centre for Nature Conservation Council of Europe Strasbourg 1979. 30.o.

Lesław Łabudzki, Robert Kamieniarz, Grzegorz Górecki, Jacek Skubis, Anna Wierzbicka: Hunting in Poland as part of the sustained development of rural areas Folia Forestalia Polonica, series A, 2009, Vol. 51(1) Department of Game Management and Forest Protection, August Cieszkowski Agricultural University, Poznań 85.o.

Małgorzata Krokowska-Paluszak, Adrian Łukowski, Anna Wierzbicka,Arkadiusz Gruchała,Jacek Sagan, Maciej Skorupski: Attitudes towards hunting in Polish society and the related impacts of hunting experience, socialisation and social networks European Journal of Wildlife Research (2020) 66:73 DOI: 10.1007/s10344-020-01410-0 2020 Springer Nature Switzerland 2020, 73.o.

Paul Milbourne: Hunting ruralities: nature, society and culture in 'hunt countries' of England and Wales Journal of Rural Studies 19 ISSN 0743-0167 Elsevier Science Ltd. 2003 160.o.

Parliamentary Assembly/Assemblée parlementaire AS/ENA (2003) 36 02 juin 2003 fena03_36: Commission de l'environnement, de l'agriculture et des questions territoriales Nécessité d'harmoniser la chasse pour préserver l'équilibre environnemental en Europe Document de travail préparé par ENVIRO'FAUNE à la demande du Secrétariat jelentés kézirata

Scott Brainerd: European Charter on Hunting and Biodiversity CIC Technical Series Publication No. 2 CIC – International Council for Game and Wildlife Conservation on behalf of the Council of Europe Hungary, Budakeszi 2007. 14. o.

T. E. E. Oldfield, R. J. Smith, S. R. Harrop & N. Leader-Williams Field sports and conservation in the United Kingdom Durrell Institute of Conservation and Ecology, University of Kent, Canterbury, Kent CT2 7NS, UK 2003 Nature PublishingGroup NATURE | VOL 423 | 29 MAY 2003 532.o.

A Berni egyezmény II. függeléke in https://rm.coe.int/168078e2ff

A Berni egyezmény IV. függeléke in https://rm.coe.int/168097eb58

A francia vadászat rendszere in http://www.fdc52.fr/index.php/les-structures-de-chasse/

A francia vadászok száma az FDC hivatalos honlapja adatai alapján in http://www.fdc52.fr/index.php/la-chasse/

A francia vadászati tartományi rendszer in https://www.chasseurdefrance.com/pratiquer/dates-de-chasse/

A német vadászjegyek kiváltási díjai 2019-ben in https://www.jagdverband.de/sites/default/files/2020-02/2020-02_Infografik%20_Jagdscheingebuehren_2019.jpg

A vadászattal kapcsolatos természetvédelmi tárgyú engedélyek in https://www.gov.uk/guidance/wildlife-licences

A vadászat szabályairól az Egyesült Királyság kormányának hivatalos oldala in https://www.gov.uk/hunting

A vadászok száma európában in https://www.jagdverband.de/sites/default/files/2019-01_Infografik_J%C3%A4ger_in_Europa_2018.pdf

A 2018/2019 vadászidényre kiadott vadászjegyek száma Németországban in https://www.jagdverband.de/sites/default/files/2020-02/2020-02_Infografik_Jagdscheininhaber_Deutschland_2019.jpg

Barometer statistics Natura 2000 Barometer in https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/dashboards/natura-2000-barometer

Birdlife International: Summary of National Hunting Regulations: United Kingdom 2016 in. http://datazone.birdlife.org/userfiles/file/hunting/HuntingRegulations_UK.pdf

BjagdG in https://www.gesetze-im-internet.de/bjagdg/BJNR007800952.html

Bundesnaturschutzgesetz in https://www.gesetze-im-internet.de/bnatschg_2009/__63.html

Českomoravská myslivecká jednota in https://www.cmmj.cz/

Code de l'environnement in https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006074220/2020-10-30/

Code of Conduct on Hunting and IAS 2016 Report on implementation by FACE, FACE Members and IAF in https://rm.coe.int/090000168073031b

Convention on Migratory Species Strategic Plan for migratory species 2015-2023 in https://www.cms.int/sites/default/files/document/cms_cop12_res.11.2%28rev.cop12%29_e.pdf

COUNCIL OF EUROPE COMMITTEE OF MINISTERS RECOMMENDATION No. R (85) 17 OF THE COMMITTEE OF MINISTERS TO MEMBER STATES ON THE TRAINING OF HUNTERS1 (Adopted by the Committee of Ministers on 23 September 1985 at the 388th meeting of the Ministers' Deputies) in http://www.orion.net.gr/art/coe_rec.1985-17.pdf

Council of Europe/ Conseil de L'Europe CONVENTION ON THE CONSERVATION OF EUROPEAN WILDLIFE AND NATURAL HABITATS T-PVS (2007) 7 revised Standing Committee 27th meeting Strasbourg, 26-29 November 2007 in https://rm.coe.int/168074649f

Council of Europe Convention on the conservation of European wildlife and natural habits Standing Committee Action Plan for the Conservation of the Meadow Viper (Vipera ursinii) in Europe 25th meeting Strasbourg, 28 November-1 December 2005 in https://rm.coe.int/16807462b0

Deutche Jagverband in https://www.jagdverband.de/

Európa Tanács szervezete in https://www.coe.int/en/web/about-us/who-we-are

Elzász-Lotharingia története és területi adottságai in. https://alsace-lorraine.com

Franciaország tartományi szabályozásai in
https://www.chasseurdefrance.com/pratiquer/dates-de-chasse/

FACE éves riport 2009-2010 in https://face.eu/sites/default/files/attachments/data_hunters-region_sept_2010.pdf

Firearms Act in 1968 https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1968/27/contents

Fond rozvoja a zveľaďovania poľovníctva in https://polovnickakomora.sk/sk/clenstvo-v-spk/fond-rozvoja-a-zveladovania-polovnictva/1913-fond-rozvoja-a-zveladovania-polovnictva.html

Game Act 1831 in https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Will4/1-2/32

Game Licences Act 1860 in https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Vict/23-24/90/england/enacted

Hunters in Europe in https://face.eu/sites/default/files/attachments/data_hunters-region_sept_2010.pdf

Hunting Act 2004 in https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2004/37/contents

Hunting in the United Kingdom Hunting at a glance Face tanulmány in https://face.eu/sites/default/files/uk.en_.2010_0.pdf

Javaslat az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről szóló egyezmény (berni egyezmény) Állandó Bizottságának 32. ülésén az Európai Unió által képviselendő álláspontról
in https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A52012PC0520

Klaus Friedrich Maylein: Di Jagd: Funktion und Raum Ursachen, Prozesse und Wirkungen funktionalen Wandels der Jagd doktori disszertáció 2006, 52. o. in http://kops.uni-konstanz.de/handle/123456789/11536

National Riport of Hungary in
https://www.cms.int/sites/default/files/document/2019_CMS_National_Report_Hungary.pdf

Hungary statistics a Ramsari Egyezmány hivatalos oldalán in https://www.ramsar.org/wetland/hungary

Mária Terézia úrbéri rendelete 1767-ből Die Urbarialreform Maria Theresias von 1767 in http://www.atlas-burgenland.at/index.php?option=com_content&view=article&id=188:das-maria-theresianische-urbar&catid=24&Itemid=139

Ministers' Deputies / Rapporteur Groups GR-C Rapporteur Group on Education, Culture, Sport, Youth and Environment GR-C(2005)19 25 April 2005 Hunting and Europe's environmental balance ─Parliamentary Assembly Recommendation 1689 (2004) Draft reply in https://rm.coe.int/09000016805da734

Ministry of Finance of the Slovak Republic and the Ministry of Agriculture and Rural Development of the Slovak Republic Agriculture and Rural Development: Spending Review Final Report 2019 in https://www.mpsr.sk/en/index.php?navID=7&id=74

Natural England SSSI Condition Summery Ramsar https://designatedsites.naturalengland.org.uk/ReportConditionSummary.aspx?SiteType=RAMSAR

Natural England SSSI Condition Summery Whole of England in. https://designatedsites.naturalengland.org.uk/ReportConditionSummary.aspx?SiteType=ALL

La Fédération Départementale des Chasseurs
(FDC) a vadászatról szóló ismertetője in http://www.fdc52.fr/index.php/la-chasse/

La Fédération Départementale des Chasseurs
(FDC) ismertetője a vadászati stuktúráról in http://www.fdc52.fr/index.php/les-structures-de-chasse

Polski Związek Łowiecki in https://www.pzlow.pl/

Report of the United Nations Conference ont he Human Environment Stockholm, 5-16 june 1972 in https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/CONF.48/14/REV.1

Slovenská Pol'ovnícka Komora in https://polovnickakomora.sk/sk/

Szlovákia vadászterületeinek száma és átlagos nagysága a Szlovák Köztáraság Mezőgazdasági-és Vidékfejlesztési Minisztérium hivatalos oldalán in. https://www.mpsr.sk/en/index.php?navID=30

The European Federation for Hunting and Conservation in https://www.face.eu/about-face/

The International Council for Game and Wildlife Conservation (CIC) http://www.cic-wildlife.org/who-we-are/the-cic/

The Wildlife (Northern Ireland) Order in. https://www.legislation.gov.uk/nisi/1985/171/contents

UNEP AEWA Conservation Guidelines No. 5 Guidelines on Sustainable Harvest of Migratory Waterbirds TECHNICAL SERIES No.62 in https://www.unep-aewa.org/sites/default/files/publication/ts62_cg5_sustainable_harvest_guidelines_0.pdf

UNEP Medium Term Strategy 2018-2021 in https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/7621/-UNEP_medium-term_strategy_2018-2021-2016MTS_2018-2021.pdf.pdf?sequence=3&isAllowed=y

Wetland City in https://www.ramsar.org/activity/wetland-city-accreditation

Wildlife and Countryside Act in https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1981/69/contents

Wildlife liencecies in UK in. https://www.gov.uk/guidance/wildlife-licences

Zákon č. 449/2001 Sb. Zákon o myslivosti in https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-449

274/2009 Z.z. Zákon a pol'ovníctve in https://www.zakonypreludi.sk/zz/2009-274

Felhasznált jogszabályok

Szent László Király Dekrétumainak Első Könyve 1092.

1222. évi IX. törvénycikk az országbíró hatóságáról bevezetése

1222. évi XXVII. törvénycikk a nyestbőr adóról

1298. évi LXXV. törvénycikk a hiteleshelyi kiküldöttekről

1351. évi IX. törvénycikk hogy a törvényszéken elmarasztaltakat a bíró fogja el és egyezkedés végett három napig őrizze bevezetése

1405. évi (I) XII. törvénycikk a szabad városoktól a tárnokmesterhez, s innen, ha szükséges, a király személyes jelenléte elibe történik a fellebbezés

1405. évi (I) XIV. törvénycikk egyházi bírák világi, világiak egyházi perekben ne ítéljenek és azokat el ne bírálják

1405. évi (II) X. törvénycikk hogy a jobbágyok részéről törvénytételt első sorban a földes uraktól kell kérni

1405. évi (II) XI. törvénycikk hogy a királyi városok polgárait első sorban saját bíráik eleibe kell idézni

1435. évi (II) I. törvénycikk az ország rendes bíráiról és azok esküjéről

1504. évi XVIII. törvénycikk – a parasztoknak vadászni és madarászni tilos

1729. évi XXII. törvénycikk a vadászat és a madarászat szabályozásáról szóló

1802. évi XXIV. törvénycikk a vadászatról és a madarászatról

1848. évi IX. törvénycikk az urbér és azt pótló szerződések alapján eddig gyakorlatban volt szolgálatok (robot), dézma és pénzbeli fizetések megszüntetéséről

1870. évi XLII. törvénycikk a köztörvényhatóságok rendezéséről

1871. évi XVIII. törvénycikk a községek rendezéséről szóló

1872. évi VI. törvénycikk a vadászatról szóló

1875. évi XXI. törvénycikk a vadászatnak és vadászatra használható fegyvereknek megadóztatásáról szóló

1876. évi XX. törvénycikk némely városi törvényhatóságok megszűntetéséről

1879. évi XXXI. törvénycikk az erdők fenntartásáról

1883. évi XX. törvénycikk a vadászatról

1883. évi XXIII. törvénycikk a fegyveradóról és vadászati adóról szóló

1886. évi XXI. törvénycikk a törvényhatóságokról

1957. évi 43. számú törvényerejű rendelet a vadászatról és vadgazdálkodásról

1959. évi IV. törvény a Magyar Népköztársaság Polgári Törvénykönyvéről

1961. évi VII. törvény az erdőről és a vadgazdálkodásról szóló

1970. évi 28. számú törvényerejű rendelettel az erdőkről és a vadgazdálkodásról szóló 1961. évi VII. törvény egyes rendelkezéseinek módosításáról

1979. évi 28. törvényerejű rendelet a nemzetközi jelentőségű vadvizekről, különösen mint a vízimadarak tartózkodási helyéről szóló, Ramsarban, 1971. február 2-án elfogadott egyezmény kihirdetéséről

1986. évi 6. törvényerejű rendelet a Bonnban, az 1979. évi június hó 23. napján kelt, a vándorló vadon élő állatfajok védelméről szóló egyezmény kihirdetéséről-

1993. évi XLII. törvény a nemzetközi jelentőségű vadvizekről, különösen mint a vízimadarak tartózkodási helyéről szóló, Ramsarban, 1971. február 2-án elfogadott Egyezmény és annak 1982. december 3-án és 1987. május 28.-június 3. között elfogadott módosításai egységes szerkezetben történő kihirdetéséről

1995. évi LXXXI. törvény a biológiai sokféleség egyezményről

1996. évi LIII. törvény a természet védelméről

1996. évi LV. törvény a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról

2003. évi XXXIII. törvény az afrikai-eurázsiai vándorló vízimadarak védelméről szóló, Hágában, 1995. június 16-án aláírt nemzetközi megállapodás kihirdetéséről

2004. évi CXL. törvény a hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló

2010. CXXVI. törvény a fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a fővárosi és megyei kormányhivatalok kialakításával és a területi integrációval összefüggő törvénymódosításokról

Magyarország Alaptörvénye

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

2012. évi CXX. törvény az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

4640/1945. M. E. rendelet a vadászat szabályozásáról

138/1950. (V. 13.) MT rendelet a nagyvadak kártétele ellen kötelező védekezésről és a gazdaságban okozott vadkár megtérítéséről

1/1962. (II. 9.) Korm. rendelet a vadgazdálkodásról és a vadászatról

348/2006. (XII.23.) Korm. rendelet a védett állatfajok védelmére, tartására, bemutatására és hasznosítására vonatkozó részletes szabályokról

292/2008. (XII. 10.) Korm. rendelet a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelmét szabályozó nemzetközi és európai közösségi jogi aktusok végrehajtásának egyes szabályairól

383/2016 (XII.2.) korm. rendelet a földművelésügyi hatósági és igazagatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről

288/2010. (XII. 21.) korm. rendeletet a fővárosi és megyei kormányhivatalokról

22/2012. (II.29.) korm. rendelet. a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatalról

5/1958. (II. 13.) FM számú rendelet a vadkárelhárításban való részvétel módját, valamint a vadkárok megtérítésével kapcsolatos eljárási szabályokról

1/1990. (XI.13.) KTM rendelet. a Környezetvédelmi Főfelügyelőségről és a környezetvédelmi felügyelőségekről

8/1993 (I.30.) FM. rendelet a vadgazdálkodásról és a vadászatról

79/2004. (V. 4.) FVM rendelet a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról

szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól

43/2011. (V. 26.) VM rendelet az elejtett vad kezelésének és értékesítésének élelmiszer-higiéniai feltételeiről

34/2013 (V. 14.) VM rendelet a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek ökológiai gazdálkodási követelmények szerinti tanúsításáról, előállításáról, forgalmazásáról, jelöléséről és ellenőrzésének eljárásrendjéről

126/2013. (XII. 17.) VM rendelet a vadászvizsgát megelőző tanfolyamról és a vadászvizsgáról szóló

Internetes elérhetőségű források

A Budai Jogkönyv részlete in Dr. Csőre Pál: A vadkártérítések története in. Erdészeti közlemények 1975. 222. p. in http://epa.oszk.hu/02400/02451/00007/pdf/EPA02451_Erdeszettorteneti_Kozlemenyek_08-10_1975_221-238.pdf

A vadászat etikai kódexe in. http://vadasz.info.hu/etika/etikaikodex.html

Békés-Csanád-Csongrád egyesített vármegyék II. József-féle közigazgatásának Békés vármegyére vonatkozó iratai Magyar Nemzeti Levéltár Archívum Békés megyei levéltár in. http://mnl.gov.hu/mnl/beml/iv_a_3_bekes_csanad_csongrad_egyesitett_varmegyek_ii_jozsef_fele_kozigazgatasanak_bekes

Csányi Sándor: vadbiológia in https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_521_Vadbiologia/ch01s02.html

Dr. Fodor Tamás: A magyar vadászkynológia múltjából in http://epa.oszk.hu/02400/02451/00007/pdf/EPA02451_Erdeszettorteneti_Kozlemenyek_08-10_1975_249-255.pdf

Dr. Horváth László: Agarászatok a dualizmus kori Szabolcsban in http://epa.oszk.hu/02400/02451/00028/pdf/EPA02451_Erdeszettorteneti_Kozlemenyek_13_1994_005-020.pdf 5.

Dr. Juhász István: Az Aranybulláig korlátozások nélkül adóztattak a királyok in http://ado.hu/rovatok/ado/az-aranybullaig-gatlastalanul-adoztattak-a-kiralyok

Keglevich Kristóf: A garamszentbenedeki apátság története az Árpád- és az Ajnou korban Bölcsészdoktori (-PhD-) értekezés Budapest 2010 in http://doktori.btk.elte.hu/hist/keglevichkristof/tezis.pdf

KF: Panem et circenses in Magyar Nemzeti Digitális Archívum in http://mandadb.hu/cikk/733383/Panem_et_circenses

Kulcsár Krisztina: II. József visszavonja rendeleteit in. Magyar Nemzeti Levéltár in http://mnl.gov.hu/mnl/ol/hirek/ii_jozsef_visszavonja_rendeleteit

Magyarország a XX. században Kolléga Tarsoly István (főszerk.) Babits Kiadó Szekszárd, 1996-2000III. kötet in.
http://mek.oszk.hu/02100/02185/html/603.html
http://mek.oszk.hu/02100/02185/html/604.html
http://mek.oszk.hu/02100/02185/html/605.html

Magyarországi Rendeletek tára 1867-1945 in.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1927/?pg=1713&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1929/?pg=418&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1932/?pg=950&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1934/?pg=858&layout=s&query=vad%C3%A1szat

https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1935/?pg=889&layout=s&query=81.462
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1936/?pg=1051&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1934/?pg=858&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1935/?pg=1208&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1937/?pg=1449&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1939/?pg=974&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1939/?pg=1620&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1939/?pg=1632&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1940/?pg=1978&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1940/?pg=2222&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1940/?pg=3017&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1940/?pg=3745&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1940/?pg=3729&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1941/?pg=790&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1941/?pg=1113&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1941/?pg=1451&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1941/?pg=2248&layout=s&query=vad%C3%A1szat

https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1941/?pg=4245&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1942/?pg=2018&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1942/?pg=548&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1942/?pg=3293&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1942/?pg=2022&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1942/?pg=2959&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1943/?pg=519&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1943/?pg=2247&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1943/?pg=2252&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1944/?pg=30&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1944/?pg=30&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1945/?pg=306&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1927/?pg=2430&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1927/?pg=235&layout=s&query=vad%C3%A1szat
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1927/?pg=236&layout=s&query=vad%C3%A1szat

Mária Terézia úrbéri rendelete in
https://books.google.at/books?id=Lj5DAAAAcAAJ&pg=PA6&lpg=PA6&dq=maria+theresia

+urbarium&source=bl&ots=LI7NenRy7c&sig=rF0ml-LA7_WcUkx4uL_cb1zSThs&hl=hu&sa=X&ved=0ahUKEwj_4dPv0MbaAhXBCuwKHYUcCEM4ChDoAQgoMAA#v=onepage&q=maria%20theresia%20urbarium&f=false

Patyi András: Szervezetirányítás: felügyelet és ellenőrzés NKE Budapest 2014 4.o. in http://m.ludita.uni-nke.hu/repozitorium/bitstream/handle/11410/10425/Teljes%20sz%C3%B6veg%21?sequence=1&isAllowed=y

Schieberna Endre: Vadászati politika és ökonómia tantárgyi segédlet in, www.nyme.hu/uploads/media/2_segedlet.pdf

Szakács Tamás: Az irányítás fogalma és fajai a közigazgatási rendszerben (az irányítás szervezéstudományi, szociológiai és jogi fogalma; szervi és szakmai irányítás; közvetlen és közvetett irányítás) in. https://jogjegyzet.hu/file/b6c45d5dbd6ce447d7e16ac5d6a47f21/KIG1-IV..pdf

Varga Róbert: A reneszánszkori vadászat in http://tortenelem.bjg.hu/hunyadiakkora/prezentaciok.htm

Zsigmond Richárd: A zárttéri vadtartás lehetőségei, felételei in. http://portal.nebih.gov.hu/documents/10182/21442/Zsigmond_Richard_zartteri_vadt.pdf/20cdd793-76fd-437e-be1b-81992a034fab

http://atvaltas.hu/terulet/katasztralis-hold/hektar

http://ova.info.hu/adattar/vg_taj/tajegys-ORSZ-20160224-feketefeher2.jpg

http://www.vadaszativedegylet.hu/dokumentum/rolunk.html

http://www.termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/Bizottsagok/RamsariBizottsag/Eml%20REMNB%20160601-02.pdf

https://www.omvk.hu/oldal/bemutatkozas 2020.07.27.

https://www.omvk.hu/app/omvk/web/uploads/files/orszagos/2019/2019_ALAPSZABALY_KGY_TERVEZET_majus_3_lezart.pdf 2020.07.27.

Fotók (a 2. és 3. ábrán látható)
https://hu.wikipedia.org/wiki/Csodaszarvas#/media/File:FeherSzarvas-ChroniconPictum.jpg
http://www.bucsujaras.hu/beny/PICT7769.JPG

Saját adatgyűjtésben a Pest Megyei Kormányhivatal és az Országos Vadgazdálkodási Adattár rendelkezésemre bocsátott adatai elektronikus formában

A szerző a témában megjelent publikációi:

A vadászati hatóság kialakulása, történeti fejlődése 1996-ig I. Nemzetközi Halászati, vadászati, Erdészeti, Vízjogi Konferencia (HA-VA-ER-VI) Tata lektorált tanulmánykötet 2018, Tata, 90-124.o.

A vadászati igazoltatás Közrend és biztonság – katasztrófavédelmi kihívások Magyarországon Konferencia tanulmánykötet 2018 kiadja a Baranya Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság 1-14.o.

A nemzetközi, valamint az Európai Unió jogának a magyar vadászati élet szabályozására gyakorolt hatása JOGI FÓRUM (ONLINE) in https://www.jogiforum.hu/publikaciok/1125 pp. 1-16. , 16 p. (2021)

A Visegrádi Négyek és a vadászat JOGI FÓRUM (ONLINE) in https://www.jogiforum.hu/publikaciok/1128 pp. 1-12. , 12 p. (2021)